PETAR BULAT D.I.

CRKVA U MALOM

ZAGREB 1967

»Po Njemu postaje svaka obitelj
na nebu i na zemlji«

sv. Pavao

S dopuštenjem crkvenih i redovničkih vlasti
Izdao i odgovara:
o. Petar Bulat D. I., Zagreb, Palmotićeva 33
Tisak: »Plamen«, Slavonski Brod, Omladinska 26

PETAR BULAT D. I.

CRKVA U MALOM

ZAGREB 1967.

Uvodna riječ

Svi koji su pratili zbivanja II Vatikanskog koncila mogli su jasno vidjeti da je glavna, središnja tema Koncila: Crkva. Dva osnovna i najvažnija dokumenta koja je Sabor donio nakon dugog razmišljanja sa strane saborskih otaca i nakon mnogih rasprava u komisijama i u saborskoj dvorani jesu: Konstitucija o Crkvi (»Lumen gentium«) i pastoralna Konstitucija o Crkvi u današnjem svijetu (»Gaudium et spes«). To su dva temeljna stupa na kojima počiva zgrada duhovne obnove koju Crkva želi provesti po ovom Koncilu.

Međutim, kad govorimo o Crkvi, mi redovito mislimo pri tom na široka prostranstva Crkve, na mistično Tijelo Kristovo u njegovoj cjelini, na njegove dimenzije u prostoru i vremenu. Mi smo se nekako odvikli da osnovnu stanicu ljudskog društva i Kristove Crkve, a to je obitelj, promatramo kao »Crkvu u malom«, kao »Crkvu u minijaturi«. U crkvenoj starini je to bilo drugačije; za obitelj je bila skovana riječ »ecclesiola« — Crkva u malom. Sad ćemo razumjeti zašto ova knjiga koja obrađuje probleme obiteljskog života nosi naslov »Crkva u malom«. Mi se želimo vratiti na autentično kršćansko gledanje na ženidbu, na obitelj i obiteljski život.

Nema nikakve sumnje da danas gotovo u čitavom svijetu brak i obitelj proživljavaju ozbiljnu krizu. Novi način mišljenja i života, novo ekonomsko stanje, prelaz mnogih obitelji iz sela u gradove, gubitak zdravih tradicija i religioznih principa, površno shvaćanje ljubavi, težnja za sve višim standardom života, nestajanje smisla za potrebom odricanja, sve je to u velikoj mjeri uskolebalo nutarnju snagu obitelji koja u novim prilikama nije još našla svoju ravnotežu. Izlaz iz ove krize ne može pružiti samo biološko, psihološko ili sociološko gledanje na brak i bračnu zajednicu. Iskustvo pokazuje da sve ovo ne zadovoljava. Stoga se mi u ovim velikim, životnim pitanjima obraćamo izvorima Božje objave, sve tamo od I knjige Mojsijeve, preko Evanđelja do poslanica sv. Pavla koji se nije žacao da odnos muža i žene isporedi s vezom između Krista i Crkve (Efež. 5, 22-23).

Obnova Crkve za kojom ide II Vatikanski koncil u prvom je redu individualna obnova svakog kršćanina i obnova obitelji. Stoga nije čudo da Konstitucija o Crkvi u današnjem svijetu na prvom mjestu govori o dostojanstvu ženidbe i obitelji, a tek onda o kulturi, socijalnom i ekonomskom životu, o nastojanju oko mira u svijetu i drugim važnim pitanjima.

Mi vidimo oko sebe mnogo mladića i djevojaka koji se ozbiljno spremaju za budući brak i nose u sebi želju da ostvare uzorni kršćanski brak. Oni se često pitaju: Kako ćemo to učiniti? — Mnoge mlade obitelji isto tako žele unijeti puninu kršćanstva u svoj obiteljski život, i to na način kakav odgovara suvremenom čovjeku. Često ne znaju kako bi ovo svoje nastojanje ostvarili.

I jednima i drugima je namijenjena ova knjiga. Nadamo se da će u njoj naći odgovore na mnoga svoja pitanja i probleme. U knjizi je na praktičan način prikazano kako će supruzi međusobno gajiti bračnu slogu i ljubav, kako će svoju bračnu zajednicu prožeti kršćanskim duhom, kako će zajednički moliti, provoditi crkvenu godinu, odgajati djecu, apostolski djelovati. Tu će zorno upoznati kako mogu od svoje obitelji stvoriti »Crkvu u malom«.

Stoga svima onima kojima je knjiga namijenjena ponavljamo riječi koje je čuo sv. Augustin u odlučnom času pred svoje obraćenje: »Tolle, lege — uzmi, čitaj«. Uzmite, čitajte, razmišljajte, raspravljajte o tomu i provodite te misli u život.

U Zagrebu, na dan Gospe Lurdske, dne 11. veljače 1967.

Franjo Kard. Šeper,
nadbiskup zagrebački

Predgovor

Tri su me razloga vodila da kao pučki misionar uzmem pero u ruke i napišem ovu knjigu!

Ponajprije! Mnogo puta svećenici su pitali i nakon najuspjelijih misija: — A što sada? Kako nastaviti djelo koje je tako lijepo pokrenuto ovih svetih dana? Kako raditi s obiteljima nakon misija?

Zatim! Često sam držao staleške pouke za oženjene. Osjetio sam tada da ljudi imaju dobru volju vršiti Božji zakon. No, čuo sam nerijetko i ovo pitanje: — Velečasni, a kako da mi u obitelji živimo kršćanski? Pokažite načela u praksi. Mi smo zaboravili što su naši stari činili...

I konačno! Jasno mi je kao sunce da »svijet propada zato jer je izgubio Isusa Krista, i da propada samo zbog toga« (Dostojevski). Pitao sam se često kako Isusa približiti našem narodu? To će se zbiti, ako Njegovo Srce unesemo u naše obitelji, i ako naše obitelji naučimo kako će živjeti kao oaze Božjeg Srca.

Ova knjiga bi htjela pomoći svećenicima i obiteljima, kako bi po Kristovu Srcu, u našim prilikama, sačuvali plodove misija i obiteljskih obnova i tako se Božji zakon provodio na našim ognjištima. Zato ima dvije karakteristike:

+ *Nije napisana u mirnoj sobi kamo ne dopire buka i žurba života. Ne! Ona je napisana za vrijeme misija! U slobodnom vremenu između propovijedi i ispovijedi. U žurbi misijskog tempa. Zbog toga nema pretenzija da bude zadnja riječ modernih obiteljskih teorija. Želi biti jedan od putokaza obiteljske prakse. Zato i nisam čekao kako će se riješiti svi problemi koji se danas postavljaju pred obiteljskim forumima. Htio sam iznijeti ono što sigurno posjedujemo i što se sigurno može primijeniti u životu.*
+ *Ne bi bilo dovoljno da ova knjiga uđe samo u svećeničke ruke i završi na kojoj polici njihovih biblioteka. Ona je namijenjena našim prosječnim kršćanima. Njezino bi mjesto bilo i na noćnom ormariću naših obitelji. Da se može lakše i slobodnije čitati, nisu navedeni brojni izvori iz kojih sam crpio citate, primjere i usporedbe.*

Na početku svih religija, pokreta, carstava i filozofija stoji jedna vojska. Bilo učenika, bilo vojnika!. Naš Bog stavio je na početak svoga kraljestva — obitelj. To nije slučajno! I mi stavimo na početak moderne obnove našega naroda — u duhu Sabora — obitelj! Ostat ćemo tada bliski Božjem načinu rada. Ali ćemo se moći i nadati blagoslovu Božjega Srca.

o. Petar Bulat D. I.

I DIO

NJIHOVA SE OBITELJ SRELA S KRISTOM

NEMAM ČOVJEKA
NAJVEĆI ČOVJEK
NJEGOVA MISAO O OBITELJI
OAZA BOŽJEG SRCA

NEMAM ČOVJEKA . . . .

»Tako mi Bog pomogao, Blažena Djevica Marija i svi Sveci skupa da ovdje nazočnu Anicu za svoju zakonitu ženu uzimam... I da je nikada neću ostaviti, do svoje ili njezine smrti...«

Te ozbiljne riječi izrečene su u dubokoj šutnji jednostavne crkve predgrađa velikog grada. Premda ih je čulo malo osoba, one su ipak bile snažnije po svojoj obavezi nego da su bile izrečene pred hiljadama. Čak i oni koji su već digli ruke od vjere slutili su da su to i značajne riječi za sudbinu dviju mladih osoba. Srca su im se napunila poštivanjem...

I kad je svećenik povezao njihove ruke, srca, tijela i duše u veliku zajednicu sakramenta ženidbe, osjetili su i Mirko i Anica da su svoji. Znali su veoma dobro da više ne postoji nikakva zapreka koja bi ih međusobno udaljivala. Sve ih je povezivalo i sjedinjavalo.

— Toliko si mi mila, Anice, ponavljao je Mirko, dok joj je dodirivao obraze s nježnošću u kojoj je bilo ljubavi i poštivanja. On, muškarac, osjetio se sretnim što će sada biti zaštitnik svoje žene.

— A ti si, Mirko, tako dobar — govorila je — i moj si muž. Mi pripadamo jedno drugome zauvijek. Mirko moj mili...

Splelo se novo gnijezdo sreće i života!

Svi su pohvalili njihovu odluku da se vjenčaju u crkvi. Ali, iskreno govoreći, većina je to smatrala tek lijepom tradicijom. Nečim što spada u običaje... Bili su uvjereni da će se život Mirka i Anice odvijati daleko od crkve i susreta sa svećenicima... Tako su i oni sami mislili.

Međutim, nešto se dogodilo...

Bicikl pod prozorom

Blag ljetni sumrak provlači se ulicama grada. Isprva bojažljivo, a zatim sve jače i snažnije prekriva gustim sjenama cestu zasađenu krošnjatim drvećem. No domala se stane krišom približavati i do kuća te ulaziti u sobe kroz prozore. Doduše, zadnje zrake danjega svjetla upravo se opiru najezdi tame. No badava! Ritam je prirode nezadrživ u svom promjenjivom naletu.

Cestom dolazi čovjek na biciklu.

Vješt okret udesno. Lijeva mu je noga na pedalu, desna struže po tlu. Elegantan poskok na sjedalu kod prijelaza preko malog jarka. Dobro odmjeren razmak, i Ivica se biciklom nađe pod prozorom Mirkova stana.

— Halo, Mirkooo!

Naslonjen jednom rukom na prozor, sjedeći na biciklu, čekao je hoće li se pojaviti njegov prijatelj. Međutim, kod kuće je samo Anica.

— Što je, Ivice?

— Idem u kino. Onaj knjiški moljac Franjo poslao je ovu knjigu za Mirka. A veli da će biti dobra i za tebe. Zna da volite čitati... Nikad vam toga dosta. Evo vama pa se zabavite...

— Koja je to knjiga?

— Ne znam! I ne želim znati. Žuri mi se. Ne bih htio zakasniti na žurnal... U zdravlje...!

Odgurnuvši se od prozora, potjera bicikl neko vrijeme po asfaltu. A onda ga nestane u gradskoj vrevi ..

Napuhane veličine

Zastori su spušteni. Soba prilično jednostavno uređena. Gori samo stolna svjetiljka. Za stolom sjede mladi muž Mirko i njegova žena. Čitaju knjigu. Napisao ju je Dr. Stanojević. Naslov?

»Tragedija genija«. »Duševni poremećaji znamenitih ljudi!«

Na ulici se čuje veseo smijeh mlada čovjeka. Čarobno zvuče obijesni i vedri glasovi u toploj noći prepunoj poezije. Draška mlade da ostave sobu i otiđu u društvo radosti, pjesme i obijesti. Ali večeras im to ne pada ni na kraj pameti. Nepomično sjede. Mirko je podupro glavu laktovima i čita. Poluglasno, da čuje i Anica, koja nešto šije na njegovoj košulji... Od vremena do vremena podigao bi Mirko glavu u zrak i zagledao se u tamni strop ili bi energično odgurnuo stolicu da i na vanjski način izrazi svoje unutarnje osjećaje...

— Zar tako? To su te napuhane veličine pred kojima sam dosad osjećao najveće strahopočitanje....? Pa to su zapravo sve sitni, bijedni ljudi! Oni sami s e b e nisu uredili. A što su zapravo kadri drugima dati? Samo svoju vlastitu bijedu.

Dok je Ivica u kinu »Korzo« gledao film »Sreća obična čovjeka«, Mirko i Anica su, čitajući zajedno, doživljavali tragediju genija....

Bolestan duh

»Jean Jacques Rousseau je imao bolestan duh od kolijevke do groba. Njegovo živčano rastrojstvo i duševna poremećenost imaju nasljedno porijeklo i pokazuju se još u ranom djetinjstvu...

Prvi i središnji znak je njegova duševna nestalnost: on se nije mogao smiriti da stalno ili duže boravi ni u jednom gradu, ni na jednom mjestu, već se cijeloga života skitao, lutao. Ni na jednom poslu nije mogao ustrajati, već se prihvaćao kojekakvih zanimanja.

Kod Rouseaua nije bilo neokrnjeno ni moralno osjećanje. Mijenjao je dva puta vjeru iz koristoljublja. Krao je

još kao dijete i uvijek je za to okrivljavao druge. Služio se na svakom koraku lažju i licemjerstvom te mu riječi nikad nisu bile u skladu s postupcima.

Divlja zvijer

Unatoč svojoj teoretskoj pedagoškoj djelatnosti i pretjeranim izljevima osjećanja nježnosti i ljubavi što ih pokazuje u svojim pismima i spisima, svoju je rođenu djecu strpao u domove za nahočad, ne vodeći o njima nikakve brige.

Njegov prijatelj, engleski filozof Hume, izradio mu je u Engleskoj penziju i potporu. To ga nije smetalo da ga ocrnjuje pred drugima. Hume mu je pisao: »Kad ste vi sami najveći neprijatelj svoga mira, svoje sredine, i svoje časti, ne mogu se čuditi što ste postali i moj neprijatelj.« Veliki D'Alambert je jednom rekao o tobože velikom Rousseau: »Jean Jacques je kao divlja zvijer, koju čovjek smije dodirnuti samo štapom, i to iza rešetaka.« Tu je ocjenu dopunio Voltaire: »Smatram da je Rousseau jedan od najnesretnijih ljudi jer je jedan od najgorih.«

— Oh, kako se istina koji put izopačuje! Slušao sam nedavno čovjeka koji ga je kovao u zvijezde. I to kao najvećeg odgojitelja svih vremena!

— Žalosni oni koje je on odgajao, dometne Anica. Ako nam Bog dade djece, njegova načela sigurno nećemo slijediti....

Uljepšavanje života

»Jednog jutra ustao sam neraspoložen, tužan, umoran od dokolice. Prohtjelo mi se da učinim nešto neobično.

Otvorim prozor i čujem kako dolje na ulici staklar nudi piskavim glasom svoju robu i usluge. Ne znam zašto, iznenada me obuze despotska mržnja prema tom siromašku.

Pozovem ga gore i ujedno mi pade na pamet vesela misao da je moja soba na šestom katu, a stubište usko, te će se staklar namučiti penjući se: a može i zapeti gdje i porazbijati svoju lomljivu robu. Kad je on stigao, razgledao sam radoznalo njegovu staklariju pa mu reknem:

— Kako? Pa vi nemate obojenih stakala? Ružičasta, crvena, plava stakla, rajska stakla? Pa vi ste drski! Vi se usuđujete šetati po sirotinjskim ulicama, a nemate ni stakla koja uljepšavaju život?

Gurnuo sam ga jače prema stubištu i on se izgubi posrćući i gunđajući. Istrčao sam na balkon, zgrabio malu posudu sa cvijećem i dok je staklar izlazio iz kućnih vratiju, bacio sam svoje ubojno oruđe njemu na robu za leđima. Udarac ga je oborio i sva se njegova uboga roba razbila u komade, s lupnjavom koja je bila nalik na tresak kuće od kristala pogođene gromom. Pijan od ludila vikao sam:

— Uljepšavanje života! Uljepšavanje života!«

— Pa onaj tko je to učinio, taj je zlikovac, zaprepasti se Anica.

— Nije to zlikovac. Tako sam sebe opisuje veliki francuski pjesnik Charles Baudelaire, koji je snažno utjecao na mnoge ljude. Proglašen je veličinom, a uistinu je bio neprijatelj ljudi i ljudskih zakona. Živio je samo za svoj egoizam i vlastiti užitak....

A veliki Goethe?

— Ima li tu što o slavnom njemačkom piscu Goetheu?

— Ima! I te kako mnogo. Poslušaj samo ove rečenice!

Mirko je ustao sa stolice. Prošetao je nekoliko puta po sobi. Osjetio je blizinu tih ljudi o kojim je čitao. Zainteresirala ga njihova sudbina.

»Goetheov je duh bio jedan od najširih, najjačih! Naizmjence filozof, kritičar, fizičar, geolog i biolog. Njegov genij, koji se razvijao i neprestano obnavljao, i njegov visok književni auktoritet načinili su od njega sigurno učitelja i patrijarhu evropske književnosti...«

Napuknut i sebičan

— A opet, kako je u sebi napuknut, nepotpun!

»Njegovi bivši prijatelji i prijateljice odlazili su od njega uvijek s velikom gorčinom i teško razočarani zbog njegove savjesti.

Schiller, njegov prvi i najbolji prijatelj, piše: »Kad bih bio češće u Goetheovu društvu, bio bih sav nesretan. On nema nijednog trenutka topline, ni za svoje najbliže prijatelje, i ničim se ne može privezati za čovjeka. Držim da je on sebičnjak u neobičnom stupnju. On ima dara da priveže ljude za sebe i da ih drži poklanjajući im manje ili više pažnje, ali sebe samog on zna uvijek ostaviti slobodnim. Pravi se dobrotvorom, ali uvijek kao neko božanstvo i ne dajući nikakove žrtve od sebe, te mi sve to izgleda kao nedosljedan i planski način rada, sračunat da to njegovu samoljublju donese najviše užitka...«

Dvije duše

Poznavaoci Goetheova karaktera nalaze u njemu dvije suprotnosti. Tako jedan piše: »Ima nešto strašno i nešto neshvatljivo što karakterizira Goethea, a što se pokazalo demonskim još u njegovoj mladosti i što se nije ugasilo ni u kasnijem njegovu životu...

Rođen s dvije suprotne duše, koje su u njemu vodile stalnu međusobnu borbu, Goethe je zbog toga bio pravi mučenik. Sam je rekao o sebi u svojim zrelim godinama: »Cio svijet smatra da me uvijek služi sreća i da me upravo mazi. Ne mogu se potužiti na svoju karijeru, niti ću je grditi, ali mogu slobodno reći da sam je stekao teškom mukom i velikim trudom, te da sam u svojih 75 godina jedva imao četiri nedjelje pravog uživanja. Cijelog života gurao sam težak kamen uzbrdo, i to uvijek ispočetka, odozdo!«

Ništa nisam žrtvovao

Mirko slučajno uoči sliku jednog oficira. Težak pogled, nikako se ne slaže s dječjim, neživim i ispupčenim usnama.

— Čija je to slika?

— Glasoviti pisac i pjesnik Ljermontov. Da vidimo kakav je on bio kao čovjek!

»Još od djetinjstva počeo je ispoljavati crte zlobe, prave demonske zlobe. U vrtu je uvijek lomio grane i kidao cvijeće ,razbacujući ga po stazama. Ubijao je s istinskim uživanjem muhe i radovao se kad bi kamenjem pogađao i obarao na zemlju piliće...

Kao zrio čovjek ponašao se tako i prema ljudima, osobito prema ženama: i to demonsko uživanje nije ga napuštalo sve dok nije gorko završio svoj život.

Neobično zatvoren i nepovjerljiv, on je prezirao sve ljude od reda. Zbog toga se nije mogao održati ni u jednom društvu, ni steći prisnog druga i prijatelja. Hladna i povučena priroda. Nije bio sposoban ni da ma koga i ma što zavoli duboko. Otuda kod njega osjećaj duhovne samoće!

— Prolijeće mi u pameti sva moja prošlost. Pitam se: a zašto sam živio? Zbog čega sam se rodio? A znam i uvjeren sam da mi je bila namijenjena velika zadaća jer osjećam u svojoj duši i suviše velike sile... Moja ljubav nije donijela n i k o m e s r e ć u jer ništa nisam žrtvovao za one koje sam volio. Volio sam samo radi s e b e, radi svog vlastitog užitka ... Možda ću sutra umrijeti. A na zemlji neće ostati nijedno biće koje me potpuno razumjelo.«

Sedamdeset dvojica

I tako jedan za drugim! Kao da je svaki od njih čitav svoj zaseban film! Mirko i Anica su ih te večeri doživljavali. Njihove mladenačke otvorene duše, željne znanja i unutrašnjih doživljaja, povjerljive i pristupačne snažnim dojmovima i slikama, proživljavala su te filmove. Zajednička konstatacija je bila:

— To su sve odreda tragični slučajevi! S tragedijom u početku, u sredini i na kraju života.

— Sedamdeset i dva velika imena! Isto toliko i tragičnih tipova i sudbina.

B e e t h o v e n a, najvećeg skladatelja svih vremena, među mnogim bolestima najteže je već u 26. godini života mučila njegova gluhoća. Pišući o sebi on govori ovako:

— O, ljudi, koji smatrate i pričate da sam pakostan, surov i da mrzim druge! Vi ne znate tajni uzrok svega toga... Pomislite samo na to da je evo već šesta godina kako me zadesilo neizlječivo stanje, koje su uz to, neinteligentni liječnici još pogoršali... Morao sam još od ranih godina biti osamljen i osuđen da živim samotno. Nisam imao sna-

ge da doviknem: govorite glasnije, vičite, gluh sam! Gluhoća me je bacala gotovo u bezizlazno očajanje. Malo je trebalo da dignem ruku na svoj život. Jedina me umjetnost uzdržala od toga...«

Cinik

Veliki engleski pjesnik Byron je jednom prilikom sa ženom posjetio svoju sestričnu. Zatražio je od nje da mu pokaže sva pisma koja joj je pisao u posljednje dvije godine. Ona je to i učinila.

Iz letimičnog pregleda tih pisama njegova je žena, na svoje zaprepaštenje, saznala da je on ne samo prema njoj, svojoj ženi, ravnodušan već da je za sve vrijeme imao i niz ljubavnica. A među njima i tu istu sestričnu koju je čak i silovao. Kad je njegova žena, utučena i klonula, bacila pisma s gnušanjem i napuštala sobu, on joj je sadistički doviknuo:

— I ti si za sve to vrijeme vjerovala da sam crkavao od ljubavi prema tebi?

Tragedija

— Zar ijedna druga riječ nego tragedija može izraziti nesreću jednog Puškina, »mučenika spolne ljubavi«, Edgara Allana Poea, koji je svoj život proveo u bjesomučnom trovanju alkoholom?

Dostojevski je bio padavičar. Sam kaže za sebe: »Sibir, robija, to je za mene bila velika milost.«

Prvak francuske poezije druge polovine prošlog stoljeća Paule Verlaine umro je kao puki siromah u sobici jedne prostitutke u Parizu, utučen, prezren i napušten od svih. Za sobom je ostavio samo pjesmu »Razočaranje«. Svoju posljednju pjesmu.

Wilde, veliki engleski dramski pisac bio je zbog spolne izopačenosti osuđen na robiju.

Nietzsche, njemački filozof, najoriginalniji i najpopularniji njemački mislilac, svršio je u ludnici.

Musset, francuski pjesnik, čije je pjesništvo »čudesno izražavalo moralno stanje razdoblja u kojemu je pisano.« bio je manijak: a od svoje 20. godine i alkoholičar.

Flaubert — epileptičar! Rimbaud prvi među »prokletim pjesnicima«! Balzac kaže sam za sebe: »Ja sadržavam u sebi sve nesklade, sve moguće kontraste...«

— A tobože »neumrli« Zola?

»Emile Zola, pokazivao je različite simptome poremećenog duha. Najviše mu je bilo poremećeno i to upravo prekomjerno razvijeno čulo mirisa. Iz svog radnog kabineta raspoznavao je po mirisu jela koja se spremaju u kuhinji veoma udaljenoj od njega.

Spopadale su ga različite opsjene, strah. Pritiskivale su ga mučne misli i praznovjerje. Na ulici je stalno brojio svjetiljke i razgledao brojeve kuća i fijakera, pa bi pročitane brojeve neprekidno množio i sabirao. Njegov životopisac dodaje da mu je »dugo vremena nosilo sreću množenje sa tri, a poslije sa sedam«.

Broj 17 bio je po njegovu shvaćanju loš. Kad ga je jednom oborio fijaker na ulici, brzo je pogledao njegov broj, dodao tome jedinicu i zbroj je iznosio 17...!

Dugo vremena živio je duboko uvjeren da mu nijedna stvar neće poći za rukom ako je tog dana pri izlasku iz kuće stupio na pločnik lijevom nogom. Često je opipavao neke predmete ili zatvarao po nekoliko puta vrata. Bio je neuropat i psihički opterećen čovjek!«

Da li je to istina?

Bilo je već kasno uveče kad je Mirko zatvorio knjigu. Glava mu je bila puna spoznaja na koje nikad u životu nije mislio.

— Da li je to sve istina što piše u toj knjizi?, javi se Anica iza odulje šutnje.

— Nemam razloga da sumnjam u istinitost ith podataka! Nije ih napisao čovjek nekog idejnog smjera ili nastojanja, nego objektivan, miran liječnik. Razlika je između pisca povjesničara i pisca liječnika. A pogotovu između romanopisca i liječnika!

— Zašto?

— Povijesničari daju opis. Opisuju osobine. Procjenjuju vrijednost. Ispituju povijesne uzroke i smisao događaja. Oni se rijetko upuštaju u raščlanjavanje osoba koje tvore

povijest. Ali liječnici ... Oni prije svega upravljaju svoju pažnju najprije na samu osobu. Na tvorca tvorevina. Zato njihova djela nose poseban, realniji pečat.

Možda ga i nema?!

— Zaista je ova knjiga zanimljiva! On je istraživao te glasovite ljude kao liječnik, kao čovjek medicine.

— Postoji li uopće zdrav, normalan, sređen veliki čovjek za koga bi se isplatilo zanositi, oduševljavati? Postoji li uopće potpun čovjek?

— Shvaćam te dobro! Postoji li uopće netko od ljudi tko nije sličan ovima?

— Tko će nam odgovoriti na to pitanje? Konstatirati činjenicu ljudske tragedije to je mnogo. I zaista sam zadovoljan što sam tu knjigu pročitao. Ali i tebe i mene sada zanima novo veliko pitanje: pitanje rješenja. Spasiti se od te tragedije po jednoj velikoj sveobuhvatnoj osobi — to bi bilo ono najpotrebnije...

— Ali o tome nema u knjizi ni govora. Ona svršava vrlo teškim dojmom upitnika.

Postoji li rješenje? Gdje da ga nađeš? Gdje da nađeš čovjeka? Možda ga uopće i nema... I nije ga nikada ni bilo?!

Propovijed u 11 sati

Vedro se nebo bljeskalo u krasnu plavetilu. Nijedan oblak nije zastirao nebeski svod. Na istoku se žarilo i uokvirilo pozadinu sjajnom suncu, koje se dizalo veoma koso nad dimnjacima.

Danas im se nije žurilo. Odlučili su prvi puta poći u crkvu Srca Isusova na svetu Misu. Čuli su da hvale propovjednika koji propovijeda u 11 sati. Nastupa mlad svećenik. Kažu da pogađa žicu Božjega i ljudskoga srca. Govori jednostavno, ali oblači Evanđelje u jezik blizu životu. Njegove riječi padaju na srca najviše mladih slušatelja kao dobro sjeme na plodnu njivu.

Nekim se starijima njegove propovijedi ne dopadaju baš potpuno. Izgledaju im kao izvjestan atentat na običaje

i tradiciju. Ali što ćemo? Starci, — a ti starci po godinama mogu biti i veoma mladi — nisu nikad potpuno razumjeli mlade...

Svakako, prostrana crkva, poseban stil zanimljivih linija, uvijek je prepuna. I pod korom iza staklenih vrata tiskaju se, najviše muškarci. Oni koji često više pažnje posvećuju nedjeljnoj riječi nego žrtvi Gospodnjoj...

Tako je bilo i danas. Točno u 11 sati zabrujaše snažne orgulje i domala se prema visokim lukovima i galerijama digoše skladni glasovi snažnog i umjetnički dotjeranog mješovitog zbora. Mirko i Anica stadoše blizu vrata.

Na propovjedaonici se pojavio prilično mlad čovjek. Ozbiljnih i energičnih crta. Pročitao je evanđelje čvrstim, odmjerenim glasom... Diskretni zvučnici donosili su do slušatelja struju prije svega nepokolebivog uvjerenja i duboke istine...

Proces protiv Isusa

»I Calderom de la Barca — započeo je govornik — znao je u svom velikom kazalištu svijeta potresti čovjekovu savjest. Ne možete gledati bez uzbuđenja svoju sudbinu, svoju ulogu u svijetu, svoj završetak iza kulisa.

I Goethe je u Faustu ušao čovjeku pod kožu. Ta svi mi živimo nalik na učenog doktora, koga vara sotona Mefisto.

I Viktor Hugo iznosi u svojoj legendi vjekova likove — ma eto kao da je na mahove baš nas portretirao.

Ali valjda nitko nije tako pomno ispitao čovjekovu savjest kao što je to učinio u ove naše dane talijanski dramatičar Diego Fabri, u svom djelu — »Proces protiv Isusa«.

Kada su prije nekoliko godina počeli u Italiji, a u korizmi 1958. i u samom Parizu, prikazivati njegovo scensko djelo, pažljiva i napeta srca blaziranih Parižlija kao da su osjetila novu krv u sebi. Gledaoci su na mahove ostajali bez daha jer ih je netko nevidljivom rukom hvatao »upravo za dušu«.

Početak drame

Tih nekoliko rečenica bilo je dovoljno, da napne pažnju ovog silnog svijeta. I galerije zahvati napeta radoznalost, a

»potkoraši« stadoše kao ukopani. Premda kroz staklo nevide potpuno propovjednika, ipak žele bar iz neodređene siluete osjetiti da te riječi ne dolaze iz nekih histeričnih sfera, nego iz ljudskog srca... Vedrog i svježeg.

»Ulazite u kazalište, a zastor je već dignut. Pozornica sasvim jednostavna, kao otkrivena duša — tek nekoliko stolica i jedan stol. Ne radi se ovdje o dekoru, nego o istini.

Zatim ulazi grupa ortodoksnih Židova. Jedna židovska obitelj iz Tübingena. Profesor biblijske kritike Elias, njegova žena Rebeka, njihova kći Sara, njezin ljubavnik David i još nekoliko pratilaca.

— Ovo nije obična predstava, počinje Elias, i bit ćete iznenađeni. Pred vama ćemo obnoviti proces Isusu iz Nazareta. Mi Židovi — mi ćemo večeras postaviti pitanje pred vas: da li je Isus Krist kriv? Da li je On prema židovskom zakonu kriv ili je nevin? Da li je on bio osuđen pravedno ili nepravedno? Zato ćemo javno obnoviti proces protiv ispsovanog, iščuškanog, izbijenog, pribijenog i ubijenog Krista.

Nije li Krist?

Mirko se iznenada sjeti onoga što je proživio sinoć čitajući knjigu o tragediji čovjeka.

Nije li i Isus Krist također jedan od njih? Nije li i na njega palo prokletstvo razdvojenosti ljudskoga srca između onoga što govori jedan čovjek o dvojici duhova koji se bore za prevlast u njemu?

Ne gleda li iz Kristova jednoga oka đavao, a iz drugoga anđeo, kako je jedan pisac okarakterizirao Goethea?

Nije li Voltairevova satirična i ironična crta ugrađena i u Kristov karakter?

Izgleda da jest! Sigurno jest! Jer, zapravo, on je proživio goru sudbinu nego li ijedan od njih. Raspet na vješala križa među razbojnicima! Pa to je strašnija smrt nego ijednog čovjeka...

Svakako, Krist je velika tajna...

Ređaju se svjedoci....

Propovjednik je govorio mirnim, zvučnim glasom:

»I sad dolaze redom svjedoci Isusova života. Najprije preslušavaju Kajfu, koji je osudio Marijinog sina. Njegovo je priznanje ganutljivo. To je zapravo priznanje vlastite krivnje.

Pilat opet priznaje da je on zapravo popustio prisiljen židovskim prijetnjama i posla Krista na križ.

Juda obrazlaže svoju izdaju na originalan način. On je, veli, zamjerio Učitelju što je u njegovu srcu svojim propovijedanjem o nebeskom kraljevstvu razorio sve nade u zemaljsko kraljevstvo. Juda se našao na strani sotone iz pustinje, koji je gledao u sva kraljevstva svijeta i njihov čar.

U najživljem dijalogu ređaju se i drugi svjedoci Isusova života. Tu je njegova divna majka i šutljivi Josip, apostoli.... Lazar.... Magdalena....

Ali iza svih tih izjava, koje svjedoče za nevinost povijesnoga Isusa Krista, sud ne donosi još nikakva zaključka.

Povlači se na vijećanje i vraća se natrag. Elias, predsjednik, izjavljuje u ime porote — da ni sam kršćanski svijet nije primio Isusove poruke, a oni, Židovi, moraju ga osuditi, jer je svojim praznovjerjem zaveo i prevario izraelski narod.«

Uporni NE!

Ali propovjednik je uporno nastavljao. Tek sada je pogodio glas kao da sam u taj čas proživljava ono što je govorio.

»Iznenada se prolomi jezoviti — NE! Dvorana protrnu.

— Ne, oče, viče mlada Sara. Ja ne vjerujem u to! Krist nije kriv! Nemojte nam osuđivati Krista!

Tada se osjeti micanje u kazališnoj dvorani. Mrmljanje sa više strana, povici s galerija, s balkona, iz partera, odasvud.

Tek sada počinje pravi dio procesa, nadhistorijski dio, kad se o tom Isusu Kristu ima izjasniti naše vrijeme, naša savjest, naša generacija.

Dolazi jedan gledalac i govori da se proces ne može završiti jer to nije ni bio pravi proces. O Kristu ne mogu suditi kazališni glumci, nego čitav svijet. Krist nije došao radi predstave, nego radi spasenja.

U to se javlja drugi, pa treći gledalac, i među njima se zameće prava bitka mišljenja o Isusu Kristu. Racionalista odgovara da je srž pitanja u tome: da li je Isus s pravom osuđen ili nije? Uostalom, veli on, da je Krist bio Bog, morao bi ostaviti iza sebe drugačiji trag u našoj povijesti... Gledajmo oko sebe... Kad bi i drugi put uskrsnuo pa se pokazao našim ocima, i opet bi izgubio igru kao što ju je uvijek gubio....

Plavojka

Tada uskače u dramu najiskrenije lice — mlada plavojka, ljubavnica gospodina racionaliste. Upadno razgoličena i umjetno uljepšana, ona pred svim gledaocima ispovijeda nevjernika i samu sebe.

— Ja ga dobro poznajem, kaže. On je inteligentan čovjek. Mnogo je razmišljao o svemu tome. I morao se već obratiti. To mi je priznao jedne noći... To ga je mučilo, to je bila napast, ali je u posljednji čas ustuknuo i pobunio se... Zašto? Zar zbog toga što su dokazi protiv Krista bili prejaki? Ne, nego zbog m e n e! Ta ja sam radila s njime što sam htjela... Ponizivala sam ga, mučila, sramotila kao nitko... Na koljenima je klečao preda mnom i mene takvu, kakvu jesam, stavljao je na mjesto Spasitelja. Evo dokle dolaze ti ljudi poput njega, te velike glave...

Za sebe veli da nije nikakva intelektualka. Ona je obično ljudsko srce. Prevarena, to je istina. Ali u dnu same sebe uvjerena je da je Isus Krist S p a s i t e l j svih ljudi, pa i njezin.

— Meni je On potreban, viče pred svima gledaocima plavuša, viče u ime svih žena, koje su sagriješile... Meni je potreban. On me jedini ljubi. On me gleda samo onakvu kakva jesam. Odakle nam nada, odakle samo tračak nade ako još i Njega, Krista, osudite...:

Žrtve opačina

Ljudi su stajali kao ukopani. Gledali su sebe u toj plavojki. I muževi i žene. Jest, ona ima pravo. Nama grješnicima — a tko to danas nije? — Krist je potreban više nego itko drugi.

Ako njega osudimo, tko će nam reći one blagoslovljene riječi: — »Ustani, oprošteni su ti tvoji grijesi!«?

Griješimo, istina je. Ali grijeh nas peče. I u tamnim noćima i žaru podnevnog sunca nosimo u sebi crva koji nas rastače i na duši i na tijelu. Goni nas u neuroze, u patološka i histerična stanja, u samoprevarno smirivanje narkotika...

A tko će skinuti g r i j e h, to najveće prokletstvo moderna čovjeka, s naših duša?

Anica se sjetila svojih »genija«. Nijesu li i oni zapravo žrtve grijeha? Nijesu li i oni kao ta plavojka? Nije li i njima potreban Krist? Ne bi li veliko smirenje njihovih srdaca bilo u Kristovu Srcu?

Ne dirajte Isusa!

U pomoć joj priskače iz publike mladić. Upadno je odjeven i udešen, gotovo frajerski. Lice mu je razočarano. Pogled izgubljen, kao da nešto traži. I on se ispovijeda... Okrao je svoje, uništio ih time — oca i svu braću — pa je s novcem pobjegao. Sve je proigrao. Sve osim svijesti da bi trebalo nešto učiniti.

— Što? Ako nema Krista, ako na svijetu nema oproštenja, ako nema mogućnosti da se vrati ocu, da ga otac zbog nečije prevelike ljubavi i otkupljenja ponovo zagrli, što da se učini? Prestanite! Nemojte osuditi Krista! — kao da viče u ime sve mladeži utučene grijehom i iznutra razdrte besmislom, kroz koji kao da nešto svanjuje.

— Meni je potreban otac koji će mi jednoga dana oprostiti i primiti me u kuću. Ne dirajte Isusa!

Čistačica

Nakon toga čistačica u kazalištu zahtijeva oslobođenje Kristovo zbog svojega sina. Njena su sina zbog neke subverzivne akcije uhvatili i streljali. Ona je uvjerena da joj samo

Krist može vratiti dijete na njezino materinsko srce. On je naime jedini rekao one besmrtne riječi:

— Dođite k meni svi koji ste umorni i opterećeni i ja ću vas okrijepiti!

Napokon i sam tužitelj — Sarin ljubavnik David — priznaje kroz suze da je on dao ubiti Sarina zaručnika Danijela, ne zato jer bi bio ljubomoran, nego zato jer je Danijel okrenuo srce prema Kristu.

Tako je David počinio zločin sličan Judinu zločinu, jer je prolio nevinu krv...

Zašto šutite?

Elias ustaje i baca svim kršćanima u lice strašno pitanje:

— Ako ste uvjereni da bez vašeg i našeg Krista nema spasenja, zašto o njemu ne govorite? Zašto šutite? Zašto niste s njime promijenili svijet? Zašto u sebi sakrivate ono što je u vama najljepše?

— Zašto? pita plavojka, i odgovara. Zato jer na to zaboravljamo; to je u nama zakopano, potonulo i rijetko se diže u svijet.

— Zato, nadodaje mladić, jer se ovoga Krista stidimo. Stidimo se Isusa iz Nazareta i zato ne obnavljamo svijet. Stidimo se kao Petar... I bojimo se najprije susreta s Isusom samim. Volimo ostati na širokoj ravnici negoli da se s njime sretnemo na uskoj stazi...

Svećenik priznaje da obični kršćani, pospani u svojim dnevnim brigama i svome bijednom beživotnom kršćanstvu; da svećenici, odjeveni u svoju sušičavu rutinu i živeći od svoga zanata kao kakvi rentijeri, ne mogu svjedočiti za Krista kako bi trebalo.

— To je naš grijeh i ja ga otvoreno priznajem! Ali ne zaboravimo nešto veliko i neizbrisivo! Svijet danas više nije onaj koji je bio prije Krista. Nema više na zemlji ni istih grijeha ni istih grješnika. U našoj se duši rodila nova savjest, novo grizodušje, nova bol. Naš se grijeh može okajati samo pred Raspelom. S Kristom se rodio i na svijetu postoji novi čovjek, koji nije svetac, to je istina, ali koji je, makar on toga i ne znao, makar on to i ne htio, k r š ć a n i n ...«.

Postoji čovjek

Posljednje riječi su pogodile Mirka i Anicu u srce.

»S Kristom se rodio i na svijetu postoji novi č o v j e k, n o v i čovjek! Ime mu je kršćanin!«

Dakle, postoji čovjek! Nisu znači svi ljudi osuđeni na tragičnost sedamdeset dvojice nesretnih i neuravnoteženih genija!

Ako postoji, tko je taj čovjek? Gdje ćemo ga naći? Na kojemu se kontinentu rodio? Gdje je proživio? Zar nam je potrebna Aladinova tajanstvena svjetiljka da ga pronađemo? Ili mudrost jednoga Diogena, koji je u podne, dok je sunce najjače sjalo, tražio po glavnom trgu Atene č o v j e k a?

Gdje ćemo ga naći?

— Pitat ćemo to propovjednika! Kao bljesak munje prostrujilo je Mirku kroz glavu. Da, taj i takav propovjednik, sigurno će nam znati odgovoriti na naše veliko i ozbiljno pitanje...

Ili — ili....

I konačno pada zadnje i najodlučnije pitanje Eliasa. Ali nije usmjereno samo onima na pozornici, nego putem propovjednika, i svima prisutnima u crkvi.

Izravno i čvrsto! I onima pod korom, koji su stajali kao kipovi, i onima na galerijama, koji su se nadvili na baršunom obloženu balustradu. Sudbonosno pitanje! Ono može imati samo odlučan i presudan odgovor. Ne neki mlak i neodređen. Ili — ili....

— Tko je onda za v a s Krist?

— On je Sin Božji — odgovara glasno svećenik.

— Ti si prva i posljednja ljubav! Ti si jedina ljubav — priznaje plavojka.

— Ako jednoga dana vidim da mi se netko približio i zagrlio me i poljubio, znat ću da je to On — Isus iz Nazareta, prijatelj mladih, kaže mladić.

— Kad sam u ovom pustom i praznom kazalištu, onda me On svaki dan tješi, govori ožalošćena mati.

— Isuse iz Nazareta, dovikuje cijelom svijetu mlada Sara, Ti ti nakon svega Židov i Ti si umro za nas. Od sada smo svi jednaki: Židovi i Nežidovi.

— On je naš vođa, kaže Rebeka, Spasitelj svijeta, koji je uskrsnuo od mrtvih .

— Blagoslovljen je taj svijet, ako primi Sina Čovječjega, koji je bio i Sin Božji, opet će mladić. I još uvijek živi! U našoj sredini. Živ je! On je to sam navijestio. »Ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta. Ako su dva ili tri među vama zajedno u moje ime, ja sam u njihovoj sredini.«

— Neka ostane u našoj sredini do kraja svijeta, s čežnjom rekne plavojka.

Ustaje Elias, i u grobnoj šutnji svečano završuje proces protiv Isusa:

— Isus je jedina *nada* svijeta! Nevin i mučenik!

Pred likom Srca.

Kad je propovjednik sišao s propovjedaonice, ostala je još nekoliko časaka takva tišina da bi se muha čula u crkvi.

Zbor je pjevao do kraja Mise. Ali da su pjevači pitali ostale kakvo je bilo to njihovo pjevanje, mnogi im ne bi znali odgovoriti. Mirko i Anica prvi. Njihovim dušama je strujilo isto pitanje: nije li taj zdravi, normalni, zaokruženi, idealni čovjek kojega tražimo ... baš Isus Krist? Nije li on to baš zato što je ne samo Sin Čovječji nego i Sin Božji?

Kad je Mirko za vrijeme podizanja kleknuo skupa s ostalima, podigao je oči prema glavnom oltaru. Gore, iznad svećenika, iznad svijeća stajao je lik Isusa Krista.

Središte i srž čitavoga lika prosijeva kroz ono Srce u moru plamenova, ovijeno trnovim bodljikama a iz njega sijevaju zrake na sve strane ... Dakle, Krist je osoba sa Srcem. Nije On mrzovoljan, hladan sebičnjak, mrzitelj ljudi ili sjetilni samoživac ... To je Srce koje ljubi, koje ima smilovanja. Iz Njega su izašle one besmrtne riječi: »Žao mi je naroda!«

Kako je daleko to Srce od onoga iz kojega su provalile drugačije riječi malom, prosječnom čovjeku:

— Pasi, mirni narode! Čemu sad tu darovi slobode!? Njega treba klati i strići. On nasljeduje od koljena na koljeno jaram s praporcima i bič!

Mirko se zagledao u to Srce Isusa Krista i rekao samo jednu riječ. Veliku i sadržajnu. Više dušom negoli ustima. Ali svjesno.

— Smiluj mi se, Kristovo Srce!

NAJVEĆI ČOVJEK . . . .

Čudni su osjećaji strujili kroz srca Mirka i Anice kad su se našli pred velikom i svjetlom zgradom, okruženom trošnim zidom. Uđoše u vrt i priđoše glavnom ulazu.

Ondje su neki mladići sjedili na ogradi stubišta. Noge ispružene niza zid. Cigarete u ustima.

— Dečki, da li bismo mi mogli govoriti s Patrom X...?

— Pater X.? Tko je to? Toga mi ne poznajemo.

— Kako da ga ne poznajete? Stanujete li vi u ovoj zgradi?

— Da! Ali za njega ne znamo... Nego, nije li on svećenik?

— Razumije se kad je Pater!

— Tako vi recite! Mi smo ovdje konviktorci. Ali u istoj zgradi stanuju i oni. Otiđite na ona donja vrata. Ondje niže. Pozvonite, pa će vam se već netko javiti.

Tako i učiniše. Otvori im vrata mlad redovnik. Još mu ni brada nije počela rasti, a svjež, vedra i otvorena pogleda.

Kad mu rekoše koga traže, uvede ih u jednostavno uređenu sobu. Tu ih ostavi same. Puni neizvjesnosti čekaju. Ne znaju toga čovjeka koga traže. No tvrdo su odlučili da dođu upravo k njemu. On će im riješiti njihov velik problem. Sma-

traju da imaju pravo na to jer je svećenik, jer je propovjednik.

Domala je Pater osvanuo u sobi. Njegova vedrina otvorila im je usta. Iza prvih pozdrava Mirko je započeo...

— Velečasni, jeste li čitali knjigu »Tragedija genija?«

— Kako da ne! Imam je kod sebe. Zašto?

— Neki je dan došla u naše ruke. I, moramo iskreno reći, učinila je na nas oboje strašan dojam. Zajednički smo je čitali i zajednički smo se razočarali nad onima koji stvoriše našu kulturu i koji je danas podržavaju svojim djelima... Nama se nameće pitanje: postoji li uopće uravnotežen, smiren, zaokružen čovjek? Nisu li svi, osobito tako zvani »veliki ljudi«, zapravo slični njima?

— I vi ste došli ovamo da čujete odgovor na to pitanje?

— Upravo zato! Pogotovo kad smo čuli vašu jučerašnju propovijed, nismo mogli ostati mirni.

Svećenik se malo zamislio. Svijetlo, dosta sitno, ali ozbiljno i odlučno lice s malim, čvrsto stisnutim usnama, pokazivalo je da ulazi u svijet u kojemu se on već često kretao... I o čemu je već mnogo razmišljao. Zato je počeo odmah odlučno...

Heroizam

— U velikom strahu živio je cijeli logor kad se saznalo da je nekoliko logoraša pobjeglo. Znali su svi da će doći do represalija. I uistinu! Pred svima logorašima izabrana su desetorica. Oni moraju svršiti u bunkeru gladi. Ni krivi ni dužni došli su u logor, a sada ih još manje krive, čeka smrt, najstrašnija od svih smrti: polagano umiranje od gladi i žeđe.

— Među njima je bio jedan svećenik, zar ne?

— Nije, svi su bili oženjeni ljudi. Jedan između njih plače kao dijete. Mlad je to još čovjek. Kod kuće ima roditelje, ali i ženu i djecu. Srce mu puca od boli za najmilijima ...

— I sad se dogodi nešto nevjerojatno. Jedan logoraš stupi pred strašnoga Fritscha i zatraži da njega pošalju u bunker gladi mjesto mladoga oca obitelji. Govorio je:

— Jedan ionako mora stradati. Bolje je da propadnem ja, koji sam slab i nemoćan, nego ovaj čovjek, koji će vam moći još dugo raditi.

Fritsche ga je gledao začuđeno.

— Što ste vi po zanimanju?

— Katolički svećenik.

I komandant je dopustio. O. Maksimilijan Kolbe, svećenik, redovnik, Poljak je narodnosti, svršio je svoj život u bunkeru gladi.

Uočimo tu scenu!

— Zaista, izvanredan heroizam za brata čovjeka.

— Uočimo malo tu scenu. Slobodno, samostalno, promišljeno, odlučuje se taj čovjek da dade svoj život. Kad bismo ga upitali: oče Maksimilijane, zašto ste to učinili? Zar uistinu zato da bi onaj mogao bolje raditi za svoje krvnike?

— Nipošto!

— Nego zbog čega? Jeste li bili siti života? Zar ste kukavički htjeli pobjeći od braće, ljudi koji pate?

— Ne! Ja sam to učinio iz ljubavi *prema Isusu Kristu,* koga sam ljubio i gledao u svom bližnjem ...

Isus je tražio ljubav

— Ne osjećate li ovdje veliku zagonetku? Neshvatljivu tajnu?

— U čemu je ta zagonetka?

— Ona osoba koja je živjela na početku naše ere u Palestini, a koja se zvala Isus Krist, tražila je da ga ljube *svi* ljudi. Svi, do kraja svijeta.

— Pa?

— Za ljudsku ljubav traži se samo nekoliko osoba. Treba nam cijelo more bogatstva, pa i znanja. No ljubavi nam je dosta jedna kapljica i u njoj već nalazimo sreću. I zato, kada vi-

dimo da Isus Krist ustaje i traži da ga svi ljudi svih vjekova, ljube, tome se čovjek uvelike čudi i u tome se krije velika tajna.

Nada sve

— Ali to još nije ništa! Isus Krist ne samo što želi da ga svi ljube, već on želi i traži da ga ljube n a d a s v e. Traži najjaču i najplemenitiju ljubav. Ljubav koja čovjeka trga iz naručja naslada, i, ako treba, čini da podnese mučeništvo, da svoj život dade i žrtvuje.

— Kako to mislite?

— Uzmimo baš to što je učinio o. Maksimilijan. I on je imao svoje roditelje, oca i majku. Ljubio ih je svim žarom plemenitog srca. A Isus se stavio između njega i njegovih roditelja, i zatražio da Njega ljubi više nego oca i majku. »Tko ljubi više oca ili majku nego mene ,nije mene dostojan. . .« I mladi je Poljak ostavio oca i majku i postao redovnik.

— Uistinu je to neshvatljivo!

— Njegovi su roditelji računali na svoje dijete. Na njegovo poštenje, čestitost i sposobnosti. Ali se Isus Krist usudio postaviti između njih i njihova djeteta i zatražiti da Njemu žrtvuju svoje čedo, da se odreknu svojih planova i nacrta. »Tko ljubi sina svoga ili kćer svoju više nego mene, nije mene dostojan.«

— Velika je smjelost zahtjevati takve stvari od roditelja!

— Svakako! O. Maksimilijan Kolbe je ljubio svoj život. Htio je ostati među ljudima. I on se plašio smrti, po onom najosnovnijem ljudskom i prirodnom instinktu samoodržanja. Ali Isus Krist se usudio postaviti između njega i njegova života i reći: »Tko ljubi svoj život više nego mene, nije mene dostojan.«

— Pa je li to moguće? To je ludost! Postaviti takve uvjete znači sebe osamiti. Onemogućiti sebe.

— Istina je to! Ali opet je tako bilo. Nema sumnje: Ljubav je prema Kristu bila uzrok da je taj čovjek žrtvovao svoj život dva puta. Prvi put, kad je postao redovnik, a drugi puta kad je postao mučenik.

Sestra milosrdnica

— Bože dragi, pomalja se jedna sumnja. Dolazi nam na pamet misao: nije li taj čovjek bio velik izuzetak? Nije li o. Maksimilijan časna i poštovana iznimka? Da li je Krist i inače nalazio takvu ljubav?

— Ako o tome sumnjate, pokucajte, na vrata karmelićanskog samostana u našoj Brezovici pokraj Zagreba. Pitajte onu mladu djevicu zašto se ona u sanjarskoj mladosti odrekla svega pa se skriva iza jake rešetke, a u oštrom odijelu i pokori. Odgovorit će vam:

— Amo Christum! Ljubim Krista!

— Pitajte onu sestru milosrdnicu koja se nadvija nad bolesnike što pate od neizlječivih bolesti zašto živi u toj bolnici nesreće? Ona će vam pokazati svoj križ i odgovoriti:

— Amo Christum! Ljubim Krista!

— Sumnjate li da Isus i danas stiče tu ljubav, pitajte jednoga od onih 100 hiljada misionara i misionarki, koji se danas nalaze na svim stranama svijeta. Od smrznute Aljaske do tropskih šuma središnje Afrike i Amerike putuju oni s križem u ruci.

— Zašto to činite? Čija vas to ljubav goni? Oni će vam odgovoriti poput svetog Franje Ksaverskoga sa sv. Pavlom: »Caritas Cristi urget nos! Ljubav Kristova nas goni naprijed!«

4.000 svećenika

— Jeste li čuli da je u koncentracionom logoru Dachau bilo 4.000 svećenika. Sve su pokušali kako bi ih prisilili da izdaju svog Isusa. Mučili su ih svakom mukom. Neke su bacili u okove, drugima su prebijali noge i ruke. Treće su ispatili glađu, a onda im onako napola mrtvima nudili slobodu ako se odreknu Krista. Osam stotina svećenika je 1942. godine umrlo od gladi.

— Razlog je, zar ne, isti: ljubav prema Kristu?

— Dakako! Ta ljubav stvara kršćanske djevice, stvara milosrdnice — sestre siromaha, stvara apostole, stvara mučenike. Uhvati čovjeka, slaba kakav jest, i kruni ga trostrukom krunom — djevičanstva, mučeništva i apostolstva.

Vrhunac ljubavi

— Ali ta ljubav čini još nešto više!

— Ma nemoguće je očitovati veću ljubav!

— Nije vrhunac ljubavi trpjeti i umrijeti. To još nije punina žrtve. Gledati gdje umire onaj koga ljubimo — to je vrhunac predanja.

— Ne shvaćam — kako to mislite?

— Vrhunac ljubavi, na primjer kod majke, nije da dade svoj život za dijete, nego da žrtvuje život d j e t e t a. A i to je svijet često doživljavao i danas doživljava. Bijaše majki koje su Isusa Krista toliko ljubile da su žrtvovale svoju djecu. Isus se usudio to tražiti. I postigao je. One su svijesno i promišljeno davale. Jedva je Krist umro, a već se našla sveta Felicita, koja je klečeći ovako govorila svome djetetu: »Dijete moje, voljela bih te vidjeti mrtva nego da zatajiš Isusa Krista.«

— Sveta Simforoza sprovodila je svoju djecu na sud i s njima je išla na stratište. Oduševljavala ih je hrabrila i, bojeći se da bi mogla smalaksati, klečeći ovako im je govorila: »Sjeti se drago dijete, da sam te pod srcem nosila, svojim mlijekom hranila. Smiluj se materi koja te to moli i ne zataji Isusa Krista!«

Što je u takvu času trpjela ta majka, za to je preslaba ljudska riječ. No zanimljivo je da je tako govorila i radila...

Zapriječen prolaz

Sveta Franciska de Chantal ostala je udovica. Brižno se pobrinula za odgoj svoje djece. I postavila ih je na noge. Onda je osjetila kako je Isus Krist zove u redovnice. Povjeri to svojoj djeci, ali ona ni da čuju za takvu žrtvu. Nisu se mogla odreći takve majke. A njoj je opet bilo žao djece. Ali što je učinila? Odlučila je čvrsto, i evo, odilazi iz kuće. Sin se bacio na prag, da joj zapriječi izlaz, ali ona ga je prekoračila i otišla.

— Zašto? Znademo! Iz ljubavi prema Isusu...

Tražimo odgovor

— To čovjeka potresa do dna duše. Tko je, dakle, taj koji je živio prije 1960 godina i koji se usudio tražiti toliku ljubav? I što je najčudnije: koji je toliku ljubav primao a prima je i danas! Kakvo je, dakle, i čije to Srce koje se usudilo zatražiti: hoću da me svi i nada sve ljube, pa to i postiže, toliko da pred tom ljubavlju svaka druga potamnjuje?

Odgovor na to pitanje dat će nam zasužnjeni Napoleon, osvajač Evrope, veliki vojskovođa, kad prikovan na litici otoka Svete Helene uspoređuje sebe i svoj život s Kristom i Njegovim životom.

Napoleonov zaključak

— Što je on odgovorio?

— On, veliki poznavalac ljudi i ljudskoga srca, ovako je razmišljao: »Isus Krist traži ljubav ljudi, traži ono što je najteže postići. Što badava traži mudrac od nekoliko prijatelja, otac od sina, ženidbeni drug od druga, brat od brata — srce. To mu treba.

Traži i nalazi! Usplamtio je tolik žar ljubavi da izjeda isto samoljublje, tu najjaču ljubav. Često o tom razmišljam, i to je ono čemu se najviše čudim. Meni to bezuvjetno dokazuje Kristovo b o ž a n s t v o.

Ja sam također tražio da mene moji vojnici ljube. Do zanesenosti sam uzdigao svoj narod, koji je za mene umirao. Ali tome bijaše potrebna moja prisutnost, vatra moga pogleda, moj glas, riječ s mojih usana. Sada, kad sam zasužnjen na Svetoj Heleni, osamljen, prikovan uz pećinu, u mojoj nesreći — gdje su mi prijatelji? Tko se u Evropi bori za mene? Gdje su moji poklonici? Već sada, dok sam još živ, prestala je sva ljubav prema meni, a što će istom biti iza moje smrti...? Isusa su tek nakon smrti počeli ljubiti, a ja i svaki drugi čovjek već smo za života zaboravljeni.

Kako je velik jaz među mojom bijedom i slavom Isusa Krista, koji je prorekao: »Cijeli će me svijet ljubiti i obožavati.«

Tu je odgovor!

Dobro si rekao, Napoleone!

Među tvojom bijedom i slavom Isusa Krista postoji neizmjeran jaz. Ti si čovjek, On je Bog. Ti si stvorenje, On je Stvoritelj! Ali, tješi se da nije tako samo kod tebe. Isto je tako i kod drugih ljudi. Između svakoga čovjeka, pa bio on ne znam kakav genij, i između Isusa Krista, postoji neizmjerno dubok jaz. Tolika razlika da je svaki čovjek bijeda i zrnce prašine prema Njemu.

Parker

— Da li mu to priznaju i njegovi neprijatelji?

— Upravo je tako! Amerikanac Parker, koji nipošto nije bio prijatelj kršćanstva, kaže o Kristu: »Već je prohujalo 19 vjekova što se Isus Krist tako visoko uzdigao na površinu ljudskog roda. Pa da li ga je koji čovjek ili koji vijek natkrilio ili bar dokučio? Ljudi su među sobom podijelili njegovo odijelo, za nešivenu kabanicu bacili kocke. No, onaj duh koji je tako odvažno radio u krilu grijeha i smrti, koji je izdahnuo, koji je nadvladao svijet — nitko ga ne može isrpsti ili bar shvatiti.«

Rénan

— Čujmo i najvećega od svih falsifikatora Isusove veličine, francuskog pisca Rénana!

— Je li to onaj što je otpao od svećeničkoga zvanja i napisao neki životopis o Isusu?

— Jest! Evo što on veli: »Počivaj sada na lovorikama, plemeniti pregaoče! Tvoje je djelo dovršeno... Hiljadu puta življe, hiljadu puta bolje živiš poslije smrti u srcima nego si živio za života na zemlji. Ugaoni kamen postat ćeš čovječanstvu na toliko da bi značilo uzdrmati svijet u temeljima njegovim kad bi netko htio Tvoje ime u svijetu zatrti. Među tobom i Bogom neće se više praviti razlike. Ti si slavni pobjeditelj smrti: primi kraljevstvo, u koje će od koljena do koljena dolaziti da se klanjaju kraljevskim putem koji si prosjekao.«

— Kad Isusa Krista njegovi neprijatelji tako štuju, kako ga nećemo mi? Kako da Njegov lik ne usadimo sebi duboko u dušu i da po Njegovim zapovijedima ne uredimo svoj život? Kad idemo za Kristom, znademo za kim stupamo. Za onim tko je ne samo najidealniji čovjek nego tko je i sam BOG!

Isus je Bog

— Pravo rečeno! Uvijek treba da imamo na umu ovo: sva Isusova veličina, sve bogatstvo Njegova Srca ne proistječe samo iz toga što je On savršen čovjek, nego prije svega odatle što je on utjelovljeni Bog, Druga Božanska Osoba, koja je sišla na zemlju.

Onaj koji umoran za strašne oluje spava u Petrovu čamcu, On je čovjek. Ali onaj koji ustaje od sna i veličanstvenim mirom zapovijeda vjetru i valovima i oni ga slušaju, On je Bog.

Onaj koji umoran sjeda na Jakovljevo vrelo i moli Samaritanku da mu dade vode, on je čovjek. Ali onaj čije oko prodire u savjest grješne žene, koji joj otkriva tajne njezina života i žeđu njezina srca, to je Mesija, to je Bog.

Onaj koji uzbuđen i potresen plače pred Lazarovim grobom, to je nježan prijatelj. To je čovjek. Onaj koji govori Marti: »Ja sam uskrsnuće i život« — te zapovijeda smrti da povrati svoj plijen, to je Spasitelj, to je Bog.

Onaj koji umire na križu, to je čovjek. Onaj koji treći dan ustaje od smrti, kako je prorekao — to je Bog.

— Uistinu je to divno. Posve prirodno i jednostavno se u Isusu očituje i ono ljudsko i ono Božansko. Ljudsko i Božansko se tako divno sjedinjuju da gledati samo jedno bez drugoga znači ne gledati bitno u Isusu.

Zdravlje genija

— Da li je Isus bio zdrav? Upravo smo se zaprepastili nad mnoštvom tjelesnih i duševnih bolesti onih koje ljudi zovu genijima...

Fjodor Dostojevski bio je opterećen padavicom Ta ga je bolest pratila čitava života i djelovala na njegov karakter, mentalitet i na sva njegova djela. Gustav Flaubert, jedan

od tvoraca realističkog romana, bio je histeroepileptičar. Već sami naslovi pjesama poznatog njemačkog umjetnika Nikole Lenaua »Luđak«, »Bolesne duše«, »Nasilje sna«, »Mjesec melankoličara« govore o njegovoj bolesnoj duši i nastranostima. Veliki kompozitor Chopin bio je toliko slabih živaca da ga je ništavna sitnica, presavijen list ruže ili sjenka dovodila do bijesa. Naklonjen tuberkulozi, imao je jako probuđeno erotičko osjećanje. Michelangelo, veliki kipar stradavao je od manije progona. Emanuel Kant, filozof, bio je slabunjava tjelesnog ustrojstva, rahitična, uzana grudnog koša, patio je od melankolije i hipohondrije. Napoleon je bio višestruko nasljedno opterećen: neuropata i padavičar. Petar Čajkovski, veliki kompozitor, poznat zbog svojih besmrtnih djela širom cijeloga svijeta imao je od rođenja slabe živce i meku dušu. Tjelesna građa bila mu je nježna i trošna Gogolj je patio od skrufuloze, iz ušiju mu je neprestano curio gnoj Već u svojoj — 24. godini žalio se da osjeća iznemoglost...

— Jest! Također bismo mogli redom nabrajati dalje. Uvijek isti refren! Bolest i neuravnoteženost koja proizlazi iz bijednog tjelesnog sustava...

Isusova vanjština

— Da li im je Isus bio sličan?

— Prvi dojam što ga je Isus činio osobito na jednostavni svijet, bila je posebna ugodnost, izvanredna privlačivost, kojom je ljude jednostavno zabliještio.. Nema sumnje, razlog je tome Njegov izvanredan duh. No taj je sebi izradio zdravo i snažno tijelo. I kroz tijelo je prosijavao. Ali usporedo s vanjskom privlačnosti Isus je davao dojam fizički posve zdrave, savršeno razvijene osobe. Morao je biti čvrst i otporan, sposoban za napore.

— Po čemu se to zna?

— Po tome što kod njega ne samo da nema traga nikakvoj bolesti nego je, štoviše, provodio i veoma naporan život. Putovao je kroz palestinska brda i uvale bez posebne opreme. Kao primjer uzmimo samo zadnji put od Jerihona do Jeruzalema. Ta on iznosi više od šest sati uspona preko

tisuću metara po užarenu suncu. Navečer nije Isus umoran jer prisustvuje svečanoj večeri u Betaniji

Naporan život

— Čitav njegov život odvijao se više pod nebom nego pod krovom: od betlehemske štalice do križa živio je a da nije imao gdje da položi glavu. Mnogo je puta sigurno noćivao pod vedrim nebom. Na poljima i brežuljcima. A po danu su ga zaokupljale propovijedi, bolesnici, nepoučene mase bez pastira i zloba neprijatelja Nisu imali vremena ni da jedu, napominje sv. Marko kao redovitu stvar.

— Da li se kod njega očituje u svemu tome ikada koja živčana reakcija? Srditost, ekscentričnost bez samosvladavanja?

— Isus nije nikad zakazao. Uvijek je vladao svojim živcima. Posred oluje na moru, kad su svi izgubili glavu, On mirno spava na dnu barke, a čim ga probude, smjesta je suvereni gospodar situacije.

Savršena ravnoteža

— Ravnoteža zdravlja i snaga pokazivala se također u cjelokupnom vladanju Isusovu.

— U kojem smislu?

— U usporedbi s drugima osnivačima religija, koji su imali skršen živčani sistem ili su bili iscrpeni i fizički slomljeni, Isusa vidimo kao nosioca velike otpornosti i zapažena mira. Na nogama je od rana jutra. Mnogo putuje. A ipak On često čitave mjesece naporno propovijeda. I to nerijetko veoma velikom mnoštvu. U isto vrijeme ga opsjeda bez prestanka mnoštvo bolesnika. Neprijatelji ga izazivaju mučnim raspravama kako bi ga uhvatili u riječi. Kad ima malo mira, On izgrađuje svoje učenike, »spore da razumiju«. A pošto je po vrućini i suncu prešao kamenite i ugrijane krajeve Palestine povlači se po noći na kakvo brdo i onda moli ili spava pod vedrim nebom.

Najljepši od svih

— Takav život u toku nekoliko godina zahtijeva solidan i temperamenat, čvrsto zdravlje, dobro razvijeno tijelo, traži da čovjek bude gospodar samoga sebe, dapače i u najuzbudljivijim i najopasnijim prilikama.

— Posve pravo! Zato je razumljivo da su mnogi kršćani, oslanjavajući se na Origena, vidjeli u Isusu biće potpunomašnje ravnoteže, »najljepšeg od ljudskih sinova«. A budući da je fizičko često instrumenat duševnog i ćudorednog u nama, to je već i izraz njegova moralnoga zdravlja. Zato su i umjetnici tokom stoljeća htjeli izraziti povijesne podatke o Isusu i na svoj način izraziti osjećaje prema njemu...

Bez muka i grčeva

— Znate li što me najviše zadivljuje kod Kristova Srca?
— Što?
— Govorili smo o Ničevoj tragediji. Sigurno, iznosio je strašne ideje. Pravu zbrku. Imao je stil i zato je osvajao. Ali i ono što je iznosio sve je to bilo pisano u grču. U bolovima. U napinjanju i rasipanju.
— A kod Krista Isusa?
— Kod Isusa ništa od toga! Njegova suverena mirnoća izbija u cijeloj Njegovoj pojavi. Kada na gori blaženstava iznosi vrhunac ljudske moralne nauke, nema nikakva priručnika uza se, nikakvih knjiga. Ne bori se s ponorima svoje nutrine, nego okružen ozračjem galilejske krajine i galilejskih proplanaka i jezera, okružen jednostavnim svijetom, iznosi bez napora najveću povelju života čitavome čovječanstvu.

Vibrira od osjećajnosti

— Nije li taj Njegov mir jedan manjak? Ne pokazuje li to naime, pomanjkanje one ljudske topline, osjećajnosti i spontanosti koja nam se tako sviđa? Nije li Krist pretjerani intelektualac?
— Osjećajna sfera upravo je najviše razorila velike genije, genije kulturnoga stvaralaštva. Naime, umjetničko stvaranje izvire iz zanosa. A to znači uzlet iznad stvarnosti.

Lebdjenje u carstvu mašte, snova i hipoteza. Taj se momenat naglašava i ispoljuje toliko da ih dovodi do ludila ili do iskvarenosti, zagorčenosti.

— Kod Isusa je bilo drugačije?

— Daleko je od Isusa ona oznaka »bez srca«, koja se često spominje za ljude velike snage i vrijednosti. On je pun Srca. Jezgra je Njegova života — upravo život Njegova Srca. Ali isto je tako daleko od Njega kovitlavi utjecaj, ona upravo tiranska osjećajnost, koja upropašćuje tolike ne samo genije nego i prosječne ljude.

Blago Srce

— Da je Isus vibrirao od osjećajnosti, to se očituje u čitavom životu. To možete uočiti na svakoj stranici Evanđelja:

On ljubi, On se buni, oduševljava, očituje svoje nezadovoljstvo, trpi, raduje se.

On ljubi svoju Majku i svoga hranitelja, svoju domovinu. Ljubavlju okružuje svoje apostole, kadšto tako grube i nespretne. On zna i za posebnu ljubav, jer na poseban način voli svetoga Ivana, kuću u Betaniji.

Kakva se uzbuđenja javljaju nad Lazarovim grobom ili pri pomisli na Jeruzalem osuđen na ruševine! Isus plače nad njihovim sudbinama...

Njegovo oduševljenje i radost zasine kadšto živo i spontano kao u kakva mladića: »Zahvaljujem Ti, Oče, što si to sakrio pametnima i mudrima i objavio poniznima!«

Ljuti se, i to žestoko, zbog licemjerstva farizeja ili zbog obeščašćenja hrama. Njegova predbacivanja: »Jao vama, književnici i farizeji! Licemjeri!« podsjećaju na proročku žestinu.

A koliko je tek trpio! Mučio se za čitava života, posebno pred smrt. Bio je postao čovjek boli, a Njegovo Srce — Srce boli i patnje.

Nijedan čovjek nije osjećajniji i nježniji od Isusa. I baš zbog toga su se pojačavale i radosti Njegove i bolovi! Nitko nije imao tako mekano Srce. Mekše od voska, mekše

od kruha. A opet i tvrdo! Odlučno i jako. Tvrđe od dijamanta kad se radilo o Bogu i ljudima.

— Uistinu je to Srce najidealnije od svih srdaca!

Gospodar samoga sebe

— Ali ta uzbuđenja, to oduševljenje, ta srdžba, ti osjećaji nisu se nikada očitovali kod Isusa na taj način da bi izbjegli ispod Njegove kontrole. A pogotovo ga nisu nadvladali i zagospodarili njime.

— Tko ih je kontrolirao?

— Vidimo ih kako dolaze jedan za drugim, kako se očituju vođeni i upravljani mirnom i snažnom volјom, koja im slobodno daje tok, ili smiruje, prema tome kako to prilike zahtijevaju. Savršen mir u sasvim različitim stanjima duše. On miluje djecu i prima ih sebi tek što je čvrsto prigovorio apostolima. A pošto je prokleo farizeje, odmah se ražaljuje nad Jeruzalemom.

— Ipak kao da za vrijeme muke u jednom času tjeskoba pobjeđuje?

— Za vrijeme muke je, istina, izgledalo kao da je nesposoban da zagospodari nad tjeskobom i nutarnjom boli. Ali to je bilo zato jer je to ulazilo u otkupiteljski plan, u otkupiteljsku misao Njegovoga Oca. To je bila Njegova sveta volja....

Idealni vođa

— Pa to je idealna volja da vodi čovječanstvo! Da je čovjek slijedi.

— Uistinu je tako jer je Njegova gospodarujuća volja usklađena s dobrotom i poniznošću. Te ga oznake čine rođenim vođom, idealnim voditeljem. On ima autoritet, energiju, sigurnost, incijativu vođe. Sve se to, tako reći, izlijeva iz Njega.

— To su osjetili Njegovi učenici!

— Prvi učenici ne mogu odoljeti; oduševljena masa gleda u Njemu Učitelja, a Njegovi neprijatelji također osjećaju da ih nadvisuje u svakom pogledu. No On ima ono što treba svakom vođi: dobrotu i ljubav. On je došao da spasava ono što je bilo izgubljeno. Ne da mu služe, nego da On služi drugima. On je dobar Pastir, koji trči i traži izgubljene i zalutale ovce.

Let orla

— Kako se snalazio u životnim situacijama?

— Isus jednim pogledom oka istražuje duše i rješava situaciju: sve se otkriva pred Njegovim pogledom. Odnosi neba i zemlje, pravo značenje ljudskoga života. On ima osjećaj i smisao za nijanse, ali je Njegova prodornost snažna kao u orla. To su mnogo puta iskusili Njegovi neprijatelji na vlastitoj koži.

— U životu se čovjek često mora oduprijeti različitim spletkama i predrasudama zlo nastrojenih ljudi. Osjeća li se kod Krista životna zrelost u takvim situacijama?

— Svojim neprijateljima On odgovara činjenicama i usporedbama iz obična života. U njima se ne očituje kakva pristrasnost. Na pitanje da li je slobodno subotom raditi — a to je zapravo bila velika zamka — On jednostavno odgovara: »Ako vol ili magarac ili netko između vas padne u zdenac, zar ga nećete odavle izvući dapače i u subotu?«

— Tako postaje sve jednostavno i shvatljivo!

Širina i dubina

— Isusova riječ postaje jasna i jednostavna pred svima, a bez ikakve sirovosti. Ona se oblači u oblik simbola u isto vrijeme veoma pučkih, ali i uzvišenih, a često i pjesničkih — govori o sijaču, vinogradaru, kućanici, ovcama, pastirima — koji odrazuju sredinu njegova rodnog kraja Galileje.

— Da li ti simboli pogađaju njegovo slušateljstvo?

— Bez sumnje! Slušali su ga i gladni i žedni. I ne samo oni! To zahvaća svaki ljudski duh bilo kojega vremena i zemlje, samo kad čovjek dobre volje uzme knjigu Evanđelja i nepristrano čita...

— Jednostavnost je kojiput znak plitkoće?!

— Kod Isusa Krista nipošto! Sva mu tajanstvenost i jasnoća dopuštaju da iznese skup ljudskih misli takve širine da one nadmašuju svaku nauku; takve dubine da samo

jedna formula dostaje da iscrpi čitav problem i dade mu zadnju riječ. Poslušajte samo i razumijte:

»Nitko ne može služiti dvojici gospodara«.

»Što koristi čovjeku da stekne čitav svijet, a svojoj duši naudi?«

»Tražite najprije kraljevstvo nebesko i njegovu pravdu i sve će vam se ostalo dodati...«

»Svakom danu njegova muka!«

Svaka od tih riječi, svaka od tih misli nepropadljivo je svjedočanstvo njegove dubine, tako pune i tako jednostavne i jasne u isti mah.

Svaki koji je od istine

— Često vidimo među ljudima, pa i genijima, da istinu navlače na svoju kolotečinu. Ona bi trebala da služi njima, a ne oni njoj.

— Daleko je od Isusa Krista i pomisao na to! Ako možemo govoriti o osnovnoj dispoziciji njegova razumskoga života, onda moramo reći da je to upravo bila: lojalnost i strastvena ljubav prema istini, koja je svjetlo razuma. On se sam pokazuje kao »Istina«, »Svjetlo svijeta«. Oni koji njega slijede ne hodaju u tmini.

— Nisu li to samo lijepe riječi bez djela?

— Ono što On preporuča svojim učenicima, »neka vaša riječ bude da, da, bez ikakva preudešavanja«, to On i sam prakticira.

»Ja sam se rodio i došao na ovaj svijet, govori pred svojim sucem, da svjedočim za istinu. Svatko tko je od istine sluša glas moj«. I to svjedočanstvo za istinu nosi u najsvečanije, najdramatskije prilike uz pogibao svoga života. On će prije poginuti negoli je izdati.

Najbolja metoda

— Čini mi se da ipak nije bio dovoljno razborit za prilike u kojima je živio. Inače ne bi tako jadno svršio na vješalima križa.

— Isusova je zadaća zahtijevala izvanrednu razboritost. On ju je i očitovao! Poslušajte me! Prije nego je počeo pro-

povijedati, počeo je raditi. Stvarati povoljno ozračje, klimu! Svojim čudesima i riječima se pokazuje kao gospodar prirode, savjesti, ali pun dobrote,milosrđa i ljubavi. Radi i nastupa kao Bog. I to kao Bog koji je bliz ljudima.

— Zar nije odmah propovijedao?

— Jest! Ali ta se nauka, osobito u početku, očituje u jednostavnoj formi, pristupačnoj svima. No kad jednu istinu iznese, drži se je čvrsto. Ništa, ni opozicija, niti spletke ne mogu ga navesti da je modificira i oboji. Kad govori o sebi kao o Bogu i Mesiji, polazi od onih figura koje su već poznavali i prije spominjali predšasnici. Malo po malo pokazuje da njegovo kraljevstvo nije vremenitoga karaktera, nego duhovnoga. U kraljevstvo ne možemo doći ako se spuštamo u ono što je prosto i puno opačina; nego treba da se po poniznoj i iskrenoj vjeri predamo unutarnjoj obnovi; treba se preporoditi u duhu krštenjem koje dolazi od vode i Duha Svetoga.

— Zaista originalan način. A kako je djelovalo?

— Ta nauka, posve nova, tako prikazana sigurno nije preokrenula suvremenike iz njihova tvrdoga i vremenitoga duha, ali je postala pristupačna svima ljudima dobre volje. Takva metoda ostaje sjajan dokaz mudrosti onoga koji ju je primijenio bez velikoga proučavanja...

Njegova tajna

— U čemu je tajna Njegove snage?

— Teško je to reći jednom riječi! Ali meni se čini da je upravo u tome što je bila savršeno podložna i savršeno gospodujuća.

— Pa to ne ide zajedno?

— Ide! Ali samo kod Njega. Njegova je volja bila podložna volji Božjoj, a ljudska zpovijeda svim drugim sposobnostima i gospodari nad osjećajnostima. Ona je daleko od svake prilagodljivosti slabim običajima ili naukama. To je ponosna neovisnost onoga koji se pokorava Bogu. Ta savršena podložnost i ta harmonija pokazuju se najviše u njegovoj agoniji, kada moli: »Oče, ako je moguće, neka me mimoiđe ovaj kalež. Ali ne moja, nego neka se vrši Tvoja volja!« U toj rečenici osjeća se krik njegove uznemirene

osjećajnosti, no i prisiljavanje samoga sebe da primi volju Božju kao mjerilo svojoj.

— Kakve li savršene harmonije! Kakva li uzorka!

Uređeni kontrasti

— Evo, takav je Isus Krist u svojim odnosima prema Bogu, prema jednakima, prema sebi: u sjaju neusporedive moralnosti kojom odskače nad sve druge ljude.

— U svim, pa i najvećim dušama uvijek ima nešto krnjavo, nešto nesređeno. One imaju živu inteligenciju, ali bez ustrajnosti. Snažnu maštu, ali bez uravnoteženosti. Duboku osjećajnost, ali bez rasuđivanja. Ili, ako posjeduju blagost, to je na uštrb energije, dobrotu na uštrb pravde, pobožnu vjeru, ali često uz manjak praktičnog osjećaja, praktične osjećaje, ali bez velikodušnosti.

— A kod Isusa toga nema!

— Ništa od toga nesklada nema u Isusovu Srcu. Ono je blago i ljubezno. Puno saučešća i milosrđa, ali bez mlake puzavosti. Ono je ponosito bez oholosti. Odvažno bez nepromišljenosti. Hrabro je bez slabih ambicija. Razborito bez slabosti. Rodoljub je no ne isključuje druge. Isusovo je Srce idealno i stvarno. Njegove su kreposti naravni izdanak, ali ipak premašuju sile naravi.

U Isusu Kristu se nikad ne očituje samo jedna krepost. Uvijek se očituju dvije. One su tako lijepe, i jedna i druga. A iz njih, iz njihovih suprotnosti proizlazi savršena harmonija i sklad.

Isusova je volja slobodna, ali i nezabludiva. Odlikuje se onim savršenstvom što ga ima svaka prava volja, da se naime može usmjeriti samo na jednu od više mogućnosti. Ali ta volja, ujedinjena najužim kontaktom s Božanstvom, ne može počiniti nijedno moralno zlo. Ona odabire uvijek samo dobro.

Njegova je volja čvrsta i energična do nadostiživog junaštva, ali razborita i mirna isto kao i ustrajna. Već od početka je Isus znao što želi: činiti volju svoga Oca, ispuniti spasiteljsko poslanje. I ništa, apsolutno ništa ga neće moći odvratiti od toga.

Hora de veridad

— U borbama s bikovima koje se upriličuju u Španjolskoj postoji jedan odsudan momenat. On ima i svoje zasebno ime. Kada toreador, sam s golim mačem, stoji pred životinjom koja izdiše, taj čas zovu »hora de veridad — čas istine.« Tad se vidi koliko zapravo toreador vrijedi.

— To je njegov najveći ispit!

— U svakom ljudskom životu ima prilika u kojima se neki čovjek potpuno otkriva i razgoličuje. Često se u životu prave poze, šminke, ali pred smrću se svi osjećamo i pokazujemo ono što jesmo. Tada se vidi što vrijedi čovjek.

— Istina je: smrt je najbolji sudac koji prosuđuje koliko čovjek vrijedi.

— Pogledat ćemo kako je umro Isus Krist. S kakvom je nutrinom i Srcem išao u susret onom zadnjem času. Da to bolje uočimo, pogledajmo najprije smrt jednoga od njegovih najvećih protivnika, koga su uzdizali do neba. Tobože zbog njegove izvanredne veličine. Da bismo upoznali veličinu Isusove smrti, pogledajmo najprije smrt velikog francuskog filozofa Voltairea!

Pozovite mi župnika!

— Pozovite mi župnika Gaultiera, molio je stari pjesnik i filozof svoga slugu kad su ga stavili na jastuk. Smrtno se bljedilo očitovalo na licu zbog teškog izljeva krvi.

— Koga da pozovem? — upitao je sluga, nadvijajući se u čudu nad ležaj bolesnikov.

— No, pa ja ti kažem, Pierre, da mi pozoveš svećenika Gaultiera, ponovio je bolesnik nestrpljivo. Požuri, moglo bi biti prekasno...

Voltaire je ostao sam. Upro je pogled u bijeli strop, kad je sluga sav začuđen otišao po svećenika, i osluškivao korake onoga, koji se požurio onamo kamo sam za života nije nikad išao. Kakav život? Voltaire ga je iskušao do zadnje kapi njegova pehara. Čast, bogatstvo, ljudska slava i moć, ali i mržnja na Crkvu. On, koji je bio odgojen kod redovnika, okrenuo je vjeri leđa i govorio: »Za dvadeset godina Gospodin Bog će imati praznike, jer se više nitko neće bri-

nuti za njega.« Osnovao je društvo »Braće Belzebuba«, koji su htjeli da budu buntovnici protiv Vječnoga kao Lucifer, nepokorni anđeo.

A sada taj stari neprijatelj Božji, zastupnik svih hulitelja i svega što se izbljuvalo protiv Boga, vapije za pomirenjem s Bogom, za oproštenjem po ustima svećenika.

Pariz 2. ožujka 1788.

Konačno je sluga ponovno stupio u sobu a s njim i svećenik, mlad čovjek s licem oštrih, ozbiljnih crta.

— Jeste li me vi pozvali?, upita svećenik bolesnika.

— Jest, odvrati Voltaire, mucajući. Nemojte se čuditi, htio bih sklopiti mir s Bogom i njegovom Crkvom.

— Vi imate jako mnogo, jako mnogo toga urediti, odgovorio je svećenik s dubokom ozbiljnošću. Stotine tisuća ljudi vi ste zaveli i odvratili ih od prave svrhe života.

— Zar nije pisano, jadikovao je otac svih hulitelja na Boga: ako tvoji grijesi budu mnogobrojni kao pijesak na obali morskoj, ja ću ih ipak skinuti s tebe?

— To je istina, potvrdi Gaultier, ukoliko grješnik s iskrenim pokajanjem obrati svoje srce Bogu.

— Spreman sam dati svaku zadovoljštinu koju tražite, molio je Voltaire. Tu je pero, tinta i papir. Pišite, pišite! Glasom, koji je stalno prekidao uzdisajima, diktirao je:

»Ja potpisani izjavljujem: budući da sam u svojoj 84. godini bacao krv, ispovijedio sam se svećeniku Gaultieru i želim umrijeti u Crkvi u kojoj sam rođen. Uzdam se u Božje milosrđe da će mi oprostiti moje grijehe. Ako sam ikada **izrekao sablazan protiv Crkve,** molim zbog toga Boga i Nju za oproštenje. Pariz, 2. ožujka 1788. Voltaire.«

Dršćućom rukom potpiše u prisutnosti dvaju svjedoka taj dokumenat. Svećenik je saslušao ispovijed velikoga izrugivača i pomirio ga s Vječnim Milosrđem.

Progonjen furijama

— Da li je odamh iza toga umro?

— Slušajte samo! Četiri nedjelje kasnije kad je malo prizdravio, opet je opozvao svoju izjavu i javno se rugao

svetoj vjeri. Rekao je da je ono učinio samo zato što je to običaj. U Indiji bi uhvatio kravu za rep, jer tamo je takav običaj... Sve što je učinio izvrgao je ruglu. No, ne za dugo! Točno 30. svibnja bacio je nov napad bolesti velikoga podrugljivca konačno na smrtnu postelju. Uzalud je sada u očajanju vapio za svećenikom. Belzebubova braća nisu ustuknula od njegova kreveta i nisu dozvolila nikakvu svećeniku da prijeđe preko praga njegove kuće. Tada je, umirući Voltaire vikao iza svega glasa:

»Umirem ostavljen od Boga i ljudi. Pakao ćutim u svojim žilama!«

Strašnim je pogledom gledao prisutne i zvjerskim urlikanjem je rikao na njih:

— Dalje, dalje od mene! Vi ste krivi mojoj nesreći!

Dok je ležao na krevetu, pjena mu je udarila na usta. Stare, uvenule ruke kidale su grčevitim trzajima jastuke u komadiće, razbijale boce i čaše što su stajale na stoliću pokraj njegova ležaja, a komadići stakla zabili su mu se u ruke i raskrvarile ih. I neprestano je odjekivalo deranje tako da su srsi prolazili čovjeku: ljudi su bježali iz sobe ne mogavši gledati strašan prizor. Još jedan strahovit povik i Voltaire izdahnu u očajanju.

— Umro je progonjen furijama, govorio je liječnik koji je bio pokraj njega. Drugi pak očevidac veli s grozom: »Kad bi đavao mogao umrijeti, ne bi drugačije svršio.«

Hora de veridad kod Voltairea! A kod Isusa Krista?

Žene, koje su se na početku držale podaleko od osuđenika, sada priđoše k Njemu te počeše jecati i roniti suze i ne bojeći se Židova, koji su ih poprijeko gledali. Isus se obrati k njima i reče ono što je u svom Srcu proživljavao: »Kćeri Jeruzalemske, ne plačite za mnom, nego plačite same za sobom i za svojom djecom!« U tom strašnom času ne misli na sebe, nego na druge.

Evo ga na križu. Krvnici mu se rugaju, pozivajući ga da siđe s križa i tako, tobože, dokaže svoje božanstvo. A što Isus želi tim krvožednim vukovima, rekao je onim besmrtnim riječima: »Oče, oprosti im, jer ne znaju što čine...« Razbojniku govori velike riječi: »Još danas ćeš biti sa mnom u raju!«

Svjedočanstvo smrti

— I konačno, sam Isusov svršetak...! Da li je on potvrdio njegovo prijašnje držanje?

— Potpuno! Čim se spustio onaj tajanstveni mrak na Golgotu prije Isusove smrti, mnogi pobjegoše. Prestrašeni i nijemi vratiše se kući. Ali ne svi! Zrak je bio miran i u sjeni se još vidjelo kako se tri tijela bjelasaju. Mnogi se htjedoše nagledati one smrtne borbe. Patnje Raspetoga bile su svaki čas sve to veće. I kad je čaša bila svom gorčinom ispunjena do vrha, kad je trebala početi vječnost, kad je nastupila prava »hora de veridad«, On prikupi svu snagu, podigne oči prema nebu, a iz Njegova Srca vine se zadnja molitva: »Oče, u ruke Tvoje predajem svoj duh.«

— Da li je Isus išta promijenio svoj stav na času smrti?

— Ništa! Ostao je dosljedan u onom času sebi, svom životu i svom pozivu. Ali i svom karakteru! Njegovo Srce se na smrtnoj postelji križa ništa nije promijenilo. Nije se povukao, ustuknuo, ogradio bilo u kojem pogledu...

Učio je: »Blaženi siromašni duhom« — i eto gola ga pribijaju na križ, ali mu je lice vedro. Spokojnost ne ostavlja Njegova Srca.

I to je učio: »Blaženi krotki!« Njega uz stup privezana sada nečovječno bičuju, po obrazu pljuskaju, u usta mu pljuju. Ali iz Njegovih ustiju ne izlazi nijedna tužba.

I ovo je učinio: »Blaženi milosrdni!« I dok ga Juda poljupcem izdaje, Petar zatajuje, dok ga krvnici biju po obrazu, smaže samo jednu riječ, jedan pogled, jednu molitvu u Srcu: oproštenje i ljubav.

Učio je: »Blaženi koji trpe progonstvo zbog pravice«. I kad je svijetu dao sve; svoj duh, svoje Srce, svoj život, primivši za sve to groznu smrt i sramotan križ, ostaje miran, odan Ocu, blažen.

Dobro to uočimo!

— Zaista, izvanredno junačko i dosljedno držanje!

— Zaustavimo se malo! Dobro napregnimo svoju pažnju i uočimo Isusovu veličinu. On je temelj naše vjere. On je izvor naše vjere. Mi smo više kršćani zbog Isusa Krista,

mi smo spremni živjeti u pravom kršćanskom zakonu više zbog Isusa Krista u svojim obiteljima nego zbog ikojega drugoga razloga. Isus Krist je naš početak i svršetak. On stoji kao zastava naroda. Najveći je, najbolji, najljepši od sviju, ne samo pojedinačno uzeto nego i svih zajedno.

— Uistinu idealan čovjek!

— Istina je, ali ne potpuna! Isus Krist je zato tako velik u svojoj smrti, zato tako savršen, kao snijeg bijel i kao izvor čist, jer je — B o g!!! Nikada blato zemaljskih cesta, ni tragovi naših zlih nogu nisu uprljali Njega, koji je sišao s nebesa. Za Njega vrijede u punom smislu one riječi: — Ti jedini si svet! Ti jedini Gospodin, Ti jedini svevišnji! To je pravi, konačni zaključak kad promotrimo Njegovo Srce. Takvo Srce može imati uistinu samo — B o g!

Na izvore...

— Tražim od vas jednu stvar. To mi morate ispuniti. U to, uostalom, i ne sumnjam.

— O čemu se radi?

— Na povratku kući, zađite bilo u koju crkvu i ondje kupite Evanđelje. Knjigu nad knjigama. Knjigu o Kristu. Ondje ćete ga naći! I doživjeti. A kad ga kupite, čitajte ga po mogućnosti svako slobodno veče po desetak minuta.

— Zašto to?

— Ja znam zašto! Ako sam nešto stvarno govorio i ako sam dopro do vašega srca, poslušajte me. To je moja prva i posljednja molba i želja. Neka u vašoj kući bude Evanđelje i neka se čita! Onda ćete brzo i po njemu početi živjeti. A živjeti po Evanđelju, znači živjeti s Kristom. I u Kristu...

To su i učinili...

Na večer toga dana Anica i Mirko su ostali kod kuće. Nisu nikamo izašli. Ona je uzela novo nabavljeno Evanđelje i predložila:

— Idemo i mi tražiti u Isusu Kristu ono ljudsko i božansko.

Listali su zajedno po knjizi. Zajednički su tražili i nalazili u toj divnoj, neusporedivoj knjizi ono najosnovnije o

Kristu. Našli su ga kako je pun razumijevanja i sućuti s bijednom ženom preljubnicom. To je znak Njegova divnog ljudskog Srca. Ali se u istom prizoru, kao bljesak munje, očituje i njegova božanska veličina. Brani je od farizejskoga prezira i oslobađa od krivice i grijeha, te je očito da ima vlast nad ljudskom nutrinom. I vlast i uvid.

Čitajući riječi Isusove tužaljke na križu »Bože, Bože moj, zašto si me ostavio«, zazeblo ih je do dna srca kad su vidjeli kako su ljudi napustili Isusa. Ali kad On s križa auktoritativno odgovara razbojniku: »Još danas ćeš biti sa mnom u raju«, prepoznaše u Njemu Kralja neba i zemlje...

Tako naučiše zajednički čitati Evanđelje.....

NJEGOVA MISAO O OBITELJI

Dragi Ivice!

Kad nam je Pater X. prije nekog vremena predložio da se i mi pridružimo onim obiteljima koje u toku dva dana prisustvuju obiteljskom seminaru, mi smo najprije oklijevali. Iskreno rečeno, perspektiva da proboravimo dva duga dana zatvoreni i da slušamo »propovijedi« nije nas ushićivala.

Imali smo, naime, malu bebu, pa smo odlučili da nekako izmaknemo. Ali naš je izgovor odbačen, jer — zamisli — taj je seminar bio tako organiziran, da je dapače osigurano i čuvanje djece!

I tako smo se mi ipak uputili u tu avanturu. Evo nas u malom i ubavom istarskom krajoliku. Brežuljci na sve strane slični valovima. A daleko na istoku bdi Učka. Prisustvovati obiteljskom seminaru znači prekinuti za izvjesno vrijeme sa svakidašnjim životom i njegovim brigama zato da se nađemo pred samim Kristom. U toku nekoliko godina Obiteljski seminari su organizirani u čitavom svijetu.

Svaki takav seminar vodi jedan svećenik koji upućuje u velike teme ljudske, bračne, obiteljske i vječne sreće. Za vrijeme tih dana svećenik je na raspolaganju obiteljima da razgovaraju s njime. A onima koji to žele daje sakramenat svete ispovijedi. Blaguje se zajedno u vrlo srdačnoj atmo-

sferi. Predviđeni su satovi sabranosti, kao i vrijeme za zajedničku i osobnu molitvu.

Dobro su nas zahvatili! Istina, na početku smo bili malo smeteni i prestrašeni među tolikim obiteljima. No atmosfera se vrlo brzo odledila. Povezali smo se poznanstvima i nismo oklijevali da se damo na posao. Nije dugo trebalo da vidimo kako sve te obitelji stoje pred istim problemima kao i mi. I mi smo mnogo razgovarali jedni s drugima. Ima pitanja što ih nikad nismo imali prilike čuti, a ovdje su nam ih rasvijetlili.

Pa i »propovijedi«, na koje jedva čekamo, jer su vrlo familijarne, upravo nas zanose. Mnogo imamo koristi od tih dana, provedenih u šutnji, molitvi i sabranosti. Za to vrijeme možemo uspostaviti osobni i obiteljski kontakt s Kristom, moleći zajedno i posebno. Taj obiteljski seminar će biti za nas ulazak u novi život u dvoje, u kojem će središte biti — Kristovo Božansko Srce.

Ti se čudiš tim našim »pobožnim« riječima. Ali i Ti to moraš doživjeti. Skupa sa svojom Veronikom. Onda Ti neće biti ništa čudno... Pozdrav

Anica i Mirko

Hosana Kristu!

Bilo je to prilično malo društvance. Svega njih šesnaestero. Osam udatih žena i isto toliko mladih muževa. Pater im nije govorio kao s neke profesorske katedre, nego — neposredno. Slobodno su mu upadali u riječ. Često se odvijao pravi dijalog.

— Jedan od najvećih genija čovječanstva, tako je počeo svećenik, ruski pisac Dostojevski, govori o Kristu. Ta velika i duboka duša, koja je umjetničkom snagom unaprijed proživljavala svu krizu današnjice, izjašnjava se o Kristu veoma određeno i pozitivno.

— Kažu za Dostojevskoga da je jedan od najvećih poznavalaca ljudske duše, dobaci jedan od prisutnih.

— Istinu ste rekli! Evo njegovih najznačajnijih riječi o Kristu: »Ako ja dakle, vjerujem u Krista i ispovijedam ga, ne činim kao dijete. Moje hosana Kristu prošlo je kroz oganj kušnje i sumnje. Sastavio sam svoju ispovijed vjere. Ta je ispovijed vjere vrlo jednostavna. Evo je: vjerujem da nema ništa ljepše, ništa dublje, ništa simpatičnije, ništa razumnije, smionije i savršenije nego što je Isus Krist. I ne samo to! Ja sebi upravo ljubomorno ponavljam da ne može ni biti ništa uzvišenije. Šta više, kad bi mi netko dokazao da je Isus Krist izvan istine i kad bi se stvarno utvrdilo, da je istina izvan Krista — što nije moguće — ja bih volio ostati s Kristom negoli s istinom.«

Mirko je nestrpljiv

— Kakav stav ima Krist prema obitelji? To nas kao oženjene osobe zanima! Svi smo mi vas slušali kad ste govorili o Njemu samome. Ali što On sudi o obiteljskom životu? — upadne mu u riječ Mirko.

— Isus Krist je došao za cijelo čovječanstvo. Sve je otkupio, za sve se brine. Ta cijelo je čovječanstvo pozvano da po Crkvi sačinjava tajanstveno Njegovo Tijelo, kojemu je On glava. No gdje je vrelo čovječanstva? Odakle novi članovi Crkvi?

— Iz obitelji!

— Gdje je uzgajalište čovječanstva? Gdje se udara smjer života i nazorima na svijet?

— I opet isti odgovor: u obiteljima!

— Gdje se polažu temelji sreći i napretku čovječanstva? Gdje mu se obnavljaju sile i zacjeljuju rane?

— Sve se to odvija u obitelji!

— Toj tako važnoj zajednici Krist je, kao razuman i stvaran obnovitelj čovječanstva, m o r a o posvetiti najveću pažnju. A to je i učinio. On je iz obitelji učinio da je postala Crkva u malom. Da shvatimo značenje tih riječi, morat ćemo govoriti ne samo o obitelji nego i o samoj Crkvi.

Tajanstveni ključ

Kada učenjak istražuje tajne prirode, ne zadovoljava se time da samo otvori oči: on traži zakon koji će rastumačiti ne tek jedan konkretan slučaj, nego i sve ostale jednake slučajeve. I kad pronađe takav zakon ovaj postaje dragocjeni ključ, jer otvara mnoštvo novih mogućnosti. I čudna stvar! Iskustvo nam pokazuje: što je koji zakon važniji, njegova je formula jednostavnija. Veliki Einstein tumači materijalni svijet u genijalnoj formuli, koja ima tek nekoliko znakova: $e = mc^2$

Nestručnjak se iznenađuje. Kakvo se sve može tumačiti s tako malo pojmova? Učenjak se divi jer u isti mah vidi raznovrsnost svijeta i njegovo jedinstvo.

Postoji li u našoj kršćanskoj vjeri neki ključ koji bi bio sposoban da otvori sva tajnovita vrata? Zakon što ga uvijek možemo primijeniti? Takav ključ uistinu i postoji! Odlično odgovara misterijima Božjim kao i tajni našega vlastitoga života. On glasi: Bog nas ljubi!

Te tri kratke riječi izriču - i temeljni zakon svemira. Bez toga ključa svijet ostaje pun zagonetki, a mi kao mala djeca koja su se izgubila u neistraženoj i nepoznatoj šumi.

Nije prazna formula!

Međutim, ta sama istina — Bog nas ljubi — nije ostala prazna riječ. Ona je skovana, ona se utjelovila u osobi Isusa Krista.. Očitovala se u našem čovječanstvu! Rođen od žene — zvala se Marija — čovjek sličan nama, isto tako čovjek i isto tako naš kao i kakav nacionalni heroj.

I taj čovjek, taj tesar, bio je neizmjerno mnogo više nego čovjek. On je sam Bog. Po njemu je prisutnost Božja postala familijarna, intimna, nježna. Nikako udaljena i neljudska. I to miješanje Boga s nama ostaje za one koji razumiju jedini događaj, »spomen-dan« povijesti.

— Shvaćam to i priznajem. No da li je ta prisutnost Božja nestala sa zemlje kad se Krist povukao?

Krist među nama!

— Nije! Krist je ostao među nama. Vidljiv i takav da svojoj generaciji ostvaruje onu veliku formulu Božju.

— Kako?

— Po svojoj Crkvi Krist se produžuje, umnaža, postaje prisutan u duši i obitelji svakoga čovjeka. Isus Krist nije nestalan fantom: On je pravi, pun čovjek, potpuno ukorijenjen u čovječanstvo. U povijest, u sudbinu svakoga čovjeka.

— Po Crkvi?

— Da, po njoj! On je ostavio vidljivu zajednicu, društvo sa svim onim što karakterizira društvo: zakoni, poglavari, sabori. Ali ta zajednica je tajanstveno Njegovo Tijelo. Drugi Krist. Krist stoljeća. Produžen do kraja svijeta. Ne djelomičan, ne krnj, nego potpun i stvaran. Po Crkvi prisutnost Kristova nije ista kao i prisutnost sunca što osvjetljuje ljude na nekom stadionu gdje gledatelji promatraju natjecanje. Ta prisutnost stvara zajednicu. Jedinstvo! Tijelo!

Produžena paralela!

— Da shvatimo još bolje to jedinstvo između Crkve i Krista, povući ćemo paralelu. Ona će reći sve:

ISUS IZ NAZARETA:	KATOLIČKA CRKVA:
Nije nejasan oblak, koji lebdi između neba i zemlje, nego je vidljiva i ukorijenjena Osoba rođena u Palestini od ljudske majke.	Nastavlja tu tjelesnu Kristovu opstojnost. Ona je vidljiva i ukorijenjena u današnjem čovječanstvu i do kraja svijeta.
Nije plod slučaja, nego ostvarenje velikoga plana Božje ljubavi: On je produženje, manifest te ljubavi kojom Bog ljubi čovjeka.	Nije društvo koje bi bilo slučajno ustanovljeno među kršćanima, nego je od Boga osnovana zajednica da prenosi božansku ljubav.
Isus Krist je Bog koji se pojavio u ljudskoj naravi.	Crkva je Krist koji dolazi u današnje ljudsko društvo.
U Isusu se nalazi u isto doba:	U Crkvi se nalazi istodobno:

1. Jedna vrlo vidljiva stvar: pravi čovjek sa svojim tijelom potpunoma istim kao što su i naša tjelesa. Kod njega se može također studirati disanje i probava i sve drugo.

Sve što je ljudsko, bilo je Njemu svojstveno. Potpun čovjek!

2. Jedna tajanstvena realnost. To Kristovo čovječanstvo bilo je sjedinjeno s Bogom najjačim jedinstvom. Punina Božja prelazila je po tom Čovjeku da bude izvor novoga života u čovječanstvu.

Nema dva Krista: jedno tijelo ljudsko i njegove božanske oznake — nego jedan Krist Bogočovjek, koji živi u materiji da je preobrazi. Njegovo je tijelo instrumenat Njegova božanstva.

Isus je rekao: »Ja sam Put«, to znači cesta koja vodi čovjeka Bogu.

»Ja sam Istina«, a to znači da je svjetlo Božje i ujedno gospodar istine i poglavar sve spoznaje.

»Ja sam Život«. Veliki Božji život koji je prisutan u čovječanstvu Kristovu. Po kontaktu svojih gesta, svojih čudesa, Isus prenosi svoj vrhunaravni život.

Isus ostaje za sve ljude znak protivljenja: ludost za jedne, čudo za druge.

1. Jedna vrlo vidljiva stvar: prava ljudska zajednica sa svim kotačima kao i sve druge. Može se »opipati« njezina konstitucija, zakoni, povijest.

Crkva nije društvo odabranih duša. Ona je savršeno skupljanje svih ljudi.

2. Jedna tajanstvena realnost: Crkva unosi u ljudsko društvo Božanski Kristov život, Njegovu prisutnost u dušama. Ona u Njemu ujedinjuje čitavo čovječanstvo te ga ujedinjuje s Bogom.

Nema dvije crkve: jedna ljudska organizacija i — dubok život udova Kristovih, nego samo jedna Crkva! Vidljiva Crkva je instrumenat nevidljive ljubavi.

Crkva je skup ljudi, gdje se najsavršenije susreću Bog i čovjek.

Crkva je onaj ljudski glas koji nam prenosi Božje tajne da ih shvatimo. Papu i Biskupe Krist vodi da prosvijetle naš život i djelovanje.

Po svom krštenju, Pričesti, po Misi isti život Kristov nastavlja prolaziti kroz nas. Dakle, po Crkvi se primjenjuje nama.

O Crkvi ljudi neprestano raspravljaju zbog istoga razloga: ne žele razumjeti da se Bog nama približio da nas vodi preko ljudi.

Crkva u malom

— Isus Krist je Crkva! Crkva je Isus Krist. To je jasno, slijedi iz onoga što smo rekli. Ali što je za Isusa Krista obitelj?

— Obitelj je — Crkva u malom. Mala Crkva. Obitelj je vidljiva slika Crkve. Svako kršćansko ognjište je osnovna jedinica života Crkve. Ono je predstavlja: ono svjedoči o Njoj. I ljubav, što je u takvoj obitelji osnovna veza, pojavljuje se kao znak mnogo veće ljubavi. Ljubavi koja sjedinjuje Krista s Crkvom.

— Odakle se to vidi?

— Sveti Pavao, a po njemu i Krist, govori: »Muž je glava ženi kao što je Krist Crkvi... Dakle, kao što je Crkva podložna Kristu, tako žene treba da su u svemu podložne svojim muževima.« Tu sveti Pavao očito uzima obitelj kao pomoćnu sliku, kao najizrazitiji i najbolji pojam i najočitiju stvarnost što izriče veliku stvarnost odnosa Krista i Crkve. Za njega je, po riječima sv. Ivana Krizostoma, obitelj uistinu »Crkva u malom.«

Velika istina

— Crkva je nepregledno mnoštvo, narod Božji. Odakle dolazi taj narod? Bez sumnje iz vode krštenja. Ali tko donosi na svijet, tko rađa na zemaljski život te ljude koje Crkva zatim diže na život milosti? Ženidba! Kršćnska ženidba je ona ustanova koja dopušta Crkvi da se razvija i da raste bez kraja. Crkva i ženidba su izvori života.

Po Isusu Kristu je Crkva Njegovo Tajanstveno Tijelo, koje Njega produžuje u čovječanstvu do svršetka svijeta. A kršćanska obitelj je stanica života toga Tijela. U njoj i po njoj se to Tijelo čuva, njeti, podržava, ojačava i učvršćuje.

Po Kristu je Crkva veliko stablo života, a kršćanska obitelji su zrna gorušičina. Po njima se to stablo oplođuje i razmnožava.

Po kršćanskim obiteljima riječ Božja, koja se sije u velikoj Crkvi, pada na plodno tlo. O njima najviše ovisi hoće li donijeti stostruki plod ili neće. O njima ovisi hoće bi velika Crkva imati samo suhe grane bez života ili će božanski život strujati kroz sve izdanke.

Crkva je stoljećima vidljivi Krist! Kršćanska obitelj je vidljiva Crkva u nevjerničkom okolišu.

Crkva je znak kome će se mnogi protiviti. Kršćanska je obitelj kao mala tvrđava, Božji bunker, koji je okružen porugama i napadajima baš zato jer je Crkva u malom i jer kroz nju struji Kristova nauka i Kristov život ljubavi, plodnosti, odgoja, poštenja, čestitosti, krepkoće i načelnosti. Crkva je plodan vrt u kome Bog ubire najkrasnije cvijeće sebi za nebo. Kršćanska je obitelj rasadnik te svetosti. Prve klice onih koji su na oltaru niknule su u obitelji.

U Kristu Isusu

— Shvaćamo da je obitelj Crkva u malom. A koja je poglavita dužnost svake obitelji?

— Ona koja i velike Crkve: Živjeti s Kristom! U čitavom Novom Zavjetu nema riječi, odnosno formule, koja bi se češće ponovila nego »in Christo Iesu — u Kristu Isusu«. Samo sveti Pavao spominje te riječi sto šestdeset četiri puta, a sveti Ivan dvadeset četiri puta. Te su riječi program života svakoga kršćanina, a ujedno i svake kršćanske obitelji, posebice one obitelji koja svijesno želi biti Crkva u malom. Zašto? Zato jer izražavaju, očituju novi život kojim treba živjeti svaki kršćanin. Ljudima je često taj život nepoznat. Poznaju Kristov život na zemlji kroz trideset i tri godine. Znaju za njegovu šutljivu prisutnost u svetohraništvu. A ipak postoji još jedan Kristov život. I to za obitelji najvažniji.

— Koji je to život?

— Jednoga dana je Savao iz Tarza išao u Damask da ondje progoni kršćane. Iznenada ga svijetlo obori na zemlji i on začu glas: »Ja sam Isus, kojega ti progoniš«.

— Tko je taj Isus? Pavao proganja kršćane, a ne Krista! Što on može učiniti Kristu, koji je već prije nekoliko godina razapet i uzašao na nebesa? Da li su Krist i kršćani isto?

— To je ono što smo prije govorili! Kršćani što ih je progonio Pavao jesu taj Krist. Često se govori: »Kršćanin je drugi Krist«. Nije ništa više istinito od toga. Ali to valja dobro razumjeti. »Drugi« ovdje ne znači »različit«. Mi nismo

Kristi, drugačiji od pravoga Krista. Mi smo po svojoj određenosti Krist, onaj jedini koji postoji.

Kako je to moguće?

— Čovjek se ne može načuditi tim riječima! Da nisu izrečene iz vaših svećeničkih ustiju, rekli bismo da je to hula.

— Za vrijeme svojih putovanja kroz Palestinu grupa apostola je mogla vidjeti lijepe orijentalne vinograde i njihove mnogobrojne »brajde« kako se uzdižu uz zidove i sjaje na suncu. Vinova je loza po tim krajevima veoma raširena. Isus je to dobro uočio. Jednom zgodom je zaustavio svoje apostole. Pokazao im je na vinograd i rekao: »Ja sam trs, a moj Otac je vinogradar. Svaku lozu koja je na meni i ne nosi plod On će odsjeći, a svaku lozu koja donosi plod On će obrezati da donese još više. Kao što loza ne može sama od sebe nositi rod ako ne ostane na trsu, isto tako ni vi ne možete ako ne ostanete u meni.«

Tu Kristovu usporedbu sveti Pavao još naglašava i na neki način produbljuje kad govori: »Mi smo ukalamljeni u Krista.« Krist je stablo u koje moramo biti ucijepljeni da bi na taj način njegov božanski sok mogao iz korijena prelaziti u nas, pa da tako budemo i jesmo najunutarnije povezani kao grana sa svojim stablom.

Tijelo Kristovo

— Da li se sveti Pavao i služio drugim usporedbama da bi izrazio tu smjelu istinu?

— Nije bio u neprilici! Niti sputan! To je za njega bila osnovna misao. Jasna i istinita kao sunce. I zato gotovo u svakom njegovu pismu susrećemo nove usporedbe. Ali najkarakterističnija je ona s ljudskim tijelom.

— U kojem značenju?

— Kao što je tijelo jedno, a ima više udova, i kao što svi udovi, unatoč svojoj brojnosti, sačinjavaju samo jedno tijelo, tako je i u Kristu. »Vi ste tijelo Kristovo i vi ste njegovi udovi . . . Ne znate li da su vaša tjelesa udovi Kristovi? Onaj to je sjedinjen s Kristom jednoga je duha s Njim«.

Slijedi samo jedno

— Što slijedi iz tih riječi, slika, usporedi? Vidimo da je to nešto veliko, a opet nam se čini nedohvatljivim?

— Slijedi samo jedno. Hoteći nas spasiti Krist, nas nije samo otkupio, Platio samo cijenu za nas. Cijenu veliku, istina, ali ipak cijenu svoje muke i krvi. On je učinio nešto sasvim drugo, neizmjerno vrednije i veće. On nas je utjelovio u sebe. Ucijepio i ukalamio u sebe. On je iz nas malih, razbacanih kamenčića sagradio divnu građevinu. Ali ne mrtvu i samo vanjskom silom naslaganu, nego živu i organsku. A u toj građevini je On živi kamen temeljac.

— To je pod različitim usporedbama uvijek ista misao!

— Da nas spasi, Krist se nije zamijenio s nama pustivši nas odijeljene od sebe. Povezao se s nama, sjedinjujući se životno i intimno. Tako čvrsto da od sada, kada Bog gleda na kršćanina, ne vidi drugo nego nešto što je poistovjetovano s Kristom. A kada gleda Isusa, vidi ga sa svim kršćanima kao Njegovim udovima.

Puni Krist

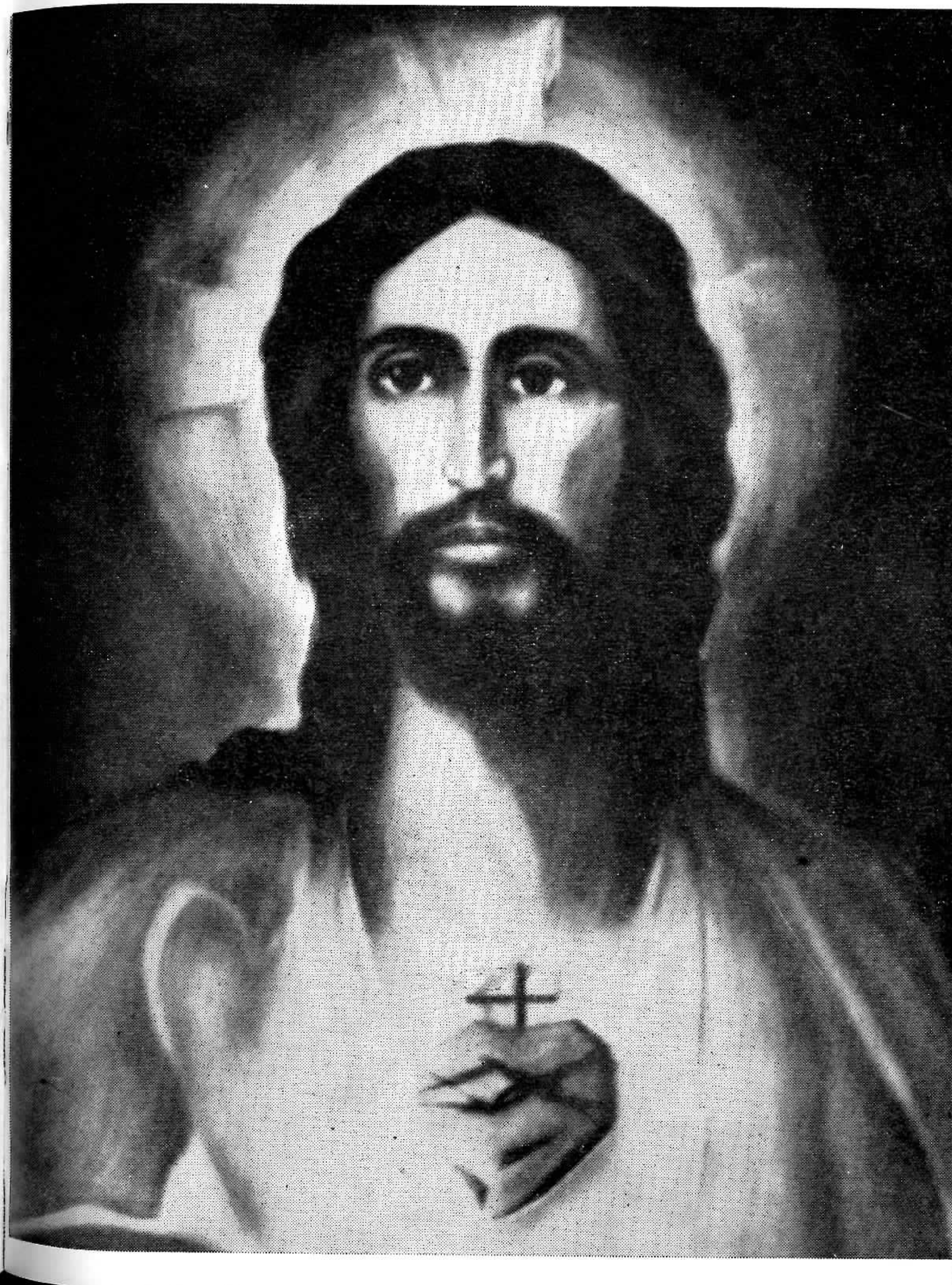
— Zadnji najmanji listić, koji treperi tamo daleko sasvim na kraju grane, jest dio živoga trsa. Sve dotle dok nije u prašini, odijeljen od čokota, do njega dopire sok života. I najmanji kamen na građevini, koga vjetar i kiša nisu otkinuli od zida, može se dičiti veličanstvenom građevinom. A najmanji komadić prsta koji nije odsječen od tijela ima život čitavoga organizma.

— Zar je tako s nama i s Kristom?

— Potpuno! To je slika velikoga Isusa Krista. Potpunoga Krista! Posvemašnjega Krista, kako govori sveti Augustin. Onoga Krista koji je ujedno i jedan i mnogostruk, koji obuhvaća Krista, sina Djevice, a zatim i sve nas kršćane, a to znači ljude koji smo postali Krist.

— Pa to je neslućena misao!

— A Njegovo Mistično Tijelo je prva svrha povijesti, zadnji razlog stvaranja. Zato smo na svijetu da to budemo i ostanemo. Misao je jednoga crkvenoga pisca: »Svjetska povijest mora ostvariti dvostruki proces: proces Utjelovljenja



Kršćanstvo nije tek nauka, ili neka vjera! Kršćanstvo nije nešto! Ono je Netko! Isus Krist! Sve vojske koje su ikada promarširale svijetom; sve flote koje su ikada bile naoružane; svi parlamenti koji su se ikada sastajali; svi vladari koji su ikada vladali na zemlji; svi oni zajedno nisu imali toliki upliv na život čovjeka, koliko — ISUS KRIST!

Boga u čovjeka, koji je na početku svemira zamišljen. Ali i ucjepljenje čovjeka u Boga, koje je Utjelovljenjem počelo, a ostvarit će se konačno u vječnosti«.

Možemo i moramo!

— Ako sam je shvatio, glavna je misao ova: Isus Krist, potpuni Isus Krist, to je: On plus mi. A to se ne može dopustiti nego jedino onda ako On naš život pretvara u svoj i ako svoj pretvara u naš.

— Što iz toga slijedi?

—Sve što je Isus činio, nije činio sam. Mi smo radili s njime i po Njemu. Sve što svaki kršćanin čini, ne čini sam. Krist radi s Njime i u Njemu. Krist i kršćani su povezani i ne mogu jedan bez drugoga. Ondje gdje Krist želi raditi i trpjeti svaki kršćanin s Njime radi i trpi. A gdje rade i trpe kršćani, u tom sudjeluje Krist. Imamo li to na umu, postaju nam jasne formule da smo svi mi kršćani umrli na Kalvariji, uskrsnuli na Uskrs, uzašli na nebesa na Spasovo. Sigurno, predsudjelovanjem! Ali, bez sumnje, stvarno u osobi onoga tko je postao jedno s nama.

Jedini i čitavi

— Za Boga postoji samo jedna Osoba na svijetu koja Mu je sposobna dati takvu hvalu kako On želi. Samo jedan molitelj, jedan radnik za Njega, jedan apostol, jedan pomazanik — Isus Krist. Ali pod tom riječi »Isus Krist« treba razumjeti čitavoga Krista. To znači — Glavu udova, svih kršćana, osobito onih u stanju milosti.

— A što se tiče Njegova poslanja?

— Ono je završeno, ali se i završava. Sišavši s nebesa, On se morao vratiti Ocu. I otišao je. Pa ipak je ostao. U nama i po nama. Na Kalvariji umire i Njegova je žrtva dovršena. A ipak se nastavlja u svetim Misama. Krist je trpio. I to do kraja! Pa ipak moramo svojim osobnim trpljenjem nadopuniti trpljenje Kristovo.

— Uviđamo da je velika istina: On i mi smo jedno! On živi i radi u nama. I mi u Njemu. Tako da više ne živimo mi, nego Krist u nama.

Otkinuti od Krista!

— A što nas može trgnuti od Krista? Po čemu jedna grana može otpasti od čokota? Jedan ud od Njegova Tijela?

— Ni progonstvo! Ni mržnja! Ni muke! Ni siromaštvo! Ni poniženja! Ni vlasti! Ništa na svijetu! Pače ni smrt!

— Ima li ipak koji način?

— Ima, a to je grijeh. Težak, promišljen grijeh. Da bi rušili zapreke Panamskom kanalu, trebalo je podmetnuti 40 tona dinamita. Jedan je okret prekidača u Bijeloj kući učinio da je srušena brana između dvaju oceana. Da se sruši ta velika, nadsvemirska veza između Krista i nas, nisu potrebne tone dinamita. One tu ne mogu ništa učiniti. Ni sve snage materijalnoga svijeta. Ali ima jedan strašniji eksploziv. Sudbonosniji. Opasniji. To je grijeh!

— Kako mi na to zaboravljamo!

— Zato nije kršćanin, a još je manje dobar kršćanin onaj tko od 365 dana u godini provede u Kristovu životu samo nekoliko sati, pola dana, dan, ili najviše tjedan dana. To znači ono vrijeme iza ispovijedi dok teško ne sagriješi. A nije ni onaj tko padnuvši u težak grijeh, gleda u kalendar i odlučuje se na najdalji mogući datum kad će se vratiti milosti posvetnoj i tom božanskom životu.

Važnost i veličina

— Iz toga možemo zaključiti kakva je važnost i veličina kršćanske obitelji!

— Zbog čega?

— Obitelj je jedna od najvećih dobara ovoga svijeta. Osim Crkve Božje na zemlji, Bog nema aktivnijeg suradnika. To je i razumljivo, kad se može reći da je živo ognjište, tj. ono u kojemu nema teškoga grijeha, Crkva u malom. Po svetom krstu Duh Sveti ulazi ne samo u dušu nego i u kuću i zajednička je briga ukućana da bdiju nad njim i ne istjeraju ga.

— Po nama kršćanima i obitelj postaje dom Božji?

— Posve pravo! Riječ koja se često izgovara u našim kućama — »Oče naš« — puna je istine i značenja. Bog je naš najviše u domu punom Kristova života gdje nema teškog

grijeha. Za vrijeme rata 1914. morala je obitelj Sarto u Veneciji napustiti svoju kuću. Odilazeći, napisali su ukućani na zidove kuće: »Poštujte dom Pape Pija X.!« Kako bismo s pravom mogli reći za mnogu kršćansku kuću: poštujte Kristov dom!

— To je, dakle, svrha kršćanske obitelji?

— Prva je i glavna svrha da naše kuće postanu Kristovi domovi... Žive crkve... Svetinje nad svetinjama... Tabernakuli... Kaleži... u kojima će ključati i strujiti Kristov život iz Njegova Srca. I to u smislu oaze! To znači: makar to drugi i nisu! Ili još bolje: Unatoč tome što to drugi nisu.

— Da li je to moguće danas ostvariti?

— Sumnjate? Poslušajte!

Gdje je kuća g. Wintera?

— Neće biti loše s pametnim novinarom ući u takvu obitelj i vidjeti kako se u njoj konkretno živi i proživljuje elementi Crkve u malom. To ćemo i učiniti. Poći ćemo do nevelikog naselja blizu West Nyacka u Americi.

— Molim vas, gdje je kuća g. Wintera?

Svatko će vam rado odgovoriti; svi znaju za tu obitelj u cijelom mjestu.

— Eno tamo, vidite li gospodo? Danas je nedjelja, pa ćete ga naći kod kuće. Sigurno se već vratio iz crkve. Da je radni dan, bio bi u školi. On, znate, predaje na privatnoj katoličkoj školi. Sada ćete naći kod i njega i gospođu Johannu i njezinu sestru i svu Winterovu djecu. Krasno će vas primiti, ne bojte se; to je najbolja obitelj u našem mjestu. Uvjerit ćete se...

To vam je naše carstvo!

Imaju zgodnu kuću. Mirna, osrednja, već izvana tako ugodna. Dvorište živo — puno života, živadi. Kao neka mala farma. Dolje su staje. Iza kuće mali vrt.

Na signal zvonca izlazi pred nas zdrava i jaka žena. Nasmijana, gotovo nimalo u čudu što nas vidi.

— Znate, veli otvarajući, k nama dolazi mnogo ljudi... Žele upoznati moga muža. Vidjeti našu djecu. Čuti kako on

postupa sa svojom obitelji. Izvolite samo... To vam je naše carstvo, govori veselo Johanna. Dvorište i živad, te staje i dobra krava... Iza ove kuće sve do potoka vrt. Kruške, jabuke, kajsije. Sve to Ernst sam sadi, goji, kalemi, pazi. Taj vrt, vinograd i ribolov — sve nas to, uz njegovu plaću, drži.

— Radite li sami, gospođo?, pitamo.

— Ernst, moja sestra, koja živi s nama, i ja. Pomalo već i djeca pripomažu. Samo, ona su još malena...

Moji pilići

Iz velike obiteljske sobe čuje se cvrkutanje, srebrni smijeh, pa vrisak. Hoće li netko udariti u plač?

— Gledajte ih, veli gospođa Johanna. To su moji pilići. Bili su u crkvi s tetom i tatom, a sada imaju odmor. No, kako ćete pozdraviti drage goste?

Krasni su. Gledajte samo ta zdrava lica, blistave plave nebeske oči, to nesakriveno čuđenje, ali i radost.

Mala Hemma, ima godinu i po, kako mama veli, netremično vas pije svojim sjajnim očima. Vedro nebo, rekli biste. Nothburga je već velika i ima tri i po godine. Stalno je nasmijana, kaže mama. Ona je najveselija od sve djece. Mala vas pozdravlja naklonom glave i razumnim smiješkom. Johanna je dobila mamino ime na krštenju prije pet godina. A Florijan i Ernst još su nešto stariji. Gotovo ozbiljni. E, već je blizu vrijeme da pođu u školu.

— Najmlađi mi je u kolijevci, veli gospođa Johanna. Nema mu ni pola godine. Bit će ih još. O da znate koliko volimo djecu! Sigurno ih ljubite i vi, kad ih tako ljubi Isus. A mi opet ljubimo Isusa. To je, zapravo, njegova ljubav u našim srcima.

Zajednička soba

Krišom se ogledavamo po sobi. Zračna i čista. Tu je velik stol, naokolo stolice; na zidu nekoliko lijepih svetih slika. U kutu ukusan oltarić; bijel kip Krista Kralja na plavoj pozadini.

— Kako izražajan lik, reći ćete za Krista.

— Znate, Isus je neprestano među nama. I u nama. Gotovo svakog dana Ernst i ja primamo živo Njegovo Srce. A djecu spremamo za prvi sastanak s njime. Od našega vjenčanja ne napušta ni na čas naše obitelji.

Susret s domaćinom

Uto se otvore pokrajnja vrata. To je, dakle, profesor Ernst Winter. Povisok, plavokos, ovalna lica, nasmijan kao i djeca. Jednostavan i prijazan.

— Neka vas dobri Bog poživi! I vi želite čuti kako je kod nas? Kolikima moram govoriti o tom! Ali je dobro da ljudi i to znaju... Dolaze i pitaju me: kako ste mogli uzgojiti takvu obitelj? Ja svakome odgovaram: eto, znate, želim da imam savršenu katoličku obitelj. Katoličku i suvremenu. Želim da u mome domu i u svim našim dušama zavlada zakon Isusa Krista, a da shvaćamo sve potrebe ovoga vrtoglavoga vremena.

Nisam popio svu mudrost svijeta. Polako su u meni dozrijevale ideje od kojih živim, prema kojima radim. Prije svega — vidite li tu knjigu na mom noćnom ormariću? To je Sveto Pismo. Velim vam, dok naši ljudi ne budu u svoj život unijeli ne izreke, nego duh svete riječi Božje, sav će im život biti besmislen i šupalj. To je temelj.

Zajedno do pričesne klupe

Znate li gdje počinje dobra i zdrava obitelj? U mladosti! Kad sam bio odlučio da se oženim, upitam jednoga zlatnoga profesora što misli o tome. Uputi me k trijeznom i dobrom svećeniku. Ovaj je postao moj savjetnik i danas je najbolji prijatelj našega doma. Rekao mi je neka molim i neka gledam. Tako sam se s milošću Božjom namjerio u crkvi na Johannu. Govorio sam sebi: moram pronaći ženu koja će meni postati pomoć, mojoj djeci mati i ljubav, sirotinji zaštita, svima uzor.

Bili smo zajedno u crkvi, ne do praga, nego do pričesne ograde. Kad se ona usuđuje tako daleko i tako redovito grli Krista, onda je sigurno dosta jaka za žrtvu svetoga braka.

Vjerujte mi da moja žena nije nimalo bigotna. Nikakva »pobožnjakuša«, kako ono vele. Savjesna, razborita i radina.

Malom Kristu...

— Ovjekovječili smo ljubav u crkvi pred Kristovim likom, s Kristom u srcu. Kupio sam na otplatu ovaj mali posjed. Rekao sam: moramo imati dom, treba da načinimo gnijezdo. Znao sam da će nam trebati mnogo toga. Često pripraviti kolijevku i stan novom gostu. I to ne kome god, nego malome Kristu, kako nas uči sveta vjera. Tko prima jedno ovo dijete u moje ime, mene prima. Johanna i ja govorili smo povjerljivo jedno drugome:

— Zar ne bismo primili Krista kad bi došao vidljiv k nama i zatražio mjesto? Ne bismo li ga nahranili, zaodjenuli, brižno umili i — cjelivali? Kako ne?

— Evo vidite, Krist nam je dao u sakramentalnom jedinstvu ženidbe šestero djece. Očekujemo sedmo. Ne znam, vjerujte, na kom bih djetetu Bogu više zahvalio, ali kakva odgovornost leži na majci i meni, to vrlo dobro znam. No pomoć Srca Isusova i primjer njegove svete obitelji su utjeha za nas.

Kako postupam s djecom?

Zanima vas, kako postupam s djecom? Nije to uvijek lako. Ali s Božjom se pomoću ipak dade. Razgledali ste moju biblioteku. Vidjeli ste beletristiku i misaonu literaturu. Jasno je da ne govorim svojoj djeci o tome. No time poučavam sebe. Pa i Johannu koliko treba.

Drvo se savija dok je mlado. Mladu voćku treba okresati. Ali i uputiti i njegovati, paziti. Rekao sam da volim djecu. No ne kao kakve zgodno dresirane životinjice, psiće, mačkice... Ljubimo svoju djecu zbog onoga zbog čega ih i Bog ljubi. A to je nevidljivi svijet Božji u njihovim dušama. To je njihova vječna sudbina, za koju smo i mi roditelji strahovito odgovorni. Naša je dužnost da čuvamo taj sveti plamen dobrote i milosti kako se ne bi ni u kojoj mećavi života utrnuo.

— Kako vi uspijevate da zadržite red i disciplinu u kući?

— Gledajte, moj Ernst ulazi u sedmu godinu. Tu je škola. Ali, velim, tu je i crkva. Tu je znanje, no je tu i plemenitost. Nitko nije postao dobar iz knjiga, nego iz dobra primjera, dobra srca, dobre savjesti. Najviše iz molitve i sakramenata. Postupat ću s djecom kao Johanna sa salatom kad je sprema za stol: bolje je staviti više ulja, a manje sirćeta.

Privikavam ih stalno na rad. Moja se djeca moraju odmarati, ali ne ljenčariti. Poput onoga oca što ga je opisao Rüger i ja sam napravio kućni red i njega se svi razborito držimo. Nije ovo samostan, no nije ni anarhija.

S djecom postupam ozbiljno, ali i radosno. Djeca su, naime, Božja, moraju nositi u sebi mnogo veselja. S njima postupam kao što bih postupao s Kristom i kako bi Krist postupao s njima. Naša je ozbiljnost uvijek začinjena milinom, a naša ljubav mora biti trajna i dirljiva. Naša djeca to dobro znaju. Tako su vezana i uz kuću da se ne daju odijeliti od nas. To je njihov svijet. Carstvo njihove sreće.

Kontakt s prirodom!

Vodim ih sa sobom, kad su slobodna, van, u prirodu. Malo radimo u vrtu, idemo u ribolov, a kad jesen zarudi, idemo u vinograd. Želim da se nauživaju ljepote, da zavole krasote Božje naravi, da se naskaču i izviču. Onda su kao provjetrena, nestaje pustopašnosti, poslušna su i radosno radina.

Kućna liturgija

U kući, osobito za kišnih dana, učim ih raditi ukusne stvari. Izrezuju svete likove, prave oltariće, crtaju lijepe prizore. Želim da imaju igračke, ali i da ih načine sami. Tome se silno vesele.

U toku cijele godine živimo liturgijski. Što je to divno. U adventu palimo svaki tjedan novu svijeću na adventskom vijencu, jer je Božić bliže. Na Božić boravimo zajedno pred jaslicama što ih sami izradismo. U korizmi im govorim o muci Gospodnjoj, a na Uskrs žuti pilići, šarena jaja i prije svega, bijelo janje, označuje vječnu krasotu i uskrsnu pobjedu našega Spasitelja. Za svaku nedjelju i blagdan tumačimim im uz slike otajstva toga dana.

Vjerujte mi da djeca ne vole ništa slušati tako pozorno i zahvalno kao biblijske i evanđeoske zgode, naročito kad sve popratim slikama. A imamo — hvala Bogu — dobrih slika.

Moliti i ljubiti!

— Osim rada što još učite svoju djecu?

— Dobro moliti i ljubiti ljude. Vodim ih stalno Ocu i braći ljudima. Djeca vole moliti, ali molitve koje su sastavljene za njih, koje izviru iz njihove duše. Nothburga na večer predmoli ispit savjesti, pa naniže sve njihove lopovluke i nestašluke, vidim kako Florijan i Ernst zamišljeno slušaju i od srca mole pokajanje.

I znate, ne idem samo za tim da mi djeca ne čine zla. Ona moraju i nešto raditi. To je zakon ljudske naravi. U redu, neka čine dobro! S blagoslovom nebeskoga Oca, pod zaštitom toploga majčinstva Srca Gospe, misleći na svoga Anđela Čuvara, štujući tatu i mamu, ljubeći braću i seke — svako moje dijete mora postati kršćanin. To znači: srce otvoreno za svakoga. Vodim ih više puta, osobito prije blagdana, k siromašnijim susjedima. Od svojih ušteda nabavljaju darove za djecu koja žive u bijedi. U kući pomažu koliko to djeca mogu. Kad poodrastu, slat ću ih i na teže poslove, ali na korisne. Neka rade kod ljudi koji ne mogu platiti radnike, a potrebna im je pomoć. Želim da ljube sve, a poput Krista Spasitelja i — neprijatelje...

Stanice Crkve

Odlazeći iz te kuće, slušajući kako nam Winterovi gotovo u jednom glasu dovikuju: »Dođite opet«, i »Bog vas pratio« — osjećamo, da su to žive stanice Crkve. Da su to oaze zdravlja i obnove za narod. Da su to male Crkve. Osjećamo kako je ne samo velika Crkva nikla iz Srca Isusova na križu nego kako iz toga Srca proizlazi i mala Crkva kršćanska obitelj.

Osjećamo vrlo dobro istinitost riječi pokojnoga Pape Pija XII da su to »najljepše cvjetne gredice u bašči svete Crkve, gdje cvate veselje i sazrijeva svetost«.

OAZA BOŽJEGA SRCA

Objed je dovršio. Zelenim voćnjakom šeta malo društvance. Tri obitelji što su se upoznale na ovom obiteljskom seminaru! Iskoristile su priliku da se malo osvježe na čistom istarskom zraku. Konačno svi su sjeli i uživaju u lijepoj slici što se pruža preko zelenih brežuljaka.

Među ostalim svede se na razgovor i o tom što Koncil sudi o obitelji. Konačno ispripovjedi mladi gospodin Franjo događaj što se zbio poznatom misionaru Srca Isusova prije zadnjega rata.

— Jednoga dana — tako govoraše taj misionar — propovijedao sam o milosrđu i svemogućnosti Srca Isusova. Iza propovijedi približi mi se elegantna gospođa.

— Oče, vi tvrdite da će se obratiti članovi obitelji koja se posveti Srcu Isusovu. Da li ja uistinu mogu postići obraćanje svoga muža?

— Jest, gospođo! Bez dvojbe! Ali samo ako izvršite ova tri bitna uvjeta.

— Koja?

1. Ljubite euharistiju te se dnevno pričešćujete.

2. Posvetite čitavu kuću Srcu Isusovu i pretvorite kuću u Betaniju u kojoj će Isus biti savjetnik i prijatelj.

3. Budite na svoj način apostol i nastojte da se uzljubi ljubav koja nije ljubljena.

Dvije godine kasnije ista mi se gospođa vrati sva očajna. Njezin muž je umirao psujući i proklinjajući.

— Oče, usklikne, da li je još moguće...? A vaše obećanje?

— Gospođo, vjerujete li u Božju dobrotu? Sjetite se Isusovih riječi: »Ako vjerujete, vidjet ćete čudesa moje milosti«.

— Ah, oče, ja vjerujem! Da! Sigurno!

— No, da li ste učinili sve što ste mogli? Jeste li ispunili sve uvjete koje smo utvrdili?

— Jest! Pričešćivala sam se svakog dana. Dovela sam dosta obitelji do toga da su se svečano posvetile Srcu Isusovu... Ipak moj muž umire strašno proklinjući. Kaže da ne želi da mu se govori o vjeri, traži da ga pustim umrijeti kako je živio...

— Gospođo! Moje obećanje nije moje nego Srca Isusova. Dakle, sigurno će se ostvariti. Imajte pouzdanja jer nije moguće da se muž izgubi. Večeras ćemo moliti za njega kod svete ure. Sutra ću poći da ga posjetim.

— Jao, oče, to nije moguće. Već sam pozvala četiri svećenika a on je odbio da ih i vidi. Ima kod sebe revolver. Izjavio je da će, ako se i peti pojavi, pucati na njega.

— Da li vjerujete, gospođo? Dakle sutra ću doći k vašem suprugu.

Sutradan je porasla neizvjesnost i tjeskoba te žene. Znala je da su prijetnje njezina muža ozbiljne. Bez sustezanja sam ušao u bolesnikovu sobu. Ležao je na smrtnoj postelji.

— Gospodine, rekoh, došao sam k vama jer sam svećenik i želim spasiti vašu dušu zbog ljubavi Božjega Srca.

On pograbi svoj revolver i zapita:

— Kako vam je ime?

— Nije važno! odgovorih. Ja vas posjećujem u ime predobrog Isusa Krista.

— Vaše ime, ustrajao je bolesnik, želim znati vaše ime. Obećao sam i želim nešto izvršiti. Ali prije želim znati vaše ime.

— A ja vam ponavljam da nisam ništa drugo nego poslanik Kristova Srca.

— Ne pitam za to nego za vaše ime.

— Evo moga imena na ovoj sličici pod nogama Otkupiteljevim koji me je poslao.

Pokazao sam mu sliku Srca Isusova koju sam prije dvije godine dao njegovoj ženi kad mi se prvi puta obratila. Bolesnik je upro pogled u sliku i... u jednom času postao je razoružan.

— Vi ste, znači, napisali na ovoj slici tu molitvu: »Zbog Tvoga velikoga milosrđa, Srce Isusovo, spasi mi dušu!«

— Jesam!

Milost Srca Isusova je proradila u njemu. Pokrenula i preokrenula u jednom času.

— Oče, budite dobri i pomozite mi... Htio bih se ispovjediti... Ali ne znam, to je prva ispovijed u mom životu.

I uz mnoge suze obavi svoju ispovijed. Zatim neizrecivim žarom primi svetu pričest. On sam obnovi posvetu obitelji Srcu Isusovu i zatraži da se slika Kristova Srca stavi na najčasnije mjesto u kući. Sve to je do sada zabranjivao...

U veselom čavrljanju je prošlo vrijeme. U dva sata zazvonilo je malo zvonce. Znak da razgovori prestaju. Većina je pošla na kratki odmor. Mirko se zaputio u lijepu kućnu kapelicu. Ondje je u šutnji i miru zahvalio Bogu za to što je u svom životu sreo Krista. Radoznao došao je u sobu za konferencije gdje je Pater počeo govoriti o Kristovom Srcu u obitelji...

Neprikrivena smrt.

— Između Teksasa Arizone i Novoga Meksika leži prostrano, neplodno zemljište. Mirne bi se duše moglo nazvati Saharom Amerike. Užareno golo pješčano tlo često zamje-

njuju usijane gromade stijena. To je zemljište potpuno jalovo. Biljke iz njega nemaju što da crpe, pa niti ono najpotrebnije za život. Dnevnu žegu zamjenjuje bez ikakva prijelaza hladna noć. Nema ovdje nijednog izvora, pa ni najmanjeg, a niti oaze, koja bi svojom svježinom oživljavala kraj.

Nema prijelaza između mrtvog, neplodnog pješčanog mora i šumovitih planina, kao što je slučaj na drugim mjestima gdje taj prijelaz predstavlja stepa. Neprikrivena smrt svuda vreba na čovjeka u toj strahoti.

— Pa to je gora pustinja negoli strašna Sahara.

Divlji kaktusi

— Samo se tu i tamo nađe po koji usamljeni grm kožaste mezquite. Tko zna kako je uspio niknuti i na koji se način održava na životu. Djelovao je kao poruga čovjeku, čije oko uzalud čezne za zelenilom. Isto tako može čovjek katkada neočekivano naići na neku vrst divljih kaktusa, bilo pojedinačno, bilo u skupinama, ili bilo da su gusto prekrili daleke, prostrane površine, a da im čovjek ne može protumačiti i odgonetnuti opstanak. Međutim, ni mezquite ni kaktusi ne mogu goditi oku... Prekriva ih pješčana prašina. I unatoč tome ta je pustinja zahtijevala svoje žrtve u mnogo većem broju i na mnogo strašnji način nego Sahara i visoravni Samo ili pustinje Gobi.

— Zašto?

— Na putu i kraj njega leže ljudski kosturi, lješine životinja, dijelovi sedla, kola i drugi jezivi ostaci. Oni nijemo pričaju o događajima koje, doduše, uho ne može čuti, ali ih to jasnije vidi oko, a mašta upotpunjuje. I visoko gore nad svim tim kruže lješinari, koji zapanjujućom ustrajnošću prate svaki pokret na zemlji kao da vrlo dobro znaju da im plijen ne može izmaći. Kosturi hiljade i hiljade ljudi bijele se na žarkom suncu u dubokoj osamljenosti. Nitko ne zna gdje su ti jadnici završili...

Kristovim očima

— Zašto ste nam to govorili?

— Kad bismo mogli gledati Kristovim očima na naše

obitelji i obiteljski život, ne bi li one pružale takav prizor? Pustinja bez života milosti, koji bi morao strujati kroz njih? Pustinja bez života ljubavi, koja bi ih morala povezivati? Pustinja bez života molitve, koja bi se neprestano trebala da diže iz kršćanskih domova...?

— Slika je uistinu na mjestu! Ako se pak sjetimo i onih zala što vladaju u obiteljima — svađa, preljub, rastave, brljanje i mrljanje u svetim zakonima začeća i rađanja života! Kolika bol za Onoga koji je došao da preporodi obitelji!

Neočekivano.

— Ali u takvoj pustinji se iznenada ukaže novi prizor. Gledali su ti putnici zadivljeno oko sebe. Kakav raj usred užarene pustinje! Tu se nalazilo okruglo korito, koje je sama priroda izvajala, čiji je promjer mogao biti oko osamdeset koraka, do ruba napunjeno bistrom, dragocjenom vodom, a njena površina svjetlucala je pod sunčanim sjajem poput dragog kamenja. Kraj obale su se konji sladili sočnim slamkama bujne trave. Niske palme, koje je vjetar njihao, odražavale su se u vodi. Iznad njihovih resastih krunica su cedri i sikomore napravili krov od krošanja. Iza kućice nalazilo se veliko kukuruzno polje, u kojem se jato patuljastih papagaja svađalo oko zlaćanih kukuruznih zrnaca.

— Da li je tu netko stanovao?

— Jest. Ali sama kućica nije bila velika. Nije se moglo vidjeti od čega je sazidana, jer su sve četiri strane, kao i krov, bile potpuno prekrivene gustim puzavcima, lišćem i bijelim cvjetovima, pretkane crvenim nitima. Na nekim mjestima, gdje su biljke bile jače razvijene, vidjeli se žuti, slatki plodovi, slični kokošjem jajetu, kako proviruju iz gustog lišća. A na drugim mjestima, gdje još cvjetovi nisu bili uveli, zujali su sitni kolibrići i letjeli od cvijeta do cvijeta.

Borba s pijeskom

— Odakle takav život u pustinji?

— Čovjek ga je stvorio. Sikomore, cedri, čempresi kraj vode bili su stara stabla, čije su sjemenke ovamo donijele

ptice. Vjerojatno onda kad još nitko nije imao ni pojma o postanku pustinjske oaze. Ali osim toga bilo je kestenja, badema, naranči i lovorike. Njih je čovjek zasadio još prije nekoliko godina. A isto tako i širok pojas grmlja koje brzo raste i uvijek zelenog ljekovitog bilja, koji su imali da zadrže pijesak što ga je vjetar tjerao iz pustinje. Čovjek je od malog jezera u svim smjerovima prokopao nekoliko jaraka da bi se te biljke mogle napajati vodom. Ondje gdje je natapanje prestalo nije više bilo ni gustog raslinja, već samo kaktusovi puzavci. Oni su predstavljali velik obrambeni pojas oko oaze.

— Pa to je bio mali raj usred pustinje!

To je slika!

— Čini se da je takva oaza najbolja slika onoga što Krist želi od obitelji, a osobito od one obitelji koja po posveti Njegovu Srcu postaje Crkva u malom.

— U kojem smislu?

— Oaza ima tri osnovne značajke. Ona *živi*! Ona živi *samostalno*. Živi od jednog *izvora*. U velikoj pustinji smrti, žarkog pijeska i kamenja, oaza je mjesto gdje buja i vri snažan, plodan i topao život. Ali taj je život bitno drugačiji nego život u rodnim krajevima. On je nešto zasebno, svoje, samostalno! Oprečno okrenut svojoj okolici. Nezavisan od nje. Nužno upravo u suprotnosti sa svojom okolicom, u kojoj nema saveznika, nego samo protivnika. A ta samostalnost proizlazi iz jednog stalnog, nepresušivog izvora vode, tekućine, koja svojim natapanjem omogućuje suncu da taj život bude bujniji nego drugdje.

— Zar to vrijedi i za Kristove obitelji?

— I Crkve u malom žive! Ne bilo kakvim životom, nego Kristovim životom. Žive samostalno, neovisno o okolici. Često upravo sasvim drugačije nego okolica. Takve obitelji žive iz jednoga vrela! To je Kristovo Srce, izvor i nosilac božanskoga života takvih obitelji.

— Prema tome, takve su obitelji prave pravcate Kristove oaze; moderne oaze kršćanskoga života i shvaćanja u pustinji poganštine i grijeha. U takvim obiteljima Krist izgrađuje novo pokoljenje kršćanskoga naroda. One žive životom Kristova Srca a koji struji po velikoj Crkvi, preko male Crkve, na današnju generaciju...

Moderna vremena

— Izgleda da Isusovo Srce ima središnje mjesto u shvaćanju i životu obitelji kao Kristovih oaza. Kakvo je poslanje pobožnosti Srca Isusova? Zašto je ona tako čvrsto spojena s obiteljima?

— Blagdan je svetog Ivana apostola. Sveta Gertruda je klečala u svojoj sobi. Iznenada joj se ukaže sveti Ivan. Dovede je do Spasitelja. Dok je slušala kucaje Božanskoga Srca, osjetila je veliki oganj žarke ljubavi. Ivan joj tada reče da je i on to osjetio one noći za vrijeme posljednje večere, kada je njegova glava bila naslonjena na Isusove grudi.

— Ali kako to da nisi ništa napisao o tome u svom Evanđelju? To bi veoma koristilo dušama? upitala je sveta Gertruda.

— Moja je zadaća bila, odgovori on, da mladoj Crkvi objavim Utjelovljenu Riječ Boga Oca... Ali izreći slatkoću kucaja Presvetoga Srca pridržano je za moderna vremena, da svijet, koji sve više stari i ohlađuje u ljubavi prema svome Bogu, ponovo usplamti kad čuje te stvari.

Ne može se zadržati

Sveta Margareta Alacoque je imala sreću da bude glavno oruđe za proslavu Srca Isusova. Njoj je rekao:

»Moje Božansko Srce je tako puno ljubavi prema ljudima i prema tebi napose da ne može dulje zadržati u sebi plamen te goruće ljubavi. Mora se otkriti i objaviti ljudima da bi ih obogatilo onim blagom što ga pohranjuje u sebi«.

— Pa to su velike riječi!

— Sigurno! Ali još su važnije ove riječi što ih je izrekao 16. lipnja 1675: »Gle ovo Srce koje je toliko ljubilo ljude te nije ništa propustilo, nego se iscrplo i uništilo samo da pokaže svoju ljubav. A za hvalu od većeg dijela ljudi ne prima drugo nego nezahvalnost... Ja ti obećajem da će se

moje Srce raširiti i milostima svoje ljubavi obilno nadariti one koji mu iskažu tu počast te uznastoje da mu je i drugi iskažu«. Drugom zgodom je nastavio:

»On mi je objavio da je ova pobožnost posljednji napor Njegove ljubavi, koja želi priteći ljudima u pomoć u ovim posljednjim vjekovima... Ovo je Božansko Srce riznica u kojoj nam je dano dragocjeno zlato kao posljednje iznašašće Njegove ljubavi«.

— Pa to je uistinu novi plan spasenja!

— Jest! Božja je ljubav iznijela treći plan, po kojem bi se ubrzalo ostvarivanje Bogočovještva. Kad ništa drugo nije moglo ganuti ljude, dolazi konačno Krist sa svojim Srcem. Zove posljednji put. Otkriva nam beskrajnu Božju dobrotu u svom ljudskom Srcu. Za vremena iza kojih će se mistično tijelo Kristovo razbujati u potpun cvat.

Obnova

— A da li se osjetio utjecaj Kristova Srca u modernim vremenima?

— Apsolutno! Od sedamnaestoga vijeka, od objave trećega Božjega plana čovječanstvo se sve više i više prožima božanskim životom. Krist je u nama u stalnom porastu. Nikad se nisu više primali sakramenti nego danas. Nikad crkveni ljudi, svećenstvo i redovništvo, nisu bili tako uronjeni u život milosti kao sada. Nikad nije bilo tolikog broja potpunih katolika kao danas. Nikad se nije osjećala tolika ljubav prema Kristovoj osobi, nikad se nije tolik broj ljudi i takvom brzinom uspinjao u Kristovo tajanstveno Tijelo kao danas. A sve to raste! Raste stalno i ubrzano otkako je Isus očitovao svoje »zadnje karte«.

Misija Kristova Srca

— Kako ljudi često krivo gledaju na lik Kristova Srca! To im je, tobože, znak sladunjavosti, pretjerane osjećajnosti. A nisu razumjeli i ne razumiju stvarnost i istinu. Ta objava Kristova Srca nosi jednu karakteristiku.

— Koju? U kojem smislu?



Ljubav je žrtva samoga sebe za druge. Tko ne ide tako daleko — ne ljubi! A tko želi tako daleko ići, neka pristupa Božjem žrtveniku! Ne samo kod vjenčanja, nego i često u životu.

— Pobožnost i kraljevstvo Srca Isusa imaju se uspostaviti samo po siromašnim i prezrenim osobama i usred najvećih zapreka.

— A kakav će biti konačni učinak toga trećega plana?

— Odgovara sveta Alacoque: »Gospodin me je poučio i o tome da će ljudi unatoč svim smetnjama i poteškoćama što će ih neprijatelji stavljati, upoznati i uzljubiti Njegovo Srce... Đavao podmeće zapreke jer je bijesan što će po tom spasonosnom sredstvu izgubiti svu silu duša za koje je već mislio da ih drži... Bog će vladati usprkos svojim neprijateljima. On će biti gospodar i pobjednik naših srdaca. Znajmo, naime: ovo je glavna svrha te pobožnosti: obratiti duše Njegovoj ljubavi...«

To mu ne bi dosta

— Već sama činjenica da je Isus Krist u naše dane učinio ono što sveta Alacoque naziva »zadnji napor njegove ljubavi« — morala što bi svakoga čovjeka dobre volje životno usmjeriti Kristovu Srcu. I to zato jer On to želi i traži. On to zapovijeda. On garantira da će po tom doći spas i preporod.

— Zar mu to nije bilo dosta?

— Povrh svega toga On se obvezao, dao je svoju časnu riječ da će posebnim milostima obdariti one koji štuju Njegovo Srce. Izrekao je svoja glasovita obećanja.

— Obećanja?

— Isus Krist ih je više puta očitovao. U spisima sveta Alacoque zabilježena su na više mjesta. Kasnije su ta obećanja sabrali pa ih obično nabrajaju dvanaest. Ovdje ćemo ih kratko naznačiti. Vidjet ćete koliko su blago milosti duhovnih i vremenitih blagodati izlijeva na obitelji koje se posvetiše i predadoše Kristovu Srcu. To su zaista oaze Njegove dobrote i života.

Darovi s neba

1. »Dat ću im sve milosti koje su im potrebne u njihovu staležu«. — Biti otac, biti majka, biti radnik, namještenik ili što drugo, sve to ima mnogo opasnosti za vjeru i ćudoređe.

— Jest. Upravo se bojimo često i misliti na to!

— A vidite, ako obitelj štuje Srce Kristovo u obitelji, članovi takvih obitelji dobivaju sve milosti koje su im potrebne u njihovu poslu. Obilna pomoć!

2. »Unijet ću mir u njihove obitelji«. — U mnogim zemljama brak doživljava strahovit brodolom.

— Čitali smo u novinama da se negdje svaki treći brak rastavlja i lomi. Pa i u onima koji ostaju zajedno, i u njima često vlada pakao neslaganja i svađa.

— Jeste li željni mira i sloge u kući? Onda štujte u svojem domu Srce Isusovo. Postanite oaza Kristova!

3. »Tješit ću ih u njihovim svim patnjama.« — Tko računa da će osobito u obiteljskom životu biti bez križa i patnje, taj će se jako prevariti. Poteškoće bitno ulaze u obiteljski proračun. Isus Krist ne obećava da neće biti križa, ne baca pijeska u oči.

— Nego!

— Obećaje snagu i jakost. Lijek, koji omogućuje da se križ nosi i podnosi životno i pouzdano. A toga i treba obiteljima! Koliko roditeljima, toliko i djeci.

U životu i smrti

4. »Bit ću im sigurno utočište za života, a osobito na umoru«. Velike su to i ozbiljne riječi, o kojima bi trebalo razmišljati jednoj po jednoj. Sigurno utočište za života! To Bog obećaje. Tko danas ne treba sigurnog skloništa u ovo nesigurno doba?

— Uistinu! Trebamo svi pravih prijatelja, pomoćnika, savjetnika! Takvih je danas sve manje.

— A osobito na umoru! Kad nas svi ostave, Krist Gospodin neće ni tada ostaviti članove svojih obitelji.

5. »Izlit ću obilje blagoslova na sve njihove pothvate«. — Osjećamo kako ne možemo biti sigurni na sutrašnji dan. Za krov nad glavom i komadić kruha u svom životu. Današnji čovjek pati od nesigurnosti, nemira.

— Srce Isusovo uistinu daje pouzdanu životnu orijentaciju za sve članove života. To je veliki svjetionik, koji svijetli i za sjajnih noći, ali i kad su sve zvijezde sakrivene tmastim oblačinama.

Stanje duše

6. »Grješnici će naći u mom Srcu izvor i beskrajno more milosrđa«. — Čovjek koji i malo shvati što znači grijeh pred Bogom i pred vječnom kaznom, nije lako ostati u sigurnosti, miru i zadovoljstvu. Trebamo posebne snage da nas ne uhvati očajanje u životu.

— I onda kad pojedini članovi obitelji zalutaju, urone u baštine grijeha, ni onda nije sve propalo. Zbog obitelji kao cjeline i takvi se pojedinci spasavaju. Vraćaju se Bogu. Po često izvanrednom zahvatu milosrđa i ljubavi Božjega Srca.

7. »Mlake će duše postati revne«. — Danas imamo mnogo obitelji koje se zadovoljavaju time da vjeruju u Boga. Međutim, to je uvijek veoma malo. I Juda je vjerovao u Boga! I farizeji, koji su raspeli Isusa na križ, i oni su vjerovali u Stvoritelja.

— Gdje se štuje Kristovo Srce, ondje nestaje baruština mlakosti i polutanstva! Nužno se živa diže prema toplini i žaru.

8. »Revne duše uzdići će se do velike savršenosti«. — Više vrijedi u Božjim očima jedna duša koja živi savršenim životom nego stotine drugih mlakih.

— Zašto?

— Zbog snage njezine molitve. Ona će izmoliti više milosti i za sebe i svoj narod nego hiljade drugih.

— A gdje ćemo naći izvor snage za kršćansko savršenstvo?

— Obitelji koje žive životom Božjega Srca nužno se uzdižu po svojoj kršćanskoj i ljudskoj vrijednosti nad druge. One su socijalno plodnije i utjecajnije nego mnoge druge.

Velika obećanja

9. »Blagoslovit ću također i kuće gdje bude izložena i čašćena slika moga presvetoga Srca«. — O taj kućni blagoslov nam je danas potreban u to doba stanara, podstanara, sustanara i njihovih neprestanih svađa! Ali ne samo zbog njih!

— Shvaćam vas! I zbog samih članova obitelji. Zbog samoga obiteljskoga gnijezda.

— Da! On je potreban u današnje vrijeme profanacije života da nam kuće postanu kao male crkve i kapelice u kojima ćemo se preporađati za Božji život.

10. »Svećenicima ću dati dar da taknu i najokorjelija srca«. — To se obećanje ne odnosi samo na svećenika.

— Nego na koga još?

— Na svakoga tko želi da bude apostol! Tko želi da spašava duše! Koliko ima onih okorjelih, do njih nikako ne može doći obraćenje. Nije sve propalo ako se apostoli obraćaju Isusovu Srcu.

11. »Imena onih koji budu širili ovu pobožnost bit će upisana u mom Srcu i neće se nikada izbrisati.« — To obećanje uistinu mnogo govori. Koliki su kršćani sa strahom mislili na spas svoje duše. Bili su u nesigurnosti. A obitelji koje štuju to Srce i na izvjestan način postaju njezini apostoli neće se kao obitelji nikada izgubiti.

12. »Svima koji se budu pričešćivali na prvi petak u toku devet mjeseci uzastopce, obećajem milost pokore na samrti. Oni neće umrijeti u nemilosti ni bez sakramenata. Moje će im Srce biti sigurno utočište u posljednjem času«. To je tako zvano Veliko obećanje.

— Zašto se zove tako?

— Po svom velikom učinku. Samo da se ta milost konačne ustrajnosti daje obiteljima, morale bi se sve obitelji staviti pod Njegovu zaštitu. To je naime milost nad sve milosti: siguran vječni spas.

Sudbonosna važnost

— Ako su ta obećanja istinita, ona su neizmjerno važna za sve obitelji svijeta?

— O tom da su ta obećanja, izašla iz ustiju Isusa Krista i preko svete Marije M. Alacoque, vjerno prenešena do nas, nema sumnje. To je stopostotno historijsko zagarantirano. Tu se, naime, ne radi o nekom dalekom događaju od prije nekoliko hiljada godina.

— Kojih je to godina bilo?

— U drugoj polovici XVII vijeka. To je zlatno stoljeće francuske kulture i civilizacije.

— Da li Isus Krist izvršuje ta obećanja dana obiteljima i pojedincima? Očituju li se u životu?

— Nema samo jedan primjer da to potvrdi. Ako želite o tom više znati, čitajte Glasnik Srca Isusova.

Posveta iz zabune

— Izgleda gotovo kao neka priča. A opet je stvarnost! Dogodilo se poslije propovijedi Oca misionara, koji je govorio o potrebi predanja svih obitelji Srcu Isusovu. Prišla mu je jedna gospođa i zamolila ga da sutradan poslije podne u 4 sata dođe posvetiti njezinu obitelj Isusu Kristu. Sutradan se Otac s pratiocem približavao označenoj kući. Prođoše kroz vrata palače, uspeše se stepenicama i pozvoniše na električno zvonce. Bili su uvjereni da se nalaze na pravom mjestu. Vrata se otvoriše i pred njima se pojavi čovjek, obučen u elegantno odijelo.

— Što želite?

— Kao što sam obećao gospođi, došao sam, odgovori svećenik. Čovjek skupi obrve i napravi začuđeno lice. Činilo se kao da nema pojma o našem dogovoru.

— Oprostite, gospodine, niste li vi brat gospođe N.?

— Prevarili ste se. Ona stanuje na drugom katu.

— Onda mi oprostite što sam smetao.

— Nema smetanja! Štaviše, vas je dobar vjetar nanio k nama. Budite dobri pa se navratite k meni!

— Nemojte! Na drugom mjestu me čekaju.

— Što? Zar me želite uvrijediti?

— Ako vi to smatrate uvredom, onda moram ući u kuću. Uđoše i nađoše se u prostranoj dvorani. Bogato je ukrašena. Puna gostiju, koji se skupiše na ples. Kako je bilo siromašnom svećeniku, možete misliti. Neugodni osjećaji i iznenađenje strujali su mu dušom... Već je htio pokazati svoje nezadovoljstvo, kada neki gost, koji je upravo svršavao pjesmu, pokazujući na svećenika reče:

— Poštujte uzvišenoga pjesnika!

— Oprostite, gospodine, nisam ni pjesnik, a niti uzvišeni. Ja sam samo službenik Božji, koji je slučajno zalutao ovamo, dok je išao da drugdje izvrši djelo ljubavi.

— A što ste htjeli učiniti?

— Htio sam poći do obitelji. N. da je posvetim Srcu Isusovu.

— A što je ta posveta?

— Posveta se sastoji u tome da se Isus Krist uvede u obitelj, da on ondje kraljuje svojim Srcem i blagosiva radosti i žalosti.

— Lijepi Isus, koji blagosiva radosti.

— Ne samo radosti, gospodine, nego također i boli, jer život nije samo poljana puna cvijeća, nego i ona isprepletena trnjem...

U dvorani je nastala duboka tišina. Za one koji su mislili ismijati haljinu siromašna svećenika stvar je postala odviše ozbiljna. Zabava se odvijala usred korizme. Svećenik je iskoristio priliku i nastavio govoriti...

— Radost se ne nalazi među izvorima i cvijećem, među nimfama i sirenama, nego u kreposti... U mirnoj savjesti. A da se čovjek može očitovati poštenim i čestitim treba mu snaga volje. Zato je Isus pokazao svoje Srce, neiscrpivi izvor milosti, da preobrati našu slabost...

Te riječi su pogodile gospodara i mnoge prisutne.

— I ja želim posvetiti svoju obitelj Srcu Isusovu.

— Odlično! A imate li sliku?

— Idem je uzeti iz spremišta, odgovori supruga tog originalnoga domaćina.

— Izvrsno, usklikne svećenik, ali...

— Što? Što još treba...?

— Oprostite, gospodine, i nemojte mi zamjeriti. Ali kako da stavim sliku Isusa, onoga koji je Bog čistoće, među te dvije besramne Venere? — i pokaže na dvije ružne slike koje su visjele na zidu.

— To imamo brzo urediti, odgovori domaćin. I za čas su slike bile maknute. U taj čas stupi u dvoranu gospođa sa suzama u očima noseći sliku Srca Isusova. Muž ju je sam htio postaviti na počasno mjesto. Svećenik pođe prema stolcu nasred sobe, uzme dvije vaze cvijeća i stavi ih pred Isusov lik. Zatim obuče roketu i štolu i započne s obredom. Svi su klekli. Samo se neki sobar zabavio poslom, hodajući gore-dolje po dvorani.

— Na koljena!, zavikne gospodar kuće.

Neočekivani prizor je ostavio dubok dojam. Svećenik je obavljao posvetu Srcu Isusovu u onoj kući i pred onim ljudima koji nisu ni u snu mislili na to kad su dolazili na zabavu. Pošto je završio, svećenik se oprosti. Na vratima ga zaustavi gospođa.

— Oče, da li vi znate kakva je to kuća?

— Kakva bila da bila, Krist ju je Isus uzeo u svoje vlasništvo. Milosrđe njegova Srca je neizmjerno, i On koji je započeo to djelo, znat će ga dovesti do kraja...

Slijedećega jutra žena radoznalog domaćina se pojavi pred svećenikom i rekne mu:

— Oh, kad biste znali! Moj muž je čitavu noć plakao.

— Zašto?

— Vaš posjet je bio prava milost Božja. Oženjeni smo 40 godina. Za sve to vrijeme nije pristupio sakramentima. Štaviše ni na vjenčanju... Ujutro mi je rekao da vas pitam bi li mogao govoriti s vama.

— Mogu li ga dovesti?

— Ta razumije se. Pozovite ga brzo! Ja ga čekam.

I došao je. Nema ljepše stvari od te ispovijedi. Slijedećih dana i neki drugi koji su bili prisutni kod te posvete, jedan za drugim dođoše da prime od Isusa poljubac pomirenja i oproštenja.

To su tajne milosti...

— I plod obećanja Kristova Srca...

Današnja metoda

— Postoji li koja moderna, praktična metoda pretvaranja obitelji u Kristove oaze ili Crkve u malom?

— Krist Gospodin živi i djeluje u svojoj Crkvi u sve dane do svršetka svijeta. A posebno u obiteljima. On ih snabdijeva u svako vrijeme primjerenom pomoći. Tako im je dao protiv nevjere i bešćutnosti ovih posljednjih vremena jako sredstvo obnove.

— Na koji način?

— Praksu posvete obitelji Njegovu Srcu. Prvi ju je sistematski počeo širiti o. Henry Ramière u Francuskoj. I to baš prije stotinu godina. Ali prvi je poticaj dao mladi bogoslov koji još nije svršio nauke. Zvao se Theodor Wibaux.

— Kako je on došao na tu misao?

— On je u svojoj vlastitoj obitelji doživio velik utjecaj dobrote Kristova Srca. A dok je bio na studijima, počeo je nagovarati ribarske obitelji da se posvete Srcu Isusovu. Ribari su to činili. I to se njima isplatilo. Osjetili su da Isus u njihovim obiteljima vraća slogu, pomaže u nevoljama, blagosivlje njihove kuće i daje im milosti potrebne njihovu staležu.

— Kako se taj rad proširio po svijetu?

— Godine 1882. objavi Wibaux u »Glasniku Srca Isusova« proklamaciju. Kratak apel. U njemu je pozvao katoličke obitelji da se ponovo sjete Isusovih obećanja te se svečano posvete Njegovu Srcu. Garantirao im je poseban blagoslov kakav je već iskusio na vlastitoj obitelji i kod siromašnih seljaka na otoku Jerseyu.

Zlatna knjiga

— Njegova riječ i primjer naiđoše svuda na oduševljeni poziv, najviše pak u gradu Marseillesu u Francuskoj.

— Koji je tome razlog?

— Ondje je biskupijski upravitelj Apostolata Molitve kanonik Gaastand za pet mjeseci posvetio 1053 obitelji Srcu Isusovu. No nije se time zadovoljio, nego ih je za četiri godine bilo već preko deset hiljada. Godine 1889. počeli su takve obitelji bilježiti u »Zlatnu knjigu«, koja je narasla na 35 debelih svezaka.

— Gdje se te knjige čuvaju?

— Po nalogu o. Règnaulta, vrhovnog upravitelja Apostolata Molitve, stavili su ih uz grob svete Marije Margarete Alacoque u gradiću Paray le Monialu, gdje se Srce Isusovo objavilo današnjem čovječanstvu.

— Koji su bili glavni širitelji toga uvođenja Krista u kršćansku obitelj?

— Članovi Apostolata Molitve poučavaju i dijeleći knjižice i brošurice na stotine tisuća. Stoga se to djelo i smatra ogrankom Apostolata Molitve. Od 1905. do iza prvog svjetskog rata mnogo je širio posvetu obitelji, kao ustoličenje Krista Kralja obitelji, Peruanac o. Mateo, koji je čudesno ozdravio na grobu svete Margarete.

Pape su progovorili

— A kakav su stav zauzeli Pape prema posveti obitelji?

— Videći Benedikt XV blagoslovni utjecaj tog djela, ponovno ga preporuči svim obiteljima: »U naše doba nema suvremenijega djela nego što je posveta obitelji«. A na dan 6. siječnja 1918. svečano je izjavio: »Osobitim načinom i sa živom zahvalnošću slavimo Gospodina što se sada tako divno širi to sveto djelo, posvete obitelji Pres. Srcu. O kad bi se sve obitelji htjele posvetiti Presv. Srcu, pa da sve onda i obavljaju dužnosti što nastaju iz te posvete! Tada bi bilo osigurano kraljevstvo Isusovo u ljudskom društvu.«

Kod nas

— Da li se i kod nas pojavila ta misao — dovoditi obitelji do Kristova Srca?

— Preporuka i želja Sv. Oca potakla je mnoge biskupe, te su i sami posvetu toplo preporučili svom duhovnom stadu. Jezgrovito je preporučio posvetu obitelji i pokojni zagrebački nadbiskup Dr Antun Bauer. Evo njegovih riječi: »Ta će posveta biti javno ispovijedanje vjere, a po tom priznavanje i čašćenje Boga, na koga toliki zaboraviše... Bit će to čvrsti temelj, na kojem ćete duhovno obnoviti sebe i svoju obitelj; bit će to ozbiljan početak da odlučno krenete stazom praktičnog kršćanstva. Bit će to najbolje jamstvo za vas i za svakoga člana vaše obitelji da se nećete nikada odmetnuti od Boga, da nećete zanemariti svojih kršćanskih dužnosti, nego ćete živjeti kao pravi katolici, kao prava djeca svoga nebeskoga Oca«.

— Tko se odazvao Njegovu pozivu?

— Lijep broj obitelji. Tokom godina bilo je više od 120.000 onih koji se sa svojim obiteljima staviše pod okrilje Kristova Srca.

Bit posvete.

— A što je zapravo posveta?

— Odmah treba jasno shvatiti: posveta nije isto što i odluka ili zavjet. Kad odlučujemo što se zapovijeda ili savjetuje, naš pogled je usmjeren na nas same. Kod posvete nije tako. Pogled se bitno usmjeruje prema osobi kojoj se posvećujemo.

— A kod zavjeta?

— Kad se zavjetujemo obvezujemo se na nove određene zadaće. Velike i važne. I to iz ljubavi. Neposredni sadržaj zavjeta je preuzeta obveza. Točno određena zadaća. Posveta pak proizlazi neposredno iz srca prema srcu, iz osobe prema osobi. Ne radi se prije svega o načinu i sredstvu nego o slobodnom stapanju dvaju ljubavi.

— U čemu je dakle bit posvete?

— Bit posvete je u riječi »sve«! Ako istinito i stvarno uspije, onda nema polovičnosti i partikularizma. Ona je opredjeljenje! Veliki životni skok! Prelaz preko životnoga Rubikona. Integriranje čitavoga našega života s Božjim životom. Kod posvete obitelji ta se integracija i fundira, izgrađuje i usavršuje u ljubavi Srca Isusova.

Elementi posvete

— Zaista je divna misao posvete obitelji. Ali ipak to opredjeljenje mora imati svoj životni sadržaj! Posvećujući se Srcu Isusovu obitelji se sigurno na nešto određeno obvezuju? Da li je posveta izražena kakvim određenim vanjskim oblicima i dužnostima?

— Jest! Pijo XII. ih je formulirao. Nazvao ih je »programom pastoralnoga nastojanja« i najsavršenijim oblikom kršćanskoga života«.

— Koliko ih je?

— Ima ih pet! Nisu preteški, ni prelaki. Zlatna sredina. Bogati sadržajem i jednostavni izražajem. Zovu se elementi Crkve u malom. Sada ćemo ih nabrojiti. Kasnije ćemo o njima opširnije govoriti.

1. Obiteljska molitva. Život milosti po obiteljskoj i zajedničkoj molitvi osobito u duhu Apostolata Molitve i prikazivanju svojih djela i žrtava Srcu Kristovu za Crkvu.

2. Obiteljska liturgija. Živjeti u ritmu crkvene godine i ostalih dobrih obiteljskih narodnih običaja što izviru iz euharistijskog duha u obitelji i shvaćanja žrtve svete Mise.

3. Obiteljska čistoća. Bračna vjernost, utemeljena na poznavanju kršćanskog obiteljskog ćudoređa, najuže povezana s obiteljskim štovanjem Srca Marijina i moljenjem svete krunice.

4. Obiteljski odgoj. Središte mu je Isus Krist kao uzor a Njegovo Srce kao izvor snage i jakosti.

5. Obiteljski apostolat. Povezanost s Crkvom, osobito s njezinim misijskim i socijalnim djelatnostima, u molitvi i praktičnom apostolskom radu.

— Koja je njihova uloga u obitelji?

— Elementi posvete su uvjet blagoslova i posebnih milosti što ih Isus Krist daje tim obiteljima. Bez tih obveza sam čin posvete i predanja nema ni svoju snagu i uspješnost. Koliko se ti elementi provedu u djelo i doživljuju u pojedinim obiteljima, toliko će Krist blagosloviti takve obitelji.

— Pa to je upravo ideal i zadnjega Koncila o obitelji?

— Tako je! Samo je on postavio novi, svježi vanjski izraz. On je takve obitelji nazvao »Domaća Crkva«.

Odluka je pala

Kapelica je bila posebno uređena za taj važni događaj. Pred oltar su donešene slike Srca Isusova, obiteljski križevi i knjige Evanđelja. Oni će biti ovdje tek nijemi svjedoci. Iza zajedničkoga predanja Kristu obitelji će ih ponijeti svojim kućama. Ondje će ih župnik blagosloviti i na svečan način ustoličiti u vlastitim domovima.

Naime — odluka je pala. Plod ovih razmišljanja i razlaganja, zajedničke i privatne molitve — bio je taj, da su sve prisutne obitelji odlučile da postanu »Crkva u malom«. I to u takvom smislu kako su to tih dana čuli: oaza Božjega života u pustinji grijeha.

Bio je to čin — životnoga opredjeljenja. Stupanja u redove Kristovih obitelji u najuzvišenijem smislu. Dosljedno i ozbiljno. Nastavak Kristova djela u svome životu i u svojoj obitelji.

Predanje

Pater je molio ozbiljnim glasom, a oni su ponavljali:

»Presveto Srce Isusovo! Ti si očitovalo svoju želju da zavladaš kršćanskim obiteljima. Stoga evo dolazimo danas da priznamo otvoreno Tvoje neograničeno gospodstvo nad svojom obitelji. Hoćemo da u nama procvatu kreposti kojima si Ti obećao mir već ovdje na zemlji. Hoćemo da duh ovoga svijeta, koji si Ti osudio, što dalje otjeramo od sebe.

Zavladaj, dakle, našim razumom, da tvrdo vjerujemo u Tebe. Zavladaj našim srcem da usplamtimo gorućom ljubavi prema Tebi. Žar ove ljubavi podržavat ćemo čestim primanjem Pričesti...«

U vlaku

Putujući kući Mirko se više puta obratio Anici i rekao joj s najvećim uvjerenjem:

— Sada počinje novi život u našoj obitelji!

Anica je šutke potvrđivala. Obnavljala je sve uspomene na prošla dva dana. Bila je svjesna da je Netko novi ušao u njihovu obitelj. Isus Krist. On je odsada veliki domaćin njihova doma. Ovaj će biti Njegova oaza kamo će se moći skloniti u pustinji velegrada.

Njihova obitelj uistinu će postati — Crkva u malom.

II DIO

NOVO LICE OBITELJI

OBITELJSKA MOLITVA
OBITELJSKA LITURGIJA
OBITELJSKA ČISTOĆA
OBITELJSKI ODGOJ
OBITELJSKI APOSTOLAT

OBITELJSKA MOLITVA

Susret s Mirkom i Anicom izvanredno je djelovao na Patra. I on je počeo razmišljati o onom što je doživljavao za vrijeme obiteljskog seminara. Razmišljao je i razgovarao s drugim svećenicima.

— Zašto naše kršćanske obitelji danas nikoga ne iznenađuju? One ne proizvode kod onih koji im ne pripadaju niti divljenje, niti zavist, niti skandal. Toliko puta čujemo da one nisu ništa bolje od drugih. Ne drži mnoge samo ljudski obzir daleko od kršćanstva. Udaljeni su i zato jer iz naših obitelji ne izbijaju plamenovi sposobni zapaliti svijet.

— Meni se čini da smo zato krivi najviše mi, upadne Patru u riječ njegov prijatelj kada su o tome razgovarali.

— Zašto mi?

— Zato jer premalo tražimo od naših obitelji i jer premalo kontakta imamo s našim obiteljima.

— Ustvrdili ste dvije ozbiljne stvari. Molim vas za razjašnjenje.

— Što se tiče prvoga — danas nije teško biti kršćanin, stvoriti kršćansku obitelj. Gledajte — malo vode na čelu, nekoliko zrna soli u ustima prigodom čega obitelji organiziraju vrlo pogansku zabavu u svojoj kući, i evo dijete je postalo kršćanin. Nekoliko godina kasnije stvar se malo komplicira. Traži se da djeca idu dvije ili tri godine na vjeronauk. Ali jer se radi o djeci i dječjem po-

slu, to se povezuje sa zabavom, promjenama, bijelim odijelima, lijepim životnim uspomenama. Kanačno i krizma. Zar to nije lijepi dekor i početak prekida s Crkvom sve do ženidbe. A kada ona dođe, opet nekoliko riječi, nekoliko obrada, koje nikoga previše ozbiljno ne obvezuju. Nešto se upiše i — plati. Kad prođe taj dan, čovjek je miran. Živi kao i ostali ljudi. A kad umre, proći će kroz crkvu uz druge obrede, druge riječi, drugi dekor... Ukratko, mi smo kršćani jer smo se krstili, primili pričest, vjenčali se u crkvi i jer će nas sahraniti sa svećenikom. I to da je kršćanstvo. I to da će preobraziti svijet...?

— Gola je to istina! Strašna, ali stvarna. Često se mi tim zadovoljavamo. I ne usudimo se više tražiti.

— Drugi razlog ovakva stanja leži u tom, što mi svećenici imamo premalo kontakta s obiteljima. Premalo im prilazimo. Premalo ih tražimo. Ne vršimo apostolat od obitelji do obitelji. A taj se apostolat danas mora smatrati bitnim u svećeničkom radu. Tako je radio sv. Pavao. Kažu da bi on danas bio novinar. Možda, ali je sigurno propovijedao, poučavao, krštavao u — obiteljima. Obitelji je odgajao i navraćao se u njih. Sveta je riječ današnjega vremena — neposredni kontakt s obiteljima.

— Na koji način?

— Onako kako reče jedan čovjek, otac obitelji, »Kad bih ja bio imenovan župnikom jedne župe, moja bi prva briga bila da raspustim različite organizacije. Zapovijedio bih svakom kršćaninu da iz svoga ognjišta napravi kršćansku zajednicu, oazu, koja će živjeti svojim životom, i koja će biti otvorena prema svima okolo sebe.

— A zatim?

— Krenuo bih prema različitim kvartovima župe i podupro ove male zajednice. Tako bih radio sve dok ne bi stvorio uistinu žive stanice kršćanskog života i shvaćanja koje bi željele i

htjele to prenositi na druge. Takve kontakte mogu održavati i po koja izgrađena sestra ili katolički lajk. Ne mora biti svećenik. Pače, takve oaze mogu preći granice i obitelji te se mogu raširiti na rođake, prijatelje.«

— Kakva je njihova uloga?

— Ove kršćanske oaze postat će za svijet nešto konkretno. Kršćanin ne će biti samo onaj samac koji svake nedjelje odilazi u crkvu. Nego ona vedra, nasmijana i puna života obitelj u kojoj se pjeva, svira, veseli ali i živi sređenim životom što struji iz jednoga središta Kristova Srca. To će biti živa stvarnost, opipljivi dokaz svim ljudima dobre volje...

Ovakve misli su za Patra bile inspiracija, nadahnuće. Odlučio je provesti ih u život. I to najprije kod onih obitelji koje su sudjelovale na obiteljskom seminaru. Obradit će s njima pojedine elemente života Crkve u malom — obiteljska molitva, liturgija, čistoća, obiteljski odgoj i apostolat! — ali ne na način predavanja, konferencije. U razgovoru s obiteljima i u obiteljima! Iza nekoliko dana navratio se na večer do Mirka i Anice. Rastumačio im je o čemu se radi. Oni su to objeručke prihvatili. Počeo je s prvim elementom života u obitelji: obiteljska molitva!

Najljepša fotografija

Veliki borac za katolička prava u Njemačkoj Windhorst pomogao je nekoj dami u neprilici.

— O, zahvaljujem vam lijepo na dobroti. Čime bih ja mogla vas razveseliti?

— Molim vas, budite tako dobri, pa mi poklonite svoju fotografiju.

— Vrlo rado! Ali u kakvoj pozi želite da se slikam?

— Dajte se fotografirati kako svojem djetetu sklapate ruke na molitvu. To je najljepša slika koja može predstavljati kršćansku majku.

— Uistinu je najljepši prizor u katoličkoj obitelji kada majka sklapa svojoj djeci ruke na molitvu, kada zajedno s njima moli ili ih uči moliti. Obitelj je Crkva u malom. I zato mora također i obitelj, kao i Crkva, posvećivati svoje članove. Crkva to čini putem svete Mise, sakramenata, molitve. Obitelj mora i može nasljedovati Crkvu prije svega u molitvi. Svaka kuća mora biti kuća molitve, upravo kao i Crkva.

Povijest duše

— Jeste li čitali knjigu »Povijest jedne duše«, što ju je napisala sama sveta Terezija od Djeteta Isusa? U toj zanimljivoj povijesti opisuje nam svetica lijepo i srdačno domaći obiteljski život. Pođimo na nekoliko trenutaka k toj obitelji!

— Čitali smo upravo se radi o tome da se i njezini roditelji podignu na čast oltara!

— To su i zaslužili. Odgurnimo zastor koji nam sakriva njihov intimni obiteljski život. Što radi ta obitelj? Ona moli. Dok još nije bilo djece, tada su otac i majka zajedno obavljali svoje svagdašnje molitve s dubokom i iskrenom pobožnošću. Još prije negoli se rodiše djeca, molili su oboje za njih da bi bila sveta, čista i mila Bogu u svojem životu. S molitvom su ih posvećivali dok još nisu mogla govoriti. A kad su djeca počela izgovarati prve riječi, tada su ih oboje učili moliti. S njima su molili ujutro, uveče, prije i poslije jela. Za vrijeme šetnje uvijek su oboje vodili svoju djecu u crkvu da pozdrave Isusa Krista.

Primjer privlači

— Majka svete Terezije nije to radila samo riječima nego i djelom. Iako je bila zaposlena u čipkarskoj radionici, ipak je uvijek nalazila toliko vremena da s djecom obavi molitve. Jednom je bila teško bolesna. Tada su Terezija i Celina morale cijele dane proboraviti kod jedne gospođe.

Jednoga dana nisu kod kuće obavile svoje jutarnje molitve. Na putu to rekoše gospođi. Ona nije pravila iz toga problema, nego im je rekla neka to učine kod nje.

Izvela ih je u jednu sobicu, ostavila ih same i otišla svojim poslom. Terezija usklikne! »Naša mamica bi molila zajedno s nama. Ona nas ne bi pustila same!«

Kada je majka umrla, tada su tu dužnost preuzele starije sestre. Terezija pripovijeda:

— Tek sam se probudila a već su one sa mnom molile jutarnju molitvu. Za vrijeme večernje molitve bila sam uz oca. Samo pogled na nj bio mi je dovoljan da vidim kako sveci mole.

Razvaline obitelji

Naobražena gospođa došla je k svećeniku. Tužila se i jadikovala nad razvalinama svoje obitelji. Muž ne vjeruje, sin samo leti po zabavama i rasiplje imovinu, a kći sve više tone u močvaru nečista života. Gospođa je uzdisala:

— Tako sam ih lijepo učila, ali sve skupa ništa ne pomaže.

— Da li vi s njima molite?, upita svećenik.

— Ne, ne radim toga.

— Onda zaboravljate na najsvetiji i najvažniji posao. Zapamtite: ako Gospodin ne gradi svoje kuće, uzalud se muče oni koji je grade! Počnite moliti za obitelj, molite zajedno s njome, pa ćete je podići iz ruševina.

Gospođa se oprosti sa svećenikom i počne moliti s obitelju i za nju. Isprvice je sama molila, no ubrzo se pridružila kćerka, potom sin, a na kraju i sam muž. Preko zajedničke obiteljske molitve opet je zasjalo u toj obitelji sunce izgubljene obiteljske sreće. Zajednička molitva je najtvrđa i najsrdačnija veza što iznutra povezuje obitelj.

Obiteljsko svetište

U svakoj Crkvi u malom upada u oči lijep oltarić Isusa Krista. To je znak da je ona na svečan način podigla Njemu u svojoj sredini prijestolje. Taj oltar djeluje ugodno na domaće ljude i na tuđince.

— U kojem smislu?

— Jedna je obitelj imala zaista lijep oltarić Srca Isusova. K njima je više puta dolazio po poslu i dužnosti čovjek za kojega su svi znali da je prostak i psovač. Nekom zgodom upita ga domaćinova kćerka:

— Kako to da o vama govore tako ružne stvari? Ta kad ste kod nas u kući, nikad ne čujemo da biste izrekli koju nepristojnu riječ.

Čovjek malo postrance pogleda i, nasmijavši se, rekne:

— Kako bih mogao psovati i ružno govoriti kad mi uvijek dadete mjesto za stolom upravo nasuprot vašem oltariću? Neprestano ga gledam! A tako je lijep te mi se čini kao da se nalazim u crkvi.

Kristov kutić

— Oltarić nije samo ukras kršćanskog doma nego je i izvor blagoslova. Krist je obećao posebne milosti onim obiteljima gdje se izloži i štuje slika Njegova Srca. A ujedno, usred obiteljskih svakidašnjih briga, u vrtlogu teškog života, obitelj nalazi svoj kutić, gdje se može sresti s Kristom...

— Kako je najbolje načiniti obiteljski oltarić?

— Neka bude lijep i jednostavan. Moderan i privhačiv. Najljepše je uređen ako se u njegovu središtu nalazi kip ili slika Srca Isusova. Križ može biti položen u vodoravnu položaju na samom oltariću. On je sidro veličanstvene obiteljske lađe, a slika Srca Isusova zalog i izvor milosti. Spomen na sav sadržaj obitelji kao oaze Njegova kraljevstva.

Temeljac kuće

— Obiteljski oltarić Srca Kristova preobrazuje dom u ugodno obiteljsko svetište. Samo trenutačan pogled na nj koji put je dostatan da umiri i ublaži našu unutrašnjost. Kada obitelj sjedne k stolu, često puta umorna, puna briga, pogled se ovom ili onom i nehotice zaustavi na obiteljskom oltariću te mu domala raspršì svaku nevolju.

— Nije li to i mjesto obiteljske molitve?

— Neka obitelj obavlja pred oltarićem zajednički i svoje molitve: anđeosko pozdravljanje, svetu krunicu, jutarnju i

večernju molitvu. U prisutnosti Božjega gosta iznad stola dobiva svaka riječ ljepše značenje. Isus, naš brat suputnik, ne smije nikada ostaviti taj kutić, kao što lastavica ne ostavlja svoga gnijezda u kojemu se nalaze njezini mladi. Ta on je kamen temeljac kuće.

Jutarnja molitva

Mali je Franjo svakog jutra slušao kako njegov otac iz dana u dan preko telefona pozdravlja svoga prijatelja pozdravom: Dobro jutro! S njim se malo porazgovorio, zatim je pozdravio njegovu gospođu i zatvorio telefon. Nekoga dana otac nije bio u sobi. Franjo je iskoristio priliku da se i on malo porazgovori pomoću telefona.

— Halo! Halo! Nebo! Dragi Bože! Ovdje mali Franjo! Dobro jutro, dragi Bože, pozdravlja te mali Franjo. Daj mi zdravlje i pomozi mi da budem dobar. Pozdravi mi Isusa i Mariju Tvoj Franjo.

Sav veseo što se mogao porazgovoriti s dragim Bogom, zatvorio je telefon.

— To naivno izgleda...!

— Možda se malo i nasmijemo djetinjoj bezazlenosti maloga Franje. No to i nije tako smiješno. Franjo je izrazio samo ono što je duboko usađeno u ljudskom srcu: čežnja za Bogom koji nas je stvorio i želja da izmolimo potrebne milosti i njegov blagoslov. Zar ne osjećamo često i mi potrebu da telefoniramo dragom Bogu? Osobito ujutro i uveče?

Pravi kršćani

Jedan poznati francuski pisac tvrdi ovo:

— Pravi kršćani se razlikuju po trima pobožnostima od onih koji više nisu kršćani: po uskrsnoj svetoj Pričesti, nedjeljnoj Misi i večernjoj molitvi. Kada netko skrene s pravoga puta, najprije pretrgne vezu te zanemari uskrsnu dužnost. Zatim pretrgne drugu vezu. Još mu preostane samo jedna veza: svagdašnja molitva. Ako pretrgne još i tu posljednju tada je pretrgao svaku vezu s Bogom.

Zato i kršćanska obitelj s velikim marom bdije da u njoj nikada ne zamukne jutarnja i večernja molitva. Ona

je svjesna da je upravo s molitvom skopčan za nju blagoslov Božji.

Ispitivanje savjesti

— S večernjom molitvom je usko povezano ispitivanje savjesti i pokajanje. To su zapravo glavni dijelovi te molitve.

— Kako bismo to obavljali, osobito s djecom?

— Kada molite s djecom večernju molitvu, stanite na jednom određenom mjestu i recite: »Sad ćemo ispitati savjest!« Sasvim mirno upitajte djecu za neke njihove pogreške koje po iskustvu otprije znadete... Jesam li se trsio da sabrano molim...? U crkvi se uljudno vladao? Kakav sam bio u školi? Marljiv...? Neotesan...? Drzak ili lijen? Jesam li slušao roditelje, učitelje? Možda sam bio tvrdoglav i prkosan...? Jesam li lagao...? Govorio ružne riječi...? Jesam li bilo gdje nešto učinio zbog čega se moram stidjeti pred Anđelom Čuvarom i dragim Bogom? Jesam li bio lijen da učinim kakvo dobro djelo? Jesam li se kukavički držao kad su drugi grdili moju vjeru ili dragog Isusa...?

— Hoćemo li ta pitanja samo pročitati ili ih brzo spomenuti?

— Iza svakoga pitanja malo počekajte da djeca mogu o tome razmisliti. Kod veće djece ne treba ta pitanja svakog dana ponavljati. Dovoljno je da usred molitve zastanete za promišljanje. Od vremena do vremena stavite opet pitanja.

— Moraju li roditelji ispipati od djece što su zla učinila tokom dana?

— Ne! Oni nisu Bog! Djeca treba samo da Bogu polažu račun o svojoj savjesti. Ali je dobro da to počnu što prije. Već i u svojoj četvrtoj godini...

Pokajanje

— Večernju molitvu treba uvijek završiti savršenim pokajanjem. To je prevažna stvar. I djecu treba naviknuti na to što prije. Ako tome niste polagali nikakve važnosti učinite to odsada. Koji puta će vas djeca upitati:

— Zašto se to čini?

— Pripovijedajte im kako često se događaju nesreće. Automobil je pogazio susjedova Miroslava, autobus se prevalio. U životu se mnogo puta dogodi da netko uveče mirno legne u krevet, a da ujutro živ ne ustane. Zato je uvijek dobro biti pripravan na smrt. Kako? Tako da nam duša bude čista. Ako netko dobro obavi savršeno pokajanje, njemu se brišu svi teški grijesi s duše. On, ako i umre bez ispovijedi, spašava dušu... Uz uvjet da ima želju iskreno se ispovijediti čim mu se pruži prva prikladna prilika.

Prije i poslije jela

Kralj Alfonz Aragonski saznao je da njegovi dvorani zanemaruju molitvu prije i poslije jela. Želio ih je upozoriti na tu kršćansku dužnost. Zato ih je pozvao na sjajnu gozbu. Gospoda se odazvaše u velikom broju. Kad se kralj pojavio u blagovaonici, svi sjedoše iza običajnog pozdrava k stolu, ali bez molitve. Kralj također toga dana izuzetno nije molio.

Za vrijeme jela iznenada se otvore vrata, a u dvoranu uđe prosjak, koji bez ikakva pozdrava sjede za sto te počne veselo jesti i piti. Odlična gospoda su mahala glavama, ljutila su se i zgražala nad drskošću nepozvana čovjeka i obazirala su se na kralja.

Svi su oni očekivali da će kralj zapovjediti neka se taj bezobrazni čovjek baci napolje. No on je ozbiljno gledao preda se i nije izdao nikakve naredbe. Kad se neznanac okrijepio, bez ikakva znaka pozdrava ili zahvale jednostavno se digao i otišao.

— Gospodo, što vi mislite o tome čovjeku?

— Veličanstvo — počeše ovi vikati jedan za drugim — to je nitkov, bezobrazan čovjek i podlac, protuha.

Tada kralj usta i zagrmi prisutnima:

— I vi ste upravo tako bezobrazni i drski kao i ovaj prosjak. Svakog dana jedete kod stola Nebeskoga Kralja, jedete s velikim tekom. Sjednete za stol kao i ovaj prosjak... Stidite se...

Dvorani u prisutnosti svoga kralja poniknuše očima. Jedan za drugim se prekrste i počnu moliti. Od toga dana

nisu više nikada izostavljali svoje molitve ni prije ni poslije jela.

Anđeoski pozdrav

Godine 1950. je radio-stanica glavnoga irskoga grada Dublina uvela Anđeosko pozdravljenje ujutro, u podne i uveče. Mnoge radio-postaje prenose samo u podne zvonjavu Anđeoskog pozdravljenja. Dublin je jedna od prvih postaja koja prenosi zvonjavu ujutro, u podne i uveče s molitvom. Zvuci zvona ustrajno svakog dana tri puta pozivlju ljude da podignu svoje misli k Bogu i Mariji. ne toliko iz brige za svoj zemaljski život koliko za spas svoje duše.

I kršćanske obitelji se tada obraćaju molitvom punom čara i poezije. To obiteljsko moljenje Pozdrava Gospina jedna je od velikih baština naših pređa.

Car Napoleon je za vrijeme dok je bio zatočen na otoku Svete Helene izjavio: »Od svih stvari najviše mi nedostaje zvonjava Anđeoskog pozdravljenja. Nikad nisam slušao tu zvonjavu a da ne bih bio ganut u srcu. Uvijek sam se sjećao djetinjih godina. Više puta sam u društvu umuknuo tom zgodom. Moji su pratioci mislili da razmišljam o slavnim bitkama, ali su se varali. Ušutio sam zbog Anđeoskog pozdrava i moj se duh odmorio u njemu.«

Molitva mladih supruga

— Kako takve molitve u obitelji zapravo izgledaju?

— Iznijet ćemo vam iskustva mladih bračnih parova. Evo što pripovijeda mlada žena! Odlučili smo da ćemo se svake večeri zajednički moliti. I to smo u početku činili. Ali nismo nastavili. Kako da to razumijemo? Pitali smo svećenika i on nam je rastumačio:

— Sigurno, obitelji treba da mole. Ne samo kao pojedinci, svatko u svom kutu, kao u vrijeme dok još niste bili oženjeni, nego i zajednički. No, treba uočiti i poteškoće, koje se nužno javljaju pred zajedničkom molitvom mladih bračnih parova.

a. Muškarac i žena nemaju zajednički oblik molitve.
b. Muž i žena nisu u isto vrijeme ni raspoloženi za molitvu.

c. Zatim, valja paziti da zajednička molitva ne postane izvor rasprave i neslaganja

To troje smo imali na umu. I našli smo svoj način zajedničke, obiteljske molitve. Evo, što mi savjetujemo iz svoje prakse?

Naći svoj stil!

— Nije potrebno zajedničku molitvu pretvoriti trajno u svakodnevnu obavezu. No dobro je ustaliti dane u kojima će se zajednički nastojati da se obavi molitva. To treba da bude, na primjer, subotom, nedjeljom na večer, na blagdane, godišnjice obiteljskih važnijih događaja...

— A u drugo vrijeme?

— Valja rezervirati dva dijela molitve: najprije jedan dio zajednički, zatim jedan dio šutnje, gdje se svaki od supruga može moliti po svojoj volji dulje ili kraće. Za zajednički dio molitve pročitati neki tekst iz sv. Pisma, izmoliti jedan psalam, izreći zajedno jednu ili drugu molitvu, koju svatko zna napamet: Oče naš, Zdravo Marijo, litanije ili koju desetku krunice, djelo ljubavi, skrušenja. Ali uvijek će biti dobro da te molitve ne budu svakog dana iste. Jedan ili drugi od supruga može dodati kratku molitvu koja izriče njegovu vjeru, njegovu molbu ili zahvalu.

— Prema čemu treba težiti s obzirom na obiteljsku molitvu?

— Malo po malo vi ćete naći stil svoje zajedničke molitve. Njezin ritam i njezinu učestalost. A možda ćete doći do toga da ćete opet sami početi da svake večeri molite zajednički. Zajednička molitva s djecom stavlja još brojnije i još teže probleme. Vi ćete ih riješiti toliko bolje koliko budete najprije znali sami svoju zajedničku molitvu.

Važnost razmatranja

Veliki poznavalac današnjega stanja u obiteljima svećenik Caffarel napisao je ove čvrste, ali istinite riječi:

»Već dvadeset godina rade bojovnici na kraljevstvu Božjem u svojoj sredini... No da li ti rezultati odgovaraju očekivanjima? Da li su oni u razmjeru s naporima?... Meni

se čini da kršćanskoj zajednici — i obiteljima i njezinim članovima — nedostaje vitalnosti: nema u njima silovitosti ni ikakve strasti. Što se mene tiče, ja mislim da je uzrok toj beskrvnosti, koja nas zabrinjuje u hladnoći današnjih kršćana prema molitvi, čovjeka prema Bogu; prema onoj molitvi koja se zove razmatranje... Budući da kršćani — a pogotovo kršćanske obitelji! — ne crpe u molitvi božansku snagu, njihova aktivnost jenjava; budući da se ne uzdižu do Gospodinovih misli, njihovo je gledanje na svjetske probleme sićušno; kako se ne nakalamljuju na stvaralačku energiju, nisu djelotvorni. Jednom riječju: kad kršćani ne razmatraju, ostaju kao prikovani uz jedno dječje stanje, ostaju djeca.«

Čvrste, ali istinite riječi

— To uistinu zvuči čvrsto!

— Ali je istinito. Poslušajte što dalje govori isti pisac: »Ja znam i takve ljude i žene koji ne oklijevaju da svaki dan posvete dulje vrijeme razmatranju. Na primjer, onaj sitni seoski zanatlija, koji je postao savjetnikom omladine svoga kraja, a poslije nekoliko godina i kršćanskim vođom cijele jedne pokrajine; ona mlada udovica, majka obitelji, koja se prima teške građanske odgovornosti; onaj šef poduzeća, koji svojem jutarnjem razmatranju pripisuje promjenu klime u odboru poduzeća. I drugi...

Kod svih ljudi molitve čiji sam razvoj mogao slijediti konstatiram afirmaciju ličnosti, veću vedrinu, širi i u isto vrijeme realističniji pogled na probleme, veću djelatnost — ukratko porast ljudske i nadnaravne vitalnosti.«

— Ali mi nemamo vremena za razmatranje!

— Ako je obiteljsko razmatranje luksuz, onda priznajemo da u vašem životu prenatrpanosti i obiteljskih potreba za njega ne može biti mjesta. No ako je razmatranje životna potreba, kao jelo i piće, onda je vaš prigovor apsurdan. Zar bi liječnik smatrao razboritim slabokrvnog čovjeka koji bi govorio kako nema vremena da jede? Vi imate vremena, ali nemate vjere! Kad biste uistinu vjerovali da je razmatranje važno, vi biste našli četvrt ili pola sata dnevno za to. Među večerima koje ste upotrijebili za čitanje, za kućne poslove

ili rezervirali za film, ili za posjet, vi ne biste oklijevali da koju rezervirate i za traženje Boga...

— Kako da razmatramo?

— To pitanje je na mjestu. Zato ćemo predložiti nekoliko metoda obiteljskih razmatranja koje se mogu s uspjehom i kod vas obaviti...

Rečenice iz Evanđelja

— Vi sigurno imate Evanđelje; ne samo odlomke iz njega u svome molitveniku nego četiri potpuna evanđeoska pripovijedanja.

— Imamo! Nabavili smo ga kad smo sreli Krista.

— Izvadite iz Evanđelja za svoju obiteljsku upotrebu odabrane rečenice, a naročito rečenice Gospodinove, koje vas se najjače doimlju.

— Kako ćemo pri tom postupati?

— Pošto ste se poklonili Gospodinu, predstavite sebi kako vam Isus upravlja neku rečenicu — a to stvarno i nije iluzija jer On je, izgovarajući tu rečenicu, znao da ćete je vi jednoga dana pribilježiti, pa je u nju sakrio poseban smisao za vas. Molite ga da vam taj smisao otkrije i tu rečenicu ponavljajte više puta, srčite je, kako biste iz nje izvukli svu skrivenu slast. Možda će te priproste riječi biti polazna točka za srdačan razgovor s Njime! Tada nemojte više tražiti, nego pođite sasvim jednostavno na taj unutarnji razgovor.

— A ako ne nađemo ničega na čemu bismo se zaustavili?

— Uzmite drugu rečenicu! Pa treću! U svakom slučaju razmišljanjem o Evanđelju obitelj nikad ne gubi svoje vrijeme. Čak i onda kad nam se na prvi pogled čini da u dotičnoj rečenici nema ništa, kasnije, pri poslu, u časovima borbe i patnje, primijetimo da su Isusove misli prožele našu srž.

Liturgijska vremena

Princip je te nove metode razmatranja ovaj: svako liturgijsko vrijeme imade u sebi posebnu milost, koju mi primamo onoliko koliko ulazimo u duh toga doba.

— Zar su liturgijska vremena povezana životom Isusovim?

— Jesu! Ona odgovaraju različitim periodima zemaljskoga života Spasitelja, koji nije prestao zasluživati za nas različite oblike milosti što bi nam mogla biti potrebna.

— Ali otajstva Kristova života su prošla, spadaju u povijest?!

— Istina, otajstva zemaljskoga života Kristova sada su prošla, ali njihova snaga ostaje i milost koja čini da u njima učestvujemo djeluje uvijek... Ako je za Njega prošlo vrijeme zasluga, vrijeme da daje plod svojih zasluga traje i nastavit će se dok se ne spasi zadnji odabranik.

— Da li je kompliciran postupak razmatranja u vezi s liturgijom?

— Ako smo, na primjer, u božićnom vremenu, koje je posvećeno djetinjstvu Isusovu, možemo pokušati da u sebe upijemo sve ono zračenje što se izvija iz kreposti djeteta Isusa, slijedećom formulom: »Poniznosti Djeteta Isusa, dođi umene!« Tu formulu duša ponavlja više puta, ali zaustavljajući se izvjesno vrijeme između svake prošnje, kako bismo ostavili mogućnost da nas prožmu zrake te božanske kreposti.

Naći Boga!

— Postoje i različiti drugi oblici razmatranja, ali je prava svrha i pravi sadržaj svakoga obiteljskoga razmatranja i molitve — naći Boga! I prema tome, ona se ne sastoji prije svega u formulama, nego u toj dubokoj usmjerenosti cijele obitelji da sretne Boga i nađe ga.

Ne ustručavamo se reći da je glavni razlog nade u uskrsnuće obitelji upravo u tome što ona postaje i koliko postaje oaza molitve. Ona je kucaj srca obitelji. Ako obiteljska srca kucaju u molitvi, onda je obitelj zdrava, sretna, vesela. Ako pak ne kucaju, tada je obitelj bolesna.

Vladanje kod molitve

— Pripazite od početka da se djeca kod molitve lijepo vladaju. Ona moraju sklopiti ruke i biti mirna. Neka shvate da je molitva ozbiljna i sveta stvar, a ne neka igrarija. Tu ne smije biti šale i zabavljanja. Djeca će vrlo brzo primijetiti kako se roditelji kod nje vladate. Sveta ozbiljnost kojom se križate i izgovarate riječi molitve potaknut će djecu da se jednako drže. Zato se nemojte dati navesti da se umiješa bilo kakva igrarija. Majka i otac su prvi molitvenik iz kojega djeca uče moliti. Ni pod kojim uvjetom ne smijemo dopustiti da djeca mole pred drugima za ogled. Nikada nemojte reći svome djetetu:

— Pokaži, Ivice, kako ti znaš lijepo moliti!

Molitva je razgovor s Bogom. Time je sve rečeno. Kako se to uopće može zaboraviti?

Obiteljske večeri

Tiha obiteljska radost, koja prožima čovječje srce, a koje poglavito izvire iz zajedničke molitve — to je izvor snage za život. Napose baš uveče, kada se svim članovima obitelji odvali s ramena težina dana.

Kako veselo djeca očekuju oca kad se vraća s posla u takvim obiteljima! Hite mu u susret, penju se na njegova koljena, brišu mu znoj s lica, a s njime zajedno i sve brige i slabo raspoloženje. Kako je ugodan onaj sat kad se konačno povrate s rada otac i majka u topao, kršćanski obiteljski dom!

I kad konačno otac uzme u ruke svoju krunicu i kad se dječji glasovi stanu spajati u srdačnu zajedničku molitvu, tada nad čitavom obitelji lebdi njezin anđeo čuvar. On nosi njihovu zahvalu i molitve pred prijestolje Onoga koji je kazao:

— Gdje se dvojica ili trojica sakupiše u moje ime, tamo sam i ja među njima!

A za uzvrat se vraća s radosnom vijesti isti anđeo doma: »Mir kući ovoj i svima koji u njoj prebivaju.«

Duh Apostolata Molitve

— Obitelj treba da živi duhom Apostolata Molitve!

— Što to znači?

— Ako tražimo razlog tome što svijet nije kršćanski, nećemo ga naći ni u tome što je prije svega premalo svećenika, propovjednika, materijalnih sredstava, crkava, nego

prije svega i iznad svega u tome što je premalo zajedničke molitve. Zato je pokrenuta velika svjetska akcija molitve. Zove se Apostolat Molitve. On želi da se i pojedinci i obitelji sjedinjuju u velikom prikazivanju svih svojih molitava, žrtava i dobrih djela za spas svijeta. Takva zajednička molitva je nabolja dobra nakana. Ona je svijetlo u noći, kamen mudrosti koji mijenja obiteljski i javni život.

Dobra nakana

Neki je mudar čovjek imao običaj da je na šetnji pisao štapom po pijesku nule i studirao ih. Mali sinčić upita ga:

— Oče! Što znače te vaše nule što ih crtate u pijesku?

— Zar ne poznaješ, sinko nule što ih pišete u školi na ploči, kada računate s deseticama? Već ste izradili mnogo zadataka, ali, kako vidim, ne znate ni najosnovnije matematičke zadatke. Evo, pokazat ću ti ovaj račun! Gledaj, sve te nule nemaju nikakvu vrijednost, dok ispred njih ne staviš neku brojku. Ako staviš na prvo mjesto koju vrijednu brojku, tada ćeš imati toliko veći broj koliko više nula pripišeš!

— Što je time htio reći?

— Sav naš rad, sve naše naprezanje, svi naši napori nemaju vrijednosti, dok im ne damo pravi sadržaj. On proizlazi iz dobre nakane. Što više imaš dobrih djela, to će ih biti veći broj. Svaka nula te uči da je dobro djelo bez dobre nakane bez zasluga pred Bogom. Dobra nakana glasi: »Sve na veću slavu Božju i za spas neumrlih duša.« Ona pak posvećuje sav naš rad i imamo uvijek lijep uspjeh, jer su nam po njoj sva djela zaslužna za nebo.

Svjetlo u noći

— U tamnim ulicama postavljeno je svjetlo na svakih stotinu metara. To je sasvim dosta da čitava ulica bude rasvijetljena. Dobra nakana je kao svjetlo koje nam svijetli na putu života kod našega rada.

— Da li je dosta izreći je samo jedanput na dan?

— Ne! Na svakom razmaku vremena treba je obnavljati! Često smo u svojim kršćanskim obiteljima toliko za-

uzeti radom da na molitvu ne možemo misliti. A po dobroj nakani sav rad postaje molitva.

Dnevno prikazanje

— Koja je najbolja nakana ujutro?

— Ona što je sveta Crkva preporuča, a moli je više od 40 milijuna članova Apostolata Molitve. Kršćanske obitelji treba da je izmole svakog jutra zajednički. To je njihova osnovna dužnost!

— Kako glasi?

»Božansko Srce Isusovo! Prikazujem Ti po Bezgrješnom Srcu Marijinu sve molitve, djela, trpljenja ovoga dana u naknadu za naše uvrede. I na sve one nakane za koje se Ti neprestano prikazuješ na oltaru. Osobito Ti ih prikazujem za svetu Crkvu, Svetoga Oca Papu i za sve nakane koje su preporučene članovima Apostolata Molitve. Amen.«

Najbolja obiteljska molitva!

— Pogodili ste! To je sveta krunica! Po mogućnosti zajendička, oko oltarića obiteljskoga Srca Isusova!

— A zašto?

— Bilo je to u Japanu. Poganski carevi progone vjeru i svećenike. Eno, uhvatili su i zadnjega svećenika i doveli na lomaču. Narod će ostati bez duhovnih pastira. Tko će im čuvati najdragocjenije što imaju — ljubav prema Bogu i Mariji? Ali svećenik se vrlo dobro snašao. Drži krunicu u ruci i viče:

— Čvrsto se držite ovoga i sačuvat ćete vjeru!

Možda nije ni slutio kako će te riječi imati veliko značenje. Prisutni su ga Japanci poslušali. Odlučili su da će u svojim obiteljima moliti krunicu. To iznad svega drugoga. I — kakav je bio uspjeh? Nevjerojatan! Nakon dva i po stoljeća u tim krajevima našli su čitave općine kršćana. Sačuvali su vjeru bez ijednoga svećenika. Kako? Po obiteljskoj krunici!

Rekli su...

S e l j a k je kazao: »Krunica je uzda obitelji. Dokle god je čvrsto držimo u rukama, ne možemo skrenuti s pravoga puta. Bog i Majka Božja su uz nju kažiput.«

Inženjer je kazao: »Put prema nebu je tako strm da kola koja voze gore moraju imati kuglične ležajeve posebne konstrukcije. Nanizani su na vrpci, a ime im je krunica.«

Liječnik je kazao: »Za bolesno tijelo vrlo lako propišem apotekarska zrnca, a za bolesnu dušu najbolji su lijek zrnca svete krunice.«

Lučki radnik je rekao: »Krunica je dio dizalica uz more. I mi radimo slično kao ona kad molimo krunicu. Svako zrnce zadire u dubinu ljudskog srca kao što i vedro zadire u dubinu zdenca, a naskoro izroni noseći prema nebu vedro ispunjeno biserima.«

Papa je rekao: »Sveta krunica je malo Evanđelje. Kao što nam Evanđelje predočuje sliku iz Isusova života, tako se pred nama rađaju i slike iz Isusova i Marijina života.«

Marija je rekla: »Molite svaki dan krunicu!«

Pater Peyton

Katolički svijet to danas polako shvaća. Moli u obiteljima krunicu. Samo Pater Peyton je već preko 20 milijuna osoba nagovorio na to da se prihvate krunice u svojim obiteljima. On je pokretač velikoga svjetskoga pokreta za obiteljsku krunicu.

Taj svećenik ima nešto više od 50 godina. Lice snažno i izrazito. Pogled jasan i susretljiv. Njegov nastup, kao i svih Božjih ljudi, veoma je jednostavan i nenametljiv. U njegovim riječima se zapaža vjera djeteta, ali i neposredna ljubav prema Mariji.

Povijest njegova života je vrlo značajna!

Krunica — jedino bogatstvo

— Rodio sam se u Irskoj. Obitelj mi je bila veoma siromašna. Bilo nas je devetero djece. Bili smo nadničari. Živjeli smo u tri prostorije, zajedno s kuhinjom. Po troje smo spavali u jednom krevetu. Mama nije znala ni čitati ni pisati. Nismo imali nikakve ekonomske mogućnosti da napredujemo.



Ako ljudi ne budu molili, doći će vrijeme kad će ustvrditi da nema krivnje, ni grijeha, ni prekršaja. Ako ne budu znali kleknuti pred Ocem moleći za kruh svagdašnji, puzati će do nogu mogućnika i preklinjati: Uzmi našu slobodu, samo nam daj kruha i igara.

Jedino bogatstvo u našoj obitelji bila je krunica. Uz tu krunicu smo se svake večeri skupljali. Mogli smo reći Bogu da vjerujemo u njega i da je jedina uistinu važna stvar na ovom svijetu: učiniti njegovu volju na zemlji kako se vrši na nebesima. Molili smo Boga da nam dade za odijelo, da nam pruži kruh svagdašnji. I On se uvijek pobrinuo. A Djevici smo govorili da imamo povjerenje u Nju. Ona neka moli za nas sada i na času naše smrti.

Kalvarija

Petoro od nas, tri sestre i dva brata, emigrirali smo u Ameriku. Trbuhom za kruhom. Ja sam postao sakristan. Ali ubrzo sam osjetio poziv za svećenika. Pošao sam u večernju gimnaziju, a moj brat Toma za mnom.

Imao sam 19 godina. No kasnije je iznenada počelo slabiti moje zdravlje. Simptomi TBC. Bilo je to u veljači 1939. godine. Otpremiše me u bolnicu. U listopadu je bilo stanje takvo da sam se neposredno morao spremati za veliki put na drugi svijet.

U tom najtežem času moga života približio mi se jedan svećenik. Rekao mi je ove jednostavne riječi:

— Marija može učiniti sve što Bog čini. Razlika je samo u motivu. Bog po svojoj volji, Marija po svojoj molitvi.

Ta mi je misao bila kao milost s neba. Preplavila me takvom sigurnošću kakvu nisam dobio za čitavoga studija bogoslovlja. Zavapio sam žarko za njezinu pomoć. I od toga su dana liječnici konstatirali da mi je zdravlje krenulo na bolje. Mogao sam se vratiti u sjemenište. Ubrzo sam postao svećenik.

Majka Božja me uslišala. Htio sam joj reći »hvala« čitavom svojom dušom, čitavim svojim životom, svim svojim riječima i djelima. Molio sam Boga da mi pokaže kako ću to najbolje učiniti.

Plodovi obiteljske krunice

Našao je put: križarska vojna krunice! Ona je bila najsnažnije duhovno jedinstvo obitelji od 11 članova raspršenih na sve strane. Krunica je stvorila to jedinstvo. Ona svagdje sjedinjuje obitelji.

— Moja sestra je radila u Americi kao kućna pomoćnica. Jednoga dana je uzela pero i papir da napravi s Bogom ugovor u korist svoja dva brata koji su se spremali za svećenike. Prvi uvjet toga ugovora je bio: da ih Bog obojicu učini svećenicima. Drugi uvjet: da ta dva brata ne učine nijedan težak grijeh u svom životu. Treća točka: cijena koju je ona pružala za zamjenu — »moj život«. Prikazala je svoj život za nas!

Taj je ugovor ušila u svoj molitvenik.

Godinu dana prije nego postadoh svećenik iznenada je umrla. Jedne nedjelje ujutro. Zamolila je svećenika koji ju je providio da nam saopći poruku: sve će dane do našega ređenja biti zajedno s nama!

I još nešto. Mama u Irskoj je doznala da sam obolio. Dva mjeseca kasnije, dok je radila u vrtu udarila ju je paraliza. Više se nije ni digla. Primio sam list od sestre. U njemu sam čitao: »Mama je postigla svoju želju. Ona je stalno molila i prosila da tvoja bolest padne na nju kako bi ti mogao postići zdravlje i vratiti se u sjemenište.« Dok su mi majku sahranjivali, liječnici su mi davali dozvolu da se mogu vratiti u sjemenište.

Ti ideš u Ameriku!

— Poslušajte što je učinio moj otac! Nalazimo se u 1928. godini. Večer je. To je zadnja nedjelja prije našega polaska u Ameriku. Sjećam se dobro. Bili smo u onoj maloj kuhinjici, pred ognjištem: tata, mama, ja. Iznenada moj otac rekne:

— Dođi, sine, za mnom u susjednu sobu!

Pozvao me da kleknem pred obiteljsku sliku Presv. Srca. A on, klečeći preda mnom na zemlji, dade mi svoj posljednji savjet:

— Sinko, ti ideš u Ameriku! Nemoj nikada izdati svoga Boga smrtnim grijehom. Ja te predajem Srcu Isusovu. Sa svim svojim riječima i djelima! Budi i u Americi vjeran Srcu Isusovu!

I to je proizvela sveta krunica! Bratska ljubav, herojsku majčinsku ljubav, visoko svrhunaravno gledanje moga

oca. Iskusio sam na jedanaest osoba: jednu obitelj koja je ljubila krunicu, koja je vjerovala u nju, koja se uzdala u nju i koja ju je svaki dan molila, Bog je učinio ognjištem ljubavi, vjernosti, bratske povezanosti. To sam rekao u Rio de Janeiru, New Yorku i svagdje u svijetu. A obiteljima koje se ne slažu pokazao sam tu jednostavnu stvar — krunicu!

Akcija

Križarska akcija krunice počela je preko radija! Pomoću njega se krunica uvukla u obitelji. Baš 13. svibnja 1943. — na dan ukazanja Gospe u Fatimi — jedna je velika radiostanica i radiofonska mreža u New Yorku dopustila da se započene pokretom po čitavoj Americi. Kardinal Spellman je podržao inicijativu o. Peytona. Bing Crosby, glasoviti pjevač, stavio mu se na raspolaganje. Program je slijedila poplava pisama iz svih kutova Sjedinjenih Država.

P. Peyton je pošao u Holywood. Propovijedao je u jednoj crkvi, koju pohađaju »zvijezde« filma. Iza svete Mise se sedam »starova« pokazalo u sakristiji i uglavilo ugovore za »Obiteljsko kazalište«.

Prva je emisija bila 13. veljače 1947. Nastupili su snažni kalibri: James Stewart, Loretta Young, Don Ameche. Velik uspjeh! Pokret je tek onda zapravo počeo djelovati. Pater je dobio jedinstveni poklon: kuću u Hollywoodu, u bulevardu Sunset. Tamo će biti sjedište Obiteljskog kazališta.

Zatim je došla u pomoć televizija. Slijedili su i filmovi.

»Oko 400 velikih umjetnika Hollywooda, od Gregory Pecka do Ethel Barrymore, protestanti, Židovi, katolici, — svi su mi pomagali; dali su nam svoju popularnost, svoju sposobnost. Programi su dospijevali u Kinu, Japan, svagdje. Najglasovitiji su filmovi bili »Žalosna otajstva«, »Susreti«, »Otkupitelj.«

Osvajanje

Nalazimo se u 1948. godini u jednom gradu države Ontario. Prvi put se održava klasična križarska vojna krunice. Na zidovima se čitaju oglasi:

»Svijet je udaljen dva koraka od atomskoga rata, od invazije kriminaliteta i uništenja živih snaga. Danas se rađa nova nada. I to od ovog časa, kad su građani i katolici ovoga grada uzeli u svoje ruke novo oružje da pokrenu križarsku vojnu. Oni su pozvali hiljade ljudi, žena, djece, da obećaju da će svakog dana recitirati krunicu u svojim ognjištima. Njihov je cilj: osloboditi svijet straha!«

Kasnije su slijedili gradovi Hallifax, Washington, New Orleans, Malaga, Sidney i Melbourn u Australiji. Zatim u Indiji, Belgiji, Karakas, Santiago u Čileu, Rio de Janeiro. Sve veće mase slijedile su i slušale poziv apostola obiteljske krunice.

Milijun i po ljudi skupilo se na ulicama Rija kada je trebalo izvršiti svečano obećanje i obavezu obiteljske krunice. Pater Peyton je svojim putovanjima i govorima uspio da danas oko 16 milijuna obitelji redovito moli krunicu, a oko 600 radio i televizijskih stanica da u svoj tjedni raspored uvrštavaju molitvu krunice ili njegova kruničarska predavanja.

Dvije osnovne misli

Dvije su osnovne misli pokreta obiteljske krunice o. Peytona. Iskusio ih je u svojem vlastitom životu i u svojim putovanjima po svijetu.

a) »Obitelj koja zajedno moli krunicu desetak minuta na dan ostaje uvijek j e d i n s t v e n a. A narod koji se sastoji od takvih obitelji ljubi m i r.

b) »Kada lagano molimo, tada nam je krunica najkorisnija. Kad naime, l a g a n o molimo, možemo bolje razmatrati o pojedinim otajstvima. Brzina je neprijatelj razmatranja. A sve ovisi o razmatranju! Ako smo pak premoreni da izmolimo cijelu krunicu, izmolimo u obitelji danas tri otajstva krunice a sutra zadnja dva. Ili, dapače, izmolimo svakog dana po jedno otajstvo. Pravilna i dobra molitva je važnija nego mnogo rastreseno i mehaničko moljenje.«

Oaza molitve

Crkva u malom je oaza molitve. I to baš zato jer je — crkva! Kao što »velika« Crkva moli preko svete mise, tako i

obitelj mora i može nasljedovati Crkvu prije svega u molitvi.

— Ljudi se danas tjeskobno pitaju ima li negdje na svijetu kutić gdje bi se izmorena srca odmorila, gdje bi se mogla rascvasti ljubav koja usrećuje. Kutić mira iznad kojeg se ne zaustavljaju oblaci zavisti i razdora? Ima li takovo mjesto na zemlji? Ako je i ne znam kako daleko, potražit ćemo ga...

Ima? I da se pronađe, ne treba ići daleko. To je mjesto vrlo blizu nama. To je ona obitelj u kojoj se z a j e d n i č k i m o l i. Bogatstvo, zdravlje, ljepota i čast, zemaljska dobra, nisu pravedno razdijeljena, jer su ih dijelili ljudi. Obiteljski mir i zadovoljstvo pak dijeli Srce Isusovo pravedno, bez obzira na bogatstvo i čast, onima koji za to zajednički mole. Ljudi traže sreću, pa i ne pomišljaju da su je ostavili kod svoje kuće. U svojoj obitelji, koja je po Srcu Isusovu postala i živi kao Crkva u malom.

Veoma zadovoljan.

Na večer kasno Pater je veoma zadovoljan klečao u crkvi pred likom Srca Isusova. Osjetio je da je pronašao pravi način i pravu metodu. Večerašnji razgovor je uistinu bio za njega doživljaj.

Približio se jednoj obitelji toliko koliko do sada nijedanputa. I osjetio je da će taj utjecaj i porasti. Pače da će prijeći i na druge. Jer je bio uvjeren da će Mirko i izvršiti svoje obećanje, što mu ga je dao na rastanku:

— Slijedeći puta će nas biti više. Budite u to sigurni. Skoro svi, koji smo vas slušali za vrijeme našeg obiteljskog seminara.

OBITELJSKA LITURGIJA

Kad je Pater slijedeći put ušao u njihov stan, Anica je sjedila u maloj i ukusno uređenoj sobi. Na stolu su bile rasprostrte katoličke novine i časopisi. A oko stola sjedjelo je nekoliko osoba, koje su bile prisustvovale obiteljskom seminaru.

— Velečasni, nemojte nas prekidati! Upravo čitamo zanimljivu reportažu iz Glasa Koncila. Naslov je uistinu originalan: »Cijela obitelj pjeva«.

— Što vas toliko zanima da ne želite prekinuti?

— Vrlo se realno i poučno ocrtava ozračje obiteljskog života, radosti koje mogu nastati u brojnoj obitelji.

— Dobro! I mene to zanima! Počnite od početka!

»Obitelj Gunn u Irskoj pjeva na radiu; pjesme im snimaju na ploče. Irci ih veoma rado slušaju. Većinom su to stare narodne pjesme. U njima se veliča slavna prošlost. Progoni, patnje i jadi irskoga naroda jecaju u tim pjesmama. Koliko ima tih pjevača? Otac, mati, tri sina i šest kćeri. Svi su izvanredno glazbeno nadareni, stvoriše potpun orkestar i divan višeglasni zbor.

Jedan njemački svećenik opisuje raspoloženje u takvoj obitelji... »Ne potraje dugo i gospođice

se vraćaju iz crkve. Hugh, arhitekt po zanimanju, uze gitaru, sjedne za stolić i poče svirati. Majka, braća i sestre, koje su uokolo stajale, sliše se spontano u zbor. Odmah osjetiše da pjevaju iz ljubavi prema pjesmi. A kakvi divni glasovi... Pjevali smo do ponoći. Htjedosmo otići.

— A ne, reče majka, sada dolazi čaj!

Ne preostade nam ništa drugo nego da se pokorimo divnoj majci tolike djece, koja umije energično zapovijedati. Dakle, čaj. Na irski način. Dobio sam čačkalice. Začuđeno sam gledao. Čemu čačkalice? Kod nas one dolaze iza jela... Uđe, međutim, Cora s velikom tavom. Nosi kobasice, dobro pržene na masti. Svi su se previjali od smijeha, dok sam nemoćan sa svojom čačkalicom stajao pred tavom. Smijao sam se i sam. I sinu mi: nabodem jedan komad — i nije bilo loše. Svi se poslužiše na isti način. Cora je s tavom obišla još tri-četiri puta. Već sam bio sit. Kruha ne dobijete. Ali zato ima čaja sa šećerom i mlijekom.

Drugom zgodom pričao mi je tata, aktivni pukovnik u irskoj vojsci, kratku povijest svoje obitelji i zaključio: — Obiteljska je glazba nešto tako lijepo. Ona povezuje sve članove, unosi radost u obitelj. Nema mjesta srdžbi. Ako se pojavi, ne može dugo trajati...

Uistinu je prekrasno živjeti u takvoj obitelji koja pjeva. Sada sam shvatio zašto se jedna Švеđanka kod njih tako lijepo osjeća. Shvatio sam dubinu poslovice: »Budi ondje gdje se pjeva. Zli ljudi ne poznaju obiteljsku pjesmu.«

Dok je Anica čitala ovaj članak, dolazili su još neki novi gosti. Toliko, koliko još nikada. Iza zajedničke molitve i Dnevnog prikazanja Pater je počeo veoma važan razgovor o liturgijskom životu u obitelji...

Stožer spasenja

Žrtva Isusova na križu je osnovni događaj u ljudskoj povijesti. Stožer je oko koga se okreće čitav život Kristov na zemlji. Ali oko kojega se okreće i sav kršćanski život u Crkvi katoličkoj.

Isus Krist je uzeo na sebe ljudsku narav zato da bi mogao svoje tijelo i krv prikazati Bogu kao žrtvu. A ne prije svega zato da nam se očituje kao divan pirmjer, veliki učitelj, izvanredan karakter. On se utjelovio da bude svećenik.

— Da li je Isus Krist samo na križu bio svećenik?

— Tu svoju svećeničku dužnost, koja je osnovni razlog tome što je postao čovjekom, On nije obavio samo na križu. On ju je obavljao čitavoga svoga života na zemlji. Dapače, i više: na nebesima nastavlja svećeničku dužnost, jer se za nas klanja i hvali Boga Oca, a ujedno nas zagovara prikazujući mu ono savršeno štovanje koje je prikazao u žrtvi križa.

Oltari, produljeni križevi

— Nije jedino Isus Krist svećenik! Ima ih danas mnogo!

— Istina je. Žrtvom na križu nije ugaslo Kristovo svećeništvo, a ni Njegova žrtva. Zato je ustanovio vidljivo svećeništvo. I to dvostruko. Puninu svećeništva imaju oni koji su zaređeni po sakramentu reda. Ali i obični vjernici imaju svoje svećeništvo.

— Mi, obični vjernici — svećenici?

— Papa Pijo XII veli: »Ne smije se nijekati ili u sumnju dovoditi da vjernici imaju neko svećeništvo, niti se to smije potcjenjivati ili ukidati.

— Na koji su način vjernici ujedno i svećenici?

— Po tome što su »prinositelji« i »žrtva« kod svete Mise. Naime, osim nekrvnog žrtvovanja, svećenik na oltaru radi još nešto drugo. On božansku žrtvu stavlja na oltar i zato baš nju određuje Bogu Ocu za žrtvu na Njegovu slavu i korist čitave Crkve. I u toj drugoj akciji sudjeluju obični vjernici kao »prinositelji«. Njihove molitve, želje, zadovoljštine pokazuju se u samom prikazivanju žrtve zajedno sa željama i nakanama svećenika. Dapače i samog Vrhovnog Svećenika — Isusa Krista. Oni su tako svećenici.

Žrtva kod Mise

— A kako su vjernici »žrtva« kod Mise?

— Papa Pijo XII to tumači ovako: »Da se pak onaj prinos što ga vjernici u žrtvi prikazuju Nebeskom Ocu kao božansku žrtvu uzmogne dovinuti do potpunoga učinka, treba pridodati još nešto drugo: potrebno je da sami sebe žrtvuju kao hostiju.«

— Na koji način?

— Kada kršćani s pravim raspoloženjem prisustvuju svetoj Misi prateći je, razumijevajući je, prikazujući sebe kao žrtvu i na križ pribijajući! Ali važno je uočiti da se ta raspoloženja nastavljaju i izvan liturgijske žrtve životom po volji Božjoj, te tako da se strpljivo podnose protivštine i svakodnevne dužnosti.

Dvostruka dužnost

Dvostruka je osnovna dužnost Crkava u malom što slijede iz postavljenih činjenica. Prije svega: uska povezanost sa svetom Misom i Pričesti. Na taj način otac i majka postaju ne samo svećenici nego i primatelji izvanrednih milosti. Obitelj Srca Kristova apsolutno nužno prisutvuje svetoj Misi nedjeljom i drugim zapovijedanim blagdanima, ne zato što joj je to dužnost nego jer shvaća veličinu Mise. A to znači u smislu nove liturgijske obnove. Budući da je s Misom usko povezana i sveta Pričest, takva se obitelj često i pričešćuje.

— A druga dužnost?

— Svoj vlastiti stan pretvoriti u plodnu, unutarnju sredinu obiteljskoga bogoslužja, tj. obiteljske liturgije.

Značajke

— Koje su značajke te nutarnje liturgijske sredine u obitelji?

— Sigurno u prvom redu molitva i povezanost sa svetom Misom! Ali ne samo to! To ne bi bilo dovoljno. Ima ih mnoštvo. I svaka obitelj da bi trebala primijeniti u svom obiteljskom životu. Ne sve, nego one koji joj najviše odgovaraju.

— Nabrojite neke od njih!

— Večernja molitva — ispit savjesti — blagoslov kuća — advenat u obitelji — sv. Nikola i sv. Barbara — spremanje za Božić – obiteljska Badnja večer – proslava imendana u obitelji — proslava krštenja — pripovijedanje života svetaca — priprava za prvu svetu ispovijed i Pričest — zajedničko moljenje krunice. A iznad svega i povrh svega je zajedničko doživljavanje i čitanje Evanđelja i Sv. Pisma osobito u vezi s crkvenom liturgijskom godinom.

Blago djetinjstva

— Svi mi u svojim uspomenama čuvamo čitavo blago slika božićne noći iz djetinjstva? Ponoćka, zvijezde, snijeg, pjevanje i zvona prate te uspomene?

Francuski pisac Chateaubriand s ganućem govori u svojim »Uspomenama« o svetkovinama u svom djetinjstvu: »Božić, Nova Godina, Tri kralja, Uskrs, Duhovi, Sv. Ivan bili su za mene dani sreće.« On tu dodaje godišnjice, imendane oca i majke, krštenja, krizme, prve pričesti, vjenčanja...

Crkva u malom to mora ostvariti. Biti pionir liturgijskoga obiteljskoga života. Podržavati tu vatru u samoj obitelji. A ova nužno obnavlja i milosni i biološki život. Ona neće dopustiti da se obiteljski život rastavi od života Crkve. Neće dopustiti da se obnavlja takva apsurdna činjenica: otac je kršćanin, malo nemaran, doduše, ali je pravi kršćanin. Majka je kršćanka. Djeca su također kršćani. A obitelj? Možda ništa. Ili malenkost...

Badava je privatno kršćanstvo bez obiteljskoga! Uzalud katehizacija djece ako se ne ostvare obiteljske žive oaze. Baš će njihove vlastite obitelji prve ugušiti sve što su na vjeronauku naučili. Vjeronaučna obuka ostaje mrtva ako je ne grije toplo ozračje obiteljskog liturgijskog života.

Prvi svećenici

Prvi svećenici i »liturgi« obiteljskog ognjišta jesu otac i majka. Nikad ih u životu ne može nadomjestiti nitko drugi. Ako oni propuste svoju svećeničku dužnost, iznevjeravaju se u svojem najosnovnijem pozivu.

Navest ćemo glavne oznake toga obiteljskoga liturgijskog života, koji struji u obitelji, a bitno je povezan s liturgijom velike Crkve.

Pojedini narodi, pa i krajevi, imaju različite karakteristike toga života. Ali danas civilizacija, kultura, vjera, tako snažno daju zajednički pečat da mnogi elementi obiteljskog liturgijskog života mogu biti zajednička svojina.

Advenat

Počnimo s početkom crkvene godine. U adventsko doba djeca će mnogo zapitkivati. U vašim obiteljima neka bude običaj da u to vrijeme pripravite adventski vijenac.

— Što je to?

— To je tanmozeleni borov vijenac s ljubičastim vrpcama i svijetložutim svijećama. On donosi mnogo adventskog veselja u kuću i u dječja srca. Visi obično sa stropa nad kućnim oltarićem. U sumraku upaljene svijeće razgovara se toplo i srdačno o svetim događajima ozbiljnog i svetog adventskog vremena. U predvečerje nedjelje zapalite onoliko svijeća koliko je prošlo adventskih nedjelja. Nađite malo mirnog vremena i tim tjednima prije Božića! Sjednite za tihih sutona uz svijetlo adventske svijeće i zapjevajte koju adventsku pjesmu! »Zdravo budi Marijo«, ili »Padaj s neba«, ili »Poslan bi anđel Gabrijel«. One se pjevaju u svim našim crkvama pa ćete sigurno koju i vi znati. Ne trebate biti zabrinuti ako se što otpjeva i krivo. Dragi Bog se tome veseli, a drugih ljudi se to ništa ne tiče. Iza toga pripovijedajte o Božjoj ljubavi, navještenju Marijinu itd.

Pred Božić

Tih dana pripravljajte jaslice; pođite po mahovinu, postavite štalicu, očistite i pripravite pastire. Djeca neka svagdje »pomažu«. Veoma zgodno će biti ako naredite ovako: tko od djece napravi dobro djelo, smije dati jednu slamku u jaslice. Četvrtog tjedna razložite naredbu cara Augusta, put u Betlehem, traženje prenočišta. Koliko puta Isus kuca na naša srca, pa ga ne primamo: radije smo zli, i nećemo da čujemo njegov glas. U različitim krajevima postoje različiti običaji u adventu: Marijino putovanje, običaj za Luciju, sv. Nikolu, Barbaru. Prije svega zornice! Sve to dragocjeno blago valja uključiti u svoj obiteljski liturgijski život.

Badnja večer

— Treba pripaziti na veliku opasnost kojoj je izvrgavaju mnoge obitelji kada žele kršćanski proslaviti Badnju večer u svojoj kući.

— O čemu se radi?

— Do zadnjega časa svi su u poslu. Svi spremaju, trče i rade. u tom spremanju prođe čitava večer. To nije dobro. Treba svakako obaviti i obiteljski ritual na Badnjak naveče u malim Crkvama. Treba znati svršiti. Treba znati spremiti. A kad bude sve spremno za večernji obiteljski program, onda mu valja priči mirno, bez nervoze. S puno ljubavi i neposrednosti. Čitava se obitelj skuplja oko jaslica ili bora. Ako su oči djece okrenute previše prema darovima, dobro ih je pokriti bijelim platnom. Početak treba da prođe u drugom raspoloženju; liturgijskom, ritualnom. Darovi dolaze na kraju. Ovdje ćemo navesti nekoliko načina kako se taj ritual može obaviti. Imamo na umu više gradske i radničke kuće; one koje sve manje žive starim, patrijarhalnim običajima. Želimo njima navesti nešto bitno, što i oni mogu provesti. Pa i u najvišim neboderima. Razumije se, na selima, gdje se održavaju božićni običaji, neka se odvija prema prastarom ritualu. Treba ga svjesno podržavati. I oplemenjivati!

Prvi primjer

— Ovdje mislimo na one obitelji koje običavaju zajednički zapjevati. Obiteljska pjesma je kod njih običaj. Svi zapjevaju koju adventsku pjesmu: Zlatnih krila...

Netko pročita iz Svetoga Pisma izvadak iz proroka Izaije, glava 11, od 1-5 retka. Odmah se nastavlja izvadak iz 40. glave od 9-11 retka. Svi pjevaju drugu adventsku pjesmu.

Otac obitelji pročita božićno Evanđelje (Luka 2, 1-14). Svi pjevaju božićnu pjesmu.

Otac unosi rukovet slame — više ili manje — i stavlja je pod stol. Isto tako slijedi sada po koji specijalni obred što ga svaka obitelj čuva u svojoj sredini. Pale se svjećice na stolu. Zajednička molitva. Opće čestitanje. Večera. Poslije juhe darivanje.

I ovako

— Za obitelji koje ne žele pjevati, ali imaju na raspolaganju dobar gramofon s gramofonskim pločama:

Glazbeni komad. Bilo orgulje, bilo koja adventska pjesma. Solo ili kor. Netko čita iz Svetoga Pisma — Luka 3, 1-6. Evanđelje iz Mise četvrte adventske nedjelje. Ili iz Mateja 1, 18-21.

Glazba. Koja ploča o Mesiji koji se ima roditi. Može biti i na stranom jeziku. Neka netko tko zna jezik već unaprijed prevede tekst i upozna čitavu obitelj s njime.

Otac obitelji čita Božićno Evanđelje — Luka 2, 11-14. Svi pjevaju božićnu pjesmu.

Netko čita kakav božićni tekst. Izvadak iz kojega glasnika, kalendara ili slična s božićnim motivom. Ne predugo!

Otac i majka čestitaju Božić svima uz nekoliko toplih riječi. Održe kao mali razgovor s nekoliko posvećenih misli, koje su povezane s obitelji.

Slijedi zajednička molitva. Večera i darivanje.

Ponoćka

Kod nas se čuva običaj ponoćke. Dobro je da cijela obitelj misli na nju. Nije potrebno da je svi čekaju budni. Osobito mlađi mogu poći spavati. Ali neka se čitava kuća, ili bar oni koji će ići na ponoćku, bude božićnim pjesmama.

Majka i otac uz postelje svoje djece pjevaju božićnu pjesmu i bude djecu za ponoćku. To je doživljaj! To se ne zaboravlja. Vrhunac je ponoćke: zajednička obiteljska sveta pričest. Najbolje je to onda obaviti. Velika Crkva prima maloga Isusa na svoje oltare. Neka i male Crkve primaju Isusa u štalice svojih srdaca. Neka ga nose kući u svoje domove!

Slobodno je pričestiti se i na sam Božić ako se pričesti i kod ponoćke.

Božićni sati

— Mnogi se ljudi, osobito djeca, veoma vesele Božiću. Žele ga provesti koliko je moguće ljepše. Ali, kad on dođe, izgleda im samo napola onako lijep kako su ga zamišljali. Odakle to dolazi?

— Treba u kućama misliti na obiteljske božićne večeri. Ne samo na sam Božić nego i kroz čitav tjedan sve do Nove godine. U krugu obitelji. Te obiteljske večeri moraju biti proslave Kristova rođenja. Nije dobro ako se počne s »Radujte se narodi«, a svršava se najliberalnijim, koji puta i frivolnim pjesmama. Božićna večer je, ako se pravo uzme, Božja služba u obitelji. Na prvom mjestu dolazi ovdje naša nezamjenjiva božićna pjesma. Malo se naroda na svijetu može ponositi tako obilnim, raznolikim i lijepim božićnim pjesmama. Veliko je to osiromašenje božićnoga raspoloženja ako znamo samo jednu ili drugu pjesmu. Treba ih znati puno. Obilje! Mijenjati ih! Učiti ih zajednički. Izvoditi pojedinačno i zajednički.

Ne valja zaboraviti ni lijepo obiteljsko božićno štivo. Imamo katoličkih časopisa. Različiti su. I lijepi. Treba ih kupovati. I svake večeri nešto iz njih pročitati. O božićnim temama svi ponešto pišu u svom božićnom broju.

Čaša vina i kolači se nipošto ne isključuju. Neka ih bude. Samo valja pripaziti da ne postanu glavni sadržaj. Treba da su pomoćno sredstvo. Ta obiteljska božićna liturgija se ne smije pretvoriti u neku profanu zabavu. Božićne obiteljske večeri male Crkve moraju se temeljito razlikovati od obiteljskih večeri krštenih, doduše, ali poganskih i materijalistički raspoloženih obitelji. Poslušajte ovaj list!

Oko Božićnih jaslica

Dobra sestra Gertruda! Želite da vam opišem kako smo kod kuće slaviti Božić? Rado se odazivljem vašoj molbi. Božić je više nego ostali blagdani. To je blagdan obitelji. Naš Gospodin Isus Krist je htio da postane član naše ljudske obitelji. On je postao našim velikim Bratom, no uza sve to je ostao i našim Gospodinom. Ili, bolje rečeno, uza sve to On je naš Gospodin.

U našoj kući Božić je oduvijek bio blagdan obitelji. Pod godinom nismo stalno bili zajedno, ali za Božić smo se svi sastali kod kuće: šestero braće, otac i majka. I uživali smo duhovne i materijalne darove. Cijela obitelj se sakupila pod božićnim drvcem, ispod kojega su bile jaslice. Sobu nije osvjetljavalo drugo svjetlo osim svjećica s bora. A kad su zvona s crkvenog tornja navijestila Pozdravljenje, cijela je obitelj klekla i izmolila deseticu krunice:

»Kojega si, Djevice, u Betlehemu rodila«.

Onda smo ustali, otac je pročitao Evanđelje i blagoslovljenom vodom poškropio sobe i darove. Majka je, međutim, izašla iz sobe i nakon kratkog vremena čuli smo na vratima kucanje. Hotimice smo to prečuli. Kad se to kasnije ponovilo, otac bi upitao:

— Tko to kuca?

— Anđeo Božji, to jest Božji poslanik, čuli smo glas izvana.

— Kad si Božji poslanik, onda uđi.

— Hvaljen Isus Krist.

— Što nam nosiš, Božji poslaniče?

Onda je odgovorio anđeo. Bila je to naša majka. Uistinu anđeo Božji! Nije trebala ni da se presvlači.

— Javljam vam da se rodio Isus Krist i želim vam zdravlje, sreću, bogati Božji blagoslov i nakon smrti nebesko kraljevstvo.

— Amen.

Onda je »anđeo« položio darove na stol, simbolične darove: beskvasni kruh, maslac i med. Otac je prvi uzeo kruh i pružio ga majci. Ona je otkinula komadić u znak da moramo jedni drugima sve oprostiti iz ljubavi prema Novorođenčetu. Majka je pružila komadić ocu, otac nama, majka nama, i mi djeca međusobno. Zatim smo odmah taj beskvasni kruh pojeli kao predjelo. Nakon toga je došla na red božićna juha, riba i druga jela. Alkohola smo pili samo malo, i to vina. Nakon večere smo se zabavljali do ponoćke.

Poslije nje smo dobili božićne darove. Na sam Božić nije bilo nikakvih posjeta. Tek na blagdan svetoga Stjepana posjetili smo rođake i znance i čestitali im. Možda je to malo



»I koji primi jedno takvo djetešce u moje ime, mene prima. A onaj, koji mene primi, ne prima mene, nego onoga, koji me posla. Uistinu, najmanji među svima vama — najveći je.«

Isus Krist

djetinjasto. No u vrijeme Božića postajemo svi pomalo djeca.

Sretan onaj tko to još može...

Silvestrovo

Lijepi blagdani sv. Stjepana, Ivana, Nevine Dječice ostavljaju neizbrisive tragove u životu ako se u obiteljima zajednički slave i doživljavaju. Neka se spoje s obiteljskim božićnim večerima!

— A Silvestrovo?

— Kad pomislimo na Silvestrovo, odmah nam je na pameti — vino, vika, frivolni vicevi, vrtlog i dim tako zvanih »zabava«. Svaka Crkva u malom mora imati svoj vlastiti način na koji će slaviti staru i novu godinu. On se ne može određivati nekim određenim oblicima. Najbolje je to veče provesti u krugu obiteljskih prijatelja. Uz pjesmu, pričanje, sviranje. Zadnjih pola sata dati religiozni pečat. Bilo kakvim čitanjem, bilo kakvim molitvama. Zajednički izmoliti ili ispjevati »Tebe Boga hvalimo«.

Odmah na početku nove godine slijedi pjesma Duhu Svetom, dnevno prikazanje Apostolata Molitve.

Misije

U danima Nove godine i Sveta Tri kralja dobro je da se u kućama doživljuje misijska ideja. Majko, pripovijedaj djeci o malim Crncima, ili Kinezima, ili Indijancima koji ne poznaju dragoga Boga i koji još nisu kršteni. Mnogi svećenici i redovnici, redovnice i oženjeni ljudi odilaze u daleke krajeve zemlje da bi i tim osobama pripovijedali o Nebeskom Ocu, o Isusu, Nebeskoj Majci.

Ali tko želi da putuje treba mnogo novaca. I kod Crnaca se moraju graditi crkve i škole. A ništa se od toga ne može učiniti ako za to nema dovoljno novaca. Stoga se sabire u našim crkvama za misije, za siromašnu pogansku dječicu. Dobro dijete ne troši sve što dobije za bombone i slatkiše, nego iz ljubavi prema Malome Isusu stavlja nešto i u kutijicu kao žrtvicu za misije.

Još dragocjenije nego novac jesu molitve i žrtve za Misije. Najdragocjenija pak su — misijska zvanja. Usudite se, oče i majko, svojem djetetu govoriti o veličini misijskoga poziva! Ne bi li Bog i vašu obitelj odlikovao tim najvećim odlikovanjem? Iz vaše sredine da iziđe koje misijsko zvanje? Zašto ne biste taj dar spremali velikodušnom Kristovu Srcu?

Svijećnica

Svijećnica je blagdan koji se obično slavi u crkvi. Pa ipak ta crkvena svečanost zahvaća i u obiteljsku zajednicu. Svijeće, naime, koje su toga dana u crkvi blagoslovljene, ne upotrebljavaju se samo za crkvenu funkciju nego i za kućne svečanosti. Otac, majka ili koje dijete uzimaju neku od posvećenih svijeća, i donose je kući. A u veče samoga blagdana Svijećnice pali se svijeća na kućnom oltariću Srca Isusova. To je najbolje obaviti na početku večernje obiteljske molitve. Tokom godine ta će svijeća ondje stajati i izgarati u obiteljskom svetištu obiteljske liturgije. A kad izgori, na njezino se mjesto stavlja nova posvećena svijeća. Ako se predviđa da će tokom godine izgorjeti više svijeća na obiteljskom oltariću, dobro ih je sve blagosloviti toga dana kada se Svjetlo svijeta prikazalo u hramu. Te svijeće su ujedno i simbol svjetla naše vjere i naše duše. Pojedinačne i obiteljske. Kao što i svijeća u tami gori svojim sjajem, tako i Mala Crkva u tami grijeha, i unatoč toj tami grijeha, gori svojim svjetlom milosti, posebnoga toplog kršćanskoga obiteljskoga života.

Korizma

Tokom godine eto nas i na početku korizme. Korizmeno vrijeme mora imati značaj pokore i kajanja. I od prvoga dana neka bude u našoj kući ozbiljnije i tiše, ali ne snužđeno i mrko. Ima malih stvari koje, ako su učinjene u pravom duhu, imaju duboko prodorno značenje. Kao što nas na advenat neprestano tiho podsjeća adventski vijenac, ili adventsko svjetlo, tako u korizmi postavite križ u središte obiteljskoga života.

Odaberimo mu časno mjesto i postavimo mu do nogu crveno svjetlo ili svijeću te nekoliko vrbinih macica ili prvog poljskog cvijeća. Činimo primjerne žrtvice! To neka i naša djeca vide. Onda će i ona htjeti da to učine. Upućujte ih kako će katkad popiti kavu bez određene mjere šećera, kako će šećer spremiti i na Veliku subotu ga pokloniti siromasima. Ta je vježbica u odricanju dosta teška za male i velike, ali nikome nije štetna. U korizmi ne kupujte djeci slatkiše i poslastice. A jednom tjedno pripravite za objed samo jedno jelo. Užina može koji puta i ispasti. Štedite od toga za opremu kojeg siromašnog prvopričesnika.

Korizmena pobožnost

Dobro je da u korizmi što češće obavite u obitelji korizmene večernje pobožnosti.

Pri tome pjevajte korizmene pjesme, molite jednu desetícu žalosne krunice, izmolite jednu ili dvije postaje križnoga puta ili bilo kakvu molitvu Spasitelju koji trpi.

Nastojte da nađete za to vremena. Vjerujte da će vam to vrijeme vratiti Bog pri poslu preko dana. Iza toga pripovijedajte svojoj djeci koji dio iz muke našega Gospodina. Počnite od ulaska u Jeruzalem, pa nastavite do postavljanja u grob. Pročitajte evanđelje pa pripovijedajte u odlomcima. Imate vremena šest tjedana! Pripovijedati ili čitati o muci Isusovoj mogu i veća djeca. Ali u prisutnosti svojih roditelja. Ne zaboravite da pripovijedajući maloj djeci umetnete sporedne događaje. Djetetu je vrlo važno da čuje kako je Petar odsjekao sluzi uho ili kako su se vojnici prestrašili kad ih je Isus pogledao. Razjasnite svojoj djeci da se Spasitelj dao uhvatiti zato jer je htio trpjeti za nas i umrijeti. Da on to nije htio ne bi mu vojnici ništa mogli. Neka ne bude nijednoga dana u korizmi bez molitve i makar kratkoga pripovijedanja ili čitanja o muci Isusovoj.

Obiteljska sv. Ura

U korizmi je divna prigoda da se u samoj obitelji koji put obavi ona pobožnost što ju je Isus Krist tako zahtijevao da se moli. To je sveta Ura. S njom je nadovezao izvanred-

ne milosti i pomoći. Možda nema obiteljske pobožnosti koja bi mu bila draža od svete Ure.

— Kako se obavlja?

— Isto kao i u crkvi. Treba nabaviti jedan formular. Polako ga čitati. Razmišljati. Moliti krunicu. Zapjevati. Ispuniti jedan sat neprisiljeno i nenamješteno u misli na Isusovu maslinsku muku.

Ako nije moguće provesti svetu Uru, a to je lakše negoli se čini, neka se četvrtkom navečer izmoli lijepa molitva »Na Maslinskoj gori«.

Veliki tjedan

Na Cvjetnicu dajmo djeci grančice palme, šimšira ili macica te ih povedimo u crkvu na blagoslov. Djeca su već čula zgodu o svečanom ulasku Spasitelja u Jeruzalem. Recite im: »Za uspomenu na taj događaj danas se blagoslivlju grančice«. Kad se vrate kući, postavite grančice u sobi uz križ ili na povišeno mjesto da se ne oštete i unište. One nam donose u kuću Božji blagoslov. Djeci koja polaze u školu možete protumačiti dublji smisao toga. Sjetite ih kako su na taj dan ljudi klicali i slavili Spasitelja. A što se dogodilo nekoliko dana kasnije? Gdje su bili na Veliki petak slijepi, hromi, bolesni i svi ostali kojima je Gospodin pomogao? Nijedan nije došao i rekao:

— Taj je čovjek pravedan. On je meni učinio dobro.

Gledajte, zato ćemo ponijeti kući ove posvećene grančice i staviti ih uz križ ili sliku. Neka nas sjećaju da nikada ne budemo kukavice.

Veliki četvrtak

Na Veliki četvrtak održite u svojoj obitelji kratku pobožnost. Taj dan zaslužuje da mu posvetimo više pažnje i u kući. Sakupimo u sobi oko kućnog oltarića sve svoje ukućane. Zapjevajmo koju lijepu, staru korizmenu pjesmu. Zatim neka otac ili koje odraslije dijete pročita Evanđelje o Posljednjoj večeri i Isusovu putu na Maslinsku goru.

Ti, oče ili majko, nadoveži još nekoliko ljubeznih riječi: — Čuli ste već kako je dragi Spasitelj upravo na taj dan,

prije 1930 godina išao na Maslinsku goru da umre za nas. Prije toga je ustanovio Presveti Oltarski sakramenat. Nije nas htio ostaviti same. Htio je uvijek ostati uz nas. Zato je učinio tako da bude uvijek prisutan u maloj Hostiji. U toj maloj sv. Hostiji stanuje dragi Isus kod nas u svetohraništu. Zato ga ne smijemo ostaviti samoga u crkvi u presvetom Sakramentu. On želi doći u naše srce. Radi toga ćemo ići na svetu pričest i tako ga razveseliti.

Sveti dani

Ti su dani u Velikom tjednu osobito sveti. Od Velikoga četvrtka ne zvone zvona. U crkvi vlada tišina. Kraj mrtva Spasitelja gore tolike svijeće, a On leži među prvim proljetnim cvijećem. Uzmite djecu i povedite ih da pozdrave dragoga Spasitelja. Veća djeca neka na Veliki petak čitaju muku Isusovu. Neka djeca na taj dan učine i posebnu žrtvicu. Odrasliji neka očiste posudicu za svetu vodu pa će za Uskrs donijeti svježe blagoslovljene vode. Prestanite s ružnim običajem da se proljetno čišćenje stana odredi za Veliki tjedan. To možete učiniti i kasnije. Spretne domaćice će veliko spremanje stana obaviti poslije Uskrsa. U velikim blagdanima neka nam uvijek bude prva briga dobre duše. Uskrs je jednom u godini, a za čišćenje stana preostaje nam još dosta drugog vremena. U velikom, kao i u božićnom tjednu nastojte da imate što više slobodnog vremena za svoju djecu i obitelj.

Sretan Uskrs!

Uskrsno bdijenje privlači u crkvu mali svijet, napose dječake. Zato pođite u crkvu da oni vide kako se blagoslivlje vatra, uskrsna svijeća i voda. Ako možete, podajte dječacima kakvu limenu kutijicu, neka donesu blagoslovljenog žara od ugljena, a djevojčicama bocu za posvećenu vodu. Kada stignete kući, ulijte u škropionicu posvećenu vodu i protumačite: prije su se na Veliku subotu krstili kršćani, zato se voda za krštenje blagoslivlje na današnji dan. Dok nalijevate svetu vodu govorite:

»Neka nas ta sveta voda sjeti da smo i mi jednom kršteni. Onda je kum mjesto nas govorio i obećao da ćemo uvijek biti vjerna djeca Božja«.

Lijep je običaj da se Uskrs čestita iza uskrsnoga bdijenja. Djeca roditeljima. Roditelji djeci.

Pripravite drugima kakvo uskrsno veselje! Neko malo djelo kršćanske ljubavi koje pripada tome blagdanu. Štedjeli smo za vrijeme korizme. Moći ćemo kakvim darom obradovati koju zaboravljenu bakicu, bolesnu ženu ili siromašnu obitelj. Za Uskrs će i zečić tajno donijeti šarena jaja i razveseliti veliko i malo. Uskrsni zečić nije vjerski čin, pa ne smije postati središte dječjeg zanimanja. On može donijeti i koju lijepu knjigu. Ne zaboravimo pripraviti košaricu s jelom, koje će se blagosloviti na Uskrs ujutro. To neka bude ukusno i svečano opremljeno sa zelenim grančicama i proljetnim cvijećem. U košaricu stavite kruha, kolača, jaja, šunke, soli i od svega onoga što je naša glavna hrana. Tako uređena i ukrašena košarica ponijet će se na blagoslov. Marljive i vrijedne ruke mogu iz nje učiniti pravo umjetničko djelo. Za crkvu mora sve biti uređeno svečano i dostojno.

Uskrsna sv. Pričest

Cijela obitelj, roditelji i odraslija djeca treba da pristupe uskrsnoj sv. Pričesti. To se ne smije propustiti. Pozovite i nagovorite lijepim riječima na taj čin i svoje kućne namještenike, ako ih imate, i ostale ukućane. Upravo na dan uskrsnuća primit ćemo u sv. Pričesti zalog vječnog života, da budemo jednom dostojni svoga zajedničkoga uskrsnuća na sudnji dan. Kada nakon toga sjednete sa svojima oko ukrašenog stola i kada razdjelite posvećeno jelo, neka u svim očima zasja sveto blagdansko raspoloženje, pa makar je sve oko nas skromno i jednostavno. I dok zajednički molimo »Oče naš«, ta molitva ima poseban čar. Važno je da nešto svetoga crkvenog raspoloženja donesemo u kuću. To se očituje u novo posvećenoj svetoj vodi, blagoslovljenu jelu, zatim kad jedni drugima želimo sretan Uskrs i kada s »Aleluja« započinjemo svoju dnevnu molitvu. Vjera se ne da stegnuti samo među crkvene zidove i odijeliti od

života. Povežite je sa životom što više i što čvršće, ali ne strogim i oporim »to moraš« ili »to ne smiješ«. Neka to bude pravo i sveto uvjerenje što donosi u sva srca veselje, odvažnost i nadu.

Svibanjski oltarić

Evo i mjeseca svibnja! Zvona nas zovu na svibansku večernjicu. Pođimo sa svojom obitelji na tu dragu pobožnost. Za djecu je od velike važnosti da vide kako se majka požurila s poslom samo da dospije u crkvu, kako se tata otrgnuo od zaslužena odmora, da bi se našao u crkvi. Još svečanije uredite i ukrasite oltarić u svojoj kući. Slobodno uklonite sliku Srca Isusova s njezina počasnoga mjesta na oltariću. Stavite je na drugo zgodno mjesto. A nasred oltarića postavite Marijinu sliku. Takav oltarić donosi u kuću Marijino raspoloženje. Razgovarajte s djecom o Majci Božjoj, pa makar to bilo samo u nedjelju ili kada idete u šetnju. Ne možete li u crkvu na svibanjsku večernjicu, a vi je održite kratku kod kuće. Upalite svijeće, zapjevajte Marijinu pjesmicu »Marijo, svibnja kraljice«, izmolite koju molitvu na čast Majke Božje. Ako su djeca već odraslija, to može biti kudikamo svečanije.

Pjesma se može pjevati uz pratnju nekog glazbala. Pročitajte koji odlomak iz »Glasnika«. Tako će doći do svoga prava i mali i veliki. Manja djeca neka izmole svoju molitvicu a zatim neka slušaju odrasle. Ne smiju druge smetati.

Za veću je djecu velika radost kad unesu svibanjsko veselje u bolesničke sobe. Podsjetite ih na to! Možda je gdjegod bolesna žena, dijete ili starac koji već dugo ne izlaze iz svoje sobe.

Ne biste li tamo htjeli održati svibanjsku pobožnost? Svibanjski oltarić brzo je gotov, Marijinu pjesmicu mogu već pjevati dvojica. Kako će se bolesnik razveseliti! Djeca rado čine takova djela, ali se neće dosjetiti.

Duhovi

Crkva stavlja blagdan Duhova po svojem liturgijskom rasporedu iznad Božića. Ne moraju Duhovi nadvisiti božićne obiteljske radosti. Ali ih treba u obiteljima proslaviti na

doličan način. Priprava je vrlo jednostavna. Svaki dan cijela obitelj pred kućnim oltarićem moli bar jednu desetku svete krunice. I to onu, u kojoj se iza riječi Isus dodaje »koji je Duha Svetoga poslao«. Zatim se iz molitvenika izmoli himna Duhu Svetomu s odgovarajućom molitvom.

U predvečerje blagdana valja u obitelji napraviti mali sat Duhova. Onome što smo rekli treba dodati neko čitanje o značenju Duhova. Zatim neka otac ili majka kažu nekoliko toplih riječi o dolasku Duha Svetoga nad apostole, o snazi mučenika kojima je Duh Sveti izvor. Čim se dijete krsti, dolazi Duh Sveti u njegovu dušu i ostaje u njoj tako dugo, dok je ono dobro. Kod krizme se na poseban način nastanjuje u nama i čini nas vojnicima Božjim. Kadgod pomolimo Slava Ocu, uvijek se sjetimo Duha Svetoga, moćnog Pokretača velike Crkve. On mora biti Posvetitelj i male Crkve.

Tokom godine evo i imendana članova vaše obitelji! Nemojte da imendani prođu nezapaženo! »Dječje su ruke brzo pune«, veli stara poslovica. Malo cvijeća, malo svjećica, preostalih možda od Božića, zapaljenih kod zajutarka na onom mjestu stola gdje dijete sjedi, ili njegov omiljeni kolač, pa i takva malenkost, da mu npr. deblje namažete kruh, dostatne je da se tome danu dade poseban čar i značenje. Za vjerski je odgoj važno da djetetu nešto pripovijedate o njegovu imenjaku — zaštitniku. Tu pripovijest morate sami pronaći u »Životu svetaca« ili u svetim legendama. Ako vaše dijete nema neko moderno ime, koje ništa ne znači, nego nosi ime nekoga sveca, lako ćete naći nešto o dotičnom svecu. Ili, ako je u obitelji živio ili još živi netko s istim imenom i uzorna je kršćanska života, možete djeci pripovijedati i o njemu. K imendanu pristaju kao darovi: lijepa sličica, krunica, molitvenik ili koja lijepa i dobra knjiga. Preporučuje se da se s imendanom poveže i sjećanje na dan krštenja.

Svi Sveti i Dušni dan

Kad u jesen opadne lišće i dođu Svi Sveti, neka se obitelj spomene duša pokojnih iz obitelji i svih duša u čistilištu. Probudimo samilost prema tim dušama, pa recimo:

— Sjetimo se da su svi sveti na nebu, duše u čistilištu i svi ljudi na zemlji jedna velika obitelj. Svi smo mi djeca Božja a nebeski Otac je otac sviju nas. Mi se ubrajamo u jednu veliku zajednicu — Općinstvo Svetih. Mnogi su već kod dragoga Boga u nebu i ne zaboravljaju nas. Oni se mole za nas da i mi dođemo u nebo. Duše u čistilištu moraju još čekati. One su pred nebeskim vratima. Njihova haljina nije još sasvim čista i bijela pa ne mogu poći k dragome Bogu. Mi im možemo pomoći ako se za njih molimo i Bogu prikazujemo svoje žrtve.

Otiđite zajedno na uređene grobove obiteljskih pokojnika. Zapalite svijeće i ostavite ih da izgore kao znak vaših molitava za njih. Ali ne zaboravimo da ćemo im najviše pomoći zajedničkom obiteljskom svetom pričesti. Na Dušni dan izmolimo cijelu krunicu u obitelji. Žalosnu, s dodatkom: »koji neka se smiluje vjernim mrtvima«.

Obiteljska Pričest

Za malu Crkvu je nedjelja tek onda uistinu pravi sunčani dan ako svi zajedno, i roditelji i djeca, pristupe k stolu Gospodnjem. Neka ne bude blagdana bez zajedničke obiteljske svete Pričesti. Ako bi se otac u početku možda i nećkao, majka neka s djecom odvažno prednjači. Sigurno, ima pri tome mnogo objektivnih zapreka. No baš zato je to još i zaslužnije jer nas stoji truda i žrtve. Gdje ima dobre volje, nađe se i put. Možete i vi čitav tjedan razdijeliti kao i sv. Alojzije: ponedjeljak, utorak i srijeda — zahvala za veliki dar koji ste u nedjelju primili, a u četvrtak, petak i subotu opet se pripravljajte za slijedeću sv. Pričest.

Dobra je zamisao kroz čitav tjedan ići na sv. Pričest kao božićni ili uskrsni dar dragome Bogu. Ili, recimo, osam dana prije Tijelova. Za vrijeme praznika dade se to najlakše provesti. Počnite odvažno! Vidjet ćete da će iz toga izrasti lijepi plodovi za čitavu vašu obiteljsku sreću.

Polazak k sv. Misi

Kako vaša obitelj polazi k sv. Misi? Sigurno ne pripadate onim kršćanima koji nedjeljom prisustvuju sv. Misi

od Evanđelja do Pričesti. Tek toliko da teško ne sagriješe. No da li prisustvujete zajedno, čitava obitelj? Nema ništa ljepše nego kada otac vodi za ruku svoju kćerku, a majka nosi i vodi u crkvu sinove. Djeca sasvim drukčije prisustvuju Misi kada uz njih mole otac i majka negoli kada znaju da su ih poslali roditelji, koji u drugo vrijeme na brzu ruku »hvataju« Misu.

Kako je s tim u radne dane? Čovjeku je žao kad u te dane vidi prazne crkve. Tako je u gradu, a tako je i na selu. A Krist se svakog dana žrtvuje za nas na oltaru. Vjerujemo li uistinu u to? Ako vjerujemo, zašto ga ostavljamo da bude sam? Zašto smo tako mlaki? Ne bi li ipak bilo moguće da koji put i u tjednu skočimo na večernju sv. Misu? Ako nastane kakva velika zapreka, zašto ne bismo mogli poslati na sv. Misu kao svoje zastupnike bar djecu? Ona će biti ponosna da mogu zastupati svoju obitelj kad je otac na poslu, a ni majka nema vremena. Taj plemeniti ponos možete i vi usaditi u srca svojoj djeci. Ne tužite se da će onda djeca morati ranije ustati, da je hladno itd. Ta danas naša djeca preborave polovicu dana na kiši i studeni, pa ipak velimo da je to dobro, da će to od njih načiniti zdrav i otporan naraštaj. A zašto smo u tolikom strahu kad se radi o tome da pola sata prisustvuju sv. Misi? Naše kršćanstvo vrijedi toliko koliko poštivamo sv. Misu i kako revno sudjelujemo kod nje.

Prvi petak

Glavni obiteljski blagdan malih Crkava je blagdan Srca Isusova! Toga dana treba obnoviti posvetu obitelji Srcu Isusovu. Način? Onaj isti kako se i sama obavlja posveta. Ako je moguće, tom danu treba dati pun sjaj obiteljske radosti.

Prvi petak u mjesecu je mjesečni blagdan Srca Isusova. Stalna je praksa obitelji posvećenih Srcu Isusovu da toga dana svi članovi primaju naknadnu sv. Pričest. Tim se zadovoljava najvrućoj želji Kristova Srca. Ujedno svi postaju dionici velikih dobročinstava Devetnice Spasa. Na prvi petak naveče također se obnavlja posveta obitelji pred likom Srca Isusova na posebno ukrašenom i osvjetljenom kućnom

oltariću. Sv. Marija Margareta Alacoque čula je želje Srca Kristova. Evo što ona piše o smislu zadovoljštine!

»Jedanput mi se ukaza naš Spasitelj s križem, sav u ranama i modricama. Njegova je božanska krv tekla sa svih strana i govorio mi je veoma tužnim glasom: Zar nema nikoga tko bi imao samilosti prema meni i tko bi htio uzeti udjela u mojoj boli u ovom stanju u koje me stavljaju grijesi? Pala sam k njegovim presvetim nogama u suzama i jecajima. On mi stavi na leđa svoj težak križ pun bodljika. Osjećajući se zgnječena pod tolikim teretom, počela sam bolje shvaćati težinu i zloću grijeha... Govorila sam: prokleti grijeh! Kako si vrijedan prezira zbog nepravde što je činiš mome dobrom Gospodaru. I Isus mi reče: Nije dovoljno nositi taj križ, nego moraš visjeti sa mnom, da mi činiš vjerno društvo, sudjelujući u mojim bolima, u preziru, u sramoti i drugim nedostojnostima što ih trpim...«

Kada i gdje može obitelj izvršavati dužnost zadovoljštine ako ne u prvi petak, pred obiteljskim likom Krista Gospodina, nakon primljene zajedničke naknadne sv. Pričesti?

Najljepši sat tjedna

Najljepšim satom tjedna smatramo zajednički obiteljski sat subotom naveče. Upravo zato što je obitelj danas tako malo na okupu trebala bi da bar taj sat kroz tjedan zadrži sebi. Kako se dade urediti takav obiteljski sat?

Subotom naveče, kada završava tjedni posao, sjednu roditelji sa svojom djecom za obiteljski stol. Otac čita Evvanđelje sutrašnje nedjelje — pri tome ga može zamijeniti i najstarije dijete — te nadoveže nekoliko misli kao tumačenje Evanđelja. Tada se on sam ili majka osvrne na prošli tjedan. Dobra je prilika da se izglade mali nesporazumi ili nesloge. Ako su djeca starija, tada će im roditelji možda dopustiti da govore o svojim problemima i brigama. I mlađi mogu bit vrlo upućeni te se osjećaju počašćeni iskazanim im povjerenjem. Čita se pismo koje sve zanima, možda od sina u vojsci. I djeca izvještavaju o ovom ili onom doživljaju koji je u tjednu učinio na njih poseban utisak.

U muzikalnoj obitelji se između toga nešto odsvira; jedan ili drugi pokazuje svoj napredak. Iz suvremenog životopisa svetaca pročita koje dijete život sveca čiji se blagdan slavi u slijedećem tjednu. Tada se ugasi svjetlo i zapali svijeća pred oltarićem Srca Isusova a otac ili majka predmole slobodno složenu večernju molitvu. Tu je i mjesto za nekoliko minuta večernjeg ispita savjesti. Drugi put mole svi zajedno večernju crkvenu molitvu. Večernji obiteljski sat završavaju roditelji blagoslovom.

Neki će možda pomisliti da je taj sat previše ispunjen. Nemojte reći: za to mi u našoj obitelji nemamo vremena. Pogotovo ne subotom naveče. Tada se moraju djeca kupati, mora se prirediti nedjeljno pečenje, spremiti nedjeljno odijelo. Ne bi li se moglo s malo volje mnogo toga prije učiniti? Pa čak kad bi i ostao neki posao, nije to tako važno kao propust tog obiteljskog sata, čija se odgojna vrijednost jedva može procjeniti.

Nekoliko mladića mi je već reklo: »Taj mi je sat najljepši u cijelom tjednu«.

Vaš stol

Objed ima veliku važnost u životu obitelji. To je čas kad se svi skupljaju da budu dionici zemaljske hrane koju daje Bog. U isto vrijeme je to i čas da jedan saopći drugome ono što ima na srcu i na duši. Objed je čin zajednice. On tek onda dobiva potpuno značenje kad se svi skupe oko stola — muž, žena i djeca — ne samo da budu dionici kruha i vina nego i radosti i briga drugih. U mnogim obiteljima muž danas i ne dolazi u podne na objed. To znači da taj zajednički obrok treba da bude na večer ili nedjeljom u podne. Kako?

Budite točni s tim sastankom. Pazite da vam se objed odvija u atmosferi zadovoljstva i srdačnosti. Dolazite k stolu ne samo s dobrim apetitom nego i raspoložene duše. O previše ozbiljnim i službenim stvarima bolje je ne govoriti. U svečanijim prigodama uredite stol posebno: malo cvijeća, novi stolnjak!

Vrijeme ručka treba da bude vrijeme ljubavi. A te će biti ako svatko ne pazi samo na sebe nego i na svoga bližnjega kod stola. Dijeliti valja od vremena do vremena ručak s drugima. Ova je obitelj u poteškoćama, onaj je neženja sam u životu. Pozovite ih k sebi? Radio, televizija, novine su isto tako neprijatelji ručka kao i svi nepozvani i nepoželjni. Zato ih treba ukloniti za jela. Objed će biti čin zajednice ako svatko može sudjelovati i donijeti od svoga bogatstva zajednici. Treba paziti da razgovor ne vode samo otac ili majka. Svakome treba dati priliku da se i drugi izraze i izgovore. Tako objed postaje vrijeme vježbanja ljubavi, strpljivosti i lijepih manira. Na početku objeda zamolite Boga da blagoslovi darove što su prispjeli na vaš stol zahvaljujući kiši, suncu, radu ljudi.

Najljepši plod

Najljepši je plod takovoga života u obitelji sin svećenik, kćerka redovnica. Ako obitelj to postigne, okrunila je svoj liturgijski život. Izvršila je prvo i najvažnije poslanje obitelji kao Crkva u malom. Taj problem nedostatka svećenika u »velikoj« Crkvi vrlo je težak. U nekim krajevima upravo je tragičan. To mora znati i osjećati i mala Crkva. Obiteljska oaza Srca Isusova mora biti dom molitve za svećenike i misionare. Ali i uzgajalište svećeničkih zvanja. Papa Pio XI je rekao velike riječi:

— Prvi i najbolji naravni vrt u kome treba da prokliju i da se rascvatu ruže svetišta jesu duboko uvjerene katoličke obitelji. Većina svetih biskupa i svećenika počeli su svoje zvanje i svetost u primjeru i u nauci kreposnoga oca i čiste pobožne majke; u obitelji koja se u zajedničkom, uzornom i lijepom životu odlikovala u ljubavi prema Bogu i bližnjemu... Sretni su oni roditelji koji svećenički poziv svojega sina drže za izvanrednu milost što ju je Gospodin iskazao obitelji.«

Slično se izrazio također i sv. Ivan Bosko: »Najveći dar što ga Bog može dati roditeljima jest sin svećenik.« Iznijet ćemo ovdje jedan primjer kako obitelj rađa svećenika. Radi se o Isusovcu o. Duvalu. Jedan je od najpopularnijih svećenika današnjice zbog svojih gramofonskih ploča po kojima

širi svoje pjesme o Bogu i Božjem životu. Neprestano putuje i pjeva. Uvijek i svagdje je Isusov svećenik. Pripovijeda sinovima o Ocu koji je na nebesima.

Brojna obitelj

Bio sam, kaže on, peti u obitelji s devetero djece. Prije mene: Lucija, Marija, Jelena, Marcel, a iza mene Réné, Rajmund, Suzana i Andrija. U toj me obitelji nisu učili ekspanzivnoj i demonstrativnoj pobožnosti. Svakog se dana zajednički molila samo večernja molitva; ali se toga sjećam i sjećat ću se do svoje smrti. Moja je sestra Jelena predmolila molitve, duge za djecu — četvrt sata. Brzala je, mrsila i gutala riječi dok joj otac ne bi rekao pučkim narječjem: »Iznova!« Tada sam naučio da s dragim Bogom treba razgovarati polagano i ozbiljno, umiljato i strpljivo.

Danas me spopada posebno ganuće pri pomisli na držanje moga oca. On koji je uvijek bio umoran od svojih poljskih poslova ili prijevoza drva, koji se nije stidio pokazati umornim na povratku s rada, poslije večere bi padao na koljena, ruke bi naslonio na sjedalo koje stolice, čela uronjena, molio bi ne gledajući djecu oko sebe, bez micanja, bez kašljanja, bez nestrpljivosti. Pomišljao sam: moj otac, koji je tako jak, koji upravlja kućom, sa svoja dva velika vola, koji se ponosi pred nemilim udarcima sudbine i koji se tako malo boji načelnika, i bogataša, i prevejanaca, eto, kako je sasvim malen pred dragim Bogom! Razgovor s Bogom ga posve mijenja. Zaista, dobri Bog mora da je Netko vrlo velik, kad moj otac pred njim kleči.

Moja majka

Majku, naprotiv, nisam nikada vidio na koljenima. Vrlo umorna, sjela bi sred sobe, s najmanjim djetetom na rukama. Crna joj je haljina sezala do zemlje. Lijepa kestenjasta kosa rasula joj se po vratu, a oko nje sva djeca, oslanjajući se na nju. Od početka do kraja ustima je pratila molitve. nije htjela da joj izmakne ni najmanja riječ. Ona ih je izgovarala za sebe. Najzanimljivije je bilo što nas je neprestano gledala, svakoga redom. One najmanje dulje. Gledala nas je,

ali nikad nije ništa govorila. Pa ni onda kada je grom udario u kuću, ni onda kad je mačak prevrnuo šerpenju. A ja sam mislio: zaista je dobri Bog jako dobar kad se s njim može razgovarati s djetetom na rukama, u radnoj pregači. Zaista je dragi Bog netko vrlo važan kad više nije važan ni mačak ni grom.

Ruke moga oca i usne moje majke naučile su me više o dobrom Bogu od moga katekizma. On je Netko! On je netko bliz. S njime se dobro razgovara nakon posla.

Dobri Bog

Kako biste mogli pomisliti da mi te misli nisu padale na pamet ona dva sata puta koliko me vodio u školu? Moja su braća i sestre imale do škole samo četvrt sata jer općinska je škola bila blizu naše kuće. Ali mene je otac, koji me je smatrao inteligentnim i nadarenijim od ostale djece, smjestio u gradsku školu. I zato sam išao u školu sam pa sam mogao sanjariti, pjevati i razgovarati s dragim Bogom. Bio je na mom putu neki voćnjak — a uz voćnjak jarak pun visoke trave. Za lijepa vremena rado sam se tu izvalio i digao glavu prema oblacima. I tu sam, ne govoreći ništa, razgovarao, razgovarao, razgovarao s Dobrim Bogom. Osjećao sam ga, želio sam ga, doticao sam ga, uzimao sam ga u svoje ruke, ljubio ga i grlio ga nježno, pouzdano, mirno i slatko. Što da vam kažem? Ne mislim, da ću više moći to doživjeti, a ako je u nebu lijepo, tada ću ondje opet naći prijateljstvo koje sam uživao pokraj voćnjaka...

Ti me uze za ruku

To je bitno u mome zvanju. Za ostalo se lako pobrinuo »le Seigneur mon Ami — Gospodin moj Prijatelj«.

Neki svećenik, kojemu ne znam više imena, vojnički kapelan u Maroku, došao je u grad da liječi svoje teške rane. Znam samo da je bio Bretonac i da je pušio. Smatrao se dosta jakim da poduzme veliku šetnju tim seoskim i osamljenim putem što je povezivao grad s našom kućom. I jedne večeri na tom svojem putu, 300 metara od kuće pod bukvama, nađoh toga svećenika onesviještena, u krvi, koja

mu je navirala na usta. Nisam se bojao, približih se. I znate što mi je rekao?

— Kako se to sve zbiva dobro! Umrijet ću, i ovaj sam se čas molio Bogu da me netko drugi nadomjesti. Hoćeš li to biti ti? Svećenik je umro, a ja ga nadomještam. Imao sam tada 12 godina, a sada mi je 40...

Profesor se zahvaljuje

Bilo je već kasno kad su izišli iz stana. Patra je pratio do njegova stana umni, mladi profesor.

— Velečasni, ovo su bila otkrića što smo večeras čuli. To bi trebalo objaviti svim našim obiteljima. Divna je misao da crkvena godina i liturgija budu blizu i nama i našim obiteljima. Ovako će crkvena godina uistinu biti naša, dio našega spasenja.

— Tako bi i trebalo biti. Isusove riječi »činite to na moju uspomenu« odnose se prije svega na pretvorbu kod svete Mise. Ali ta se uspomena vrši i u ponavljanju liturgijskoga života tokom crkvene godine ne samo u crkvi nego i u kući. Ili još bolje — ne samo u velikoj Crkvi, nego i u Crkvi u malom. To je prisutnost spasenja baš ondje gdje je izvor života.

— Ja ću ozbiljno nastojati da moja obitelj živi liturgijskim obiteljskim duhom i određenim običajima koji su iz toga duha proizašli!

Zvijezde su divno sjale. I one su se veselile, što je u nekim obiteljima obnovljen onaj duh, koga su one gledale kroz stoljeća u tolikim liturgijskim i paraliturgijskim narodnim običajima...

OBITELJSKA ČISTOĆA

Dobro je da Crkve u malom poprime neka načela o svojim razgovorima. Doduše tih se načela ne moraju ropski držati, ali će im biti putokaz. Evo nekih:

a. Vanjski oblik. Članovi obiteljskih oaza sjede oko stola. Na jednom kraju toga stola podignuta je malena slika, Srca Isusova ili slično. S obiju strana stoji po jedna posuda sa cvijećem.

b. U određeno vrijeme. Treba već nekoliko minuta prije biti na mjestu. Točnost je duša ovakvih zajedničkih susreta. »Idealizam može biti još tako zanosan i izgarajući, ali ipak ne smije nikada služiti za nejasne, nerealistične osjećajne pobude, koje ne vode ničemu.«

c. Razgovor započinje zajedničkom molitvom. Kome? Isusu Kristu, jer On je izvor milosti, života i ljubavi koji dolaze k nama po Mariji. Ali se može i promijeniti u vezi s liturgijskom godinom.

d. Duhovno štivo. Neposredno slijedi, a čita ga onaj koji se najradije prihvati toga posla. Ne smije trajati više od pet do sedam minuta. Izbor duhovnoga štiva prepušten je na volju, ipak se preporuča da se pazi.

e. Nagovor. Kad su svi zauzeli mjesta, drži duhovni voditelj govor. Ako nema nikakvih posebnih slučajeva, onda tumači ovu knjigu Crkva

u malom. Time se dobiva čvrsta zajednička okosnica u gledanju i doživljavanju.

f. Radni problemi. Pred sve prisutne se iznose problemi koji se mogu riješiti i koje treba riješiti. Ti su problemi kao neki apostolski zadaci. Dobro je ozbiljno im prići, imenovati male potkomisije, koje će se dublje s njima pozabaviti i dati im rješenja. To mogu biti moralni i materijalni problemi vlastitih obitelji ili onih s kojima se srećemo u životu.

g. Zaključak. Kad je iscrpljen dnevni red, svršava se obligatno Dnevnim prikazivanjem Apostolata Molitve i svećeničkim blagoslovom.

Ova načela su zajednički prodiskutirali. I odlučili: u načelu će se prema njima ravnati.

Pater se prihvatio vrućega željeza. Počeo je govoriti o obiteljskoj čistoći. Otvoreno i jasno.

Uzrok rastave

Generalna sekretarica Ureda za socijalnu higijenu u Americi sklonila je prije nekog vremena hiljadu udatih žena da joj bez ustručavanja iskreno odgovore na rajrazličitija pitanja intimne prirode o svome braku. Pošto je proučila sve primljene odgovore tih hiljadu žena, bilo je doktorici apsolutno jasno da je glavni razlog mnogim rastavama u njihovoj zemlji tjelesna, seksualna neskladnost.

To su mišljenje potvrdila istraživanja dra Hamiltona. Četiri godine je najtočnije ispitivao bračne prilike stotinu muškaraca i stotinu žena. Tim je muškarcima i ženama postavio oko 400 preciznih pitanja o njihovu bračnom životu. Rezultat tih pokusa opisao je u knjizi: »Od čega boluje današnji brak?« Evo mu glavnog zaključka: »Samo lakomislen psihijatar pun predrasuda može osporavati da je razlog najvećem dijelu bračnih nesuglasica seksualne prirode. Najveći bi dio tih smetnji nestao kad bi bračni drugovi harmonizirali u spolnom pogledu.«

Dr Paul Popenoe, upravitelj Instituta za obiteljske odnose u Los Angelosu, jedan je od prvih stručnjaka u svim pitanjima bračnoga života. Prema njemu četiri su glavna razloga, koji uvjetuju neskladan brak. I to ovim redom: 1. spolna neskladnost; 2. nesuglasice u upotrebi slobodnog vremena; 3. novčane neprilike; 4. nenaravna rastrojenost u duševnom, tjelesnom ili osjećajnom pogledu. Zanimljivo da i on navodi spolni život na prvom mjestu!

Riječ stručnjaka

Svi prvaci na području rastave braka načistu su o bezuvjetnoj potrebi uzajamnog spolnog razumijevanja. Tako je kazao dr Hoffmann, sudac kod suda za rastavu braka, čovjek pred kojim su se odigrale hiljade bračnih tragedija: »Devet od deset rastava braka može se svesti na razloge spolne naravi!«

»Spolni život, kaže psiholog Watson, igra neosporno veliku ulogu u našem životu. Zato i strada najveći broj brakova zbog spolnih pitanja.«

Sve što je tako ustanovljeno potvrdilo je mnoštvo praktičnih liječnika u tečajevima, pa se može reći: beskrajno je žalosno što danas, u dvadesetom vijeku, unatoč svim knjigama i svem našem uzgoju, toliki brakovi i životi propadaju samo zato što zakazuju naši najprimitivniji instinkti. Ili nešto drugo: što se ljudi u spolnom životu ravnaju takvim metodama i principima, koji ga iskrivljuju, ne čine prirodnim, naravnim. To je u prvom redu čuvanje od djece i traženje spolne naslade isključujući naravni plod — dijete. Priroda se tu teško osvećuje već sama po sebi.

Izlaz iz labirinta?

— Kako to dovesti u red?

— Svakako ne tako da se o tome šuti. Treba, štaviše, otvoreno i s razumijevanjem govoriti. To nas navodi da i ovdje obradimo to pitanje prema ozbiljnim katoličkim piscima. Bilo liječnicima, bilo psiholozima i ljudima iz života. Neka to nikoga ne sablazni! Ova je knjiga namijenjena odraslim osobama. A ludo je zatvarati oči pred strašnim sta-

njem i pustiti da svatko svoje drobi, a samo katolička istina da mora šutjeti. I to zato što tobože nije »zgodno« o tom govoriti. Neka katolički bračni drugovi čuju, znaju i prakticiraju ono što život i iskustvo pokazuje kao najbolje rješenje toga pitanja. Treba ipak odmah jasno uočiti, da mi katolici ne stavljamo seksualno slaganje na prvo mjesto bračne sloge i sreće, ali to ne znači da se na tu sferu ne trebamo i smijemo obazirati...

Ostani netaknut!

— Vi ste sigurno često čuli među drugim glupostima i ovu: »Muškarac mora prije nego se oženi znati što je ljubav. On mora iskusiti kako se postupa sa ženom. Inače je odviše glup. Stavlja se opasnost da razočara svoju ženu.« Takve budalaštine kruže naokolo i često se doda ona još veća: »Što se više muškarac zabavlja sa ženama prije ženidbe, to joj više ostaje vjeran u samoj ženidbi.«

— Čuli smo za to. Da li je to istina?

— Nije teško pokazati duboki nesmisao tih riječi. Nesmisao koji je uzrok mnogih zala. Nesmisao koji je uništio mnoga ognjišta. Nije potrebno vucarati se za ženama, odnosno muškarcima, da se upozna ljubav. Baš će to često zauvijek pokvariti ljubav. Da li čovjek postaje veći sladokusac, ako neprestano jede medene kolače? Sigurno ne! Naprotiv! Tako će ih se vrlo brzo zasititi. Ista je stvar i sa tjelesnim užitkom. Uostalom postoji naravno veselje u jednostavnom bračnom životu. Zašto tražiti dalje i stavljati na kocku, da se sve izgubi.« »Žene« će možda zauvijek pokvariti bračnu ljubav. Jednostavno zbog toga jer takav muž, koji živi s drugim ženama, postupa kao s jednom od onih. Prva bračna sjedinjenja donose vrlo malo užitka ženi. A kad ona vidi da se s njom postupa brutalno ili na iskrivljeni način, odviše »znalački«, izgubit će povjerenje u svoga muža i odijelit će se od njega. Često je baš ta brutalnost »iskusnih« ženskaroša« razlog tolikim obiteljskim neslaganjima odmah na početku bračnog života. Naprotiv, ako muž ljubi svoju ženu iz sveg srca i duše, on će pretvoriti početak u vrelo sretne ljubavi. Da, tjelesni je dodir snažna veza ljubavi! Valja se čuvati da se oprezno postupa. Svaki muž mora

znati da svaka žena više voli na početku i male nespretnosti nego otkrivanje brutalnosti jednog pokvarenjaka. Jedan liječnik zaključuje: »Vjerujte mi, žena će biti ponosna nad tobom i bit će ti vrlo zahvalna kada te upozna kao netaknutoga i neiskvarenoga. Zato će te ljubiti još više. Vjernost će ti vratiti vjernošću!«

Dva savjeta

— Imao je potpuno pravo taj liječnik!

— Dva su osnovna savjeta što ih treba imati na pameti. Prije svega ne zloupotrebljavati bračno sjedinjenje. Kad je čovjek gladan neka jede. Što je odviše postaje škodljivo. Ovdje treba da ljubav gospodari nad tjelesnim strastima. Zatim: ne zaboraviti da ljubiti znači bdjeti nad srećom drugih. Nemojte zato nadmetati svoje tjelesne želje onda kada je žena umorna, i kada nema želje za njima. Nekoliko godina poslije ženidbe muževi se čude kad vide svoje žene da flirtuju, da idu s drugim muškarcima. Sigurno, one krivo rade. Ali ne bi li i oni morali ispitati i svoju savjest? Nisu li oni zbog sebične lijenosti uskraćivali da zadovoljavaju opravdane želje svoje žene? Nisu li zaboravili hraniti ih nježnošću i ljubavlju kojih žena treba više nego išta drugo. I to ponajviše zato, jer su pretjerali u početku. Život je dugačak, i bračne radosti valja razdijeliti pravedno i kroz kasnije godine. Treba svaki dan iznova bdjeti nad svojom ljubavlju.

Majčinstvo

— Kad se dijete pojavi pod srcem majke, kako mu je ondje? Kako izgleda?

— U početku je veliko kao glava igle. No dijete brzo raste i dvadeset dana kasnije postaje vidljivo i prostim okom. Tada već ima nekoliko milimetara. Za šest tjedana dosiže dva centimetra. Za dva mjeseca ima pet centimetara i već se mogu razlikovati ruke, noge, nos, oči, uši. Za tri mjeseca dijete ima deset centimetara.

Oko petoga mjeseca majka počinje osjećati pokrete bebe. Tada je dijete veliko oko 30 centimetara i teško oko 800

grama. Za sedam mjeseci dijete je sposobno da se rodi. Ali uistinu se rađa u devetom mjesecu. Tada ima oko 50 centimetara i teško je otprilike 3 kilograma.

— Dakle, treba brojiti devet mjeseci iza začeća, da se pronađe vrijeme porođaja?

— Da. Točnije, treba računati od 270 do 280 dana poslije prvog dana oplodnje. Ali sve to ovisi o majci, o njezinu zdravlju. Ne može se reći ništa apsolutno točno.

To odvijanje trudnoće je normalno jer ga traži i želi priroda. Ali bit će ipak dobro da se poslije nekog vremena ide k liječniku. Ovaj će utvrditi općenito stanje majke, a može i položaj djeteta — koje redovito ima glavu prema dolje — i dati nekoliko savjeta da se sve može pravilno razvijati.

Pomozite svojoj ženi!

— Rekli ste da se karakter žene mijenja za vrijeme trudnoće?

— Općenito je tako. Žena postaje nervoznija, razdražljiva, umornija nego obično. To morate razumjeti. Mališ, koji raste, zahtijeva od nje veći i fizički i moralni napor. Dobro nastojte shvatiti ovu istinu: vrijeme trudnoće je vrijeme kad će se konačno vaša ljubav učvrstiti ako znate pravo ljubiti svoju ženu.

— Što njoj treba u to vrijeme?

— Pažnja u njezinu nemiru! Snage u njezinoj slabosti! Ljubavi u njezinoj osamljenosti! Pomoći u njezinu umoru! To joj sve možete dati. Štedjeti je valja od njezinih kućnih pretjeranih poslova. Spriječiti osobito da ne nosi velike terete. Ona mora vidjeti da vi izvršavate njezine poslove, da se ona ne uznemiruje videći nered. Nemojte je ostavljati samu naveče ako nemate velikoga razloga za to. Ostanite što češće uz nju da se ne smatra osamljenom! Okružite je plaštem tople i dobrostive ljubavi da joj pokažete kako se mučite s njome, da ona može računati na vašu ljubav u tim časovima. Tako možete olakšati njezinu zadaću što je ona izvršava noseći vaše dijete.

— Za sve to treba imati mnogo strpljivosti i ljubavi!

— Tako je! Ne kažem da će to biti lako. Ali za uzvrat ćete dobiti divnu ljubav i pažnju svoje žene. Kad žena vidi kako je ljubljena i njegovana, vraćat će to s kamatima.

— Stara poslovica kaže: »Usrećujući druge, nalaziš i vlastitu sreću!«

— Mi bismo rekli: pokazujući ljubav svojoj ženi, osobito za vrijeme trudnoće, kad je ona najosjetljivija, moći ćete najbolje sagraditi svoju vlastitu sreću. Osjetit ćete brzo da je vaše ognjište više sjedinjeno i povezano. Naprotiv, ako se muž nije posvetio tim brigama, ako je pustio da se u obitelji očituje nezadovoljstvo i ozlojeđenost, njihovo će jedinstvo popustiti i oslabiti.

Nagrada bračnog života

Naslada brzo prolazi u sjedinjenju tijela. Prava nagrada, to je dijete, budući čovjek. U današnje se doba previše često zaboravlja na tu »nagradu« tjelesnog sjedinjenja. Kadšto se gleda kao . . . na nelagodnost.

Ipak, dijete je u ljubavi izvor radosti i jedinstva. Ono je dovršenje ljubavi, s njime dolazi do punine ljubavi.

Treba li da čovjek sam ima djece da bi spoznao sreću oca? Igrati se sa svojom bebom, gledati njezin prvi osmjeh, prvi korak, to može izgledati malo naivno onom tko to ne zna. Ipak, kad to čovjek doživi, sam je na to ponosan, sam je zbog toga sretan. Zaboravlja velike nedaće, velike muke i nemire.

I kad postane nježna djevojčica ili čvrst dječak, čovjek se osjeća sretan. Život tako dobiva smisao i nikad neće biti više prazan. Čovjek je sretan kada to vidi i doživi, sretan je nad srećom svoje žene, nad srećom svoje djece. To je mnogostruka sreća.

— Jest, tako je. Ali djeca stvaraju brige. Tu je bolest. Treba novaca.

— Najprije ću vam odgovoriti da u svijetu ne postoji radost bez muka. Zatim, te brige često služe vlastitoj sreći. Kad se roditelji zajednički, u dvoje, uznemiruju u bolesti

maloga djeteta, kad se zajednički nadvijaju nad njegovu postelju, tada su njih dvoje više sjedinjeni; oboje su sretniji kada dijete ozdravi.

Beba! Ali gledajte oko sebe! Čim ugledamo malu bebu, ona postaje centar pažnje. To je lijepo, to je plemenito, to je veselo. Žene je okružuju, muškarci gledaju iz daleka i smješkaju im se brci, ali se i naprežu, da bi se pokazali ozbiljni, kao da ih to ne interesira. Uvijek se ljudi ublažuju pred djecom jer se osjećaju sretni i mogu stvoriti sreću svima.

Kršćanska radost

Ovdje treba istaknuti puninu života, koju samo kršćani mogu doseći. Kod njih sve ima svoj dubok smisao, svoj beskrajan odjek. Na primjer: istina što je katolik zna o začeću djeteta i rađanju uistinu je divna.

On zna da dijete ima tijelo i dušu. Bog stvara dušu. Otac stvara tijelo.

Tako je on suradnik samoga Boga u stvaranju ljudskoga bića. On je prokreator. Ili još bolje: ovdje o stvoriteljskoj volji supruga ovisi stvoriteljska volja Božja. Nije li to prekrasno?

I shvatite dobro da je za kršćanske supruge dijete koje se rađa vječnost koja počinje. Duša naime ne umire. Njihovo djelo ljubavi će se produžiti zauvijek. Dapače, ako dijete umre mlado, štaviše, ako umre i prije svoga rođenja, njihova muka nije bez nade, jer oni znaju, da će se u vječnosti sjediniti.

— Odgojiti djecu uz opasnost da ih vidiš kako će umrijeti nije interesantno.

— Za djecu, pa ma kako im bio život kratak, to je početak vječnosti. I to često sretne vječnosti. Vjera doduše ne uklanja žalosti, trpljenje, tugu sa svijeta. Ali kakvu snagu, kakvu radost ona može dati za čitav život! Ona je radosno sunce života i ovdje. Uostalom Krist Isus je jasno rekao velike riječi: »Tko prima jednoga od ovih najmanjih, mene prima.« O svakoj od tih riječi potrebno je razmišljati u njezinu čitavu sadržaju. Samoga Krista primamo, ako kršćanski primamo dijete. Ima li većega blaga što može doći u kršćansku kuću? A tko prima Krista, prima mir, blagoslov, slogu. To su najveća bogatstva jedne obitelji.

Ograničavanje poroda

— Ipak, kad već nekoliko djece dođe na svijet i poveća zajednicu, kad majka počinje slabiti, kad se plaća ne povećava u istim razmjerima i kada kuća postaje tijesna — supruzi se nalaze pred strašnim problemima. Što onda činiti? Radikalno prekinuti svaki bračni odnos? Mnogi su to učinili. Ne bez napora. Ali ne smije se zaboraviti da se ljubav ohlađuje, kada više nema mogućnosti da se hrani vanjskim dokazima. Ili da se traži pomoć kod različitih načina protuzačeća? To nije rješenje. I to Crkva zabranjuje. Što činiti?

— Jedan japanski liječnik dao je odgovor i na to pitanje. Radi se o liječniku Ogino. Do sličnih rezultata došao je i doktor Knauss. Po njima postoje dva načina da se ograniče i reguliraju porođaji: 1. Zapriječiti da spermatozoid susretne ovulum. 2. Nemati bračne odnose dok je ovulum živ. Prvi je način zao i ruši ljubav. Drugi način može povećati ljubav.

— Zbog čega je prvi način zao?

— Dovoljno je samo opisati i znati te načine kojim se — bilo mehaničkim bilo drugim sredstvima onemogućuje prirodni cilj bračnoga života — da zdravim ljudima obljutave. To je prevara nad prirodom i prirodnim zakonima. To je nasilje nad Božjim zakonima, koje je Bog postavio da dade pravu sankciju prirodnim zakonima.

Pitanje zdravlja.

— Istina je. Poslije ovih prevara ostaje kod bračnih parova nezadovoljstvo sa samim sobom. To oduzima zajedničku sreću, a zatim malo po malo i ljubav.

— Takvi podli načini znače atentat prije svega na zdravlje žene, na njezin razvitak i njezino zadovoljstvo. Na njezino zadovoljstvo: poslije tih postupaka, ona naime ostaje podražena, nezadovoljna i bez pravoga užitka. Na njezin razvitak: jedan dio sperme absorbira krv i ulazi u organizam

žene. Ako ne dođe do te apsorpcije, žena gubi fizičko zadovoljstvo u svojoj ženidbi i sve joj postaje samo izvor živčane nadraženosti. Na njezino zdravlje: živci, podraženi i nezadovoljni, lome se. Ona postaje nestalna, nervozna, brzo se ljuti i plače ni za što. Ona se brzo umara i ovakav je život ne može smiriti.

— Da li ovakav život uopće onemogući da se pojave djeca?

— Ne uvijek! Ali ima dosta mladih obitelji, koje pošto su se predale u prvim godinama ženidbe tim sredstvima prevare, žele oko tridesete godine imati djecu. Ali njihovi postupci su toliko iskvarili nježni organizam da su uspjeli razrušiti ga i djece više ne može biti. Takve žene obilaze specijaliste ginekologe, željne su djece, ali — priroda se sama osvećuje onima koji protiv nje rade.

— A s moralnog stanovišta?

— Konačno, s moralnog stanovišta, te prevare potpuno postavljaju tjelesne užitke iznad sreće i ljubavi, iznad Božjih zapovijedi. Vrlo brzo radost života u dvoje umire i ne misli se u zajedničkom životu nego samo na egoistični tjelesni užitak. Zato je i zabranjen ne samo s ljudskoga nego i vjerskoga stanovišta. Ako ima danas toliko obitelji bez radosti, gdje se ljubav ugasila, to je zbog takvih prevara. Evo istine, koja bi se morala neprestano dovikivati na sve četiri strane svijeta.

Zdravo rješenje

— Katkada je upravo poželjno i potrebno da obitelj znade kako će regulirati broj djece. Postoji li takav način?

— Bog ne zabranjuje reguliranje porođaja. Nije ni po Božjem ni po ljudskom zakonu uvijek razborito ni dobro da svake godine dođe novo dijete, bez obzira na majčino zdravlje, niti bez obzira na materijalne mogućnosti i nemogućnosti. Ali uvijek treba znati: bračni onanizam, to brljanje po bračnoj svetinji, nije nikada, nikada dopušteno. Ono je grješno. Od Boga prokleto.

— A koji su načini reguliranja djece?

— Najnaravniji i najobičniji način da reguliramo broj djece jest onaj kada se živi u bračnoj čistoći. To znači da

ne bude bračnih odnosa za ono vrijeme dok supruzi ne žele dijete. Molitva i primanje sakramenata su kršćaninu snaga za to. Neka nitko ne kaže da to nije moguće. Uz pomoć Božju i vlastito nastojanje to je i te kako moguće. Osobito onima koji su već duže u braku...

— Osim toga?

— Žena se može čuvati grijeha i na taj način da upozori muža na grješnost i opačinu bračne onanije. Ako muž ipak ne pristane da živi kako Bog zapovijeda, nego i dalje želi griješiti, žena može živjeti s njime samo onda ako je u opasnosti bračna sloga, mir i bračna vjernost njezina muža. I pri tome se mora klonuti svakoga svojega osobnoga prepuštanja užitku. Pogotovu pak ne smije ništa učiniti čime bi spriječila dijete. Ni prije, ni kasnije.

Periodično uzdržavanje

— Da li je moguće izračunati plodne dane?

— To omogućava Ogino-Knaussova metoda. Ali da se odmah razumijemo: uteći se toj metodi zbog toga što se uopće ne žele djeca, ili jer se želi samo jedno ili dva djeteta, bilo bi apsurdno za sreću obitelji. To isto vrijedi i svagdje gdje se izbjegavaju djeca zbog lagodnijega života.

— Iskrivljava li Ogino,Knaussova metoda bračni život?

— Po principima ove teorije bračni se odnosi vrše normalno. Ništa se ne mora iskrivljavati u periodama kad se živi po toj metodi. Sigurno da nije baš lako uvijek se sustezati u toku osam do deset dana, ali ako se gleda na razboritost i napor da se zagospodari nad samim sobom u ženidbi, to može još više poljepšavati ljubav. I ovdje žena mora odigrati veliku ulogu da odgaja svoga muža. Da sama pazi na svoje vladanje i da mu znade pomoći kako bi se držao u vlasti.

Plodni dani

— Kako se, općenito uzevši, mogu izračunati plodni dani?

— Prije svega mjesečni ciklus — to je razdoblje koje prođe između dva »mjesečna vremena« — traje obično 28

dana. Ali nije kod svih žena uvijek jednak. Kod nekih traje samo 25 dana, pače i manje, dok kod drugih jedanputa 25, drugi puta 28, a treći puta 24 dana. Važno je znati pravilnost mjesečnog ciklusa ili možda njegovu nepravilnost. To je naime temelj da se mogu izračunati plodni dani. Liječnici Ogino i Knauss otkrili su tri stvari: 1. Žena može zanijeti samo za ovulacije. 2. Ovulacija se redovito odvija između 16. i 12. dana koji predstoje slijedećoj promjeni. 3. Spermatozoidi mogu živjeti samo tri dana u tijelu žene prije nego umru. To znači da ta tri dana treba dodati vremenu ovulacije, jer ako je spermatozoid stavljen u tijelo žene i dva dana prije ovulacije, on može oploditi ovulum kad se ovaj pojavi.

— Što slijedi iz toga?

— Iz ova tri pravila izlaze slijedeći zaključci: žena je dakle neplodna u toku 11 dana prije mjesečnog vremena. Plodna od 12. do 19. dana prije toga vremena. Neplodna još i kroz one dane do mjesečnog vremena. Kao što vidimo sve ovisi o danu slijedećeg vremena. Dakle prije svega treba čvrsto odrediti taj datum. On se temelji na iskustvu. Zatim gledajući na kalendar, neka se broji od tog vremena unatrag, i — 11 dana bit će neplodni, 8 dana bit će plodni, te napokon ostatak će biti neplodan.

— Da li je to sigurno?

— Nije! Radi se o fiziološkim zakonima, gdje nema onakve sigurnosti kao u zakonima mehanike. Ali ipak postoji izvjesna vjerojatnost gdje se oprezno i ozbiljno postupa osobito u istraživanju mjesečnoga ciklusa. Što je sigurnije zdravlje, redovitiji i normalniji život i pravilnije računanje, to sama metoda dobiva veću vjerojatnost.

Mladi bračni par

— Kako se praktično primjenjuje takva metoda?

— Evo što priča neka mlada žena sa sela. Bila sam kao djevojka kućna pomoćnica u liječničkoj gradskoj obitelji. Već sam tada doznala da se kod žena koje imaju redovitu mjesečnu promjenu mogu točno odrediti dani kad se po naravi može začeti i dani kada se ne može. Upamtila sam da su 11 dana prije slijedeće promjene potpuno neplodni.

Brojeći dalje od iste promjene, koja ima doći, dani od 12. do 19. su plodni. Svi ostali iza 19. su relativno neplodni, tj. u njih se ne može potpuno pouzdati. Potaknuta tim računom počela sam još kao djevojka bilježiti svaki početak promjene i uvjerila sam se da su kod mene redovite, točne. Ne samo u dan nego i u sat. Prema tome sam već ako djevojka znala točno kad će biti slijedeća promjena. Stupajući u brak, upozorila sam na to svoga muža. Odonda smo već 12 godina u braku. Svake treće godine imala sam po jedno dijete. Sada ih imamo četvero. Na svaki dolazak svoga djeteta mi smo se pripravili fizički i moralno. Nijedno nas nije iznenadilo.

— A što joj je njezin muž rekao?

— Više puta joj je priznao da se ono par dana, tj. od 12. do 19. dana prije slijedeće promjene što su se morali potpuno uzdržati od bračnih veza, smatrao ponosnim, da joj time može zasvjedočiti vjernost i nesebičnost u ljubavi. A ponovo upotrebljavanje njihova bračnog prava on je dočekao s onim veseljem kao da su opet u prvom mjesecu.

Termička metoda

— Ali sve žene nemaju redovitih mjesečnih promjena pa se stoga ne mogu pouzdati u to računanje?

— Slušajte što pripovijeda liječnica, šef gradske ambulante! Sve žene koje nam dolaze na pregled, tako ona priča, ili na savjetovanje, moraju se obvezati na točno mjerenje temperature ako žele da im pomognemo. Po mjerenju, naime, tjelesne temperature kod žene mogu se uglavnom ustanoviti sve znamenitije promjene njezina života. A što je najvažnije, tim se mjerenjem može odrediti koji su dani plodni, a koji su neplodni.

— Kako se to utvrđuje?

— Žena dobiva listić na koji mora svaki dan ubilježiti svoju tjelesnu temperaturu. Mjeri se svaki dan samo ujutro prije ustajanja. Toplomjer se stavlja u usta. Drži se pet minuta i odmah se zapiše na listić kolika je tjelesna temperatura. Prvih 12 do 14 dana mjesečnog ciklusa toplina je za par desetina stupnja niža. Otprilike nakon 14 dana onda za nekoliko desetina stupnja naraste. Čim se ustanovi da je već

drugi dan ostala na višoj razini, žena može biti sigurna da se nalazi u neplodnoj periodi. A ta perioda traje sve do slijedeće promjene. Tako je, razmjerno, dosta lako izračunati vrijeme kada je moguće da dođe do djeteta i kada nije moguće. Ali i ta metoda pretpostavlja da je čovjek gospodar svojih instikata i da zna vladati sam sobom. Uostalom u čitavom kršćanskom bračnom životu, poštenom i razumnom, mora kraljevati određena ravnoteža između odvažne plodnosti i razborite suzdržljivosti.

Valja paziti

— Da li je čin ograničavanja porođaja na taj način da se ne obavljaju bračni čini za vrijeme plodnih dana normalan? Nema li u tom što neprirodno?

— Sam u sebi on je normalan i prirodan. Ipak to ograničavanje porođaja može biti zlo primjenjeno, može biti nerazborito, dapače i griješno i stoga zabranjeno. Takvo je onda ako se ograničava broj porođaja bez ozbiljnih motiva, nego jedino iz egoizma. Ako jednostavno dođe raspoloženje da se ne žele djeca bez pravoga i opravdanoga razloga.

— Koji se uvjeti traže za takav život u braku?

— Da bi se slobodno moglo živjeti po tim metodama traže se ovi razlozi: bolest, pomanjkanje stana, prebrzi porođaji, siromaštvo.

— A u sumnji kada čovjek ne zna da li njegove okolnosti života opravdavaju ili ne opravdavaju ovakvo reguliranje porođaja?

— U takvim slučajevima potrebno je pitati za savjet diskretnu i razboritu osobu. To je u prvom redu ispovjednik. Ni govora da to bude tkalja ili onaj drug s posla koji za to nema ni znanja ni dobre volje. Treba doći do takve osobe u koju imamo potpuno povjerenje, ali koja ima dovoljno znanja i životnoga iskustva. Opet naglašujem: svi poznamo takvu osobu: to je svećenik. Bez njega i njegova savjeta neka se nitko ne služi s tom metodom!

Papinska komisija

— U najnovije vrijeme bavi se reguliranjem porođaja posebna Papinska komisija. Ne znamo još ni za kakve rezultate toga istraživanja. U kojem će smislu doći rješenje?

— Sekretar za učenje vjere kardinal Ottaviani izjavio je poslije Uskrsa 1966. godine: »Ne može se još očekivati publikacija jednog pontifikalnog dokumenta o reguliranju poroda. Tu postoji još jedna naučna zapreka. Učenjaci se još ne slažu u medicinskoj vrijednosti kontracepcijskih sredstava, koja su do danas otkrivena, pa se još nije naučno dokazalo da li ovi proizvodi ne mijenjaju normalni fiziološki proces. To je jedan od najvažnijih problema. To je odgovor koji će nauka dati Crkvi i o čemu će ovisiti rješenje problema. Istom poslije odgovora učenjaka moći će izaći jedan pontifikalni dokumenat u predmetu reguliranja poroda. Sveti Otac će izabrati umjereno rješenje. On će istaknuti kršćansku nauku, ali će otvoriti put za upotrebu moralno dozvoljenih sredstava, to jest onih koja ne proizvode direktnu sterilizaciju, koju Crkva osuđuje, nego koja se ograničuju na to da urede prirodne funkcije i da dozvole ženi, da može odrediti vrijeme kada se nalazi u stanju da može zanijeti. Upotreba ovih sredstava, ako ih Crkva odobri, bit će predana na slobodno rasuđivanje savjesti. To praktično znači upravo što sigurnije upoznati ono na što nas upućuje Ogino-Knaussova metoda.

Prava ljubav

— Dok raspravljamo o bračnoj čistoći, treba naglasiti da pitanje bračne sreće ne ovisi jedino o tjelesnoj, spolnoj sukladnosti. U tom se mi katolici odlučno razlikujemo od svih, koji u braku gledaju prije svega i iznad svega na ono što je tjelesno, materijalno. Nije dosta da vlada seksualno podudaranje u braku! A nije ni glavno!

— Nego što se to traži?

— Ljubav! Mnogi se danas hvale svojim »ljubavnim« pustolovinama izvan braka. Tko nije čuo ono pripovijedanje o »osvajanjima« i »ljubavnim avanturama«. Ali rijetko se koja riječ upotrebljava u tako iskrivljenom značenju, rijetko je koja riječ tako oblaćena kao upravo ta riječ — ljubav. Uistinu, i to je jedan od zlih posljedica tobože modernog vremena. Ono naime što se danas često naziva ljubav, to je njezina nakaza.

— U čemu je bit ljubavi?

— Kad se netko uistinu zaljubi, ne raduje mu se samo tijelo, niti samo sjetilni osjećaji, nego čitavo biće. Diviti se pak lijepoj ženi, zabavljati se lakomislenim ženama ne dovodi do toga, da im se čovjek daje za sav život. Ali jednoga dana čovjek sretne jednu posebnu ženu. Želi je ponovo vidjeti. On više nije zadovoljan nego kad je ima uza se. Ona osjeća to isto. Oboje kao da su stvoreni, da, određeni jedno za drugo. To je ljubav. Takva ljubav obuhvati čitavo biće. I želi prije svega sreću ljubljenoga bića. A tek po njoj i svoju vlastitu.

— Pa ipak je drukčija ljubav muža, drukčija žene. Treba uočiti tu razliku jer je od bitne važnosti za sretan život. Koji su elementi ove ljubavi, a koji one druge?

Čovjek mora raditi

— Kad žena ljubi, ona misli samo na ljubav. Ako radi, to čini za »njega«, ako se odmara, misli na »njega«.

Muškarac ne! On ima potrebu da radi, da nešto stvara. On ima potrebu, da se sav preda svome poslu i onda kada ljubi.

Neka žena ne misli da je zbog toga manje voli. Naprotiv, on često misli na nju u svome poslu. Još više, on se veseli misleći kako će joj donijeti plaću, rezultat svoga rada. Kada se muž ne preda svim srcem poslu, kada on radi s manje veselja, postaje osrednji radnik i doskora obitelj živi u bijedi. Ali kadšto čovjek pretjerava. Toliko ga obuhvati interes posla, da zaboravlja na ženu. Neka mu ona zato ne prigovara. Prigovori udaljuju čovjeka, mjesto da ga približuju.

Neka postane još bolja, još ljepša, još zabavnija, kad se on na večer vrati kući. Neka žena zahtijeva od njega kao znak posebne ljubavi i pažnje prema njoj da se jedanput okani svoga posla zbog nje, da pođe s njome na šetnju ili nešto slično. Kada on bude sretan blizu nje, tada i samo tada neka ga ona zamoli, da malo više misli na nju, svoju ženu.

Ako žena tako radi, on se neće protiviti. Često žena može vrlo lako muža uvjeriti u nešto, samo to mora činiti plemenito i obzirno.

Muškarac je ponosan

Ponos čovjeku služi za to da ostane hrabar u poteškoćama, da postane bolji radnik u nadi da će se domoći višega položaja. Zahvaljujući svojemu ponosu, muž posjeduje čvrst sud. Kad on odluči koju stvar, to redovito počiva na dobrim razlozima. On ne mijenja tako lako svoga suda kao žena. Ponos muškarca nije mana. To je odlika.

Neka mu žena prepusti slobodu! Čovjek je neovisan, a osobito ne voli da se govori kako mu žena ne da izlaziti iz kuće.

Ali čovjek ne smije pretjeravati. Ne smije postati tiranin. Bez bučnih prigovora, bez udaraca u čelo — inače će smatrati poniženjem ako popusti — žena treba da ga s mnogo osjećajnosti navede na to da shvati kako je ona njegova supruga, njegova družica za čitav život, a ne sluškinja.

Nije dosta osjećajan...

I to na sreću! Inače bi ga sve nedaće života oborile na zemlju. Ta on se mora boriti za svoju ženu i djecu. Muškarac treba da je tvrd; zato ga žena često ne nalazi dosta nježnim i plemenitim.

Još više: čovjek ne voli da pokazuje svoje osjećaje. Njegov ponos će mu priječiti da plače kad je žalostan, da pokazuje uvijek svojim gestama i poljupcima kako je ljubi.

Napokon, on ljubi svoje ugodnosti, on je nemaran. On će puštati da pepeo od cigarete padne na zemlju, a da i ne pomisli da to ženu smeta. Nemojte misliti da je to zbog toga što je prestao ljubiti. Vrlo često se muškarac osjeća prepunim ljubavi, ali se to ne usuđuje pokazivati od straha da ne bi izgledao smiješnim.

Čovjek je senzualan

Svaku dobru ženu slijede neki muškarci koji su joj odvratni. Svaka je slušala razgovore koji su njoj gnjusni.

Više nego jedanput svaka je žena rekla: svi su muškarci takvi.

Možda neke žene i misle da muškarac uopće ne može doći »čist« do braka. Ali se varaju u tome. Mnogi znaju ostati jaki pred zlom. Više nego se i misli.

— Ali oni svi govore o ženama istim rječnikom!

— Mnogi se mladići hvastaju stvarima što ih nisu nikada učinili. Niti bi ih htjeli učiniti. Ali se boje da im se rugaju zbog toga što bi ih držali za »nevine«. Muškarac često upravo ludo pretpostavlja svoju oholost i zato se pokazuje u seksualnom pogledu nepristojniji nego uistinu i jest.

Muškarca kudikamo više napastuje tjelesna požuda i težnja za tjelesnim sjedinjenjem nego ženu. Već od 15. godina on osjeća potrebu tijela da se uzbuđuje i mora se svaki dan boriti protiv svojih želja, svojih misli, koje ga odvode s pravoga puta.

On se tako bori godinama, pet godina, deset godina, sve do svoje ženidbe. Ta je borba vrlo zaslužna. A često i herojska. Mlada žena neka se divi mladom čovjeku koji je nakon tolike borbe često ostao pobjednikom. Žena ga mora razumjeti. On je malo brutalan, malo i odviše senzualan na početku. Poslije tolikih borbi on se može katkada i previše zanijeti dopuštenim užitkom.

Žena bdije nad njim . . .

Sigurno, žena mora bdjeti nad njegovim poslovima, nad njegovom prehranom, nad njegovom udobnošću. To je njezina uloga u obitelji. I to je vrlo dobro, jer to veseli srce njezina muža. Ali ga ne smije tiranizirati. Muškarac voli da ima i svoje željice. Ne smije mu svaki put dosađivati ako nešto uprlja. Inače će doći do nervoze i namještenosti. Ali ona mora također i moralno bdjeti nad svojim mužem . . .

— To je teško! On neće da sluša . . .

— Naravno, ne treba ga odmah lupiti po čelu. Žena ima i drugo veliko oružje. Ona može postići sve od njega svojom nježnošću. Kada čovjek ima u zagrljaju šarmantnu ženu koju ljubi i koja mu se smije, ne može joj odbiti nijednu plemenitu stvar, ako plemenito i obzirno traži. Zašto se ljudi upropašćuju zbog žena, zašto i kradu i ubijaju samo da

bi ih zadovoljili? Zato jer one posjeduju način da od njih zahtijevaju tako ljubezno da im čovjek ne može ništa odbiti . . .

Čemu taj utjecaj?

— Na što mora žena upotrijebiti svoj utjecaj na muža?

— Da čuva ljubav. Ona se svaki dan ponovo gradi i podiže. Senzualan će muškarac često biti napastovan da je iskrivi samo u tjelesnom sjedinjenju, da od toga napravi glavni sadržaj ljubavi. Žena ga mora obuzdati, podsjetiti na ljepotu njihove ljubavi, koja ih veže čitav život jedno pokraj drugoga, da se pomognu, podupiru, da se ljube.

Žena mora načiniti iz svoga muža da postane blaži, manje ohol, više ljubezan, jer se samo tako dolazi do sreće. Do prave i trajne sreće, i to ne silom, nego milom.

— Vi, gospodine . . .

Vi gospodine, ako želite svoju ženu učiniti sretnom, nemojte zaboraviti da joj posvjedočite, pokažete svoju ljubav. Ona toga treba! Sigurno, vi volite svoju ženu. Ali njoj treba to reći, to joj dokazati. Svakog dana! Znajte pobijediti onu neku vrst ponosa koji vas tako često zadržava da očitujete svoje osjećaje.

Vi smatrate banalnim i nepotrebnim da poljubite svoju ženu kada idete na posao ili kad se vraćate s njega. Ali ona to očekuje, za nju je to vrlo važno. I na kraju, vi to dobro znadete, ona ima pravo. Sjetite se kad ste bili zaručnici: Da li ste onda zaboravili poljubiti svoju zaručnicu? A sada ste zaboravili taj običaj? Onda ga brzo opet obnovite! Nikad nije prekasno da ponovo pokažete svoju ljubav.

I kad se vratite s posla, nemojte se baciti u kakav naslonjač uz novine i radio, kao da vam je to jedina briga. Sjetite se da je vaša žena bila cijelo vrijeme sama, da njoj treba vaša prisutnost, a možda i dodir vaše ruke. Razgovarajući s njom, vi ćete brzo uočiti u čemu biste joj mogli i pomoći . . .

Prisilite se da dolazite točno na ručak; ako pak predvidite svoje zakašnjenje, javite joj to unaprijed. Kad biste

znali koliko je domaćici neugodno čekati nekoga dok se ne vrati, a pogotovo kuharici da podržava jelo toplo i ukusno... A kad dođete kući, nemojte se dati pozivati deset puta da sjednete za stol.

Vaša žena voli da se poljepšava zbog vas i vi ste ponosni, kad s njom izađete. Zašto i vi ne pazite na svoju ljepotu zbog nje? Nekoliko poteza češljem brzo je gotovo. Ako vaša žena dobije dojam da vi pazite na svoju vanjštinu jedino kad izlazite, kakve će ona zaključke izvući iz toga...?

Kad se vratite kući i primjetite da je nešto novo uređeno u stanu, čestitajte svojoj supruzi. Vi ćete joj time pokazati da se interesirate za njezin posao i time ćete je samo ohrabriti. Budite galantni prema njoj. Vi to jeste sa svima drugim ženama. I uljudan također. Ništa toliko ne stavlja ulje među točkove ljudskih odnosa, kao — uljudnost i lijepo vladanje.

Ako se vaša žena lijepo dotjera, stavite joj komplimenat. Zar ste zaboravili kako ste to radili za vrijeme zaruka? Kada primate prijatelje, sigurno se interesirate za njih. Ali treba da to činite i za svoju ženu.

Napokon, da ne zaboravite, zabilježite u notes njezin imendan, njezin rođendan, godišnjicu vaše ženidbe. Označite te velike dane s nešto cvijeća, kakvim darom. Mali darovi podržavaju prijateljstvo. Vi ćete vidjeti da ta poslovica ima pravo.

Žena je osjećajna

— Govorili ste o muževima, hoćete li nešto reći i o ženama...?

— Muževima je koji puta teško razumjeti ženu jer između njih postoji velika razlika. Muškarac se usmjeruje prvenstveno razumom, a ženu najčešće vodi osjećajnost. Zato se muškarcima često čini da žene rade nerazumno, njima neshvatljivo. Treba, dakle, računati na njihovu osjećajnost.

Za ženu je to bitan elemenat. Zahvaljujući svojoj osjećajnosti, žena bolje razumije žalost, ona bolje uspijeva utješiti. Ona jače proživljuje veselje i tako može kudikamo više usrećiti svijet pokraj sebe. Zato muž treba da poštuje osjećajnost žene.

Kadšto je ta osjećajnost pretjerana, osobito u razdoblju, kad je njezin organizam krhkiji. Žena plače zbog najmanjeg prigovora, trpi zbog najmanje stvari i straši se zbog najmanjeg incidenta. Muž je mora smirivati.

Preosjetljiva se žena ne smiruje galamom i ruganjem. To je samo ranjava još dublje i smanjuje njezino pouzdanje u muža. Naprotiv, stavi je pokraj sebe, položi svoje ruke na njezino rame da se fizički osjeti zaštićena i govori joj mirno. Nastoj joj pokazati da su njezine bojazni i žalosti pretjerane. Vrati joj odvažnost s mnogo optimizma i snage. Daj joj da osjeti da si ti tamo i da pokraj tebe ona nema ničega da se boji. Nema sumnje, ako muž to čini oprezno, nježno i — naročito — vrlo prijateljski, kao veliki brat, on će je smiriti i malo po malo rastjerati pretjeranu osjetljivost.

Vjernost žene

Prvenstvena oznaka ženina karaktera i njezina najveća kvaliteta je vjernost. Žena voli raditi za druge, brinuti se za njihove poslove, bdjeti nad njima. U obiteljskoj zajednici ona nalazi najbolje središte djelovanja za svoju potrebu vjernosti. Tamo ona može veselo i dobro čitave dane i godine raditi svojim ukućanima.

Muž treba da zna priznati to neumorno zaboravljanje sebe za sreću drugih. On treba da zna zahvaliti za njezinu aktivnost i, prije svega, mora to zamijetiti. Vrlo često muževi gledaju kao sasvim naravnu stvar kako žene kuluče dvanaest ili petnaest sati na dan. A da se ne broji što se one moraju često i noću dizati zbog bolesnoga djeteta ili male bebe.

Koketarija žene

Muškarci običavaju prigovarati ženama njihovu koketariju kao posebnu manu i pogrešku. Ipak su oni kudikamo zadovoljniji kada imaju pokraj sebe lijepu ženu, koja pazi na svoju vanjštinu i urednost. Oni se ponosno šeću s njima ruku pod ruku.

Da li se cvijeću prigovara što je lijepo? Nipošto?

Ipak koketarija ne smije biti pretjerana, a osobito ne smije postati za domaćinstvo izvor stalnih troškova. Stvarno, žena mora ostati u razmjernoj sredini. Ostati dosta zavodljiva, da se nastavi sviđati svome mužu i razveseljavati ga. Ne pretjeravati, da ne izaziva troškove. Općenito, neka nađe skupa s mužem zlatnu sredinu.

Ako bi pretjerala, neka je muž ne grdi, neka ne galami na ludo rasipništvo, nego neka nastoji kako bi shvatila razumne riječi; da je nemoguće izdavati toliko na toalete, da to vodi nesreći i bijedi. Neka apelira na njezin zdravi osjećaj i brzo će prispjeti do razumne sredine.

Ponos žene

I žena posjeduje svoj ponos, koji je drukčiji od muškog. Ona će se ponositi kućom, ulogom domaćice, svojom ljepotom i svojom djecom. To je zdrav ponos, koji je ohrabruje, koji joj pomaže i koji joj dopušta da bude sretna i da usrećuje druge.

Muž ne smije taj ponos skršiti. Ne smije igrati ulogu despota i auktoriteta, koji hoće da sve ravna u kući, da nadgledava najmanje izdatke, koji želi da u svemu odlučuje sam bez ženina savjeta. Ništa nije nepravednije i gore od toga! Žena, koja se muči i radi za kuću, ima pravo na svoj sud u upravljanju njome.

Sve se može postići

Ljubežljivošću muž može sve postići kod žene. Ima muževa koji galame, psuju kad nisu istoga mišljenja kao žena i završavaju govoreći da će biti upravo onako kako oni žele i nikako drugačije.

Većinom će se žena pokoriti, ali jamačno nerado i sigurno bez ikakva veselja. No koliko dugo?

Takav način nije pravi put kojim se postiže obiteljska sreća. Uostalom, mnogo je lakše, kudikamo ugodnije drukčije raditi. Za to je dovoljno da muž na čas napusti svoju oholost da rastumači svojoj ženi kao svojoj supruzi razloge zbog kojih treba raditi ovako ili onako, da posluša

njezine prigovore i na njih odgovori. Tako će doći do zajedničkog rješenja, koje će svakoga zadovoljiti.

A budući da osjećajnost ženu inspirira na izvrsna rješenja, muž će biti kadšto sretan da je slijedio njezine savjete. Važno je pokazati ženi da se na nju računa, da je ona nezamjenljiva družica i pomoć. Neka muž tome doda blagost i čvrstoću u razjašnjavanju i naskoro će uvidjeti da će oni oboje uvijek htjeti iste stvari.

A vi, gospođo...

I vi želite sreću svome mužu? Evo nekoliko savjeta, koji će vam možda u tome pomoći.

Ponajprije, lijepo dočekujte svoga muža kad se vraća s posla. Dapače, ako vam on to i ne pokazuje uvijek, on je sretan, da vas ponovo vidi. On mnogo računa na vaš doček i na vaš smiješak. Znajte mu se nasmiješiti. A osobito kad vam pristupi da vas poljubi, nemojte ga nikada odbiti pod izlikom da ga želite »kazniti«.

Pazite na to da kuća bude uvijek uredna. Ništa nije neugodnije nego kuća u neredu, kada se čovjek želi u miru odmoriti među svojima. Vaša je dužnost da stvorite ugodno i lijepo prebivalište u ovom stanu. Nemojte toga nikada zaboraviti.

Nastojte da budete lijepi zbog njega. Pazite na svoju vanjštinu, na svoje lice, na svoju kosu. Ne zaboravite nikada da se lijepo obučete i pazite na svoju ljepotu kad izlazite. Ali nemojte toga zaboraviti da činite ni zbog njega samoga. Neka vas on ne nađe prljavu, razbarušene kose, neumivenu i mrzovoljnu. Ta on susreće vani mnogo lijepih osoba. To bi moglo slabo ispasti za vas ako počne uspoređivati.

Budite točni! Sigurno, ima mnogo nepredviđenih stvari, osobito s malom djecom, ali ipak s malo organizacije, vi morate urediti tako da vaši zajednički obroci ne budu obavljeni na brzu ruku, nego u miru i u prijateljskoj atmosferi.

Ne vičite na njega ni na koga drugoga. Ta za njega ste vi ideal blagosti i plemenitosti. Vaša će ga galama natjerati da pobjegne od kuće. Ako vam se pak pokaže uslužnim da

vam pomogne, nemojte ga pretovariti kućnim poslovima. I svaki put mu već unaprijed recite što od njega očekujete. Na taj će način moći organizirati svoje večeri. A kad vam se sam ponudi da vam pomogne, nemojte reći: »Ti ne znaš ništa dobro uraditi!«

Ne pretovarujte ga ni svojim brigama. On ima dosta i svojih. Pričekajte malo da nađete zgodan čas kad ćete mu govoriti o svojim mukama. Sigurno to nije baš onda kad se vraća s posla.

Napokon, ne činite ga ljubomornim, pokazujući se odviše familijarnim i koketnim prema drugim ljudima. To znači nepotrebno komplicirati vaš zajednički život. I čuvajte se da svojoj majci ili povjerljivoj prijateljici povjerite da ste najnesretnija žena na svijetu zbog nekog razloga koji ćete već za 14 dana zaboraviti. Budite naime uvjereni da će na ovaj ili na onaj način, to što ste rekli, doći do njega. Što će o vama misliti ili što će vam tada reći? Čuvajte njegovu ljubav prema sebi: bit će vam zahvalan.

Želite li da budete nesretni u obitelji? Nabavite sebi bilježnicu i u nju unesite točno: sve slabosti i nedostatke svoga muža. I one koje radi nesvjesno i nehotice. A svoje slabosti propustite upisati i zapamtiti kao nevažne!

Svježi duh napretka

— To je katolička nauka o velikom problemu bračnog obiteljskog života. Otvoreno i stvarno smo je iznijeli za vašu orijentaciju. Valja je primijeniti u život svake obitelji koja želi da bude Crkva u malom. Opasnost nam danas velika prijeti...

— S koje strane?

— Mnoge obitelji priznaju Boga za svoga Gospodara, ali neće da Njegove principe primijene u svom bračnom životu. Povode se, tobože, za »modernim« shvaćanjem. Međutim, to shvaćanje ne samo da je krivo nego nije ni moderno.

— Zašto mislite da nije moderno?

— Zato jer ima obitelji koje žive uistinu svježim duhom napretka i ritma današnjice slijede tu nauku do njezinih najdosljednijih granica. Ne treba mnogo tražiti. Obitelj Kennedy je po shvaćanju cijeloga svijeta bila moderna, suvremena, svježa, a bračni život te obitelji je vjerna slika ove katoličke nauke.

Takva je bila Jacquelina

Dallas, grad u Texasu, srdačno je dočekao predsjednika. Dok su u otvorenim kolima prolazili kroz guste redove naroda, Jacquelina je mislila na vrijeme izborne kampanje, kad je dva mjeseca bila neprestano uz svoga muža. Prešli su onda 4.000 km, održali koji puta četiri zborovanja na dan, stisli su tisuću ruku, poljubili stotinu djece i uvijek bili nasmijani.

Oni najbliži su znali da Jacquelina nije sanjala o takvu životu, niti ga je voljela. Teško joj je bilo što se njezin muž svom dušom posvetio politici te je mislila da to neće moći izdržati. No kad je vidjela da se on ne može odreći toga, razumjela je svoju ulogu.

Odrekla se svojih sanja o mirnom, tihom obiteljskom životu nepoznate sretne domaćice i postala je nerazdruživom suprugom, pratilicom demokratskoga kandidata. A kad je bio izabran za predsjednika, bila je ponosna što mu je mogla pomoći.

On je pećina

Odmah poslije ženidbe između Jacka, kako je ona zvala Johna, i Jackie počelo se šuškati kao da se oni dobro ne razumiju.

Jack je bio dosljedan i krut politički čovjek. Jackie nježna i profinjena umjetnička duša. On se dosađivao u društvu s umjetnicima, a ona s političarima. On je volio mnoštvo, a ona mala društvanca. On je rado jeo komade mesa i »kartofle«, a ona se oduševljavala za francusku kuhinju.

Jack i Jackie su brzo ušutkali te tračarije.

Zajednički su se dogovorili i Jackie je proučavala američku povijest, a Jack je rado primao poznate intelektualce. Jednom je rekla o svom mužu: »On je pećina i ja se u sva-

koj prilici naslanjam na njega. On je tako dobar: nikad nije živčan, niti zlo raspoložen. On bi sve učinio za mene.«

Jackie je donijela ljepotu, smijeh i red u život Jacka. Ljepotu ne samo po sebi samoj, nego i u stvarima kojima ga je okružila, kao što su cvijeće, slike, elegantan namještaj, nježni porculan i čipkasto rublje. Njezinom je brigom sačuvao zdravlje i pojačao svoje duševne sile. On je opet njoj dao cilj života.

First Lady

Kad je postala »first lady« Amerike, sačuvala je svoju samostalnost. I onda je plivala svojim vlastitim vodama. Ona je posve određeno razumjela koja će biti njezina dužnost na tom mjestu: spriječiti da politika i državni poslovi potpuno ne zagospodare njezinim mužem, da ga ne unište. Od privatnog dijela Bijele kuće učinila je toplo gnijezdo, gdje će se njezin muž za slobodnih časova moći zakloniti i biti čovjek kao svi ostali. Brinula se za njegovo zdravlje, nadzirala je njegovu hranu, bdjela nad njegovim snom.

Sklad u njihovoj obitelji bio je poznat cijelom svijetu. To se očitovalo kad je umro njihov mali Patrick. Oboje su mnogo trpjeli zbog toga. Kad je trebalo da Jacquelina izađe iz klinike (liječnici su napravili carski rez da bi mogla donijeti dijete), ostavio je predsjednik sve državne poslove i odletio po nju. Izveo ju je iz bolnice, gurajući sam kolica na kojima je sjedila.

U svetištu obitelji...

Nije htjela da se o njoj puno govori i da bude viđena. Nije željela da bude nikakav ideal i uzor mode.

Htjela je da uredi Bijelu kuću, da bude ugodno gnijezdo njezinom mužu, koga su političke dužnosti i odgovornosti znale često preko mjere izmučiti. Htjela je da bude domaćica u Bijeloj kući i da od nje napravi stjecište najboljih umjetnika. Htjela je da svoju djecu sama u privatnom krugu odgaja i da svome mužu bude dobra supruga.

Nije htjela da bude neko čudovište čitavoj Americi na vidiku, nego se znala sačuvati svojoj obitelji, svojoj kući.

A opet, baš zbog toga postala je idol Amerike. Promatrala ju je cijela Amerika, to većom željom što se više povlačila u svetište svoje vlastite obitelji. Njezino odijelo, njezina kosa, njezina figura, način kako je odgajala svoju djecu, odnos prema Jacku — sve se imitiralo. U roku od 16 mjeseci samo su dvoje novine u Detroitu o njoj objavile 300 članaka.

Otkako je ona počela rezidirati u Bijeloj kući, nestale su u Americi fantastične nošnje u stilu Farah Diba. Jackieva sportska i elegantna frizura posvuda se imitirala. »Sex-girl« morala je uzmaknuti pred »Lady« kao amerikanski ideal.

Odgojiteljica djece

Jackie je žarko željela da Jacku dade djecu. 1955. i 1956. godine doživjela je dva nedovršena porođaja. Ne svojom krivnjom. A 1957. rodila je malu Karolinu. Njezin sin John je došao na svijet malo prije izbora predsjednika u studenom 1960. godine. A 1963. odmah iza rođenja umro im je sin Patrick.

Prije nego je stupila u Bijelu kuću, rekla je: »Veoma mi mnogo brige zadaju u Bijeloj kući moja Karolina i mali John. Svatko tko ima malu djecu mora biti zabrinut. Naša su djeca naša najveća odgovornost u životu.«

Odlučila je da svoju djecu sama odgaja, da im u Bijeloj kući uredi privatno obitavalište i da ih prije svega čuva da ih reporteri ne proglase »zvijezdama« nacije. Osobito je bila popularna mala Karolina. Kao nekada Shirlly Temple. Jackie je povukla zaštitnu zavjesu pred svojim obiteljskim životom i rezala je iz novina i časopisa sve slike male Karoline koje bi mogle dospjeti u njezine ruke.

Prijatelj obitelji je rekao: »Jackie je majka koja više vremena proboravi sa svojom djecom nego mnoge majke koje ja poznajem. Kada pođete na večeru Kenndyjevima mala Karolina uvijek čeka svoga tatu u spavaćici da se od njega oprosti prije spavanja.«

Jackie se uvijek naprezala da njezina djeca vide svoga tatu koliko je moguće češće. Kad se on penjao u kola, sta-

jala su često i Jackie i djeca na prozoru da se mogu oprostiti od tate. Karolina je morala naročito poslije podne dugo spavati da bi se privikla da naveče čeka tatu.

Saveznici reportera

Ne samo zbog djece nego i zbog muža ona je sakrivala svoj obiteljski život pred radoznalošću. U drugom katu Bijele kuće rasli su Karolina i John gotovo nesmetano od zaposlene žurbe oko kancelarije predsjednika u obiteljskoj atmosferi, koja je bila mjesto odmora i osvježenja za samoga predsjednika. Kad se s njima zabavljao, tada je nestalo s njega sve tvrdo, energično i napeto. U tim časovima, kojih je, nažalost, bilo premalo, on se odmarao, bio je samo otac i partner u igri.

Ali radoznalost male Karoline bila je isto toliko velika kao i novinara. Ona im je bila saveznik. Jednom za vrijeme interwieva na televiziji, što ga je predsjednik držao u svojoj sobi, čitava je Amerika na svoje veselje ugledala kako mala Karolina nezvana ulazi u sobu s maminim cipelama. Milijuni su to gledali i smijali se toplini obiteljskog života.

Taj topao obiteljski život i izraz tako je oduševio Amerikance da je jedan veliki učenjak i glasoviti psihijater rekao: »Amerika treba danas isto tako malu Karolinu kao i predsjednika.«

Poštivana od muža

Kažu da tipična amerikanska žena gospodari u obitelji. Daje ton čitavome životu. Energična, nastoji da sebi ili svome mužu stvori karijeru. Ona je oprezna, praktična, proračunata i ima puno zahtjeva.

Jackie nije bila takva. Ona je respektirala svoga muža neograničeno kao vrhovni auktoritet. Divila mu se i nije pokušavala da utječe na njega u političkim odlukama. Rekla je:

»Žena je najsretnija kad njezin muž može učiniti sve ono što misli da mora učiniti.«

Na jednoj od neusporedivih »Jackie-večeri« bili su perzijski šah i carica Farah Diba gosti u Bijeloj kući. John

Kennedy je napravio galantan i javni kompliment svojoj ženi ovim riječima:

»Šah i ja«, rekao je on u vrlo dobrom raspoloženju, »nosimo isti teret. Taj zajednički teret jesu naše privlačive žene, koje nama političarima umanjuju naklonost mase. Nas smo obojica, Vaše Veličanstvo i ja«, nastavio je šaliti se Kennedy, »prošle godine sa svojim suprugama bili u državnom posjetu u Francuskoj. Ali ja vjerujem, mi muževi mogli smo isto tako ostati i kod kuće«.

Do kraja...

Bostonski nadbiskup i kardinal Cushing, prijatelj obitelji Kennedy, je na svečanoj sv. Misi zadušnici, na kojoj su zajedno s gospođom Kennedy, pokojnikova majka i braća, te belgijski kralj i predsjednik Francuske De Gaulle i mnoge druge odlične osobe primile sv. Pričest, ovako govorio o Jacquelini:

»Uz Predsjednika je stajala puna razumijevanja i ljubavi njegova ljubezna i mila Jacquelina. Uvijek vjerna svojim majčinskim dužnostima, ona je dala nove stranice sadržaju čarobne riječi »Prva dama Amerike«...

Ponosila se svojim mužem, koji je taj ponos uistinu i zaslužio i koji se opet njome ponosio. Veze ljubavi što su ih združile u ženidbi postale su čvrste veze... Božanska joj je Providnost dala milost koja je dana malom broju žena: da je mogla u onom zadnjem času primiti u naručaj svoga umirućeg muža.

Kada ljudi budu govorili o tom teškom času, uvijek će se spominjati i to kako je ona dostojno, puna plemenite ljepote i srčanosti stajala uz svoga junačkoga muža. Mi smo uvijek pokazivali poštovanje njezinoj osobi iz mnogo razloga. Sad smo, eto, morali govoriti o plemenitosti njezina duha.«

Njihova tajna

— Koja je tajna te velike obitelji?

— Bili su u potpunom i doslovnom smislu Crkva u malom. Krist je bio apsolutan gospodar te obitelji! On je bio njezin život. To je bila obitelj molitve. Molila se u kući sve-

ta krunica, obavljala se zajednička molitva prije i poslije jela. To je bila obitelj kućne liturgije i zajedničke svete Mise. U njoj su se poštivali zakoni bračnog života i kršćanskoga odgoja. To je bila obitelj kršćanskoga i ljudskoga apostolata.

Sirakuza

Mlada djevojka Antonija nagovorila je svoga zaručnika Anđela Januso da se vjenčaju u crkvi. On je to učinio. Ali do toga nije ništa držao.

Čim je Antonija osjetila da je u drugom stanju, počele su strašne boli. Više nije mogla izdržati. Otišla je liječnicima. Oni joj savjetovali da ukloni dijete. Nije htjela. U šestom mjesecu blagoslovljenoga stanja upala je u takvu bolest da je već napola oslijepila, oglušila, a znala je ležati čitave sate u nesvjestici. Kad se 29. kolovoza 1953. ujutro prenula iz svoje nesvjestice, učinilo joj se kao da na očima Gospina lika, koji se nalazio nad njezinom posteljom, opaža suze. Podigne se na krevet i prstima se dotakne slike. Uistinu, iz očiju lika suza suzu goni; spuštaju se niz lice.

Uniđe majka i jetrva u sobu, ali svi vide isto. Kad je muž poslije podne došao kući, žena mu reče:

— Čim sam se dotakla suza, posve sam ozdravila.

S ostalim svijetom i on je priznao da je to zahvat Božji na izvanredan način. Tri su dana tekla suze. Svijet je uzimao te suze u vatu i nosio bolesnicima. Za šest mjeseci dogodilo se preko 600 ozdravljenja.

Gospa je proplakala u kući jedne mlade žene koja se suočila s problemima o kojima smo govorili.

Ona nije proplakala zbog Antonije, jer je ona bila junakinja. Štaviše, ona ju je pomogla. Shvatila je njezinu situaciju.

Neka ne proplače ni nad našim obiteljima. Crkva u malom razumije i shvaća Božji zakon, zakon bračne vjernosti i bračnog poštenja. Ona ga u svom životu provodi. Želi da bude oaza takvoga života u pustinji grijeha, koji hara današnjim obiteljima. Gospa će joj biti utočište i spas.

Marija je majka Velike Crkve. Njezina su briga i Crkve u malom.

OBITELJSKI ODGOJ

Vladalo je načelo: najprije zajednički, nevezan razgovor. A tek onda Pater govori. Supruzi iz svoje prakse iznose pojedine probleme i doživljaje.

Ovaj put je prihvatila riječ simpatična mlada žena.

— Krešo ima manje devet godina. I što mi se s njime dogodilo! Poslušajte! Čuo je kako ja sa svojim mužem razgovaram o obiteljskom proračunu što ga imamo isplatiti trgovini odakle smo uzimali robu. Kreši sine na pamet misao da i on podastre meni svoj »račun«. Kod ručka u podne, kad sam sjela za stol, nađem u svom tanjuru papir. Na njemu je bilo napisano brižnom rukom:

MAMA DUGUJE SVOM SINU KREŠI:

Što je išao po ugljen	*500 d*
Što je donosio drva	*750 d*
Što je išao u dućan	*450 d*
Što je očistio tatine cipele	*150 d*
Svega:	*1850 d*

Pročitala sam papir. Stavila ga lijepo u svoj džep. I ni riječi nisam rekla. Samo sam se digla te isplatila određenu svotu. Krešo je triumfalno uzeo novac. Ali navečer je našao u svom tanjuru također jedan listić. Brzo ga zgrabi. Na njemu je pročitao:

KREŠO DUGUJE SVOJOJ MAJCI:

Što ga je devet godina hranila . .	*ništa*
Što ga je njegovala u bolesti . . .	*ništa*
Što ga je čuvala i odgajala . . .	*ništa*
Što ga je naučila moliti se Bogu .	*ništa*
Svega:	*ništa*

Dok je čitao te retke, Krešo se zacrvenio. Za čas je ostao zapanjen. Zatim mi se baci u krilo i sa suzama u očima reče:

— Draga moja mamo! Uzmi natrag svoj novac! Ja ti ga vraćam! Vidim da mama ništa ne duguje svojoj djeci! Sada razumijem da ti neću nikad moći vratiti ono što si za mene učinila. Odsad ću raditi sve štogod zapovijediš. Neću tražiti nikakve plaće...

Svi su se nasmijali tom zgodnom doživljaju. Padali su najrazličitiji komentari. Na kraju Pater zamoli za riječ i počne govoriti o velikom i teškom problemu obiteljskoga odgoja. Pozitivno i stvarno. Kako se taj problem rješava u kršćanskim obiteljskim oazama...

Smisao odgoja

Odgoj u malim crkvama ima točno određenu prednost pred drugim načinom odgoja u obitelji.

— Zbog čega?

— Nekog dana šetao je kipar pored kamenoloma u Karari i tražio nešto. Pitali su ga što traži. On im odgovori:

— Tražim sveca!

— Ovdje nema nikakva sveca! Tražite ga u crkvi, tamo mora biti.

Kipar se samo nasmiješi i pođe dalje svojim putem. Najednom zastade i svojim štapom pokaže velik, grub i neobrađen komad mramora uz veseo poklik:

— Tu unutra sakriven je svetac.

Naručio je taj komad kamena za svoju radionicu. Nakon duljeg vremena izišao je ispod njegova majstorskog dlijeta lijep kip sveca.

Takvi su kipari svi kršćanski očevi i majke, koji iz djece odgajaju svece za Božje kraljevstvo.

Po kojem uzoru?

— Kipari imaju obično jedan uzorak prema kome izrađuju svoje likove. Tko je uzorak kršćanskoga odgoja?

— Sam Isus Krist. Nisu oni geniji čovječanstva, koje smo susreli na početku, nego On — najsavršeniji od svih ljudi. Njegovo Srce, uređeno, skladno, harmonično.

— Zar se u živim obiteljima ne odgaja nasumce? Onako otprilike?

— Ne! Isus Krist je temelj i središte svega odgoja u takvim obiteljima. On kao uzor i model, kao centar i kao cilj koji moramo postići. K Njemu ima voditi odgoj u obiteljima. Odgoj ima svrhu i zadaću da postigne u čovjeku potpun razvoj njegove osobnosti. A to čovjek postiže ako potpuno u sebi oživi Krista. Krist je u čovjeku najsavršenije ostvarenje ljudske i nadljudske veličine.

Je li ostvarivo?

— Da li je ostvariv takav sistem odgoja u obiteljima?

— Iskustvo je pokazalo i pokazuje neprestano kako se u katoličkim obiteljima može doći do toga da djeca osjete jaku i djelotvornu ljubav k Isusu; da Ga smatraju svojim najboljim prijateljem, te da Ga učine trajnim dionikom svih svojih misli i osjećaja. Ali moraju najprije stvoriti u sebi živu sliku o Kristovoj Osobi.

— No ta se slika u životu brzo izgubi.

— Svi mladići koji su u djetinjstvu primili makar samo skroman kršćanski odgoj osjećaju i priznaju da se još nalaze u nekom odnosu s Isusom i da On još predstavlja nešto za njih. Kad je nedavno bila održana jedna anketa s pitanjem: »Što predstavlja konkretno i efektno za tebe, u tvome životu i tvome mišljenju Isus Krist?«, nijedan od neko-

liko stotina mladića nije odgovorio da je za njega Isus Krist protivnik ili neprijatelj ili da On za njega ne predstavlja ništa.

Mladi o Kristu

U toj su anketi došli mnogi odgovori. Citirat ću glavne i značajne izreke mladih o Kristu.

Jedan kaže: »Isus je za mene život moga života...«

Drugi opet piše: »Isus je meni: Tješitelj, Prijatelj, Sidro spasa u napastima. Sklonište, Pomoć, Utjeha, Branitelj, Savjetnik, Otac, Dobročinitelj.«

Neki kažu: »Za mene je Krist dobar prijatelj, kojega još vrijeđam, prijekor mi je ako činim zlo. On je kao ožalošćeni otac, unutarnji glas, poziv da se vratim na dobar put.

Jedan piše: »Za mene Isus Krist predstavlja nevinoga mučenika, koji mi pomaže u napastima. Kad mislim učiniti grijeh, dobivam utisak da Ga udaram direktno u Srce... Promatram Raspetoga i tada se moja duša i moje tijelo odmah povuku od odvratne akcije.«

Pred Njim nijedan mladić ne ostane i ne može ostati indiferentan, pošto je primio bar ograničeni kršćanski i kristocentrički odgoj. Od čitave religije najviše ih interesira Isus Krist, Njegov život, Njegove riječi i poticaji.

— Govorite nam o Isusu! To je spontani uzvik dječje nevinosti, ali i duboka, pa makar i neizražena težnja mnogih mladih.

Nikad prerano

— To znači da to Kristovo sjeme treba vrlo rano zasijati na njihove dječje duše!

— Nikad nije prerano. U nekoj plemenitoj djeci sjeme će odmah proklijati, rast će i donositi kroz čitav život nadnaravne plodove. U drugima će ostati dugo sakriveno među grubim i tvrdim grudama zemlje, ali kad bude ovlaženo suzama, proklijat će i biljka će slobodno moći rasti. Krist je Onaj koji može blagosloviti život i dati radost mladenačkoj dobi.

— Kakav dakle treba da bude program obiteljskog odgoja?

— Bitni je program svakog zdravog katoličkog odgoja da čitava mladenačka dob bude prožeta Kristom, da On uvijek bude prisutan u svakoj istini, u svakoj dobroti i ljepoti. Specijalna karakteristika takvoga odgoja je nastojanje da se prikaže kako je Isus duša svega i čvrst centar istine. Sav je kršćanski odgoj usmjeren prema tome cilju.

Četiri razdoblja odgoja

Po najnovijim pedagoškim istraživanjima u odgoju valja razlikovati četiri glavna razdoblja:

A. Do 8. godina. Glavna je oznaka toga vremena da dijete imitira, nasljeđuje okolicu. U prvom redu svoje roditelje i svoj dom. Ono će biti onakvo kakvi su njegovi ukućani.

B. Od 8. do 13. godina. To je vrijeme osvajanja, mašte, stripova, pustolovnih pothvata, ali sve u djetinjim razmjerima. Zato je izvanredno važno za velike misionarske ideje Crkve, Kristova Kraljevstva.

C. Od 13. do 17. godina je vrijeme sazrijevanja, oblikovanja osobnosti i ličnosti. Mladić ili djevojka postaju slobodna bića, mala zasebna kraljevstva. Nešto svoje! Izgrađuje se značaj, bude se tjelesni nagoni.

D. Od 17. do 23. godine dolazi nazor na svijet. Već je osvojeno kraljevstvo vlastite osobnosti. Sada se ona svjesno opredjeljuje. Stavlja se na svoje mjesto u svjetskom životnom zbivanju. Izabire se zvanje, zauzima se uloga u svijetu.

Roditelji Kristovih oaza to moraju znati. Svjesno moraju pomoći svakom vremenu da razvije ono što zahtijeva.

1. RANO DJETINJSTVO

Govoreći o prvom odgoju djece, ne smijemo nasjedati trostrukoj predrasudi koja je danas veoma uvriježena.

1. »Dijete je premalo da razumije vjerske stvari.«

— Istina je da ne razumije tumačenja i zaključivanja. Ali je obdareno izvanrednim darom da intuitivno prima vjerske vrednote. Štaviše, to primanje je neizmjerno važno i nezamjenjivo...

2. »Bolje je čekati s vjerskom poukom do vjeronauka.«

— Nije istina! Kao što se dijete ne šalje u školu prije nego nauči govoriti, tako je nužno potrebno da ima osjećaj Boga, smisao za molitvu prije nego pođe na vjeronauk.

3. »Budući da je dijete maleno, prikažimo mu vjeru djetinjski!«

— Zato se često govori djetetu samo o »malom Isusu«, o »bradatom« sv. Nikoli, koji donosi darove, o Bogu koji »pravi« oblake. Tako se stvara vjera puna djetinjarija i priča. Kad ponaraste, sve će mu vjersko biti irealno i neozbiljno. Velika umjetnost odgoja neka bude: ne reći ništa što nije istinito. Dijete treba da poštuje vjeru. Ali i istinu! No ne prikazati je tako da se kasnije mora odbaciti.

Što je dijete?

Čovjeka ćete odmah prepoznati po tom što gleda u djetetu. Nekima je ono samo breme, drugima opet dobro osiguran kapital. Sada ga podupiru, da bi kasnije ono podupiralo njih same.

To su sebičnjaci, koji često dožive razočaranje u životu. To je i razumljivo jer sebičnost ne može roditi drugo nego sebičnost.

Drugima pak dijete predstavlja budućnost za ovaj svijet; budućnost naroda, države, napretka. To je već nešto bolje. Ipak dijete nije na svijetu samo zato.

Za Kristove obitelji djeca su neizmjerno vrednija. Ona su stvorena za vječnost. Dijete je po krštenju drugi Krist. Ono ima neumrlu dušu. Po krštenju je u njemu započeo novi život. Kristov život milosti. Taj Božji život u njemu treba da raste i jača. Sav je odgoj samo potpora, koja mora pomagati klici milosti do punoga rascvata. Zato je svako kršteno dijete neizmjerno blago. »Gledajte da ne biste sablaznili jednoga od najmlađih ... Jer njihovi anđeli gledaju neprestano lice mojega Oca!«

I to neprocijenjeno blago izruča Bog poslije krštenja u ruke kršćanskim roditeljima. Kolika čast! Ali i velika odgovornost...

Odmah početi odgojem!

»Ne želim« — piše jedna majka — »svoje dijete razmaziti. Već za vrijeme trudnoće nastojala sam da ne udovoljavam svojim hirovima ili željicama u pogledu hrane. Iz ljubavi prema njemu trudila sam se da budem dobra, ispravna, čestita, iskrena, da gojim lijepe misli, da svladavam strah, da pobožno molim.

Htjela bih da svome djetetu predam u baštinu odlučan i ispravan stav prema životu.

Od svoga rođenja naša je mala bila naučena na red. U određeno vrijeme dobivala hranu i onda odmah ide spavati. Kako li sam sretna što je sama mogu hraniti. Kad bi to samo moglo potrajati ... Ona nije samo meso i krv mene i moga muža. Mi smo joj isto tako predali u nasljedstvo i svoj karakter. O, kad bi ono naslijedilo samo naše dobre strane! Kad promatram svoje dijete, prožima me osjećaj duboke zahvalnosti.«

Na oltaru Djevice

Evo što je učinila jedna domišljata mlada majka. Vrijedno ju je nasljedovati. Bila je svjesna velikoga blaga i velike odgovornosti. Tražila je odmah pomoć gdje je bila sigurna da će je dobiti.

»Poslije krštenja mi smo krenuli do oltara presvete Djevice da joj posvetimo malu Anicu. Svećenik ju je uzeo iz ruku kume. Jednostavno ju je postavio na stol oltara i ostavio je ondje čitavo vrijeme dok je trajala posvetna molitva. U tom se činu krilo nešto nadljudsko. Tako malenu i krhku istrgnuti je iz ljudskih ruku i staviti je na tvrd i hladan stol! Ali je smisao toga bio jasan: to dijete ne pripada nama, nije naša stvar, naše vlasništvo. Ono pripada Gospodinu. Stvorenje je Božje! Zato je sada obilježava svojim pečatom. Taj me događaj pročistio. Ja sam u času shvatila smisao »staroga čišćenja«, jer naša majčinska ljubav ima preveliku želju da bude »lakoma«.

Mir i šutnja

U početku malo dijete očituje samo znakove vegetativnoga života. Njegov osjećajni život je u duboku snu.

Pa ipak, okolica vrlo dobro znade da je to malo čeljade osjetljivo na atmosferu u kojoj se kupa. Zbog njegove krhkosti i zbog velikoga tajanstvenoga smisla prema njemu dugujemo najveće poštivanje. To se očituje u djelima ljubavi i ozračju mira u kojemu treba da živi.

Što se majka sigurnije i mirnije vlada, to je i dijete smirenije. Majka već po samom instinktu znade pronaći ono što djetetu odgovara. Ona zna da se kolijevka mora staviti što dalje od buke, vreve i prejake svjetlosti. Ako malo dijete trpi što nema tih uvjeta mira, ono plače i na taj način očituje svoje nezadovoljstvo.

Bit odgoja

»Mi imamo petoro djece između 12 i 2 godine. Evo, što mi smatramo najvažnijim!

Kudikamo prije negoli razumije Boga dijete Ga mora osjetiti kao nekoga tko je prisutan i koga svi u kući ljube kao nekoga tko sudjeluje u čitavom životu kuće.«

U Božjoj prisutnosti

Koga nije iznenadio pogled kojim je dijete od godine dana ili osamnaest mjeseci ozbiljno promatralo svoje roditelje dok pred njim mole? Ili kad ga križaju prije spavanje?

— Odakle to dolazi?

— Izrazi vjere odraslih očituju mališanu prisutnost jedne nevidljive Osobe, tajanstvene, ali ipak žive. Svi ti vanjski izražaji su znaci i slika prisutnoga Boga. To su prve lekcije katekizma malih. Po njima taj mališan počinje predosjećati samo po sebi veličinu Božju.

— Tata i mama, kada mole, drže se sasvim drugačije negoli inače u danu; drugačije nego pred ikojom drugom osobom na svijetu.

Dijete to instinktivno osjeća i tako ono živi u svrhunaravnom svijetu, kao u nekoj vrsti — ozmoze: ono čime se hrane i od čega žive njegovi roditelji postaje i njegova

hrana. Ono sudjeluje... Ne razumije mnogo, ali pamti, ulazi u osjećaje drugih. Ono prisustvuje kod vjerskog života obitelji, kao i kod obiteljskih svečanosti. Na svoj način, ali živo i stvarno...

To »sudjelovanje« je od neizmjerne važnosti za vjerski život djeteta. U životu se ne može gotovo ničim nadomjestiti...

Pokazujte djetetu slike!

Dijete još ne zna govoriti. No zna gledati! I kako rado gleda! Nosite ga od slike do slike i pokažite mu Mariju s Isusom, svecima, put križa. Brzo i mnogo će puta pljeskati ručicama i ponavljati:

— Mama, još jedanput!

Tada mu pokažite pojedinosti: ruke, glavu, oči! Tako će ubrzo razlikovati svete osobe i znat će ih pokazati još prije nego im znade izgovoriti ime. Kasnije treba prijeći na knjige sa slikama, na sličice. Djeci nije nikad previše slika. Zato ih valja imati u maloj crkvi. Neka se vidi odmah po zidovima da je vaša kuća Kristova kuća.

Prve molitve

U prvoj i drugoj godini kod zajedničke molitve neka dijete mirno sjedi. Prekrižite ga! Ali sada ne više svojom, nego njegovom rukom. Od druge godine dalje počnite ga učiti molitvice. Najbolje u obliku pjesmice, jer to djeca najbrže nauče.

Prije i poslije jela:

»Blagoslovi Isuse, nas i tvoje darove! Zdravo Marijo...«

»Tvoja ruka hranu dala, moj Isuse, Tebi hvala! Slava Ocu...«

Svježe pamćenje

Nije potrebno da dijete razumije sve što govori. Ipak je dobro da moli. U početku neka roditelji s njime mole. Nato će samo početi da ponavlja, najprije zadnje slogove, onda sve više i na kraju će lijepo moliti s drugima.

Dijete ima svježe pamćenje.

Od treće godine dalje neka se dijete samo križa; neka zna Oče naš, Zdravo Marijo, Slava Ocu. U petoj i šestoj godini neka nauči Apostolsko vjerovanje, u sedmoj Deset zapovijedi Božjih, Šest istina kršćanskih, Sedam sv. sakramenata.

— Zar to nije previše?

— Nipošto! Naprotiv! To je još premalo za dijete ako se razdijeli na sedam godina. Ako se pak čeka do prve svete Pričesti i zadnji tjedan počne dijete učiti, razumije se da će se prigovarati kateheti kako previše zahtijeva. Nije on kriv, nego roditelji. Treba početi zarana. Onda se uzljubi i ne zaboravi.

— Da li je dobro navikavati dijete da moli u krevetu? Ili je bolje moliti izvan kreveta?

— Pri jutarnjoj i večernjoj molitvi neka dijete kleči. Samo najmanja djeca i starci neka sjede. Anđeo Gospodnji, te prije i poslije jela neka se moli stojeći. Nije dobro da se dijete navikne moliti u krevetu. Molitva je najvažniji dnevni posao. Zato ga valja dolično obaviti i pri tome se dolično vladati.

Prva tumačenja

U trećoj godini počnite dijete poučavati...

— Tko da poučava?

— U prvom redu majka. Ona ima najviše posla s djetetom, a dijete se u nju najviše i pouzdaje. Pomagat će joj otac, baka, starija braća i sestre. S kakvim veseljem svi uče dijete, da napravi prve korake! Ide iz ruke u ruku! Neka svi pomažu još više oko prvih koraka djeteta k Bogu.

— Kad ćemo poučavati?

— Dobro je za to odrediti posebno vrijeme. Osobito nedjelju. Ali redovito će to biti za vrijeme posla. Dok se guli krumpir, dok se krpa košulja: mali sjedi i tada se razvije nezaboravna vjeronaučna pouka.

— Što treba dijete poučavati?

— Ne previše! Oko treće godine o Bogu, Mariji, Isusu, anđelima. Oko pete godine o grijehu i kazni, o Isusovu trpljenju, adventu, Uskrsu. Sami ćete najbolje vidjeti kada možete s poukom ići korak naprijed.

— Koliko da mu pripovijedamo?

— Ne mnogo najedanput! Dijete će sve smiješati. Ali ono voli da mu se ponavlja. — Često će zatražiti: mama, još jedanput! Istina je kao sjeme: kad se posije, samo uzraste.

— Kako da pripovijedamo?

— Opširno i podrobno! Dijete sve zanima. Kako su se pastiri poklonili Isusu, kakve su darove prikazali, što su rekli... Ništa ne smeta što sve nije spomenuto u Evanđelju. Takve se pojedinosti smiju dodati. Pa ni slikari se, ako žele nešto naslikati, ne gube samo u općenitostima. Ali nipošto se ne smije iskriviti događaj ili istina. Zato se i ne preporuča da se djeci pripovijedaju pobožne legende. Njima će se samo smiješati u toj maloj glavici istinito s izmišljenim.

Upotrijebite sv. Pismo!

— Nepresušivi izvor onoga o čemu treba dijete poučiti nalazi se u Svetom Pismu. Ima u Bibliji napetih događaja: stvaranje svijeta, grijeh Adama i Eve, poziv Abrahama, povijest Mojsija, Ilije, poziv Samuela, Izaije itd. Evanđelje je još bogatije: čudesa, parabole. Ali treba se čuvati jedne opasnosti...

— Kakva nam to opasnost prijeti iz Svetoga Pisma?

— Da se u pripovijedanju zadržimo samo na čudesima. Biblija se ne smije pretvoriti u povijest o vilama. Da se to izbjegne, evo nekoliko najosnovnijih savjeta.

a) Poštivati događaj. Sigurno, treba ga prilagoditi izabirajući riječi što ih dijete može shvatiti. Ali ne »poljepšavajmo« tekstove, nego pripovijedajmo ih onako kako su objavljeni.

b) Treba diskretno potcrtavati način kako se osobe drže pred Bogom: sakrivaju svoje lice, klanjaju se do zemlje, slušaju i pokoravaju se. Kad govore Bogu, govore »Gospodin« ili »moj Bog«. Izrazuju svoje veselje. »Slijepac skoči i potrči prema Isusu.«

c) Knjiga odakle mama čita ove događaje mora biti spremljena. Dapače, ako ima i slika, nije dobro da ostane

u rukama djeci. Ta knjiga postaje u nekom smislu sveta kao i Biblija.

d) Treba pripovijedati samo jedan događaj ili, štaviše, samo jednu scenu iz događaja. Na primjer: neka se pripovijeda povijest Mojsija u više navrata: rođenje, gorući grm, prelazak preko Crvenog mora, Sinaj. Osobito ne gomilati! Dapače, ako i svršimo s jednim biblijskim događajem, a dijete traži »još«, nije dobro popustiti.

e) Iza svakoga čitanja ili pripovijedanja treba neprimjetno nešto učiniti što bi zvučilo kao molitva. Neposredno i nenametljivo valja svršiti u kratkim uzdignućem srca Bogu.

f) Neka se izmjenjaju stranice Staroga i Novoga Zavjeta. Tako radi Crkva u svojoj liturgiji. Neka se često govori o Evanđelju. Radi se o tome da se što prije upozna Isus Krist.

Ta biblijska izgradnja maloga djeteta je vrlo važna. Ona usmjeruje zarana vjersko držanje, pripravlja za budućnost obilje biblijskih slika, koji se neprestano ponavljaju za vrijeme liturgijskih čina u crkvi i na ognjištu.

Posjet crkvi

Ako dijete od četiri godine uđe u crkvu, na njega će više djelovati držanje onih koji mole negoli sama crkva. Ono promatra odrasle kako se ondje vladaju, nastoji se prilagoditi njima, ponavlja riječi što mu se šapću. A na kraju je isto tako sretno što može izići kao i na početku kad je ulazilo unutra.

Kad stupite u crkvu, prekrižite dijete blagoslovljenom vodom. Odnesite ga pred Svetohranište, pokleknite s njime i molite! Dijete će oćutjeti svetost mjesta po vašem držanju.

Još i kod kuće će pitati o onome što je vidjelo u crkvi.

Drugi put se zadržite dulje i pokažite pojedinosti crkve. Kuća Nebeskoga Oca neka postane također i dom vašega djeteta. Pođite s njime i na sv. Misu. Ništa zato ako se koji puta i malo oglasi. Možda će netko i mrmljati. Ali Isus misli drukčije. »Pustite malene k meni, jer takvima pripada kraljevstvo nebesko.« Budući da kod nas nema posebnih

staklenih prostorija za majku s djetetom u crkvi, dobro će biti s malim glasnim djetetom pričekati pred crkvom dok ne svrši propovijed.

Bitno je da i ono sudjeluje kod Mise kao kod zajedničkih čina, i to na svoj način: šuteći, naprežući se da se ispravno vlada, nastojeći da prati vladanje svećenika i vjernika i da se pomalo ugrađuje u sve to. Važno je da ne dobije samo sliku o crkvi kao o kući Božjoj, kamo se dolaze moliti; to je mjesto gdje se skupljamo oko svećenika i skupa s njime častimo Isusa, koji je po njemu prisutan.

Bog sve vidi

Dijete je nešto pogriješilo. Primilo je kaznu. Najteže ga je zadesilo da roditelji za njega ne mare. Domala se poboljšalo. Tada mu recite:

— Vidiš kako te nismo tada voljeli. Isto tako nisi bio ni Nebeskom Ocu drag. On s nebesa sve vidi i zna. Pa i onda ako se sakriješ. Čak i ako si sam...

Drugi mu puta pripovijedajte ovu zgodicu. Mama je otišla u trgovinu. Prije toga je rekla malom Ivici i Mišku: Igrajte se u sobi. Ne smijete izaći van! I budite dobri... Braća su zajedno gledala slike. Tada reče manji (Miško):

— Nitko nas ne vidi. Uzmimo mami kruške!

— Ne, odgovori stariji (Ivica). Mama ne vidi, ali Bog je iznad nas. On nas vidi. Bit će žalostan ako budemo krali.

— Pa pustimo zastore! Bit će mrak. I Bog nas neće vidjeti.

— Bog vidi i u mraku.

Miško se ne da. Odnesimo košaru u podrum. Tamo uopće nema prozora i Bog nas neće vidjeti.

— Ništa ne pomaže. Bog vidi i kroz zidove i kroz vrata. Bog sve vidi, Bog sve zna! Griješiti se ne smije!

Odgoj savjesti

Zarana počnite djetetu odgajati savjest. Ako ne posluša, opomenite ga. Katkad dodajte:

— Nebeski Otac te gleda s neba. Brzo poslušaj da se ne ražalosti zbog tebe.

Drugi put mu recite: — Gledaj kako umivamo obraz, ruke. Pa i na odijelo pazimo. Ako uprljaš svoju haljinicu, mama se ljuti. Isto se tako ljuti i dragi Bog ako uprljamo dušu. Nju nam je On dao. Pri svetome krštenju ju je oprao i postala je bijela kao snijeg. Sjećaš li se one bijele haljinice što je čuvamo iza tvoga krštenja. Takva je, i još ljepša tvoja duša. A gledaj, dušu lako uprljaš. Dijete, koje ne sluša, ružno govori, prlja dušu. I Bog je žalostan. Zato budi uvijek valjan i Bog će te ljubiti. Dobru djecu On više ljudi negoli ih ljubi njihova mama i tata.

Važno upozorenje

Nemojte pretjeravati! Ne zahtijevajte previše! Tijelo djeteta nije razvijeno, ali ni njegova volja. Svladati lijenost, jezik, raspoloženje, to za dijete znači velik napor. Sigurno mu ne smijete popuštati, ali ni prestrogo ocjenjivati dječje slabosti. Inače dijete otupi i postane tvrdoglavo. Osobito ako se poboljša, pređite preko svega kao da se ništa nije ni desilo.

Nemojte dijete strašiti Bogom! Govoriti da je Bog strog, da se osvećuje. Kao da je On neki »crni čovjek« ili »bau-bau«, strašilo koje djecu tjera na posluh. Kako će takvo dijete kasnije naći svoj put ljubavi prema Bogu? O Božjoj pravdi govorite djetetu tada kada je smireno i zadovoljno, a ne kad je neposlušno.

Ispitivanje savjesti

Već u četvrtoj godini počnite s ispitivanjem savjesti. Neka taj važan običaj duboko uzraste u duši djeteta! Za vrijeme večernje molitve recite:

— Bog mi je danas bio dobar. Da li sam ja bio prema Njemu također takav? Čime sam ga ražalostio?

Ustavite se za trenutak, a zatim opet pitajte:

— Kako je danas prošao dan? Da li anđeo čuvar pripovijeda Bogu o meni samo lijepe stvari? Ili je pak žalostan? Da li je naš Ivica bio možda tvrdoglav, da li se ljutio, lagao, prepirao, bio neposlušan, pa ga je mama morala opominjati?

Smiju se spomenuti i učinjene pogreške. No ne smije se zahtijevati da nam dijete ispovijeda svoje grijehe.

— Sada ćemo zamoliti Boga oproštenje. Bože moj, žao mi je što sam sagriješio... i proslijedimo djelo pokajanja. Kada dijete malo odraste, upozorite ga na koju iznenadnu smrt. Uvijek moramo biti spremni. Zato neka se zarana nauči da svaku večer probudi djelo savršenog pokajanja...

Posebne okolnosti

U obitelji netko slavi imendan. Neka se uistinu slavi! Predvečer mu priredite »podoknicu«. Svi, i djeca, neka mu čestitaju. Razložimo im značenje imendana, zagovor sveta-ca. U kratkim crtama opišimo im život njihova zaštitnika. Osim ostalih darova ne zaboravimo ni najljepši dar — molitvu i sv. Misu za oca ili majku, brata ili sestru.

Netko iznenada oboli. Razložite djetetu moć molitve! S kakvim pouzdanjem i kako srdačno djeca znaju moliti!

Dogodi se neka nesreća. Nastojte dijete uvjeriti da se sve dešava po Božjoj volji i da je Njegova volja najbolja od svega.

Spremate se na proštenje, hodočašće. Pripovijedajte djetetu nešto o svetištu, kamo idete. Razjasnite mu da idete za njega moliti Mariju. Donesite mu kakvu uspomenu. I opišite mu kako je bilo.

U blizini se služi Mlada ili Zlatna Misa. Otvorite djetetu oči za čast i težinu svećeničkoga zvanja.

Ima mnogo takvih prilika, što ih valja iskoristiti za odgoj djeteta. Ali najviše će ih pružiti crkvena godina. Neka se ona liturgijski provodi i u vašoj kući, kako je već ranije opisano. To je najbolji način da se dijete odgaja za Boga.

Ljubav prema bližnjemu

Sve što smo dosad govorili ide za tim da se u djetetu razvije ljubav prema Bogu.

Diviti se Bogu u Njegovu stvaranju — znači ljubiti Boga!

Moliti ujutro i naveče i preko dana misliti na Boga, znači ljubiti Boga!

Zahvaljivati Bogu, reći Mu »hvala lijepa« za vodu, za kruh, za kuću, roditelje — znači ljubiti Boga.

Ipak, ako ne pazimo, lako se može dogoditi da govoreći o ljubavi prema Bogu, razvijemo u djetetu izvjesnu sebičnost. Odrasli su često žrtve te pogreške. Govore: »Ja ljubim Boga.« A što čine da se svide Bogu? Što čine za svoga Bližnjega? Poslušajmo Isusa:

»Ljubite se među sobom! Nema veće ljubavi nego dati život za svojega bližnjega.«

Gledajmo kako je Isus radio. On je ljubio bližnjega. Liječio onoga tko je bolestan; opraštao onome tko ga je uvrijedio. Obećaje raj razbojniku na križu. Odozgo sa svoga križa predaje život Ocu i za nas: »Oče, oprosti im ...«

Djela ljubavi

Malo dijete gleda djela svojih roditelja... Mnogo više nego riječi. Ono će po djelima naučiti kako se ljubi. Ako roditelji kritiziraju lako, kako će malo dijete rado gledati bližnjega? Naprotiv, ako roditelji prime pod svoj krov nekoga stranca, bolesnika, malo dijete vidi kako se ljubi.

Tražiti priliku da se drugi razvesele, to je njegov način ljubavi. Prištedjeti kakvu muku svojoj majci, to znači ljubiti mamu. Pozajmiti igračku, to znači ljubiti svoga malog prijatelja. Naučiti neke čine uljudnosti, to znači otkriti oblike ljubavi.

Mi sami ne možemo postići pravu ljubav, Bog ljubi u nama. Zato često stavljamo na usne djeteta pravi čin ljubavi:

— Gospodine, Ti koji si dobar, nauči nas kako ćemo Tebe ljubiti i kako ćemo ljubiti svoje bližnje.

Osobito neka se razvije u djetetu osjećaj za opraštanjem i pomirenjem. To moraju biti svete riječi djetetu. Zamoliti za oproštenje i pomiriti se s onim s kojim je došlo do zavade. Bez obzira na to tko je prvi počeo, tko je više kriv. Isto tako neka traže oproštenje i od roditelja. I prije nego se zahtijeva. Najbolja prilika za to su vlastita braća i sestre. Tu je prva škola ljubavi, velikodušnosti i nesebičnosti. Popustljivosti i radosti praštanja.

Prema ispovijedi i Pričesti

Ovaj odgoj usmjeruje djecu prema sakramentima ispovijedi i Pričesti. To su prvi vrhunci do kojih valja doći. Nije potrebno spominjati neprestano te sakramente. Treba malo po malo spremiti dijete na objavu tih sakramenata, kao što Stari Zavjet pripravljaše Židovi na objavu Kristovih sakramenata.

Prva ispovijed i Pričest spadaju u integralni dio njihova djetinjstva. Zato roditelji treba da živo sudjeluju u doživljavanju svih tih bitnih momenata što ih njihovo dijete osjeća u tim prilikama. To ne smije biti samo posao katehete nego u prvom redu roditelja. Nije dovoljno samo bdjeti nad redovitim pohađanjem vjeronauka nego valja stupiti i u direktan odnos sa svećenikom. Upoznati se s njim. Primati njegove stručne savjete i opomene. Tako da se tom prigodom sastanu velika i mala Crkva u odgoju onih koji će sačinjavati nove stanice Kristova kraljevstva.

Prva ispovijed

Možda će vam izgledati teško da svoje dijete spremite za ispovijed. Ali ne tarite sebi glave! To je vrlo jednostavno i lagano.

Morate se naučiti da se oslobodite naviknutoga uzorka svete ispovijedi iz molitvenika i da se sjetite duše svoga djeteta. Da li ste počeli s djetetom svaki dan ispitivati savjest? Ako niste, ne otežite. To je najbolja pripravа za svetu ispovijed. Podsjetite li svoje dijete na pogreške minuloga dana, pomoći ćete mu k pravom ispitivanju savjesti.

Pripovijedajte mu u detalje Isusovu smrt na križu. Onda je potekla Njegova krv kojom se peru grijesi i u svetoj ispovijedi.

Jedno poslije podne neka pođu majka ili otac s djetetom u crkvu, da mu pokažu ispovjedaonicu, mjesto gdje se kleči, rešetku. Mjesto gdje sjedi svećenik. Opišite mu sve: kako se klekne, što se kaže na početku ispovijedi, kako se tiho govori, kako se moli pokajanje, čeka na odrješenje i gdje se moli pokora.

Svakako, priprava za svetu ispovijed mora biti posao roditelja. Ne može se obaviti za jedan dan. Ona mora teći polagano. I sve najpotrebnije iznositi jedno za drugim.

Što treba ispovjediti

Pri večernjem ispitivanju savjesti možete lako pomoći, da dijete ispravno pronađe što treba ispovjediti.

— Pazi, drago dijete, da lijepo ispovjediš sve ono što žalosti Anđela Čuvara. Promisli, pa ćeš već znati što se ne sviđa Isusu.

Zatim mu pomozite! Vi ćete dobro znati što je osobito manjkavo i slabo.

— Danas si opet bio tvrdoglav... Svađao si se s bratom... Govorio si ružne riječi... Tukao si drugu djecu. Kad budeš išao na svetu ispovijed, reći ćeš u ispovjedaonici, kako je bilo. Trvdoglav sam, otresit. I zato se često svađam s drugom djecom. Tukao sam se, rugao sam se drugima... Drugima sam govorio ružne riječi...

Isto tako spomenite i molitvu, jutarnju i večernju. Ako dijete nerado moli, neka to kaže na ispovijedi. Školska djeca moraju nedjeljom i blagdanom prisustvovati sv. Misi. Mislite na to! Ako niste dosad mnogo pazili da li se točno vrši ta zapovijed naučite dijete da to ispovijeda...

— U nedjelju nisam bio iz lijenosti kod sv. Mise. Koliko puta? Ako je dijete naučilo psovati i kleti, opomenite ga da se sjeti koliko je puta kleo.

Šesta zapovijed

Osobito se teška čini majkama šesta zapovijed. Ako sigurno znate s kime se vaše dijete druži i da su mu grijesi protiv šeste zapovijedi tuđi, ne morate se na tom posebno zadržavati.

Ali danas je gotovo potrebno odmah pretpostaviti obratno.

Svuda ima djece koja odviše vide, čuju i znaju. Ima na žalost, i odraslih koji sebi odviše dopuštaju pred djecom. I dijete koje dugo leži budno u krevetu može doći do svakovrsnih nepristojnosti. Ako niste sigurni kako je s vašim djetetom, recite mu:

— Ti znaš da se moraš uvijek lijepo pokriti i da se ne smiješ dolje na svom tijelu igrati. Ne smiješ dopustiti da se drugi tako s tobom igraju, a ne smiješ ni ti druge doticati. Kad se pereš ili te tamo nešto boli, možeš pogledati. Inače tamo ne smiješ radoznalo gledati ni sebe ni druge. Sa svojim se tijelom ne igraj i drugima to ne smiješ dopustiti. To ne gledaju rado sveti Anđeli i Čuvari. Kad hoće tkogod drugi da se nepristojno igra, pa bio velik ili mali, odmah bježi od njega. S djecom koja žele takva što činiti ne smiješ se družiti. Ako si nešto ružno učinio, moraš to reći na sv. ispovijedi. »Ružno sam se vladao... S drugima sam se ružno igrao...« ili »Od drugih sam se dao nepristojno doticati«... »Hotimice sam ružno gledao... »kod drugih ili »sebe samoga.«

Mjesto riječi »ružno« možete uzeti riječi »nečedno«. »Čisto« ili »nečisto« nije za djecu jasan pojam.

Pokajanje i priznanje

Pri ispitivanju savjesti za sv. ispovijed dobro je djetetu pomoći zasebno, a ne u krugu obitelji. Na svršetku valja probuditi s djetetom savršeno pokajanje. Pokažite mu križ pa mu recite: »Gledaj, dijete, koliko je dragi Spasitelj trpio za nas. Toliko boli zadali su Mu ljudi. Ali ne samo onda! I danas Ga ponovno mučimo ako smo zli i nećemo da budemo Njegova dobra djeca. Kad uprljamo svoju dušu grijehom, to Ga tako boli kao da Ga ponovno razapinjemo. Zato nećemo više ponovo vrijeđati dragoga Isusa. Zamolit ćemo Ga da nam oprosti. Poslije ćemo paziti da više ne griješimo...«

»Kajem se od svega srca, što uvrijedih Boga, najveće i najmilije dobro. Mrzim sve svoje grijehe i tvrdo odlučujem da ću se popraviti i da više neću griješiti.«

Roditelji, nađite pod svaku cijenu vremena da pomognete svome djetetu kod prve svete ispovijedi. O njoj mnogo ovisi da dijete dalje stupa po pravoj stazi. Ako desetogodišnje dijete dođe k svetoj ispovijedi s ovakvim priznanjem:

»Svađao sam se, tukao se, lagao i sve drugo« to znači da je premalo truda uloženo kod priprave za taj sakramenat. Naučite dijete na iskrenost kod ispovijedi! Neka govori bez straha. Pripovijedajte mu kakav događaj o ispovjednoj tajni.

Prva sv Pričest

Ako se približava vrijeme kad vaše milo dijete treba da pođe k prvoj sv. Pričesti, pomozite mu nježno kod priprave.

Prije svega posebno se molite za prvopričesnika.

Njega pak upućujte da čini male žrtvice, da se odvikne od svojih pogrešaka i da moli kratke molitvice.

No nemojte pretjeravati! Morate postupati razborito, da u djetetu ne ubijete veselja i da mu to ne postane muka. Sjetite se da dan prve svete Pričesti nije svršetak, već prvi korak na novom putu. Zato nemojte reći djetetu: »To je tvoj najljepši dan«, nego mu recite ovako:

— Danas smiješ prvi puta primiti dragog Spasitelja. Time si započeo primati sv. Pričesti. Iza prve Pričesti slijedit će još mnoge, a naše srce mora biti svaki put sve bolje pripravljeno.

Na dan prve sv. Pričesti čuvajte svoje dijete, koliko je samo moguće od vanjske buke i rastresenosti. Taj dan mora biti za njegovu dušu blagdan. Odijelo vjenčić i svijeću nabavite već prije da se mališan time odviše ne uznemiruje. Što te stvari budu jednostavnije to bolje. Nemojte nakititi dijete tako da ne zna kako bi se držalo i okretalo. Neka prvopričesnik upravi svoje srce Isusu a ne vanjskim tricama. Takvo držanje je glavna stvar pa valja polagati glavnu pažnju tome. Ako te stvari i dobro jelo držiš jednako važnima onda će i dijete postati lakomisleno. Postavite li pak duhovnu pripravu na prvo mjesto a sve drugo uredite samo usput kao manje važno — jer tako mora i biti — neće ni dijete okrenuti svoje srce od Isusa nego će se i ono savjesno brinuti da se što bolje pripravi i zahvali.

Poseban ispit savjesti

U predvečerje sv. ispovijedi ili Pričesti, kažite svojemu djetetu koju dobru riječ:

— Moramo biti vjerni. Ne smijemo zapasti u stare pogreške. Osobito ćemo se čuvati... glavne pogreške.

Uputite ga kako će se osloboditi te glavne pogreške. Neka se vježba u kreposti koja je protivna toj pogreški. Tako dijete koje je sklono srdžbi neka nastoji da bude mirno kad ga što razljuti. Neka mirno i lijepo s drugima razgovara i neka bude pripravno da im pomogne i bude s njima ljubezno. Prkosno dijete neka odluči da će iz ljubavi k Isusu brzo slušati i prijazno odgovoriti kad ga zapitaju. Neka se revno trudi u malim žrtvicama i odricanju.

Mi smo vojnici Kristovi pa se moramo junački boriti i biti vjerni. Neće biti teško pronaći ono pravo što se tiče vašeg djeteta Ako ste nesigurni, pitajte za savjet svoga župnika!

Zadovoljština

Važno je da ne zaboravimo da smo dužni dati zadovoljštinu. Često čujemo kako se govori:

— Ja ću se opet ispovjediti pa je opet sve u redu.

Ali to nije istina. Nije u redu ako s takvim osvjedočenjem griješimo. Dužni smo, u prvom redu, paziti da se ubuduće klonimo grijeha i učinimo s naše strane sve što je za to potrebno. Također moramo drugome naknaditi svaku učinjenu štetu Inače nam Bog ne može oprostiti. Zato iza prve ispovijedi i Pričesti govorite s djetetom o tome:

— Promisli dobro da nisi kome učinio kakvu štetu: razbio prozor... razderao knjigu.. rastrgao igračku... ukrao štogod... Ako jesi, a ti uzmi novac od svoje ušteđnje, pa nadoknadi štetu. Ako si s drugima učinio kakvu glupu šalu, kaži im da to nećeš više učiniti. A da to popravimo, učinit ćemo nešto dobra. Ako si u nedjelju propustio sv. Misu, ići ćeš dobrovoljno dva puta na sv. Misu u običan dan. Ako si se nekome rugao učini mu sad kakvo veselje. Budi junak i sjeti se kako je to bilo ružno. Djeca Božja moraju biti junačka i odvažna i zlo popraviti dobrim. A za propuste

u molitvi, za uvrede dragome Bogu, pođi svakoga prvoga petka na sv. Pričest i pruži zadovoljštinu Srcu Isusovu za svoje vlastite grijehe. Ima toliko ljudi koji ne daju zadovoljštinu Srcu Isusovu. To neka bude odsada tvoja dužnost. Ređovita!

2. DOBA OSVAJANJA

Bilo je jedne nedjelje prije Uskrsa. Vrijeme kao i većinom u travnju: vjetar i kiša. Sunce ne sije.

Zato Ante i nije na igralištu nego mirno sjedi kod kuće. I to tako mirno da bi stručnjak odmah prosudio: to sigurno nije školska knjiga pred njim. Bit će kakav roman Karla Maya.

Tako je! Ante u mislima boravi u društvu Old Shaterhanda i Winetoua na Divljem zapadu. Obojica se upravo šuljaju prema logoru neprijateljskih crvenokožaca. Ali to nije bilo tako jednostavno. Najmanji šum prelomljene grančice mogao bi izdati obojicu. A onda slijedi mučenički stup.

Ante je zaboravio na kišu i sve drugo. Razumije se da nije čuo kako zvona na obližnjem crkvenom tornju pozivaju na Misu. Nije primijetio kada je njegova majka stupila u sobu.

— Ante, diži se! Inače ćeš zakasniti u crkvu.

Ali on je čitao dalje .. Old Shaterhand je upravo maknuo jednu grančicu da dobije bolji pregled. Tada...

Ante se prestavljen trgao. Nije li to njega u ovaj čas uhvatio jedan Indijanac za vrat? Hoće li mu oguliti skalp s glave? O ne! To je bila majka, koja ga je pograbila za ramena i prodrmala. Po blagom udarcu vratio se s Divljeg zapada u staru Evropu.

— Završi! Zvona već zajedno zvone.

Odmah odloži knjigu na stranu, stavi kapu na glavu i zaleti se prema crkvi...

To je on!

— Niste li prepoznali u ovome Anti svoga jedanaestgodišnjaka? Kao da je vaš sin prenesen na papir. Upravo je i on takav. Karlo May! Đen Đeri astronaut! Takvi su oni! Ne

možete s njima na kraj. Imaju velikodušno srce i dobri su još. Ali čime ispuniti njihove duše žedne velikih pothvata, pustolovina, osvajanja?

— Upravo zato nam i bježe od kuće. Ne mogu se smiriti u kući, nego samo kad imaju čitati što njima odgovara. Tome svemu treba dodati: moj sin luduje za nogometašima...

— A moja kćerka za glumicama! Skuplja njihove slike, slaže u albume i gubi mnogo vremena za takve tričarije... Čime ih zaokupiti? Kao da sam vjeronauk nije dosta?

— Poslušajte čime je kapelan X. zaokupio njihova srca... Kad je Ante došao u crkvu, upravo je započinjala propovijed...

Jonny

— Lokomotiva je bila spremna za odlazak. Dok je strojovođa pregledavao stroj začuje dječji glas: »Halo tata«. Bio je to njegov sin Jonny koji je upravo sjedao na očevo mjesto u lokomotivi.

— Mi idemo na izlet, tata. Zamisli cijela škola će se voziti tvojim vlakom! Smijem li ja ostati u lokomotivi? Učitelj je dopustio. A što ti kažeš? Ja bih rado vidio kako ti upravljaš vlakom?

Kako bi otac mogao odbiti molbu svoga sina?

— Dobro možeš ostati tada se sigurno neće ništa dogoditi.

Prometnik je dao znak za odlazak. Vlak je vozio u daleke bregove 300 djece koja su bila veoma raspoložena. Jonny je pažljivo promatrao svoga oca. Svaki je njegov pokret bio energičan i savjestan. Kadikad je Jonny pogledao kroz prozor. Sunce je obasjavalo plodne doline. »Plavi bregovi« se sve više približavaju. Vlak koji je kao strijela proletio kroz žitna polja dahteći se uspinjao u visine.

Strašna opasnost

— Tata upita Jonny najednom kakav nam to vlak dolazi u susret?

Strojovođa pogleda — i problijedi. Ta ovdje je samo jedan kolosijek! A odozgo juri sve brže nekoliko teretnih va-

gona. Ti se vagoni istrgli i bez lokomotive jurili niz brdo.

Kako je Jonny samo prestrašeno gledao! Vidio je i on da se svi nalaze u opasnosti. Strojovođa je počeo kočiti. Vlak se opirao kao konj kad ga žele privezati. Još jedan posljednji pokušaj. Ta radi se o 300 dječjih života i o njegovu vlastitom sinu. Otac je odrešito naložio sinu:

Jonny gledaj ovamo! Tu je kočnica. Razumiješ li? Pustit ću da vlak krene natraške. Ti poznaješ onu debelu bukvu kod Elnusdorfa?

— Da oče!

— Kada vlak bude prolazio pokraj toga drveta povuci kočnicu. Vlak će stati. Razumiješ li? Nas dvojica moramo sve spasiti.

U zadnjem času

Lice strojovođe je ozbiljno i odlučno. Vlak je pojurio natraške nizbrdo. Mali putnici su veoma uzbuđeni.

— Da li se što dogodilo? Što je to? Mi se vozimo niz brdo, a tako bismo rado pošli gore — u plave bregove — govorila su djeca. Ona i ne slute u kakvoj se opasnosti nalaze.

— Kod crvene bukve čvrsto pritisni kočnicu i nemoj je pustiti dok vlak ne stane — zaviknuo je otac svome sinu! Uzeo je ožeg i iskočio iz jurećeg vlaka Mali je protrnuo. Promatrao je oca kako se junački uspinje prema teretnim vagonima. Zar se njegov otac ne boji smrti? Sad mu je nestao s vida.

Otac je stigao do skretnice. Od glavne pruge odvaja se 50 m mrtve pruge do napuštenih rudnika. Glavno je da je skretnica ovdje. Samo ako nije zarđala. Udarao je ožegom, ali se poluga nije pomaknula. Tutanj teretnih vagona se približavao Činilo se kao da plešu po tračnicama, tako su naglo jurili prema dolini Otac je vukao svom snagom i pri tom mu se izmakao uzdah:

— Moj Bože! ... Djeca ... Moj sin ... !

Skretnica je popustila. Radilo se samo o sekundama. Strojovođa je bio silno uzbuđen. Najednom začuje kako su ti vagoni krenuli na mrtvu prugu i doskora se survali u dubinu.

— Hvala Bogu! Opasnost je prošla. Ali što je s mojim vlakom? Da li je Jonny zaustavio vlak na određenu mjestu?

Dok je on tako razmišljao, Jonny je zaustavio vlak. Djeca su istrčala iz vagona i odjurila prema lokomotivi.

— Što-o-o? Jonny je sam? Gdje ti je otac? Pitali su prestrašeno.

Jonny je pokazao prstom naprijed. Upravo se čuo prasak. Teretni vagoni su se rušili u dubinu. Otac je predusreo nesreću.

Bravo Jonny!

Oduševljena djeca su donijela na svojim rukama iscrpena strojovođu. Jonny je nestrpljivo čekao. Znao je da ne smije ostaviti lokomotivu samu.

— Bravo Jonny! — rekao je otac i zagrlio sina — Mi smo ipak uspjeli!

— Da, tata, ali s nama se vozi još 300 Anđela Čuvara.

Otac se nasmiješio i radosno upravio vlak u »Plave bregove«.

Veliki strojovođa

I čitavo čovječanstvo je jedan vlak. Juri vrtoglavom brzinom. Prijeti mu opasnost od atomske katastrofe. Željan je Kristova mira Kristovih »Plavih bregova«, kršćanske istine. Papa je strojovođa toga čovječanstva. Treba pomoćnika. Mladih, svježih, poletnih. Jonnya, koji bi se ukrcali s njim da mu pomognu spasiti čovječanstvo.

Ante je slušao napregnute pažnje.

— Želite li i vi da se priključite tom velikom djelu: spasavanju svijeta po Kristu na čelu sa Svetim Ocem Papom? Tko želi, neka dođe danas poslije podne u pet sati. Samo dobrovoljci neka se jave. Nitko ne mora. Čut ćete koje oružje valja upotrijebiti, kakve manevre treba poduzeti u tom velikom djelu ... Osvajači mira to ćete postati!

Sklopljene ruke

U točno određeno vrijeme gledalo je pedesetak pari očiju dragoga katehetu. Ante je čekao samo ono . Nije čuo

što je kapelan govorio o Papi, o njegovim planovima... Počeo je shvaćati, kada je pala ova riječ...

— Treba li Sveti Otac pušaka, ručnih granata?... Ili drugoga oružja što sije smrt? Ne! Sveti Otac vam daje danas u ruke drugo oružje. Jače je nego atomska bomba, ali nikoga ne ubija. To je oružje vrlo staro ali je ipak veoma uspješno. Ono ne donosi rat nego mir. Ono ne ubija, nego oživljuje. Ono ne unesrećuje, nego usrećuje.

— Koje je to?

—Naše oružje koje donosi mir Kristov na cijeloj zemlji, to je molitva. Vi morate moliti našega Spasitelja da priskoči u pomoć Svetom Ocu u njegovu velikom poslu za koji se zauzima danas, da donese mir i jedinstvo po cijelom svijetu...

— Hoće li Bog pomoći?

Nije li Isus Krist rekao: »Zaista, zaista vam kažem, što god zamolite Oca u moje ime, dat će vam se.« A Bog drži do svoje riječi.

Uvijek moliti...

....Sveti Pavao nas je pozivao da molimo uvijek, bez prestanka. Jedino takva molitva spašava svijet i donosi mu mir i jedinstvo...

— Ali ja moram u školu Ako molim, a ne pazim što se govori dobit ću po glavi od učitelja mislio je Ante.

— Ako krpam čarape, moram brojiti šavove. Kako ću brojiti i moliti? — mislila je mala Elizabeta.

.... Pa ipak Sveti Otac želi da molimo bez prestanka. No sveti Pavao to razjašnjava: »Bilo da jedete ili pijete, ili što drugo radite, činite sve na slavu Božju!« Da, draga djeco, već ujutro kad ustajete treba da sklopite ruke i čitav taj sa svim onim što dođe, s mukama i nevoljama, da prikažete kao žrtvu dragome Bogu, izustivši bar ovih nekoliko riječi: »Sve ZA TEBE, PRESVETO SRCE ISUSOVO!«

Iako je Ante zamišljao to Papino oružje nekako ratničkije i bojovnije, ipak ga je prihvatio. Obvezao se da će svaki dan prikazivati sva svoja djela za Papine nakane. Da je tražio i veće stvari, sigurno bi ga poslušao... Zašto ne bi

izvršio i tu laganu dužnost, do koje je Papi toliko stalo...? Po kojoj dolazi Kristov mir na zemlju...?

Drugo oružje

Osim molitve kapelan je poučio Antu o još strašnijem oružju kojim se osvaja Kristov mir na zemlji: svojevoljna žrtava.

Evo što je učinio! Iznosimo iz Antina dnevnika.

Srijeda

»Danas smo u školi imali diktat. Išlo mi je lagano za rukom. Ali najednom je došla riječ »svjedodžba«. Nisam znao da li se piše sa »č« ili sa »dž«. Htio sam pogledati kod svoga susjeda Tada mi na sreću dođe misao da učinim jednu žrtvu za Papine nakane. Nisam pogledao. Bilo me je stajalo mnogo muke, ali mi je kasnije bilo drago.

Kad su danas došli kolači na stol, rekao sam već iza drugoga komada: »Hvala lijepa«. A ipak sam, zapravo, htio još uzeti.«

Četvrtak

— Ante, htjela bih ti izručiti jedan pozdrav.

— Od koga, majko?

— Od učiteljice glasovira. Veoma je zadovoljna s tobom. To mi je neobično drago. Evo ti 100 dinara, pa kupi sebi čokolade.

Zahvalio sam i bio sretan i zbog pohvale i zbog nagrade. Poslije podne htio sam kupiti sebi sladoleda. Upravo sam se uputio premo slastičarni, kad mi dođe na pamet da je bakin imendan. Nju bi veoma razveselilo kad bih joj kupio cvijeća. Stajalo me muke, ali se odrekoh sladoleda i kupih cvijeće. Žrtva za Papine nakane mira na zemlji. Kad je baka ugledala cvijeće, otvorila je usta od zadovoljstva. A njezine su oči sjale od sreće i ganuća. I drugi put ću učiniti tako.«

Petak

»Oh! Huuuu! Opet grah! Ali danas je tata gledao! Jeo sam ga kao da mi je najmilije jelo.

Kod gimnastike, dok sam trčao, podmetnuo mi je Franjo nogu. Digao sam se i prilijepio sam mu dobru ćušku. Profesor nije vidio. Ali meni je sinulo u pamet: bolje bi bilo da to nisi učinio i da si podnio žrtvu. No još nije kasno! Nije sve izgubljeno. Nakon kratkog vremena uputio sam se do Franje i zamolio ga za oproštenje. Stajalo me skupo...«

Apostolat!

Drugom zgodom kapelan je razjasnio treću dužnost mladih!

— Prije nego je Isus otišao na nebo, dao je apostolima zapovijed da uče sve narode ono što su od njega čuli. Da raznose Kristov mir po čitavu svijetu. Apostoli su izvršili taj zadatak. Jedanaest ih je dalo za to svoje živote. Ta zapovijed vrijedi i za današnja vremena. Papa i biskupi je moraju izvršavati. A vi, mladi prijatelji, morate im pomoći u tome. Ne samo, kako ste već čuli, po molitvi i žrtvi, nego također, da i vi sami postanete apostoli...

— Kako?

— Sveti je Franjo Saleski rekao: »Jedan gram dobroga primjera vrijedi više nego metrički cent riječi...«

— A gdje mi možemo pokazati dobar primjer?

— U školi, u kući, u crkvi, kod vjeronauka, na cesti, kod igre...

Ante kao apostol

Mrtav od umora bacio se Ante te večeri na krevet i zaspao za tren. Još prije je mama spustila zastore na prozore da ga zrake svjetla s ulice ne smetaju pri spavanju. Misli su mu letjele prema školskoj Misi... Kada je unišao u crkvu, zalupio je vrata uz strašan štropot. A djeca koja su za njim dolazila, videći njega, učinila su to isto.

Kad je došao do škropionice, turio je u nju cijelu ruku, zamočio je i okolo prskao po prisutnima. I, razumije se,

drugi su učinili isto. Pod pokraj škropionice bio je sav mokar.

Mjesto da mirno uđe u klupu, zaletio se prema njoj brzinom trkača na 100 metara. Razumije se, dvojica ili trojica za njim.

Nije načinio propisan poklon Isusu. Mjesto da poklekne do zemlje desnim koljenom, on je samo malo trknuo nogom. Drugi isto tako.

Nije kleknuo na svoje mjesto. Odmah je sjeo. I započeo razgovor sa svojim vršnjacima. Tako je doskora cijela klupa oživjela, kao da se nalaze u školi za vrijeme odmora.

Za vrijeme propovijedi mijenjali su međusobno marke. Iza toga je odjeknulo zvono za podizanje...

Prestrašen, Ante se trgne. Gdje je bio? Zvono je zvonilo još uvijek... Kako?... Što?... Pospano je trljao oči. Oh, to je bila budilica što ju je dobio na dar kod prve sv. Pričesti. A sve je to dosad zapravo sanjao... Olakšan, duboko je odahnuo. Ali kad je došlo vrijeme školske Mise, radio je sve drugačije negoli je sanjao.

Pobožno se prekriži blagoslovljenom vodom. Polako krenuo prema klupi. Duboko i pravilno poklekao pred najvišim Kraljem u svetohraništu. Tiha molitva do početka Mise. Nijedna riječ sa susjedom Ukratko: sasvim drukčije.

I... ostali su slijedili njegov primjer te su radili isto tako.

Svaki dan Božić

— Pa to je nesmisao! Ali bilo bi lijepo. Uvijek čovjeka za srce uhvati posebno raspoloženje onoga divnoga dana kada stojimo uz božićne jaslice i gledamo siromašne pastire kako se klanjaju Isusu.

— Što nismo i mi živjeli u ono vrijeme!

— Stoj! Nema razloga da budemo žalosni. Naprotiv! Mi imamo nešto bolje nego pastiri.

— Tako?

— Ne vjerujete? A ipak je tako. Vi ne samo da smijete klečati na podu pred Božanskim Djetetom, nego On sam dolazi u vaše srce. U njemu se nastanjuje. Ostaje sasvim, sasvim kod nas. A ta nepojmljiva pojava događa se kod sv. Pri-

česti. Nemam li pravo? Svaka sv. Pričest je za kršćanina pravi Božić... Zašto ljudi slave taj Božić samo jednom na godinu? Čovjek bi pomislio da Božić i slavimo u prosincu da dobijemo darove samo zato.

Vrhunac osvajanja

— Sveta je Pričest ujedno i vrhunac osvajalačkog oružja kojim Papa ostvaruje preko osvajača mira svoj veliki program: Kristov mir unijeti u čovječanstvo i u obitelji.

— Zašto?

— Prvo: Osvajač mira rado će sklopiti ruke i moliti. Neće li to najbolje naučiti od Onoga koga prima u sv. Pričesti? Neće li pak najsrdačnije moliti kad mu je njegov Kralj tako blizu?

Drugo: Osvajač mira mora prikazivati žrtve. Neće li to najbolje naučiti od Božjega Sina, koji se tako ponizio da je postao čovjek, da se rodio u staji kao maleno dijete? Čitav njegov život bio je trajna žrtva. A dovršio ga je kao žrtva na križu.

Treće: Osvajač mira mora biti apostol. Tko je bio veći apostol od onoga Djeteta u jaslicama? I mi moramo Njemu poći u školu, kao što su išli Petar, Ivan, Jakov i ostali učenici.

Očito je da četvrti zakon Osvajača mira u sebi sadržava sve ostale. Zato Osvajač mira mora živjeti tako da mu srce bude čisto i pripravno da svaki dan prima svoga Kralja u svetoj Pričesti. Zato on voli slušati svetu Misu i ministrirati kod nje jer zna da po njoj Isus dolazi do nas...«

Mjesečna pošta

Svaki mjesec svi Osvajači mira cijeloga svijeta dobiju poštu. Pismenu poruku. Ili pisanu — zapovijed.

— Od koga?

— Od samoga Pape! Iz Rima! Svaki mjesec on osobno zapovijeda na koje se nakane svakog dana Osvajač mira mora moliti, žrtvovati, pričešćivati se. U Rimu živi Vrhovni Upravitelj te Papine pošte. Zove se Generalni Upravitelj

Apostolata Molitve. Preko njega se ona razašilje po čitavome svijetu.

— Što stoji u tom Papinu pismu?

— Svakoga mjeseca izrazuje Sv. Otac svoje dvije velike brige. Jedna od njih obuhvaća poganske misije, tj. krajeve, gdje još nema redovite crkvene uprave. Obično ih izrazi u dvije kratke rečenice. Razumije se da Osvajači mira tu nakanu pažljivo pročitaju i poslušaju njihovo tumačenje u crkvi ili pročitaju u »Glasniku Srca Isusova«. Oni moraju te Papine brige posvojiti. Sada oni znaju točno za što se moraju moliti, za što prikazivati žrtve, za koje nakane primati sv. Pričest toga mjeseca. Ali ne samo Sveti Otac nego i pojedini katehete imaju svoje brige. Zato oni propisuju svoje nakane znajući da Osvajač mira neće zaboraviti ni svoju neposrednu okolicu.

To znači da oni svaki mjesec pomažu kočiti, zaustavljati vlak čovječanstva da ne srne u propast! Upravo kao Jonny... To je nešto za nas...

Odgovor na list...

— Ali na svaki list, na svaku dopisnicu treba odgovoriti. Da li Osvajači mira konkretno odgovaraju Papi na njegovu poštu?

— Jest! To oni čine. A to nije ni tako teško. Svakog mjeseca osvajač mira prima kovertu, u kojoj se nalazi sve već lijepo umnoženo, natiskano, napisano. Ondje treba samo da naznače nekoliko crtica i brojeva...

— Zašto?!

— Zato jer je na listićima već naznačeno što treba učiniti. Ta ceduljica nosi naslov: »Zlatni listić za Papu«. U zgodnoj križaljci su naznačeni dani sa strane. A onda je posebno iscrtano što se može svakog dana u mjesecu učiniti za Papine brige: dobra nakana — Sveta Misa — Pričest — pohod crkve — strjelovite molitvice — dio krunice. Kada osvajač mira nešto od toga izvrši naznači to u križaljci. Na kraju mjeseca se to pokupi i preda kateheti. Ovaj to šalje u Zagreb, a onda se to od vremena do vremena šalje u Rim, dok konačno ne dođe do samoga Pape, kao zbroj svih odgo-

vora svih Osvajača mira cijeloga svijeta. Nije li to nešto krasno?

— Tako je! I mi želimo da budemo Osvajači mira! Ali koji su uvjeti da to postanemo?

— Obaviti Veliku Devetnicu Spasa, tj. devet prvih petaka prema knjižici koja je napisana upravo za Osvajače mira pod imenom: »Prema svemiru...« A iza toga svečano primanje...

Pomozite ovo...

.... Roditelji, u tom razdoblju od 8. i 13. godine nije dosta da samo svoje dijete šaljete na vjeronauk ili na nedjeljnu svetu Misu. Ono treba da ima takvu misao, taj sadržaj, takav mladenački ideal kakav je ovdje ocrtan...

— Što mi možemo tu učiniti?

— Nagovorite katehetu, župnika, da počne raditi po toj metodi. Bilo preko ministrantske grupe ili drugačije. I djevočice mogu sudjelovati pri tome. Osim toga, vi podržavajte taj duh u svojim obiteljima. Vidite da je to zapravo duh Crkve u malom. Samo primijenjen djeci. I njima je Isus Krist sve. Njegov je život njihov život. Oni žele biti molitelji, apostoli, povezani sa žrtvom svete Mise i Euharistije. Točno kao i pet elemenata oaza Srca Isusova. Samo je sve izraženo na dječji način.

— Uistinu je tako!

— Ukoliko to budete činili u svojim obiteljima, nećete morati da djecu tjerate u crkvu, na vjeronauk, na Pričest i ispovijed. To će ih samo po sebi privlačiti i osvajati. Oni će biti pomoćnici Velikom Strojovođi u Rimu...

Seksualni odgoj

— A sada pređimo na drugo područje na kojemu mladi traže pomoć obitelji!

Često su porazne statistike o tom odakle djeca saznaju za tajne života.

— Upravo je tako! U najvećoj većini djeca su danas već upućena prije trinaeste godine. Najviše od zlih prijatelja i pokvarene knjige. A roditelji su pozvani prije svega da

ovdje razjasne sve što treba znati Treba da prestane onaj krivi obzir i lažni stid...

— Ne znamo kako bismo to učinili?

— Iznijet ćemo ovdje veoma konkretan i neposredan opis takve inicijative. Liječnica majka je provela nekoliko divnih tjedana u šumskoj tišini s nekoliko djevojčica od trinaest godina. Evo kako ih je sve uputila. Stekla je njihovo povjerenje. A nije ga izgubila u nestvarnim i naivnim odgovorima.

Što je menstruacija?

— Mama, što je zapravo menstruacija? — upitala me jednog dana Margareta u prisutnosti Izabele i Ivanke. U razredu imam drugaricu, koja je oslobođena od gimnastike kad ima menstruaciju. Reci mi zašto se ona pojavlja svakog mjeseca, i to samo kod djevojčica.

Ostala sam mirna jer mi se pružila prilika da ih uputim u tajne života.

— Već sam vam rekla da mala djeca nastaju i rastu najprije u krilu svoje majke. Bez menstruacije to ne bi bilo moguće...

— Događa se da djevojke dobiju dijete, a da i nisu udate?

— Na žalost, tako je, Margareta! No Dobri je Bog ustanovio brak da djeca rastu pod zaštitom oca i majke. A vanbračna djeca se obično moraju odgajati u javnim ustanovama i nemaju pravoga doma.

Rastite i množite se...

— Mama, kako dolazi do začeća djeteta? Je li dovoljno zadržati jajašce da ne izađe iz tijela?

Kako li sam dobro učinila kad sam ih molila da preda me iznesu sva pitanja koja ih zaokupljaju! Da Margareta nije neprestano pitala, Ivanka bi mi vjerojatno postavila ista pitanja. Objasnila sam im očevu ulogu i pokazala veličinu braka i potrebu da poštujemo svoje tijelo. Bog je htio da roditelje pridruži svome stvaralačkom djelovanju... Zato je rekao Adamu i Evi: »Rastite i množite se«

— pošto ih je sjedinio u braku. Taj se nalog odnosi samo na bračne drugove.

— Ipak mnogi ljudi ne žele imati djece...

Kako li su djeca u naše dane rano zrela! Nekad se njihove vršnjakinje ne bi zanimale za takva pitanja. Čemu im uskraćivati odgovor? Potražile bi ga negdje drugdje, pa je bolje da ih mama uputi u te stvari.

— Tko svojevoljno uskraćuje život djetetu, počinja težak grijeh. U mnogim slučajevima se posljedice toga brzo odraze i na zdravlju tih ljudi. Dolazi na primjer do raznih seksualnih i živčanih oboljenja. Kasnije, u starosti, kada ti ljudi ostanu sami, žale što nemaju djece kojima su uskratili život.

Pitanje pobačaja

— Mama, što je to abortus? — upitala me Ivanka.

— Gdje si čula za tu riječ, dijete moje? — upitala sam je začuđeno.

— Za vrijeme duhovskih praznika čitala sam u nekim novinama da je jedna žena bila osuđena zbog abortusa i otada sam uvijek željela da te pitam što ta riječ znači.

I opet mi je bila dužnost da odgovorim.

— Ima osoba koje su ne ustručavaju da bez ikakve grižnje savjesti ubiju zametak. Žena koja na to pristane ne zaslužuje ime majke. Država kažnjava takve čine jer škode zemlji: da bi neki narod mogao živjeti, potrebno je da broj rođenih bude veći od broja umrlih. Abortus je umorstvo. Zametak živi ima besmrtnu dušu, iako njegovo tijelo nije potpuno razvijeno. To je isto takav zločin kao i kad se ubije odrasla osoba.

— Je li moguće da ima takvih ljudi? Možeš li ti to shvatiti?

— Kad se pruži prilika, odvest ću vas u kliniku — rekla sam na to. — Moći ćete vidjeti u špiritu ljudske zametke u raznim stadijima njihova razvoja... Po nesreći se događa i da se djeca rađaju prije roka i to me se uvijek duboko doima.

Poštivanje tajne života

Te razgovore smo vodili za vrijeme šetnje po šumi. Osim jednog lovca, nismo sreli nikoga drugoga. Na povratku mi je Margareta rekla:

— Mama, kakav li smo lijep dan imale danas. Još ću ga se dugo sjećati.

— Sjećajte ga se da iskažete poštovanje Božjoj veličini i stvaralačkoj moći, ali o tom ne razgovarajte sa svojim drugaricama, u razredu! Njih treba da upute u tajne života njihove vlastite mame. Te su tajne previše duboke i svete a da bi se o njima moglo bezrazložno pričati. Sačuvajte taj razgovor u dnu svojega srca, pa ako jednoga dana imate kakvih drugih pitanja, ne ustručavajte se doći do mene: ja ću vam uvijek dati odgovor.

— I ja bih htjela jednoga dana biti majka. Što znače bolovi i muke kad je tako velika sreća imati svoju vlastitu djecu...

Kako ste mogli...?

Nakon večere djeca su pošla spavati, a ja sam ostala sama sa svojom susjedom Izabelom.

— Gospođo, vi ste me uputili u mnoge stvari, o kojima ni ja nisam imala pojma. Ali čudim se da ste o tom tako otvoreno govorili djeci od trinaest godina...

— Poznavanje stvarnosti prištedjet će im mnogo nepotrebnih neprilika. Margareta i Ivanka su već velike djevojčice i tajne života valjalo bi im otkriti prije ili kasnije, a ja ne bih htjela da to učini bilo tko. One su navikle da ja odgovaram na sva njihova pitanja pa nikako nisam mogla da uzmaknem pred tako važnim problemima. One bi pokušale kod svojih drugarica ili u knjigama naći odgovor, koji bi im mogao dati krivi pojam o životu. Želim da poznaju život u cjelini, njegove radosti i boli, da budu ispunjene divljenjem i poštovanjem prema tajnama božanske svemogućnosti. Bez poštovanja ne može biti prave ljubavi, kao što nema ni kuće bez temelja. Previše volim svoju djecu a da bih prepustila bilo kome da rješava njihove tako velike probleme. Majčina je dužnost da sama pravodobno uputi

svoju djecu u tajne života. U naše vrijeme ona ne smije dugo čekati na to jer djeca postaju zrela prije nego nekada. Vi ste primijetili kako su pitanja tih djevojčica logična. Jesam li onda smjela izbjeći odgovor ili im reći ono što nije istina? Ne, jer to ne bi bilo za njihovo dobro.

— Kakva li je sreća za Margaretu i Ivanku da imaju takvu majku! Ja sa svojom majkom ne bih nikada mogla razgovarati o tom iako je ona prema meni bila dobra i uvijek me mazila. Ali sada vidim da je to bio nedostatak s njezine strane...

Očeva je dužnost

Kao što majka mora rastumačiti svojoj kćeri sve ono što je u vezi s tajnom života baš u vrijeme njezina »sazrijevanja«, tako isto i otac treba da rekne sinu istinu.

Krajnje je vrijeme da roditelji spoznaju važnost toga pitanja. Osobito očevi u odnosu prema sinu. Neka ne bacaju odgovornost jedan na drugoga: roditelji na školu, škola na Crkvu, a ova opet na roditelje.

Glavno pitanje koje uzbuđuje oca jest:

— U kojoj dobi treba da govorimo sa svojim sinovima?

— Ovdje se ne može odrediti dan i sat. Mora se najkasnije govoriti tada kad se dijete počinje baviti tim pitanjima. To je različito prema zrelosti i utjecaju okoline. Ali, općenito govoreći, seksualna težnja za znanjem kod većine djece između pet i sedam godina postavlja pitanje o majčinstvu, između devet i dvanaest godina o očinstvu. Kao glavno pravilo vrijedi: radije pola sata prerano negoli pola sata prekasno.

— Ali ja čuvam svoje dijete!

— Nemojte tako govoriti! To je danas upravo nemoguće. Suučenici, neoprezne izjave odraslih, izlozi, reklame, filmski oglasi- naslovne strane ilustriranih časopisa, sve to trajno pobuđuje maštu i podražuje radoznalost. Nemoguće je život djeteta trajno nadzirati.

— Takva tumačenja kriju u sebi velike opasnosti...

— Doista fini uvod u to pitanje nije škodio još nijednom djetetu, nego je samo ojačao povjerljivu vezu prema roditeljima. Jedna 16-godišnja djevojčica priznaje: »Sa 12 godina saznala sam veliku tajnu od svoje majke. Onako kako mi je to ona prikazala ja sam dalje nosila i to je odredilo moj daljni život.«

Evo, oče, osnovne orijentacije za taj razgovor!

Prvi muž i žena

— S prvim ljudima Bog je ostvario svoju ideju o čovjeku. Svaki od njih ima specijalnu zadaću. Žena svoju, muškarac svoju. Ali upotpunjujući jedno drugo, daju potpun pojam čovjeka.

Svojstva muža jesu: hrabrost i odvažnost. On ima jaku volju, smion karakter. Na njega se obično svaljuje životna borba. On vodi.

Ženu bi životna borba lako skršila. Njezinu životu više odgovara mekano tlo obiteljskog doma, gdje ona s ljubavlju njeguje djecu i razveseljuje muža kad se umoran vraća iz životne borbe. Ona se uvijek mora nasloniti na nekoga.

Stvoriteljeve namjere

Bog je imao još i druge namjere kad je stvarao čovjeka kao muškarca i ženu. Dao im je dio svoje stvaralačke snage. Htio je da i oni preuzmu dio Njegova stvaralačkoga djelovanja. Da ispunjaju novim potomstvom prazninu što je prouzrokuje smrt među ljudima.

Učio si u vjeronauku da je Bog samo prve ljude neposredno stvorio. Kako dolazimo na svijet? Kako se rađaju mala djeca? To je pitanje važno i zato ću ti kratko odgovoriti da saznaš od svoga oca ono što bi morao znati kao odrastao mladić.

Pupovi života

Jesi li vidio zimi pupove koji su se mirno šćućurili na uspavanu drveću? Svaki je od njih izvor novoga pupanja, novoga ploda. Pupovi trebaju samo poljubac sunca pa će propupati i rascvjetati.

Cvjetovi čekaju pohod svibanjskih kukaca ili svježeg povjetarca da donesu pelud muškog cvijeta i da ga prospu na pestić ženskoga. Kad je pelud dodirnuo pestić, mogli bi-

smo kazati, da su se u tom trenu oba cvijeta slila u ljubavi. Oplođeni pestić počinje rasti, razvijati se... Postaje sve veći, dok iza nekog vremena pred nas ne padne zrio plod. A u plodu novo sjeme.

Tako se Stvoritelj brine da prirodda sama sebe neprestano obnavlja.

Izvor života

No Bog se upravo tako pobrinuo i za čovječanstvo. Dao je roditeljima roditeljsku, stvaralačku moć. Neku tajanstvenu snagu, kojom mogu staviti na svijet novi život. To je ono što se danas obično naziva spolna ili seksualna snaga kod muža i žene.

Ta snaga niz godina drijema u djeci poput onih pupova na drveću za vrijeme hladne zime. Ali dolazi proljeće. Mladić se razvija. Djevojka također. On je uzima za ženu. Oni se moraju međusobno pomagati i međusobno djelovati da nastane nov čovjek. Otac, naime, mora povjeriti majci jedan dio svojih stvaralačkih snaga jer samo se tako probuđuje život u maloj klici u majčinu krilu i samo tako od te klice može postati dijete.

Ne nosi samo mati nove životne klice u sebi, već nosi i otac. Zovu se spermatozoidi. Djetešce nastaje u majci tek onda kad se sjedine klice oca i majke u maloj kolijevci majčina tijela, tj. kada očeva klica prijeđe u majčino tijelo.

Tada taj mali pupoljak počinje rasti, razvijati se i kada nakon devet mjeseci dovoljno ojača da padne kao plod iz ljuske, otrgne se od hranjiva majčina krila i tada kažemo: rodio se novi čovjek.

Sveta ozbiljnost

U cijelom planu Providnosti vlada načelo: što može Bog proizvesti po drugome, toga On ne čini sam. Služi se stvorenjima.

Kako je to divno! On daje da budemo dionici i u najvećem Njegovu djelu u — stvaranju, davanju života.

Bez toga ne bi bilo ni oca ni majke. Ni braće ni sestara. Ne bi bilo obitelji. Ne bi odjekivala kuća od zvonkoga smijeha djece. Bilo bi pusto u našim domovima. Ta je uredba divna, sveta, uzvišena osnova Stvoriteljeva. Nije to ništa crno i prljavo. Treba da imamo poštivanje prema Božjoj volji i prema tom divnom redu.

Ali tu je i obaveza! Naša dužnost: da tjelesne organe koje nam je Božja mudrost dala za množenje ljudskoga roda i neprestanu obnovu čovječanstva upotrebljavamo samo za tu jedinu svrhu rađanja, i to samo u okviru što ga je On postavio — u nerazrješivoj ženidbi.

Nered i grijeh

Zato na svoje spolne organe smijemo misliti samo s najsvetijom ozbiljnošću. Nikada nemoj slušati dvolične razgovore! Nemoj te organe bez razloga gledati ni dirati. Kao što ne bi smio dirnuti svoja pluća, mozak, srce kad bi do njih mogao doći, tako ne smiješ bez razloga, iz neozbiljne igre, naslade, lakoumnosti ni taj svoj organ dirati i podraživati.

Osnova je, naime, Stvoriteljeva da do ženidbe svatko bez razlike sačuva svoje tijelo i svoju dušu u neoskvrnjenoj čistoći. Bog je dopustio to sjedinjenje, koje dovodi do novoga djeteta, samo u zakonitoj ženidbi. A nasladu, koja se tu javlja dopustio je samo onda kad je dozvoljeno i sjedinjenje. To znači opet u nerazrješivoj i doživotnoj ženidbi. Tko svoj spolni organ na koji drugi način upotrebljava, radi užitka, naslade, teško griješi protiv samoga sebe, protiv ljudskog društva, protiv čovječje naravi, protiv svete Stvoriteljeve volje.

Zašto?

— Kako to da je taj život sveta i dobra stvar u ženidbi, a izvan nje je zao i težak grijeh? Kako je to moguće? Ili je nešto uvijek grijeh ili nije nikada?

— I sam možeš lako odgovoriti na to. Jest, Bog je stvorio cijelo ljudsko tijelo sa svim njegovim potrebama i čežnjama. Prema tome je i taj seksualni nagon dobar. Njegova upotreba nije zla. Ono, naime, što je Bog stvorio, ne može biti u sebi zlo. No čovjek može biti zao i to zlo upotrebljavati, tj. upotrebljavati onda i u onakvim prilikama i onako kako to Bog ne dopušta.

— Ali zašto je Bog zapovjedio da se to ne smije upotrebljavati nego samo u zakonitoj ženidbi?

— Prije svega: Bog je apsolutan gospodar. Nije dužan nikome polagati računa o svojim zakonima. Tko je načinio neki stroj, znade najbolje što mu je potrebno da dobro radi i da se ne pokvari. Čovjeka je zamislio Bog i On najbolje znade kako čovječanstvo treba živjeti da se ne pokvari. A zatim: gledaj povijest i život! Povijest pokazuje kad se taj nagon upotrebljavao mimo ženidbe, kada su se narodi na taj način rascrvali, nestalo ih je. To je slučaj sa starim Rimljanima, Grcima, Asircima, Babiloncima. U današnje vrijeme mogli bismo spomenuti čitave naše krajeve u kojima više i nema starosjedilaca. A zatim pogledaj svoje kolege koji su se seksualno izopačili. Zar su oni zdrav elemenat za ljudsku zajednicu i za ljudsko društvo?

Blebetanja

Pazi, dragi sinko!

Jedva ima koji Božji dar, koji su ljudi tako izvrnuli, izopačili, kao poštivanje čovjekove spolne snage. Kazališta, kina, slike, romani, knjige, na desetke tisuća lažnih proroka naviještaju da mladež ima pravo još u nerazvijenoj dobi uživati tu tjelesnu nasladu, njoj se predade bez granice i vremena.

Približit će ti se »prijatelji« koji će ti bljutavim ustima govoriti o probuđivanju tjelesne naslade, o samozadovoljenju, koja se zove onanija ili polucija, o začeću, o rođenju djece. Tu uzvišenu tajnu razglabat će i pravit se važni...

Međutim, drži se onoga što sam te ja poučio! Ja te volim više nego drugi. Ja ti želim dobro, poslušaj mene! Ti znadeš, čuo si od mene, koja je svrha braka, kako djeca dolaze na svijet i to s ponosom priznaj: saznao sam iz čistih i poštenih usta svoga oca, a ne iz prljavih gubica pokvarenjaka. Ti znaš da se u svakom mladiću i djevojci skriva otac ili majka, ti znaš da sudbina čitavih naraštaja ovisi o tom da li će netaknuta srca stupiti u brak. Ti znaš da je to najveća svetinja koja počiva u ljudskom tijelu i da sudbina tvoga naroda, tvoje vjere, tvoje Crkve, ovisi o tom hoće li

svi imati tako pošteno i valjano naziranje na te probleme kao ti.

Ti to znaš i nisi pao na to da te pogana usta uče o tome, da te knjige vrlo sumnjivih kvaliteta upućuju u to ili podražuju na to.

Požuda nije okaljala

Korijenje drveta skriva se u mirnu dubinu zemlje i odatle šalje djelotvornu i životnu snagu stablu i krošnji... Ako ga izvadimo iz zemlje na sunce, drvo se osuši.

Tvoj mladenački razvoj isto tako treba da se dovrši u tajanstvenom miru, svetoj tišini, sakriven pred svakim radoznalim pogledom i mišlju. Zato nećeš nikad govoriti iz radoznalosti sa svojim prijateljima o tim stvarima, jer što je Božja mudrost pred nama sakrila, toga neka ljudska radoznalost ne iznosi na ulice. Zato ćeš se pristojno vladati prema spomenutom organu i nećeš učiniti radi osobnog užitka nikakvu zloupotrebu protiv Stvoriteljevih planova. Nećeš slušati one koji te vabe na grijeh makar ti došli ma u kakvoj zamamljivoj književnoj ili umjetničkoj formi. Ti naime dobro znadeš da je to bijedan svršetak putnika, koji slijedi zamaman put varava svijetla, što plaminja iz trule močvare.

Tisuće će nasrnuti na tebe, tulit će ti u uho:

— Ma nemoj biti pobožnjak... Nemoj biti natražnjak... Ne daj se zaglupljivati sredovječnim shvaćanjem... Nemoj biti dijete!

Znaj svima kriknuti otvoreno: To je sve za vas maska kojom sakrivate svoju strast. Iza tih fraza sakrivate svoju unutarnju golotinju. Ne, ja nisam dijete! Ja sam u sve to upućen, znam da je to svetinja, da je s tim spojena moja sretna ili nesretna sudbina, da je to centralno pitanje života i smrti moga naroda i zato želim da budem svijesno i promišljeno takav kakav je bio Godfried Bouillonski. Kod su ga pitali kako to da se može onako snažno boriti u boju, odgovorio je:

— To je jakost čistoće, jer se ova ruka nije nikada okaljala požudom ili nečistoćom.

Oče, reci sinu i ovo!

Moraš upozoriti svoga sina i na ovo: Ako se desilo da si podlegao, da su te napasti zavele, digni se i bori! Nije izgubljeno. Samo pripazi na nekoliko osnovnih načela!

a) Prekid s ukorijenjenim običajem ne postiže se jednim udarcem. Pripazi, običaj ne znači samo da jedan čin moraš mnogo puta ponavljati, nego znači unutarnju okrenutost prema nekoj stvari zbog njezine svjesne ili nesvjesne vrijednosti... Da se on promijeni, potrebno je redovito dugo vrijeme uporne borbe. Čitavi mjeseci, a koji puta i godine. I za to vrijeme ne izostaju porazi. To znači: pazi na sebe, sinko, da do takvoga stanja ne dođeš. A opet imaj strpljivosti i upornosti...

b) Do toga ćeš lako doći ako sam sebe uvjeriš da će doći pobjeda i konačni prekid borbe. Ta svijest pobjede i svršetka vrlo je važna za tvoj samoodgoj u vezi s tim problemima. Mnogi ostaju s vremenom bez smjelosti, bez odvažnosti, bez nade. A to im oduzima pravo pouzdanje u sebe... Misli kao sv. Augustin: mogli su se i ovi dignuti, mogle su se i ove, zašto ne bi i ti mogao? Rijetki su ljudi koji se naviknu na nešto a da se ne bi mogli odviknuti. Ako ne možeš dobiti odmah srčanosti na istom terenu, treba da počneš s drugim lakšim treninzima: hladno umivanje, gimnastičke vježbe u jutro, dobrovoljne šetnje. Discipliniraj se i učini koju žrtvicu.

c) Nađi sebi stalnoga ispovjednika i budi mu iskren. S njim se poveži! Njegove savjete slušaj! Budi uporan i pobijedit ćeš samoga sebe. Bit ćeš junak. Ne jedan iz mnoštva, nego osoba, muž, čovjek koji znade i može ići protiv struje močvare.

3. DOBA SAZRIJEVANJA

Dolazi na red treća etapa mladosti: između 13. i 17. godine. Ona odlučuje o osobnosti čovjeka, o njegovoj ličnosti.

— Što to znači: osobnost, ličnost?

— To znači biti svoj! U svom vlastitom obliku, koji je svakome čovjeku zadan. U to se vrijeme mora razviti jedna svjesna, samostalna, kraljevska, mala individualna država.

Kraljevstvo za sebe! Nezavisno i slobodno! Svjesno sebe i svoje vječne cijene, svoje vrijednosti i svoga prava na slobodu.

— Tko gospodari u tom kraljevstvu?

— U njemu, u toj samostalnoj, slobodnoj državi osobnosti — gospodare razum i volja. Ne banče se u njemu strasti, porivi i momentalna raspoloženja. Ne služi to kraljevstvo nižemu od sebe. Samo prave ličnosti postižu svoje životne zadaće, jer su iznutra slobodne. Čovjek koji se ne razvije u ličnost, ne samo da nije ono što bi trebao da bude, nego neće ni izvršiti ono što će se od njega očekivati. Nitko ne daje čega nema. Narod, koji ne odgaja ličnosti, propada i podliježe sigurno pod bremenom svoje povijesne zadaće. Sudbinu jednoga naroda ne određuju mnogi, nego malo njih. Ali potpunih.

Odgovornost za sebe

— Za mladića između 13. i 17. godine prošlo je nesvjesno postojanje ranoga djetinjstva. Isto tako i skupno zabavljanje dječaka. Vlastito ja se diže iz svoje vezanosti ne neposrednu okolicu.

— U čemu se to očituje?

— On osjeća odgovornost za sebe. Osjeća da tu odgovornost nitko ne može preuzeti — ni roditelji, ni odgajatelji. Budi se u njemu samostalnost mišljenja, suđenja. Posljedica je toga neka samosvijest, koja se stalno brani. I boji se da bude nezapažen, da ne bude zapostavljen. Gladuje za tim da se uvažava i zapaža. Ako to ne slijedi, postaje tvrdokoran i nekostriješen.

— Pa to roditelji i redovito ne znaju!

— I zato dolazi do katastrofa. Želi li roditelj da, kao do sada, slomi otpor mladića upotrebom nasilnih sredstava, takav postupak izaziva unutarnji prkos, a često i pobunu. Za onoga koji sazrijeva sila je na onaj način kojim se postupa s djetetom promašena. Njega iritira kad mu se otvaraju pisma, kada ne raspolaže samostalnim džeparcem, kada ga udare pred prijateljem...

Veliki gubitak!

— Kako da se postupa?

— Recite mu: Sinko! Gubitak, veliki bi gubitak bio kad se u tebi ne bi razvila ta samostalnost, ta nezavisna država tvoje osobnosti s najvećim blagom svoje države — vlastitom slobodom. Gubitak bi bio kad bi ostao mladić iz stada, iz zajednice, kada ne bi znao samostalno misliti. Zauzimati svoj stav pred ljudima i stvarnostima. Ali pripazi! Nisi ti jedina osoba na svijetu. Nisi jedino samostalno kraljevstvo u svojoj zajednici. Moraš shvatiti viliki zakon relativnosti.

— U kojem smislu?

— Ugrađen si kao osoba u ljudsko društvo. U Crkvu, u obitelj. I to tvoje sveto, kraljevsko Ja, mora često biti podvrgnuto višim interesima. Ne na silu! Nego razumski, svjesno i hotimično. I vidiš, to je tvoj zadatak u doba sazrijevanja; razviti u sebi svoju osobnost, ali i steći izvjesnu lakoću da se podvrgavaš višim interesima: Boga, domovine, duše, Crkve, dužnosti. Pod vodstvom ljudi, koje ti Bog i domovina za sada dodijeliše i u koje imaš pouzdanje.

— Hoće li on to shvatiti?

— Sigurno! I ako roditelji budu sami osobe, tj. uistinu izgrađene ličnosti, on će se dati voditi od njih. Razumski i odano!

Snaga osobnosti

U analima svete Crkve čitamo za mladog Niketu. Još je zapravo bio dječak. Baš u prelaznoj dobi.

Otac, arijanac i otpadnik od katoličke vjere, želi i sina navesti da otpadne. Pokušava milom. Ali bez uspjeha. Onda se poče prijetiti.

— Oče, ja se svoje svete katoličke vjere ne odričem.

— Ali, ja sam ti otac. Ti moraš slušati mene.

— Više treba slušati Oca na nebu, nego onoga na zemlji!

Ni udarci, ni zatvaranje, ni gladovanje ne slomiše mladića. U sebi čvrst, usprkos okolici, koja drugačije misli, on čuva svoje uvjerenje. On živi svojim samostalnim, vlastitim životom. Nikakva mu sila neće slomiti njegovu snagu. On je osoba.

Paklenski plan

— Znam ja kako ću te slomiti, zaprijeti mu se otac. Računao je vrlo dobro i skovao uistinu sotonski plan.

Nekoliko dana pustio je sina na miru. Onda ga uvede u krasan, lijep vrt. Pun je cvijeća. Mirisavi vodoskoci se dižu u vis i osvježuju zrak mirisom ljubica. Najkrasnije voćke se zlate u njemu. Kruške, jabuke, breskve. Ptice pjevaju, sunce sjaji. Sve govori o životu, ljepoti, uživanju, predanju.

Iznenada ga uvate dva roba. Obore ga na zemlju. Svežu ga. Ne čvrsto, da ga ne boli... Ali ipak tako da se nikako ne može otrgnuti. Ostave ga ležati u predivnom cvijeću. Usred opojna mirisa.

Niketa ne shvaća što žele s njim. Prolaze čitavi sati, a nitko se ne odaziva na njegove pozive. Najednom se otvaraju vrata toga vrta. Pogleda prema njima i ugleda jedno pokvareno žensko čeljade. Izazovno obučeno. Približuje se prema njemu. Nadvija se nad njega i želi ga navesti na bludni grijeh...

To je ličnost!

Mladić izvan sebe od bijesa, upire sve sile da se trgne iz svojih spona. Ali užeta su prejaka. Što li će učiniti...?

— Život je tako lijep, čuje sirenski glas kod svojih ušiju.

— Ne! Hiljadu puta želim prije umrijeti negoli sebe obeščastiti. Bježi od mene, nesretna prokletnice!

Ona ne uzmiče. Dapače, postaje još smionija. Približi svoje lice do njegova lica. A mladić? Još jednom se trgne. Kad to ne pomaže, stisne svoje zube i pregrize sebi jezik. Svu onu krv, koja mu je u čas navrela u usta, skupa s pljuvačkom, izbaci joj u lice. Jedan puta! Dva puta! Ona prestrašeno uzmaknu. On to još jednom učini. A ona se poče trti i brisati. Po sebi razmaže krv i pljuvačku. Postiđena pobježe glavom bez obzira...

To znači biti ličnost! Osoba! Karakter!

Unutarnji svijet

Mladi čovjek u tim godinama otkriva ono područje koje mu je do tada bilo posve nepoznato: **svoj unutarnji svijet.** To je iskustvo tako značajno da se htjelo opisati djetinjstvo kao otkrivenje vanjskog svijeta, a doba sazrijevanja kao otkrivenje unutarnjeg svijeta.

— Kako se to očituje?

— Tako da redovito čitave sate sanjari. Uživa u divnim kulama, u oblacima. Mladi ljudi su u svojim sanjarijama samo velikih poteza. Oni još ne poznaju grubu stvarnost i grozan način borbe. Gotovo svi koji sazrijevaju, postaju u toj dobi sposobni za stvaranje. Svatko drugi pjeva pjesme, slika, ima za svaki slučaj punu glavu planova.

— Na što ih treba upozoriti u to vrijeme?

— Baš toga poniranja u samostalni svijet; baš toga produbljivanja unutarnjih stvarnosti, toga čovjeka u životu treba. I dobar je znak ako netko ima toga u izobilju. Što danas tako mnogi ljudi stalno trče u društva i zabave, gubeći vrijeme, zdravlje i dušu, što stalno traže vanjske poticaje i uzbuđenja, samo je znak da u mladosti nisu našli sebe. Ali roditelji treba da ih upozore, pouče o stvarnosti života. Ono poniranje u njihov nutarnji svijet, ne smije ostati samo maštanje, sanjarenje, romantika. Otac ih mora često upozoravati da su zakoni života drugačiji nego zakoni mašte. Dužnost je roditelja da njihovu osobnom kraljevstvu daju prilike upoznati prave ideale, prave smjerove, prava životna poslanja. Ako toga ne dobiju, tragedija je sigurna...

Radikalizam mladih

— Treće obilježje dobi sazrijevanja jest — radikalizam. Dosljednost. To nije samo nemir i pretjeranost. Sigurno i to. Radikalizam mladeži je prije svega njena čežnja da upozna stvari do temelja. Koja god pitanja mladog čovjeka u tim godinama sretnu, sva ga zgrabe čitavoga. Mladež u tim godinama voli opasnosti, želi iskusiti pustolovine i dubine života. Zato u tim godinama ima toliko zvanja za avijatičare, vojnike, misionare. To je vrijeme »čupavaca« i beatlesa!

— Na što roditelji treba da upozore mladog čovjeka?

— Treba da ga upute da to oduševljenje mora biti! Nije mlad tko nije radikalan. Teško narodima bez radikalne mladeži. Ali to može prijeći i u neku duhovnu dalekovidnost. Ne u smislu odlike, nego dalekovidnosti kao mane, koju treba liječiti specijalnim plus naočalima. Ne vidi ono što je kraj njega i ono što je svakidašnje; ne shvaća kako se to može smatrati važnim: disciplina, učenje, dugo sjedenje uz knjige, samostalno izrađivanje matematičkih zadataka, redovito polaženje na sv. Misu. Vidi samo ono što je daleko i voli samo ono što će ga sutra čekati. Mrzi njemačku gramatiku, a htio bi čitati Goethea u originalu. Mrzi matematiku, a htio bi podizati veličanstvene mostove kao inženjer. Ograničavanje na ono što je nužno i prihvatljivo, što mu je sada dano, to je mladom čovjeku užasno. On to naziva modernim rječnikom »malograđanski duh«, »unutarnje sputavanje« itd. Valja ih osigurati da ih dalekovidnost ne prevari. Da zbog nje postanu nesposobni za danu stvarnost sadašnjeg časa...

Surova parola sazrijevanja

Svaki period ljudskoga života, svaki odsjek ljudskoga stvaranja, svaka prilika u kojoj živimo, ima svoje određene parole. Ima svoje dnevne zapovijedi. One su nužni uvjet da se ljudi u tim danim okolnostima probiju — ili sačuvaju život, ili sačuvaju zdravlje, ili polože ispit, ili svrše zadatak...

Koja je surova parola mladenačkog doba sazrijevanja?

Čujmo je u svoj njezinoj jednostavnosti! Treba prije svega da budu svjesni roditelji. A onda i sama mladež! Surova parola njihove dobi glasi: »SVLADAJ SE! ZNAJ POBIJEDITI SAMOGA SEBE!«

— Zar tako?

— Tako i nikako drugačije! Ako se mladež želi probiti u životu — a to se mora — neka zna da će se probiti, ukoliko na zastavu svoga mladenačkoga radikalizma i osobnosti stavi svetu parolu mladosti, ili surovu ako hoćete — svladaj se!

Zašto?

— Zašto je tako? Zbog čega?

— Odgovor daje veliki mađžarski prijatelj mladeži dr Tihomir Toth. Napisao je mnogo knjiga o mladima, a još je više mladih odgojio. Evo što on kaže:

»Za dugih godina što sam ih ispunio odgajanjem mladenačkih duša često sam iskusio gorka razočaranja. Koliko sam idealnih đaka imao u nižim razredima srednjih škola... Njihovo vatreno oko, njihov veseo pogled i živahan duh obećali su toliko lijepih nada...

Između svih neprijatelja mladeži upoznao sam da je najjači i najopasniji ona neka mekoća i slabost zbog koje se današnji mladići ne znaju svladati. Zbog koje se bez ikakva otpora puste nositi od svojih željica. Zbog kojih nisu onda sposobni ni da svoje strasti drže u vlasti.

I najmanje odricanje kojim privikavaš svoje tijelo da se pokorava tvome boljem uvjerenju, tvojoj duši da postane ozbiljnija, znači skupljanje snage od neprocjenjive vrijednosti za vrijeme napasti, koje zahtijevaju ozbiljnu odlučnost. Ta su malena odricanja slična električnim iskricama, od kojih možemo u akumulatoru skupiti veliku električnu snagu.«

Mlade oaze!

— Ove misli izražene su životno i istinski u mladenačkim oazama!

— 1. studenog 1950. u 8 sati izjutra prikazalo je kojih tridesetak studenata i studentica Isusu Kristu svoju mladost. Nekoliko sati kasnije je na Trgu svetoga Petra u Rimu Papa Pijo XII stavljao jedan novi sjajni dragulj na krunu Marijinu, proglašujući je na nebo uznesenom.

— Zgodno vremesko podudaranje!

— 18. svibnja 1952. godine je Mariju Jose Pire da Rocha, upravo dok je htjela da uđe u crkvu da primi Isusa u Pričesti, pregazio neki automobil i ostala je na mjestu mrtva. Dnevnik »A Razao«, pripovijedajući taj događaj, govori o tisućama osoba koje su se tiskale u katedrali i pratile lijes na groblje. A pored groba je mladi Alojz Achutti između ostalog rekao: »Maria Jose! Ako te je Providnost između tolikih odabrala, uvjereni smo da je to što si ispred nas otišla u nebo poseban Božji plan.«

— Kakav je to poseban Božji plan?

— Plan mladića i djevojaka — Kristovih oaza. Nakon njezine smrti takve oaze mladih raširile su se po čitavom svijetu.

Nije društvo...

— Ritam je to, klima, koja se nudi mladim dušama: klima žara, potpunog predanja savršenog dara. Ritam plemenitosti. Nije važno kakvog su tipa mladi ljudi, oni ostaju ono što jesu, ali u mjestima koja posjećuju, među osobama s kojima se susreću, moraju nositi lahor potpune plemenitosti. Ali taj ritam, taj lahor traži mnogo od mladih. Mladima se smjelo i otvoreno postavlja pitanje koje im ne da mira, koje ih bode kao trn:

— Mladi moji prijatelji! Koliko mladi žive Božjim životom? Koliko imaju onu milost posvetnu, koju ne nadvisuje nikakva količina stvorenih dobara? Ne; koliki kadikad imaju! Nego: koliki je uvijek imaju? Tražite ih među onima što žive s vama u obitelji, među onima koje susrećete na ulici, u školi, na radilištu, na odmaralištu...

— Moramo priznati da je možda malo takvih...

— A ipak ih ima! Da se stvarno i organski radi, treba naučiti prepoznati prave kršćane. Oni se zapravo ne broje na svečanostima i u procesijama, dapače niti na samoj nedjeljnoj Misi. Pravi kršćani, živi kršćani, vide se na podnožju oltara, kada svećenik dijeli živi kruh koji je s neba sišao! Ako se, dakle, živi broje na podnožju oltara, možemo li reći da mnogi od naših mladih — žive?

— Što onda žele oaze mladih?

— Da procvate pustinja! Žele donijeti život gdje je smrt. Zato mlade oaze moraju biti živi u vječnom posjedovanju milosti Božje. Prema tome, mora od njih definitivno biti uklonjeno sve što donosi smrt, tj. teški grijeh, smrtni grijeh.

Vrijeme heroizma

— Koja je poglavita dužnost tih mladih oaza?

— Mladež često gubi milost jer slabo rješava **problem čistoće!** Radi toga se od nje traži da se obveže da će za vrijeme čitave mladosti čuvati neokaljan njezin sjaj!

— Na koji način?

— Mladi se na to obvezuju **zavjetom!** Nasuprot zabranjenom užitku na području spolnoga života takvi mladi zauzimaju stav apsolutne nepopustljivosti. Nikakvo obećanje, nikakva prijetnja ih ne pokolebava da upropaste ljiljan čistoće.

— Oni se zavjetom obvezuju na to! Što to znači?

— Nije tako lako rastumačiti razliku između jednostavne i zavjetovane čistoće. Ipak svi znamo da jedan cvijet na oltaru nije isto kao i cvijet na stolu. Zavjet je čin direktnog štovanja Boga. Tko nešto zavjetuje i to izvršuje, on time Boga više časti nego da to djelo čini bez zavjeta. Ako je, dakle, mladić čist, to je dobro. No ako zavjetom prikaže svoju čistoću, to je kudikamo bolje.

Ozbiljna stvar

— Ali u zavjetu postoji i druga strana medalje!

— Koja?

— Kao što onaj tko živi čisto i to zavjetuje, dvostruko štuje Boga, tako i onaj tko radi protiv zavjeta dvostruko griješi: protiv čistoće i protiv kreposti bogoštovlja. Zato se i propisuje da u oazi mladih nitko ne može učiniti zavjet čistoće prije negoli se posavjetuje s ispovjednikom, koji sam treba da odredi trajanje zavjeta.

— A koliko dugo vrijedi takav zavjet čistoće?

— Zavjet se može učiniti samo na jedan dan, a njegov je najdulji rok šest mjeseci. Naravno da treba imati volju da se obnavlja do stupanja u brak, ali je iza svakoga roka čovjeku potpuno slobodno hoće li ga obnoviti.

— Tko može osloboditi od zavjeta?

— Svaki svećenik može odriješiti od takvoga zavjeta u svaki čas. I to ostaje stalno. Mladi polažu zavjet kao oaza Kristova, uvjetuju ga tom mogućnošću razrješenja.

— Da li se zavjetom navlači na sebe neka nova obaveza?

— Nikakva! Sve su obaveze iste kao i da nema zavjeta. Dakle, već postojeća dužnost se subjektivno pojačava krepošću bogoštovlja. Dosljedno, ono što je bilo dopušteno prije zavjeta, ostaje dopušteno i poslije njega. Ono što se moglo misliti, govoriti, činiti prije — može se i poslije. Ali smrtni grijeh protiv čistoće, ako se počini mislima, riječima i djelima, postaje dvostruki grijeh: mislima, riječima i djelima — protiv kreposti i bogoštovlja. No i zasluga je dvostruka!

— Svakako je to velika i ozbiljna stvar. Ali u sebi dosta jednostavna. Tko ljubi Boga, Krista, Njegovo Presveto Srce, tome zavjet daje novi motiv da održava krepost mladosti.

Četverostruko »hoću«!

Mladima koji žele da budu Kristove oaze postavljaju se četiri obaveze duhovnoga života! Jednostavne obaveze, shvatljive, solidne. Ne može se reći da su te obaveze potrebne za život da bi ga uopće bilo. Ali su sigurno vrlo korisne da bi mladi mogli živjeti punim životom.

— Koje su to obveze?

a. Hoću razmatrati!

— U svijetu opustjelom, jer se više nego ikada zanemaruje razmišljanje, mladež se poziva i nuka da razmatra... Da se privikava ozbiljno razmišljati o vječnim istinama, o životu Isusa Krista, Marije, svetaca... Nekoliko minuta dobro provedene meditacije svaki dan — ako je samo moguće — svakog jutra, dat će ozbiljan ton i orijentaciju danu.

— Zar je to tako važno?

— Neki mladi ljudi rekoše, da njima svakidašnja meditacija više koristi negoli sama sveta Pričest. Sigurno pretjeruju. No, naglašuju kako je važno to jutarnje uzdizanje, taj razgovor s Bogom, gdje se On može više upoznati, uzljubiti i bolje služiti.

b. Pohoditi Te...

— Isus Krist je prisutan u svakom tabernakulu. A tako često ostaje sam... Mnogi ljudi prolaze kraj naših crkava, ali — malo ih ulazi. A ipak — svi imaju svoje brige, probleme, svoje stranputice i svoj očaj... Isus, koji bi mogao riješiti te probleme, ostaje u opustjeloj samoći naših svetišta, s kojima često postupamo kao da su tek umjetničke galerije.

— Mladi se, dakle obvezuju da će Krista pohoditi svaki dan?

— Ne samo to! Nego sa svakoga mjesta, dok su zaokupljeni raznim poslovima, pohađaju Isusa u misli... Njemu telefoniraju: Dobar dan, Isuse! Laku noć, Isuse! Hvala, Isuse! Vladaj, Isuse! Svjetuj, Isuse!

c. Hraniti se Tobom...

— Isus je hrana. Isus je snaga! On je onaj život koji mladi žele živjeti. Da uzmognu imati Isusa uvijek u sebi i postati Njegovo poslušno oruđe — hrane se s Njime. Kako je moguće primiti Isusa samo jedanputa na godinu? Ili, također, samo jedanput mjesečno? Tko jede samo jedanput godišnje ili mjesečno, nije li možda osuđen na smrt?

d. Svakidašnja krunica

— Mladi se obvezuju konačno na svakidašnju molitvu krunice. Kad je Papa Pio XII. čuo da se u jednoj župi rimskoga predgrađa 1.500 obitelji, obvezalo da će moliti svetu krunicu svake večeri, odlučio je da ih primi u posebnu audijenciju. Rekao je da je uvjeren kako će to, ako ustraju u toj pobožnosti, biti očevidan znak da je župa krenula putem radikalne i potpune obnove. Tom je zgodom Papa rekao: »Obitelj koja se moli to je obitelj koja živi; obitelj koja se moli zajednički — živi zajednički!«

— Što se događa ako se koji dan ne izmoli krunica?

— Ukoliko je ozbiljna odluka, to se veoma rijetko može dogoditi. Svakako je uvijek moguće izmoliti koju deseticu. Ali ako se ni to ne izmoli, nema grijeha, kao što ga nema ni onda kad se koji dan ne razmatra, ne pohodi crkva, niti pričesti. To je izostanak! Nije ni laki grijeh.

U službi Crkve

— Postoji li još koja obaveza?

— Samo još jedna! Uz obvezu čistoće i intenzivnoga duhovnoga života još je i obveza služiti Crkvi. Ta obveza ima tri značenja koja mladi mora dobro upoznati prije negoli primi obvezu.

— Koja su to tri značenja?

— Prvo, mora biti na raspolaganju crkvenoj vlasti. Župnik mora znati da se od te mladeži može tražiti sve; da će ga u svakom trenutku sa sigurnošću poslušati. Da bude apostol molitvom i svojim djelima ljubavi prema bližnjemu. To je drugo. A treće? Kršćanski primjer. Dobro obavljati svoje dužnosti. Biti prvi! Ne polovičan!

Formula posvete

Postoji provizorna formula, nazvana »Obećanje«, u kojoj se ne spominje zavjet, i obveze nisu za svaki dan. Upotrebljavaju je oni koji se još ne žele vezati »Posvetom«.

Formule »Obećanja« i »Posvete« mogu se izgovoriti tajno prije svete Pričesti. No pohvalno je da se izgovore glasno i u prisutnosti ostalih.

»O Božanski Kralju, Isuse, Spasitelju svijeta! Ja N. N. zahvaljujem Ti što si me izabrao i pozvao da Ti predam, po rukama Marije Imakulate, svu svoju mladost. Preuzimam obvezu da ću u njoj sačuvati bez ljage svoju čistoću i to Ti danas zavjetujem. Hoću meditirati, posjećivati Te i hraniti se Tobom svaki dan. Hoću slaviti Mariju — Tvoju i moju Majku — svakidašnjom krunicom. Osim toga predajem službi Crkve svoje vrijeme i svoje energije. Primi kao miomiris ovu žrtvu i daj mi milost da znam pogledati i smrti u oči — samo da ostanem vjeran Tebi, o Božanski Kralju, Isuse, Spasitelju svijeta, Amen.«

Samo Isus!

Mnogi mladi smatraju korisnim da svakog dana prave duhovnu bilancu na temelju dužnosti što su je posvetom primili. Na kraju mjeseca može se listić pokazati svećeniku koji ih ispovijeda. Taj listić počinje kraticom: S. I.! To zna-

či: Samo Isus! Te su riječi kao neka vrsta gesla! Samo Isus u meni! Ne — i Isus; ne — u prvom redu Isus; nego — samo On, koji je postao gospodar moga razuma, volje i osjećaja moga života! Samo Isus u drugima — kao apostolska dužnost. Želim da samo Isus vlada u životu onih koji dolaze u dodir sa mnom! Kao dužnost ljubavi! U svemu nastojati vidjeti samo Isusa, postupajući sa svima kao što bi On postupao.

Ogledalo mjeseca

S. I.

Dan	Pričest	Razmatranje	Krunica	Pohod
1. IV				
2. IV				

\+ — dobro obavio
— — srednje obavio
x — spriječen
o — propustio

Obiteljska oaza

— Što treba da imaju na umu roditelji ako žele da njihova djeca dišu takvim duhom?

— Ponajprije da ozbiljno shvate svoje dužnosti obiteljske oaze! Da žive sto posto katoličkim duhom u kući, da ona uistinu bude Crkva u malom. Zatim ne valja zadovoljiti se minimalnošću ni što se tiče djece, nego nastojati odgajati ih u ranoj mladosti, da im kada dođu do tih godina, ništa ne bude novo, ništa izvanredno. Kao da se sve samo po sebi razumije! Kada mladi već praktično žive u takvoj atmosferi, onda će biti vrlo lako skupiti ih i pomoći im da se povežu sa svećenikom. Bez svećenika naime nema takvih mladenačkih oaza. Neka roditelji nikada to ne vode na svoju ruku. Mladi treba da imaju svoga duhovnoga vođu!

— To i neće biti tako teško, jer je duh tih mladenačkih oaza isti kao i obiteljskih oaza.

Roditelji, usudite se!

— Dragi roditelji! Usudite se da taj duh unesete u svoju obitelj! Ako ne zbog sebe, a onda zbog svoje djece! Odzivi na takve pozive umnožili su se kao cvijeće na polju: neočekivano, nesavladivo i nevjerojatno. Danas ih već ima mnogo hiljada u raznim narodima: mladića i djevojaka, koji najkritičnije godine svoga života predadoše Kristu. Oni svjedoče u krugovima često zaprljanim od grijeha o lakoći božanskoga sjaja za one koji imaju velikodušno i goruće srce. Njihova tajna radost svjedoči da se Bog ne da nadvladati u velikodušnosti od stvorenja koje Mu se potpunoma predaje. Neka se i vaša djeca pridruže tim sretnicima! Vaše obitelji neka budu oaze tih oaza!

4. DOBA OPREDJELJENJA

— Da li je time postignuta svrha odgoja kad se razvije osobnost, ličnost u mladom čovjeku? To je zadaća, no da li je konačna?

— Nije! Između 17. i 23. godine postavlja se pred mladoga čovjeka, pa i pred njegove roditelje, druga, još ozbiljnija zadaća. A budući da se danas razvoj mladeži brže odvija, potrebno je već ranije o tom dobro voditi brigu.

— U čemu se ona sastoji?

— Najveća se razlika između mladoga čovjeka prije 17.godine i mladića poslije te godine sastoji u slijedećem: onaj je stajao u obrani prema okolici u brizi za svoj vlastiti bitak, a ovaj, siguran u sebe, našavši sebe, traži svoje mjesto u svijetu. Onaj je revolucionaran, ovaj hoće da ima odgovore i rješenja. Onaj hoće da bude osamljen, ovaj gleda sa svog čvrstog »ja« prema »ti«. Onaj je svjesno ili nesvjesno ostao u nekoj udaljenosti od starijih, ovaj, zna da samo s njima može početi svoje životno djelo i poslanje.

— Pa to znači da postoji velika razlika?

— Sigurno! To vrijeme obrazovanja, izgradnje nazora na svijet je više nego oblikovanje ličnosti, osobnosti, samosvojnosti. Ličnost sada treba da bude izraz prave duševne punine, reda, usavršavanja. Ona mora živjeti od sadržaja i za jedan sadržaj. Prema tome ,i roditelji moraju to znati i

drukčije valja postupati s odraslom mladeži, nego s mladeži koja tek nastaje. To su dva svijeta, koja imaju svoje zakone i u odgoju. I ako to roditelji ne uoče, mogu odbiti svoju djecu od onoga što im žele dati na njima neprilagođen način.

Kritična godina

— A što je najvažnije: upravo vrijeme oko 18. godine je kritično vrijeme za vjeru, za religiju. Tu se konačno zauzima stav prema njoj. Stav kakav će pojedinac imati prema vjeri u svojim najboljim godinama mladosti i muževnosti. Već se prema zadnjim razredima gimnazije može ocijeniti kakav je konačan sud pojedinca o vjeri. Ne samo u negativnom smislu nego i u pozitivnom...

— Kako?

— Američki psiholozi vjere ustanovili su da mladež oko 17. i 18. godine doživljuje ili neko obraćenje te postaje religiozna za čitav život ili padne potpuno u materijalističku sferu.

— U čemu je specifična pogibelj tih godina?

— Upravo u tom što mladić ili djevojka u tom trenutku, u kome bi bili sposobni da sebi stvore nazor na svijet, gube zadnju uređenu mogućnost da sebi stvore sliku o svijetu. Naime baš u toj se starosti moraju odlučiti za nešto specijalno i tako se izlažu pogibelji da se ograniče na jedan isječak stvarnosti. Upravo u tom trenutku, u kome bi mogli sebi stvoriti cjelokupnu sliku o svijetu, počinje njihova specijalizacija.

Specifičan zadatak

— Koji je poglaviti zadatak roditelja u to vrijeme?

— Direktan, neposredan — minimalan. To znači, oni ne mogu sada više formirati svoje dijete direktno. Ideje mladić u to vrijeme sam izabire. Ali mogu izvanredno, sudbonosno pomoći.

— Kako?

— Moraju omogućiti svojoj odrasloj djeci da dođu do pravih spoznaja po čestitim i valjanim knjigama i časopisima. Roditelji u to vrijeme moraju već imati malu katoličku biblioteku koja će nenamješteno privući sina ili kćerku da u tim knjigama traže odgovore na životna pitanja. Oni moraju to razdoblje dočekati već spremni. Kućna knjižnica treba da ima ono što će biti najpotrebnije njihovoj djeci. I što se tiče knjiga i časopisa.

— Zašto to?

— Mladić ili djevojka u to vrijeme smještavaju svoju osobnost, svjesno i osobno, po svom vlastitom radu i prosuđivanju, svojem vlastitom naporu — u svijet. Dobivaju svoj nazor na svijet. Kako će dobiti ozbiljan katolički nazor na svijet ako nemaju prilike da ga upoznaju iz solidnih, dobrih knjiga? A kako će doći do tih knjiga kad ih ne poznaju, nego putem roditelja?

— A kako će roditelji doći do tih knjiga?

— Putem svećenika! U dvobroju 6 i 7 knjige »Iz života« pod naslovom »Na temeljima života« god. 1964. nabrojena su najbolje stvari do kojih se može doći. Trebalo bi ih svjesno nabavljati i stavljati u obiteljsku biblioteku — zbog vaše odrasle djece. Razumije se da tu dolaze u obzir redoviti katolički časopisi. Ne samo domaći nego i strani. Vaše dijete čita već na stranim jezicima. Propitajte se kako i gdje može nabaviti dobrih katoličkih stvari na jeziku koje poznaje.

Zar je to tako važno?

— Onaj tko želi proći kroz život i ostati praktičan katolik bez znanja, koji se misli boriti za svoje uvjerenje koje ne poznaje, ostat će slabiji pred drugima. Bit će poražen. Inteligencija je zalog ljudske moći i snage. U to je vrijeme prevažno osobno stečeno znanje, imati svoj vlastiti apetit za znanjem i moći ga nasititi.

Veliki dominikanac Lacordaire dovikuje ovako: »Mladići, imajte ambicije za znanjem! Potičite neprestano u svojim srcima želju da raširite i usavršite svoje znanje! Podržavajte u sebi onaj duh plemenite radinosti, onu ispravnu razumsku radoznalost.«

A ne manje poznati pisac govori mladima ovo: »Znanje je uvijek bilo socijalna sila prvoga reda. Izarivanje uma bi-

lo je uvijek kao što i kod sunca, ali blagoslovljeno ili prokleto — princip života ili smrti. A danas ne može nitko poreći da znanje samo po sebi donosi širi i plodniji utjecaj nego prije... Ako vam toga znanja nedostaje, vi ćete biti za ljude kojima zapovijedate proizvod osrednje vrijednosti. Vi ste već lišeni svoga prestiža u njihovim očima, pa i ako se još pred vama sagiblju, naklanjaju, možete biti sigurni da to više ne rade zbog vas.«

— A gdje će steći pravo znanje nego iz katoličkih knjiga? A gdje ih današnja mladež može naći nego kod svjesnih kršćanskih roditelja, koji na to svjesno računaju i spremaju kućnu katoličku biblioteku za svoj pravi trenutak...?

Kuda to vodi?

— Koji je cilj prema kojemu treba usmjeravati mladića i djevojku u to vrijeme po katoličkoj literaturi i katoličkom nazoru na svijet?

— Naš katolički intelektualac dr Ivan Merz označuje ga ovako: »Doživjeti valja — u to vrijeme osobito po duhovnim vježbama — jednu svoju, novu, mladenačku, duboku konverziju prema nutarnjem životu. Shvatiti da je to jedini i pravi život, život u najpotpunijem smislu riječi. I ostvariti ga u sebi. Ulaziti dublje u tajne svete Mise, proživljavati svete Pričesti, nastojati misaonom molitvom prožeti svoj život. I to je ono specifično: uhvatiti kontakt s Bogom samostalno. po vlastitoj misaonoj molitvi. Bez molitvenika, bez vanjskih pomagala, neovisno o svima sačuvati i produbljivati nutarnje vrednote.«

— Pa to su vrhunci!?

— Tako je! I to je svrha odgoja u malim Crkvama. Dosta je minimalizma! I zadovoljavanja s najbitnijim. Dosta je tradicionalnoga kršćanstva! Zato i propadamo jer se naše stremljenje u obiteljima zadržava samo na površini. Istina, sve to pretpostavlja da su roditelji sami odlučno stali na Kristovu stranu. Zašto to ne bi učinila i djeca?

Problem ženidbe...

— U to rvijeme se javlja velik problem za vaše dijete: pitanje ljubavi a doskora i pitanje ženidbe. Sigurno, ono ga mora sam riješiti. Ali mu i vi možete prvi tome puno pomoći.

— Tu roditelji mogu danas malo učiniti.

— Direktno ne! Ali indirektno — njihov je utjecaj i ovdje presudan. To znači, nema sada više onoga: postaviti svoga sina ili kćerku pokraj sebe pa im »prijepovijedati«, a oni prihvaćaju. Nego treba sačuvati kontakt, povjerenje i usput, u zgodnim prilikama, malo po malo, dovoditi svoje dijete do pravoga uvjerenja. Ovdje ćemo navesti glavne probleme toga vremena. Neka ih mladić i djevojka sami pročitaju. A neka ujedno budu i vama putokaz, kako morate usmjeravati svoje savjete, molitve i brige. Iznijet ćemo načela što su ih katolički liječnici iznijeli u svojoj knjizi »Supruzima i budućim supruzima« pod naslovom »Ljubav-ženidba-sreća.« Pisana je stručno, a opet popularno. Liječnik priča...

Sve mi je odvratno

Nema tome dugo, sreo sam Jožu. Ima oko 22 godine. S njim sam bio u ratu. Zajedno smo živjeli pod bombama, spavali na slami, gazili po dugim cestama. Ostali smo tri mjeseca zajedno i bili smo dobri prijatelji. Sve smo jedan drugome otvoreno pripovijedali.

Poslije rata Joža je nastavio raditi u tvornici, a ja sam se predao svojim knjigama. No kad se sretnemo, to je svetkovina. Ipak ovaj put mi je moj prijatelj izgledao zabrinut.

— No kako je, Joža?

— Dobro... Ne... Dosađujem se. Posao me ne zanima. Sve mi je odvratno. Gle, dapače i nogomet.

— Zar i nogomet?

Znao sam ga kao vatrenog nogometaša. Bio je centarfor u svojoj momčadi. Nezadrživ kao sam đavao na terenu.

— Da, doda Joža, sada mi postaje glupo da igram.

Stao sam se smijati. — Čuješ, ti si se zaljubio.

— Pogodio si, priznao je. Ali ja ne volim određenu ženu. Jednostavno dolazi mi želja da se izdovoljim bilo s kojom.

To je već bilo ozbiljno. Zapalio sam svoju lulu i rekoh mu: — Moj stari Joža, ti nećeš praviti takvih gluposti.

Ali moj prijatelj je klonuo i nije se osjećao sposobnim da se bori. — Zar ti smatraš, reče mi, je li moguće da muškarac ostane čist prije ženidbe?

— Sigurno! Ima mnogo ljudi koji ostaju čisti za cijelog života. Dakle, nema sumnje da je moguće...

Čini se da ga nisam uvjerio. — Nikad nisam sreo čovjeka koji bi se hvalio kako je ostao čist. Naprotiv, često sam čuo s više strana kako ostati čist čini čovjeka glupim, kako to zaustavlja seksualne funkcije i priječi ljudima da kasnije imaju djecu.

— Kakvih li brbljarija!

Ima mnogo čistih...

Ima mnogo čestitih, samo se oni time ne diče. Rekli bismo da se stide. Jesi li se, na primjer, ti sam, ikad hvalio svojom čistoćom?

— Ljutili bi se na mene zbog toga.

— Evo, ja dapače znam: i kad pripovijedaju svoje gadarije pred tobom, ti se smiješ s drugovima da ih tako uvjeriš kako ih ti razumiješ.

— Jest. Još nešto i dodam tome...

— Vidiš! Ima mnogo mladića koji su tvoje sorte. Drugi o njima misle da su i oni krenuli njihovim putem, a uistinu su ostali čisti i sačuvani. Uostalom, upitaj drugoga liječnika. On poznaje ljude. Reći će ti isto što i ja...

Čistoća ne zaglupljuje

— Slušaj dalje! Jedan francuski liječnik je zatražio da mu citiraju samo jedan slučaj ludosti prouzrokovan zbog toga što je netko sačuvao čistoću.

— I...?

— Nitko se nije javio. Naprotiv, venerične bolesti i posebno sifilis — koje se stiču u »rupama« — dovode vrlo često do ludila. U Americi su izračunali da na stotinu zatvorenih u ludnice dolazi 63 čije je ludilo proizašlo iz sifilisa. Zbog čistoće nije bio nijedan slučaj ludila. Zbog sifilisa: 63 od 100!

Čistoća i sterilnost

— Ali meni su govorili da seksualna tekućina nestaje ako ne teče. Stroj koji ne radi zarđa.

— Eto nove ludosti! Prije svega, »sperma« teče gotovo svaki dan po malo. Zatim i polucije u snu olakšavaju organizam. Dapače i kod čistih ljudi organizam redovito proizvodi spermu. Naprotiv, sifilis i blenoragija često dovode do impotentnosti ili proizvode sifilističku i slabu djecu. Vidiš da čistoća ne uzrokuje nikakvu štetu, nego čuva od velikih opasnosti.

Fizičke posljedice

— Ako ih treba spomenuti — a treba ih spominjati jer ih ima mnogo više, nego što se misli — navest ćemo tri glavne bolesti koje čovjek može navući na sebe u »rupama« ili drugim »flertovima«.

»Mekani rak« napada kožu dva ili pet dana nakon zaraze. Bolesnik osjeća velik svrbež na spolnom organu. Javlja se gnojna ranica. Teško ju je zaliječiti jer gnoj koji izlazi širi bolest sve dalje. I za to već treba liječnička njega. Nije dovoljna vlastita njega.

»Blenoragija« ili bolest seksualnih organa dovodi do teških poremećaja ako se na vrijeme ne liječi. Kod muškaraca mikrobi te bolesti nastoje da unište seksualnu sferu, prouzrokujući velike boli dovodeći često do nesposobnosti za posao i do sterilnosti. Dijete takvih roditelja može često oslijepiti.

Sifilis je najgora od tih bolesti. Tri ili četiri tjedna poslije zaraze pojavi se malena rana na spolnom organu. Još je tada vrijeme da se može izliječiti. Ako se ne liječi, ta rana nestane sama od sebe, ali mjesec dana ili dva kasnije tijelo pokriju crvene mrlje. Započinje glavobolja. Poslije toga se pojave »gume«, katkad velike kao jaja. Kosti, kralježnica,

trbuh i crijeva su pogođeni, slabo funkcioniraju i bole. Dolazi do »tabesa« i generalne paralize. »Tabes« sprečava upravljanje koracima. Čovjek pada na zemlju kada zatvori oči, ruke stavlja pokraj predmeta što ih želi uzeti. Što se tiče generalne paralize, ona je jedan oblik ludila.

— Ima li tih bolesti mnogo?

— U Francuskoj svake godine 200.000 mladih ljudi odlazi u grob zbog njih. Unatoč svim klinikama i ambulantama. To je socijalno zlo, koje uništava narod. Jedini način da ih se očuvamo jest: ostani čist prije ženidbe!

Moralne posljedice

— Strašne su već te posljedice bludnosti. A još su veće i strašnije one na moralnom polju. Gubi se vjera, gubi se stid, gubi se osjećaj za javno dobro, gubi se dobar glas, duša. Za jedan čas užitka, koji je vrlo sumnjiv i koji ne zadovoljava ni samo tijelo, odbacuje se ono što su najveće svetinje za mladoga čovjeka ili djevojku.

— Kadšto je teško oprijeti se.

— Sigurno! Ali pomisli na posljedice, i fizičke i moralne! Teže su one, nego svladati sebe u jednom času. Uostalom, nemoj da takvih večeri budeš neaktivan, kada te obuzme ono čuvstvo. Otiđi do kojeg čestitoga kolege, otiđi na nogometni trening. Treba sažaljevati one bijedne prostitutke, ali ih se valja i čuvati kao gube. Valja se kloniti i svakoga flerta...

Neprijatelj ljubavi

— Što ti nazivaš flertom?

— Flert je ljubakanje. Mladoj se djevojci govori o ljubavi, glumi se nježnost, ali bez ženidbene nakane. Ima mladića koji se tako zabavljaju. Drugi opet, tražeći sebi ženu, flertuju sa deset ili dvanaest mladih djevojaka i poslije se tuže što ne mogu naći prave žene. Flert nije lojalan. On je opasan.

— Zašto? Pa to je samo zabava?

— Flert nije lojalan jer se temelji na laži, prevari. Često djevojka zna da to nije prava ljubav, da je to flert. Ali kadšto ona vjeruje i to lako vjeruje. Kad ostane napuštena,

doživljava groznu prevaru. Kadšto se dešava i obratno: djevojka misli da se radi o flertu i napušta mladića koji ju je stvarno ljubio... Mnogi mladići i djevojke su prevareni od flerta. Takva igra priječi ljude i žene da se razumiju, da budu iskreni.

— Zašto je opasan?

— Jer uzbuđuje, podražuje. Govori se o ljubavi, grli se i zatim... dolazi do čega ne bi nikada došlo u smirenom stanju. S druge strane uvijek je opasno oženiti djevojku koja voli flert. Ona ljubi laž flerta i nije stalna. Flert je protivan bračnoj vjernosti i uvijek će biti opasan neprijatelj braku...

Joža će se ženiti

Danas je Joža došao k meni sav zažaren. Bio je obučen u novo odijelo, sa sjajnom kravatom na vratu, kosom brižno počešljanom. Takav nije baš uvijek bio.

— Gle, prije nego sam mislio na ženidbu, čekao sam da osiguram sebi povoljne prilike za obitelj... Sada se osjećam sposobnim da zarađujem za dvoje... dapače i za troje, ako odmah budemo imali dijete. Zato sam spreman...

— Jesi li se možda već zaručio?

— Još ne. Ali znaš, odlučio sam se ženiti. Imam otvoreno srce. Osjećam da ću zavoljeti prvu zgodnu djevojku koju sretnem.

Ostao sam pet minuta šuteći. Bez odgovora sam pušio svoju lulu. Morao sam razmisliti jer je pitanje bilo ozbiljno: valja izabrati ženu, a to znači obvezati se za čitav život. To znači riskirati sreću dvaju bića. Zato sam najprije rekao:

— Čini se da ti misliš izabrati ženu kao što se izabire zdjela u trgovini...

— Ne! Ja znam da se ne smije tako birati. Ali onaj dan kad budem smatrao za neku djevojku da posjeduje sve sposobnosti da mi bude dobra žena, onaj dan ću je zavoljeti.

Sebi sličnu

— Prije svega, uzmi djevojku koja je iz iste socijalne sredine kao i ti. Istina, ima bankira, koji su uzeli radnice. I obratno. O tom se govori, ali se nikad ne prikazuje kakav

su život imali poslije vjenčanja. Još više, budući da si ti kršćanin, uzmi dobru kršćanku. Vjera nam pomaže da ostvarimo sreću ljubavi. Vjera će stvoriti tijesnu vezu i između vaših duša.

— Slažem se, potvrdi Joža. Ja ću biti sretniji s kćerkom radnika, to znači s radnicom, nego s kćerkom kakvoga baruna.

— Sigurno, ali pazi! Ima veoma dobrih djevojaka među radnicama, ali ima i vrlo zlih običaja i navika na koje su se naučile u tvornicama.

Ponajprije, ima mnogo djevojaka koje nisu naučile ništa o tome kako se vodi kućanstvo! Ne znaju ništa kuhati, zagrijati ognjište. Budući da su radile osam sati u tvornici, one se ne brinu da započnu neki posao kod kuće. Tko će ih to naučiti? A sve je to važno za sreću svakog braka.

Često su takve djevojke također previše sklone trošenju i koketeriji. Pazi da ne uzmeš onu koja ne zna štedjeti ili koja je gizdava koketa, jer ćeš gledati kako sav tvoj novac odilazi na haljine i šešire.

Ukratko, ona koja je živjela u takvoj sredini da je mogla naučiti kuhanje i druge kućanske poslove, ta ima više mogućnosti da donese sreću obitelji... Nemoj zaboraviti ni djevojke sa sela! Za njih ćeš vrlo brzo saznati tko su i što su... A u gradu je ženidba često lutrija u desetorostruko većem stupnju.

Lijepa žena

— Ja sam mislio, odvrati mi Joža češući se po glavi da je lako naći sebi ženu. Ali poslije ovoga što mi ti kažeš vidim da je to dosta teško. Osobito jer ja želim lijepu ženu...

— Svakako! Ugodno je imati lijepu ženu. Čovjek je ponosan na nju. Ali ipak ne zaboravi da ljepota prolazi. Ako temeljiš svoju ljubav samo na ljepoti svoje žene, izvrgavaš se opasnosti da za nekoliko godina nećeš imati ništa. S druge strane, ako se ona podržava samo »trajnom« od tri mjeseca, ispraznit ćeš za to svoju novčarku. Između lijepe i solidne djevojke, izaberi tu drugu. Njome ćeš biti sretniji. Najljepša ljepota i miraz djevojke jesu odvažnost, ozbiljnost, pobožnost i iskustvo domaćice.

— Imaš pravo! Što mi još savjetuješ?

— Nemoj uzeti ni previše mladu djevojku. To ovisi o karakteru. Ali ispod dvadeset godina, to je premlado. Pazi da ti žena bude zdrava. Velika je muka na ognjištima gdje je žena bolesna. Ondje naime, pošto se vrati s rada u tvornici, muž se mora prihvatiti kućnih poslova. Sigurno, kasnije ćeš njegovati svoju ženu ako oboli, ali je ipak dobro da rijetko bude bolesna. Misli i na svoju djecu. Ako je žena bolesna, djeca su slaba i sklona zarazama.

Promisli!

— Dat ću ti još jedan savjet, koji mogu dati samo iskusni ljudi: imat ćeš veću priliku da naiđeš na dobru djevojku ako je tražiš u brojnim obiteljima. A to je i razumljivo. Općenito, brojne su obitelji one u kojima se njeguje osjećaj dužnosti. Ondje redovito ne vlada sebičnost, nego vjernost. Dijete se već za rana uči živjeti ne samo jedno pokraj drugoga nego i jedno za drugo. A to vrijedi više negoli čitav miraz.

— Zar su sve jedinice razmažene?

—Nipošto! Kao što nisu ni sve brojne obitelji uzorne. Hoću samo reći da treba poći tražiti dobru biljku na dobroj zemlji. Može se, istina, naći lijep cvijet i drugdje, ali... Svakako rasudi i promisli kad izabireš!

— Pitat ću te za savjest, dobaci Joža smijući se.

— A zašto ne bi? Nije pametno zanositi se jedino vlastitim utiscima. Osobito ako mladu djevojku poznaju tek kratko vrijeme, ili ako ne poznaješ njezinu obitelj. Zanimljivo bi bilo usporediti brigu što je ljudi pokazuju kupujući motocikl, komad zemlje s brigom kad izabiru buduću ženu... Pa ipak, ondje se izvrgava opasnosti komad željeza, nešto novca... A ovdje vlastita sreća...

— Slažem se. Idem tražiti onu rijetku ptičicu koja će mi donijeti srećicu...

Joža se zaručio

Plave Jožine oči vide samo ruže u životu. Poslije nekoliko tjedana »ribolova« dobio sam prve vijesti... Čuo sam

da je uspio. Ovaj put je dobro izabrao. Jednake je dobi kao i on Nije, dakle, ništa mlađa od njega. Ali to nije važno. Uostalom, svoje godine je dobro upotrijebila: krojačica je, već je samostalno zamjenjivala svoju bolesnu majku. Uz to je imala još dva mlađa brata. Nije trebalo mnogo ispitivati. Dovoljno je bilo gledati što je radila ta »dragocjena ruža« pa da se zaključi kako je dobro pogodio.

— Jest, Joža, smatram da si stvarno počeo zidati svoju sreću.

— Ja sam upravo lud od radosti.

— Ipak nemoj izgubiti glavu. Zaručeni ste... Ljubite se... Milujete se! To je normalno. Ali sve će to u tebi pobuditi seksualnu požudu. Vatra i slama su zajedno... »Halt», moj stari Joža! Nije dobro da tvoja zaručnica postane tvoja žena... prije ženidbe. Vjeruj mi, uistinu lijepe zaruke, pune radosti i veselja jesu jedino one u kojima vlada poštivanje, strpljivost i čistoća. Ljubav, kojoj nije temelj krepost ruši se sama od sebe i prolazi u trenu.

— Što mi se može dogoditi?

— Znam te kao čestita čovjeka. Ipak zamisli, pošto si zaveo svoju zaručnicu, da otkriješ ozbiljne razloge i da je ne oženiš... Pomisli na dramu za koju bi bio odgovoran. Možda bi mlada djevojka, prevarena i ostavljena, očajala nad budućnošću; možda bi učinila ili dala sebi učiniti ono potajno ubojstvo što se naziva abortus. Koliku bi odgovornost navukao na sebe! Grižnja savjesti bi te progonila čitav život. Zar bi mogao podnijeti spoznaju da si upropastio, razrušio jedan život?

Pazi na sebe!

— To bi mi uistinu bilo strašno!

— Stoga te zaklinjem: nemoj žrtvovati mir savjesti i život jedne ljubljene žene! Radije žrtvuj žestoku želju koja te grize. Toliki koji bijedno padoše priznaju da im je žao! A svi koji su ostali jaki sretni su i zadovoljni... Bez obzira na blizinu skorašnje ženidbe nemoj se odviše igrati vatrom. Uostalom, priznaj da li bi više cijenio zaručnicu koja bi imala hrabrosti i dostojanstva da se sačuva čistom...? Priznaj i sam...

— Deset puta više! Ali, stari moj, ne boj se za mene...

— Ne budi previše siguran u sebe. Moli se Bogu za jakost. Nekad su roditelji baš zbog te slabosti čuvali zaručnike. To je pretjerano... Kad budeš na plesu, u kinu i na šetnji, uredi sve tako da ne izgubiš glavu. Zaručnici koji se zabavljaju miješaju »naslade tijela« s »ljubavnom srećom«. A to su dvije različite stvari.

Vrijeme učenja

Zaruke su vrijeme učenja. Upoznavaju se karakteri, navike, ideje onih koji će se oženiti. To ne treba da traje odviše dugo. Nekoliko mjeseci. To čekanje stavlja u opasnost strpljivost i čistoću. Napokon ta »kušnja« koja mora biti svježa, čista, vesela — svršava s predbacivanjem i žalošću...

— Ja želim da moje zaruke, budu kršćanske i zato sretne.

— Pravo. Zato pazi na sebe! Početi svoju ljubav s grijehom, to znači učiniti nešto protivno sreći, to znači izvrgnuti se opasnosti, da se upropasti cijelo jedinstvo. Kad se počinje graditi neki toranj, za temelj se postavljaju najčvršći komadi kamena. Kada započinješ svoju ljubav, treba da ugradiš u temelje najčvršće osjećaje: sreću ljubavi i sreću međusobnoga poštivanja... Inače će se ljubav srozati prije nego bude i sagrađena...

Sakramenat ženidbe

— Po našem kršćanskom shvaćanju zaručnici su tek onda muž i žena kada prime sakramenat ženidbe. Zato kršćani mogu samo pred svećenikom sklopiti ženidbu koja vrijedi pred Bogom. On je službeni svjedok sakramentalnog čina što veže za čitav život dvoje supruga.

— Što moram činiti da bih se mogao vjenčati u crkvi?

— Treba obaviti tako zvani ispit zaručnika. Mjesec dana prije ženidbe morate se vas dvoje pojaviti pred župnikom. On će vas ispitati o osnovnim istinama svete vjere, poučiti vas, uputiti u osnovne zakone bračnog života. Treba znati: znak križa, Oče naš, Zdravo aMrijo, Vjerovanje,

nabrojiti sakramente. Sve se to nalazi ukratko u katekizmu.
— Ali tamo se prave neki zapisnici i objave u crkvi?
— Crkva želi da dobije što veću sigurnost u slobodu zaručnika. Osim toga želi da izbjegne opasnosti da se ne bi vjenčali bližnji rođaci, kao i to da se ne bi netko tko je već zakonito oženjen prevarom pokušao još jedanput vjenčati. Zato se to obavlja. Ali kod tebe je to sve samo formalnost. To sve je u redu.

Obred vjenčanja

— Kako se odvija vjenčanje u crkvi? Znaš, nisam to zapravo još nikada vidio.
— Na ugovoreni dan i sat budući se supruzi nađu u crkvi. Prije toga valja izvršiti svetu ispovijed. Najbolje je da se novi važni odsjek vašega života započne svetom Misom i svetom Pričesti. Zato se brak i može sklopiti za vrijeme tako zvane »Ženidbene Mise.« U tom slučaju primaju supruzi poseban blagoslov.
— Koji je bitni dio kod podjeljivanja sakramenta ženidbe?
— Sakramenat ženidbe podjeljuje se svakome na temelju pristanka na ženidbu po propisanom obredniku. Svećenik, obučen u roketu i sa štolom, poziva supruge da kleknu na podnožje oltara. Zatim pita zaručnika: »Josipe, hoćeš li uzeti ovdje nazočnu Mariju za svoju zakonitu ženu po običaju svete Majke Crkve?« A ti odgovaraš: »Hoću!« Zatim se svećenik obraća Mariji i pita: »Marijo, hoćeš li uzeti ovdje nazočnoga Josipa za svoga zakonitoga muža po običaju svete Majke Crkve?« Ona odgovara: »Hoću!« Čim se dade taj zajednički pristanak, ženidba je sklopljena. Svećenik to službeno konstatira, spajajući vaše ruke štolom govoreći: »Ja vas združujem u ženidbu u ime Oca i Sina i Duha Svetoga.«

Kako urediti stan?

— Ja mislim još dalje. Dobro, mi ćemo se vjenčati, ali ti znaš da baš nisam bogat. Kako ću urediti svoj stan?
— Blago tebi da ga imadeš. Mnogi ga nemaju. Vi ćete se ugnijezditi u dvije sobice, malu kuhinju. Ondje ćete provoditi svoj bračni život. Što će biti vaš stan? Ono čime ga vi učinite. Uredite ga, stoga, organizirajte i poljepšajte — zajedno. Gospođa će moći pokazati svoju nadarenost, a ti ćeš svoju spretnost očitovati u tisuću malih trikova, da olakšate svoj život u dvoje.
— Kakva da bude nutrina?
— Mora biti praktična, ako želite da vaš zajednički život postane lijep. Ali praktičnost ne isključuje ukusnost. Ukras nije luksuz.
— Istina, ima lijepih stvari što ne stoje mnogo. Goli zid je koji puta ljepši od onoga što se na njega objesi.
— Ovdje zastor lijepe boje, ondje ukusno odabrana fotografija, tamo nešto cvijeća, nekoliko knjiga skladno raspoređenih po polici, u kuhinji lijepa keramika obješena uza zid — sve će to izreći riječ veselja u vašem skloništu. To će sve skupa očitovati nešto od vaše duše. Vi morate naći ideje, morate dati stil svom ognjištu. Treba da iz njega učinite dom sreće i gostoljubivi stan u kojem se rado boravi.

Pitanje novčarke

— Jedno praktično pitanje! Tko će držati novčarku u kući?
— Da biste sretno živjeli u braku, treba da živite u miru. Ali život obitelji se često uznemiruje zbog novčanih pitanja. Nije potrebno da čovjek bude bogat pa da tome izbjegne. Što treba činiti da novac ne bude izvor nemira između supruga? Prije svega, morate se složiti o ulozi novca u vašem životu. Koje mjesto, koje značenje ima...
— To je vrlo važno!
— Jest! Novaca trebamo da živimo. A da se okući mlada obitelj, treba neki minimum materijalnih izvora. No za kršćane novac uvijek ostaje sluga. Ne smije postati gospodar, kao što se kadšto vidi u obiteljima. »Tamo, gdje je vaše blago, tamo je i vaše srce« veli Krist. Razmatrajte od vremena do vremena tu malu rečenicu. Ona će vam pomoći da stavite stvari na svoje pravo mjesto.
— Kome pripada novac?
— Među supruzima koji žive u duhu Crkve u malom novac je zajednički. Novac i sve ostalo. Zato se izvori va-

šega ognjišta moraju raspoređivati prema zajedničkom dogovoru. Žena mora znati koliko zarađuje njezin muž. A vi, jedno i drugo morate znati kamo odilazi novac. Zato je potrebno da utvrdite svoj budžet. To znači upoznati sasvim točno obiteljske izvore i predvidjeti izdatke. Nije za to potrebno da budete izvanredni stručnjaci.

— Koja se svojstva za to traži?

— Prije svega — red! Ako ne pazite da brižno slažete listiće i potvrde, nećete moći stvoriti točnu sliku vaših izdataka. Zatim — iskrenost! Ako svatko uzima iz obiteljske blagajne a da ne pokriva ono što uzima, u budžetu će se brzo očitovati rupe, a to će stvoriti atmosferu nepovjerenja. Napokon treba da postoji dobra volja da svatko zapisuje izdatke! U tom moramo biti realiste.

— Kako to misliš?

— Život obitelji se ne sastoji samo od plemenitih i zanosnih osjećaja. On je protkan i dnevnim običnim problemima. Valja ih prihvatiti i gledati im u lice da im se zagospodari. Ne može se u jednom času sve postići. Nemojte stoga biti malodušni! Računajte s vremenom! Napokon, ako i imate male dohotke, nastojte da budete velikodušni. Znajte imati srca za siromaha i pomozite mu rado. Nemojte zaboraviti na vaše dugove prema Crkvi — sjemenište, župa i ostalo. Vaša ljubav i vaš dom time će samo dobiti...

Posveta obitelji

Najbolje će biti da se roditelji pobrinu te njihova djeca već za vrijeme zaruka — ili prije — prisustvuju kakvom zaručničkom seminaru. Ondje bi upoznali sve elemente života Crkve u malom. A na sam dan ženidbe, ili neposredno iza nje, da obave posvetu svoje nove obitelji Srcu Isusovu. Tako bi odmah nova stanica koja je niknula u krilu Crkve u malom svojih roditelja, postala i sama Crkva u malom. Time bi se Božji blagoslov prenio na novo sretno gnijezdo. Prema tome cilju neka roditelji vode, sami ili preko drugoga, svoju najstariju djecu. Tako da njihova djeca požele da i sama budu ono što su i njihovi roditelji.

A to je vrhunac obiteljskog odgoja!

Gdje ćemo započeti?

— Mnogo smo toga nabrojili! Ali smatramo da je još premalo jer se radi o prevažnom problemu. Bitnom i središnjem za život obiteljsku zadaću. Nemojte se prestrašiti od množine zadataka. Sve dolazi u lijepom redu, jedno za drugim. Najprije sada promislite i pitajte se:

— Gdje smo mi sa svojom djecom u odgoju? U kojem razdoblju?

A onda počnite junački tamo gdje vam se čini najzgodnije i najprirodnije. Imate pred sobom godine da ispunite tu zadaću. Već nakon prvih koraka opazit ćete kako gotovo sami od sebe idemo dalje putem, i kako sve nekako naravno izlazi jedno iz drugoga... Uzdajte se u milost Božjega Srca. Ono je najsavršeniji uzor po kojemu odgajajte svoju djecu. Ali i najjača pomoć... Otvarajte često sveto Evanđelje da ga što bolje upoznate i uzljubite! Onda ćete i svoju djecu moći oblikovati po Njemu i za Njega.

OBITELJSKI APOSTOLAT

Oca Ramiéra, ideologa Apostolata Molitve, zapitali su jednom:

— Možemo li proniknuti u najdublji razlog povijesnih zbivanja? Ili, drugim riječima, postoji li neka kršćanska teologija povijesti? Evo njegova odgovora!

— Ni Hegelova filozofska formula — teza, antiteza, sinteza; ni Vicova religiozna formula: razdoblje bogova, heroja, ljudi; ni Schellingova: sudbina, nužda, providnost; ni Comteova: teologija, metafizika, pozitivizam; ni politička formula Machiavellija: monarhija, aristokracija, demokracija; ni simbolična formula Schlegelova: riječ, sila, svjetlo; ni biološka Vacherota: sijanje, razvijanje, organizacija; ni moralna Reynaudova formula: propast rehabilitacija, beskrajni progres — ne mogu protumačiti stvarnosti. Tumače mnoge detalje, ali su daleko od biti.

Čitav svijet mora slaviti Boga: zlo i dobro. A po Isusu Kristu Bog želi da bude proslavljen u svijetu. Tome služe i grijesi kao i krepost! Samo na drugi način. Kraljevstvo pak Isusa Krista se mora na zemlji uspostaviti po Crkvi.

Evo trio kršćanske teologije povijesti, ono što tumači sve i što je na dnu svega zbivanja: BOG — KRIST — CRKVA. U današnjem periodu sve troje se svode na jedno — C r k v a. Božanski poredak

otkriva nam se kao jedna beskrajna piramida, kojoj je na vrhu Bog, u sredini Isus Krist, a temelj je Crkva. Taj temelj se širi koliko se umnožavaju ljudske generacije. I kada postigne puninu svoga razvitka, što ga mora postići, prema planovima Nebeskoga Arhitekta, sadašnji će svijet svršiti, a započet će vječnost.

To širenje, to prostiranje velike Crkve u prostoru i vremenu postiže se najviše utjecajem male Crkve, kršćanske obitelji. Zato i ona mora biti u svojoj srži ne samo crkvena nego i apostolska. Apostolat spada u bit Crkve u malom... Zato čujmo ozbiljnu riječ, kako Crkva u malom treba shvatiti i izvršiti dužnost apostolata.

Karavana smrti

17. lipnja 1878. godine bilo je na jednom sajmu pokraj jezera Tanjganjike izloženo 600 robova na prodaju. Trideset sela je planulo ognjem kad su oni bili zarobljeni. Pet godina kasnije je Stanlley, glasoviti engleski istraživač Afrike, nedaleko od Ekvatora susreo na jednom polju 2.300 robova. To je bio plijen iz 118 uništenih i razorenih sela. Da bi se domogli jednoga roba, pljačkaši i trgovci robljem ubijali su prosječno drugih pet do deset osoba.

Livinstone pripovijeda ovako: »Prizor što ga imamo pred očima tako je strašan da bih ga htio izbrisati iz svoje mašte, ali ne mogu. Šest stotina robova na prodaju... Arapski trgovci idu od jednog do drugoga, dodiruju se njihovih mišića, otvaraju im usta, gledaju im zube, gone ih da trče... Nekoliko dana kasnije jedna karavana ljudskih skeleta vezanih lancima i natovarenih teretima, povezanih drvenim jarmom oko vrata, vuče se prema Bagamoyu na Indijskom oceanu — 1500 km puta neizrecivih patnji i užasnih udaraca.«

Karavana života

Tog istoga dana, 17. lipnja 1878., druga se karavana kretala u obrnutom smjeru po toj istoj paklenoj pisti. Ona je

krenula iz Baganoya i išla prema Velikim Jezerima pod vodstvom 10 misionara na čelu s O. Pascalom.

»S najvećim poštovanjem pišem njihova imena, kao što su se u prva vremena Crkve pisala imena ispovijedalaca i mučenika« — govori kardinal Lavigerie, koji im je ljubio noge prije polaska u taj živi pakao. Hiljade teškoća na putu. Mirijade otrovnih moskita, užarena peć džungli, tropske kiše, zagušljive šume pune bara i malarije, groznica, opasnosti od divljih plemena, iscrpljujući hod, opasnosti i po danu i po noći od ljudi i životinja.

Dodajte još — dezertiranje nosača. Jednoga tjedna 120, a malo kasnije samo jednoga dana 62. Nijedan od desetorice misionara nije više imao snage da bi služio svetu Misu.

Grobovi heroja

Pred karavanom se pojavljuju rulje divljaka oboružanih kopljima i otrovnim strelicama. Napola mrtvi misionari se moraju pogađati i plaćati — hongo — prolazninu kroz njihov teritorij. Moraju žrtvovati 300 m tkanine, dvadeset livra baruta, mnoštvo nakita. Dva dana kasnije novi hongo — 400 m tkanine, 10 livra baruta... Od 4. do 18. kolovoza platili su 8 takvih hongoa!

19. kolovoza umire od napora O. Pascal, koji je bio predviđen za superiora buduće misije Tanganjika. Predveče, premda je čitave noći bio u deliriju, on nije dopustio da ga nose, da ne bi lišio nosiljke O. LOURDELA, koji je bio jednako bolestan.

Pao je pod šatorom kao drugi Franjo Ksaverski, prostrt na hasuri, sav u vatri od ljubavi prema narodu do kojega nije mogao doći. To je bila prva žrtva misija Centralne Afrike. Njegov grob su iskopali noću izvan tabora, usred šume. Jedan križ na grobu svjedočio je da tu počiva heroj... Nakon 14 mjeseci užasnih napora došli su ostali misionari do svojih odredišta.

Nove kolone

Odmah se formira nova kolona u Bagamoyu sa 12 misionara, od kojih su šestorica bili papini zuavi. Osmorica njih padoše za manje od godinu dana, sretni da su mogli

prikazati svoje živote za spas Afrike. Samo u lipnju 1859. je misija Leone izgubila petoricu od šest misionara, od kojih je generalni vikar imao tek 36 godina. Godine 1875. šalje kardinal Lavigerie trojicu Bijelih Otaca u Tombuktu, a zatim 1881. još trojicu. Sva šestorica su masakrirani.

Godine 1879. šalje 18 misionara u Ekvatorijalnu Afriku — sedmorica umiru na putu.

290 misionara umiru u Kongu od 1890. do 1910, i to 82 mlađi od 30 godina, a 114 mlađi od četrdeset godina.

»Mi smo se iskrcali na području Konga 19. veljače 1892, piše Msgr. Roelens, pošto smo bili na putu 7 mjeseci, od toga pet mjeseci u karavani. Trebali smo točno 101 dan da prevalimo put od nekih 2000 kilometara.«

Kristova ljubav

— Što je te ljude gonilo naprijed? Čemu toliki napori?

— Nije njima pred očima lebdjelo bogatstvo — ta nosili su sa sobom samo da mogu davati, niti glasovito ime i slava —ta umirali su mladi i premladi iza naporna studija i dugog spremanja. Da li je to bio fanatizam? Pa to su intelektualci bijele rase, a svi su oni bili izobraženi na najvećim evropskim sveučilištima – taj bi već odavna odhladio! Osvajalačke, imperijalističke želje? Pa to su bili ljudi združeni iz različitih naroda, često jedni drugima neprijateljskih...

— Što je onda bila njihova pokretačka snaga?

— Ljubav prema Kristu! Ljubav prema dušama. Ono najdublje Božje i kršćansko u našoj vjeri, bez čega se ona ne može shvatiti ni izmjeriti.

Plodovi...

— Kakvi su danas plodovi tih muka i žrtava?

— Na čitavom svijetu, u svim svjetskim misijama od 100 obraćenja otpadalo je 1960. godine na samu Centralnu Afriku 81 obraćenje. Najviše i najbrže raste žetva baš ondje poslije onako strašne sjetve.

Jedna župa u Urundi brojila je 1929. godine 31 kršćanina. 25 godina kasnije bilo je kršteno u toj župi 80.000 ljudi.

Ta se župa povećava godišnje za 3000 vjernika. Ona ima sada 3000 učenika u nižim školama. Župa Bukey ima 40.000 kršćana, a u jednoj godini 3.200 krštenja, 1.800 krizmenika, 160.000 ispovijedi i 670.000 pričesti. Svakog Uskrsa u Središnjoj Africi obavi 500.000 katolika Duhovne vježbe od 2 do 3 dana. Na osam župa godišnje dolazi jedan milijun ispovijedi; na jednoga misionara prosječno — uza sav ostali misionarski posao — do 30.000! Godine 1903. bilo je u Africi 1,300.000 krštenih i katekumena. Godine 1927. bilo ih je 5,500.000.

Godine 1956. bilo ih je 22,000.000, 1966. ih ima blizu 30 milijuna. U Ruanda Urundi bilo je 1920. godine tek 26.000 katolika ,danas ih ima 1,500.000, da ne uračunamo i dobru polovicu njih koji su se iselili. No još više zadivljuje kad se sjetimo da ima oko 500.000 katekumena, koji će biti kršteni za slijedećih pet godina. Već sada ima ondje svake godine 100.00 krštenja odraslih ljudi i žena, kojima treba dodati 70.000 novorođene djece.

Novi prizori

Danas se događaju novi prizori u Africi. Evo što priča jedan misionar iz tih krajeva, gdje se nekada sijalo u krvi, groznici i umiranju.

»Danas je moj red da idem na filijalu. Sretan sam, premda me trese malarija. Kad god ugledam te hiljade koje su došle izdaleka, njihovu vjeru i hrabrost, prođe me svaka malodušnost. Rad iscrpljuje, ali je uzvišen. Ta zato sam i postao misionar. Jedan sat na motoru, dva sata pješke preko brdskih staza, a svagdje me pozdravljaju naši Barundijci puni ljubavi i poštovanja. U subotu ujutro pričešćivao sam preko sat i četvrt. Poslije Mise sastanak s katehistima i učiteljima — imamo 1800 katekumena i 900 učenika. U 11 sati ispovijedanje. U dugim redovima naši kršćani strpljivo čekaju. Moj Bože, daj mi nešto od njihove strpljivosti! U 1 sat prigrizao sam nešto, a onda počeo nanovo... Pet sati... Još sam uvijek u ispovjedaonici. Glava mi postaje teška, naprežem se do krajnjih granica. Red koji okružuje kapelicu se ne smanjuje. Moram izdržati jer oni čekaju od jutra. Gospodine, daj mi snage, budi mi milostiv da mogu izdržati.

— Antune, da li će biti skoro svršetak?

— Oče, najudaljeniji brđani su tek sada došli jer su krenuli na put iza posla...

Za njih sam je misionar. »Ja te odrješujem... Idi u miru...« Ali Bože, moja je glava tako teška... Već je 9 sati na večer, Otac još uvijek ispovijeda...

— Antune, Antune! Otac je pao...

Naslonjen na zid od trske, ostao sam bez svijesti... Kršćani se zaprepastiše. Napraviše nosiljku: pokrivač obješen na četiri kolca. Dvije ekipe od četiri čovjeka odnesoše me u krevet... Sat i po kasnije opet sam u ispovjedaonici.

Negdje kasno u noć otidoše i zadnji brđani veseli što su se mogli ispovjediti i pomiriti s Bogom... To je centralna Afrika danas...«

Bubnjevi udaraju

Baš na Blagovijest prije nekoliko godina dogodio se u katedrali Kabgay velik događaj. Tokom veličanstvenih ceremonija je Njegova Ekselencija Msgr. Alojzije Bigirumwami, urođenički crnački biskup, potomak bivših kraljeva Gisaka, posvetio za biskupa jednoga misionara rodom iz Švicarske, Msgra Andriju Perraudina. Već od rana jutra su veliki bubnjevi, pokriveni kravljom kožom, gromko pozivali narod Ruanda i njihov se glas miješao s veselim zvukovima zvona s katedrale. Uskoro se na obroncima pojaviše ogromne mase, koje su se žurile prema velikoj crkvi da je ispune. Među njima i kralj Urundija Mwuami Karlo Mutara, mlađi, preko dva metra visok omiljeni vladar toga naroda, i sam katolik.

U 9 i po prolazi svečana procesija s novim biskupom i još petoricom drugih bijelih biskupa. Zadnji stupa biskup Bigirumwami, svjestan svoje zadaće, da puninu svećeničke vlasti stavi na leđa jednoga bijelca.

Prvi put...

Kod svečanoga ručka, kojemu su prisustvovali izmiješani bijeli i crni uzvanici, progovorio je novi biskup:

— Možda prvi puta u analima svijeta danas je jedan crni biskup podijelio puninu svećeničke vlasti bijelom svećeniku.

Kada je zemlja čula tu odluku, svi su bili oduševljeni.

Nekima se ipak činila ta odluka izvanrednom. U neku ruku i jest, kada promatramo povijesni razvitak Crkve u Africi. Ali moram vam reći da je to za mene posve normalna stvar. Kad živimo u ovim krajevima ovdje, sve su razlike tako neznatne da se o njima ne isplati trošiti nijedne riječi.

Jedan mi je prijatelj iz moje domovine pisao da taj moj gest pokazuje kako je Crkva iznad svih rasa. Ja ću mu odgovoriti da to baš nije posve točno rečeno. Crkva je u svim rasama, sjedinjujući ih međusobno iznutra. Ona je bez sumnje i jedina sila koja je to kadra učiniti. Ja vam zahvaljujem, Monsinjore, što ste mi podijelili puninu svećeništva u ovom ljudskom i kršćanskom ozračju...

Veselje je potpuno bilo poslije podne, kad su i bijelci i crnci promatrali pučku radost folklora Afrike. Oko 20.000 osoba prisustvovalo je svečanom plesu uz zvuk bubnjeva. Kraljevske trupe, plesači iz misija i plesači drugih plemena su se natjecali da što veličanstvenije izraze svoje simpatije svom novom duhovnom pastiru.

Sve je to skupa dokaz snažnog nastupa vječno mlade Crkve na tom kontinentu. Ali ne bismo pravo ocijenili situaciju kada ne bismo progovorili o nekoliko najvažnijih problema Afrike...

Msgr. Bigirumwami, piše ovako:

»Centralna Afrika broji sada nešto iznad 7 milijuna kršćana i katekumena, a ima 3.061 svećenika, i to 2.600 stranaca i 461 Afrikanaca. Međutim, polovica tih svećenika je zauzeta poučavanjem; milijuni duša traže obraćenje, a uvjeti novoga apostolata traže mnoštvo specijalnih pothvata. Djelovanje je veoma otešćano ogromnim daljinama i činjenicom da su svi katolici ujedno i praktični katolici... Dajte mi 100 misionara danas i sutra će i Ruanda i Urundi biti pokrštene. Istina, mi imamo 521 urođeničkog bogoslova, ali sutra, kao i jučer, kršćanstvo će rasti za 400.000 ljudi na godinu.«

Drugi misionar piše: »Od 21.000 kršćana naše velike župe sedam do osam hiljada slušaju nedjeljom svetu Misu u središnjoj postaji misije, u kojoj nemamo prave crkve, nego samo provizornu kapelicu. Oni prisustvuju službi Božjoj izvana, na žarkom suncu u sušnoj sezoni ili na strašnim tropskim pljuskovima u sezoni kiša. Jedino im je zaklonište drvo uz crkvu. Naših 6 do 7 hiljada katekumena skupljaju se u četiri provizorne kolibe dugačke 8 x 6 metara. I većina njih mora ostati napolju. Od naše 2.700 djece može tek 500 njih ići u školu, u bijedne kućice, gdje ih biju i vjetar i kiša. Da poučavamo sav taj narod, trebalo bi 50 razreda — a nas smo misionara svega dvojica...

Škole?

— Katolički misionari su u zadnjih 30 godina izveli u Centralnoj Africi novi pothvat koji nije zabilježila nijedna organizacija ili pokret.

— U čemu se on sastoji?

— Iako nisu zanemarili uzdizanje i odgajanje elite, oni su ipak glavninu svojih snaga posvetili širokom organiziranju pučkih škola i opismenjivanju. Samo se u katoličkim školama Središnje Afrike, nalazi milijun i pet stotina hiljada učenika. To je u zadnjih deset godina porast za gotovo 800.000. Promislite kakav je to financijski pothvat, koji pada na leđa čitavom svijetu i katoličkoj svjesti čitave Crkve!

— Uistinu to nije lako!

— Treba sakupiti mnoštvo djece. Smjestiti ih pristojno, poučiti ih, osigurati im budućnost ,a osobito izobraziti hiljade kvalificiranih učitelja, koji bi oslobodili gotovo 2.000 misionara, koji su danas zaokupljeni školom. 19.500 prvih škola sa 30.000 učitelja i 3.300 učiteljica — to treba financijski izdržavati.

To je odlučan čas

Kršćana, hiljade! Katekumena, hiljade! Djece, hiljade! Pogana hiljade! Škola, hiljade! Misionar govori: Gospodine, hvala Ti za sve te duše koje si mi povjerio.

Ali misionar mora užurbano pred sebe stavljati i nove probleme koji se nameću zbog impozantnih razvitaka Afrike. Ona se danas razvija u snažan dinamizam; ljudi ostavljaju svoja sela i približavaju se gradovima; duhovne vrednote se bore s modernom tehnikom, koja donosi sa sobom gubitak ćudoredne snage... Afrika danas kroči ogromnim koracima prema evropeiziranju shvaćanja i života... Budućnost Konga se temelji naročito na njegovu bogatstvu i rudama — bakar, zlato, dijamant, uranij, kobalt. Rudnici bakra u Katangi ubrajaju se među najbogatije na svijetu. U zadnjih 20 godina industrijska se proizvodnja podvosručila. U prenapučenim gradovima javljaju se svi problemi koje mi dobro poznajemo. Sve nas to upućuje na istinitost riječi jednoga biskupa: »To je odlučan čas. Proživljavamo veliku šansu da spasimo Afriku za Boga. Sutra će biti možda kasno...«

Velika Crkva je svjesna

Velika Crkva je bila uvijek svjesna svoga misionarskoga poziva i svoje zadaće. To svjedoči povijest. To svjedoči i današnje veliko svjetsko misionarsko gibanje koje je zahvatilo cijeli katolički svijet.

Prema riječima kardinala Agagianiana, pokrovitelja najviše misijske ustanove u Rimu, i Drugi Vatikanski koncil je odigrao u tom veliku ulogu. »On je čitavu Crkvu prožeo misijskom idejom. Misijska ideja je utjecala na tok Koncila i na držanje koncilskih otaca, i to isto toliko koliko i pitanje ekumenizma.

Biskupi su postali svjesni svoje odgovornosti što je imaju prema čitavoj Crkvi i prema njezina dva velika problema, naime ujedinjenju i misijama. To znači vrlo mnogo. Ako su, naime, svi pastiri Crkve najprije uvjereni u svoju biskupsku solidarnost, koja ih sve povezuje, onda možemo reći da je problem pomoći misijama pred svojim radikalnim rješenjem.

Potpuno shvaćanje toga što Crkva zapravo jest donijelo je samo sa sobom zamah misijskog aktiviziranja, i to tako silnoga da toga nitko nije mogao predvidjeti. Zato bih

želio da se u čitavom katoličkom svijetu probudi svijest o tome što je zapravo Crkva kojoj mi pripadamo po krštenju: to je Crkva kojoj mi pripadamo po Kristovoj zapovijedi: »Idite i navješćujte Evanđelje svim stvorovima...«

I mala Crkva

Toga misijskoga poslanja mora biti svjesna i svaka Crkva u malom, svaka oaza Srca Isusova, svaka naša obitelj. Prva njiva koju treba da oplodi misijska ljubav mora biti upravo ona obitelj koja je povezana sa Srcem Isusovim. Razlog je jednostavan: misijska ljubav je zapravo proistekla iz istoga Kristova Srca.

Svi životni problemi Velike Crkve moraju bitno zaokupljati i Crkvu u malom. Jednostavno zato jer je i ona »Crkva«. Bitna je oznaka male Crkve da mora biti — »misijska.« Ona mora disati s Afrikom, s misionarima, pratiti i doživljavati u svojoj sredini.

Danas jasno

Već od početka ovoga stoljeća govori se to i naglašava neobičnim tonom i naglaskom. Tako je na Katoličkom danu u Aachenu bilo rečeno: »Teško je zamisliti pravu katoličku obitelj u kojoj živi topao vjerski život, bez živog i djelotvornog interesa za misije.«

— A što ta misijska svijest daje obiteljima?

— Na spomenutom zborovanju je to dobro naglašeno: »Činjenica je i iskustvo govori da su one katoličke obitelji koje imaju toplo srce i otvorene ruke za misije sačuvale živu vjeru otaca i prenijele je netaknutu kroz generacije.« Ali to nije samo kod katolika...

— Gdje se to još očituje?

— Dapače i kod protestanata! Protestantske obitelji nerijetko izdaju nevjerojatne svote za misijske pothvate. Tako je neka obitelj John Kenedy iz New Yorka ostavila 7 milijuna dolara u oporuci za misije. A nešto kasnije druga neka obitelj 1,5 milijun dolara. Obitelj Johna Wannmakera je podigla za Kršćansko društvo mladih ljudi u Seulu najmoderniju zgradu u čitavoj Koreji. A prezbiterijanci su dobili u

jednoj godini ostavštinu od 5 milijuna dolara samo za misije. Nije tome tako dugo što je 30 američkih protestantskih crkava, sa 25 milijuna vjernika, zaključilo da sakupe u misijske svrhe u roku od pet godina okruglo milijardu i 320 milijuna dolara. Osim toga, kad pomislimo da su svi protestanti prije nekoliko godina uzdržavali 380 misijskih družbi, moramo zaključiti da to nije izlazilo iz hladnih ognjišta... Njihove su obitelji i te kako pune misijskog duha i žara...

— Kako, konkretno, obitelj pokazuje svoju misijsku svijest?

Misijske molitve

— Primum omnium — prije svega — Crkva u malom izrazuje svoju misijsku djelatnost molitvom. Naime, velika je i neosporna istina koju treba uvijek imati na umu:

»Što svijet još nije kršćanski, što su toliki narodi mogli tek nešto osjetiti plodove Utjelovljenja, nije zato što bi oni bili po planovima Božje mudrosti isključeni od te gozbe, koja je spremljena za sve ljude, nego zato jer nije bilo dosta molitelja.

Ne znaju svi vještinu govora, nemaju svi snage da rade, ali svi mogu bar gojiti želje, svi, dakle, mogu moliti. Po žaru svojih želja, po revnosti, ustrajnosti svojih molitava oni mogu postići milosti koje spašavaju duše.«

To su shvatili i oni mladi isusovački bogoslovi koji su pokrenuli najveće molitveno gibanje na kugli zemaljskoj, za koje veli Sveti Papa Pijo X: »Želeći izliječiti moderno društvo od velikih i teških zala zbog kojih ono strašno pati, katolici su poduzeli velik broj korisnih pothvata. Pa ipak nije nijedan korisniji od onoga kojemu si ti upravitelj« — tj. od Apostolata Molitve.

Poziv i odziv

Godine 1842. došao je novi duhovnik u skolastikat Družbe Isusove u Vals (Francuska). Zvao se Franjo Gautrelet. Taj je čovjek bio pravi misionar, ali je svoj žar prema dušama mogao zadovoljavati samo u molitvi jer je silom prilika, kao duhovnik, bio ograničen na unutarnje izgrađivanje mla-

dih Isusovaca. 3. prosinca 1844. upravi na njih snažan apel, koji je postao početak djela raširenog po čitavom svijetu.

Mladi su bogoslovi, naime, plamtjeli od želje da se prebace u daleke misije i da se ondje posve predaju radu na spasu bijednih pogana. A njima, eto, već sada duhovnik predlaže uputu kako će odmah, u taj čas, unatoč učenju, postati pravi, stopostotni misionari. Svi skupa neka prikazuju svakidašnje molitve, djela i trpljenja za ostvarenje kraljevstva Srca Isusova na zemlji. Oni su to prihvatili i postali misionari molitvom i žrtvom.

Na plodnoj njivi

Zrno je palo na dobru zemlju. I u pravi čas. Dvjesta mladića shvatilo je svoga duhovnika. Domala je ta misao prodrla izvan zidova njihova samostana te se stala širiti među francuskim katolicima. Već za dvije godine ona se toliko iskristalizirala da su mogli sastaviti prvi priručnik Apostolata Molitve. Tako su novome valu molitve dignute brane i on će polako preplaviti čitav svijet.

Malo je organizacija i pokreta koji su doživjeli takav razvoj i trijumf kakav se dogodio s Apostolatom Molitve poslije 1861. godine, otkako je izdan prvi broj »Glasnika Srca Isusova«. Selo za selom, grad za gradom, župa za župom, narod za narodom, kontinent za kontinentom kao da su kapitulirali pred prodornom snagom toga pokreta. Mnogi su mu proricali brzu propast, osporavali vitalnost, drugi su naprezali sve sile da ga zataškaju, da ga prikriju, unište, ali on nosi oznake sudbine gorušičina zrna i zbog svoje neuglednosti i plodnosti.

Devetnaesto stoljeće je čekalo takav pokret. A dvadesetom je on jedini spas.

Brojke

Danas broji Apostolat Molitve 1500 biskupijskih središta i upravitelja, 129.279 mjesnih središta s impozantnim brojem od 40 milijuna članova. Oko 1000 crkvenih redova i kongregacija komuniciraju svoje zasluge s Apostolatom Molitve.

Glavno glasilo toga gibanja, »Glasnik Srca Isusova«, izlazi u 45 jezika sa 63 različita izdanja. Na štampu Apostolata Molitve pretplaćena su 24 milijuna pretplatnika.

Liga Srca Isusova u Kanadi broji do 450.000 članova, u Belgiji 350.000, a u USA više od 2 milijuna. Iz USA šalju u svijet 15 radio-stanica svoje emisije Srca Isusova, koje redovito sluša 15 milijuna ljudi.

Bogatstvo milosti

Međutim, treba imati na umu da je Apostolat Molitve prije svega duhovan pokret, djelo milosnoga reda i zato materijalno svjetlo ne izražava njegov učinak. Sam Bog zna koliko je kraljevstvo Srca Isusova pokročilo naprijed, koliko se iznutra produhovilo, ojačalo i učvrstilo otkako milijuni nižu svoje molitve, djela, trpljenja za to kraljevstvo...! No smatramo da je to gigantski doprinos, golem, ravan u najmanju ruku onom drugih ideja i pokreta u Crkvi — takav da bi danas bio koban gubitak za Crkvu kad bi ta Nijagara milosti prestala teći na Crkvu i njezine potrebe. Crkva u malom i nije ništa drugo nego Apostolat Molitve primijenjen obitelji. Zato već samim tim da ona živi svojim duhom — duhom Kristova Srca, svojom praksom — praksom pet elemenata, ona živi duhom i praksom Apostolata Molitve. U obiteljskim oazama Srca Isusova Apostolat Molitve dobiva svoje naravno i najpovoljnije ozračje, a on opet daje Crkvama u malom svoj velik i divan sadržaj i poslanje.

Pape i Apostolat Molitve

Kolika je njegova važnost za život Crkve i misija napose, vidi se iz izjava Papa o Apostolatu Molitve. Oni sami određuju osobno nakane pojedinih godina za koje valja moliti. To su prije svega općenite nakane. A zasebno su naznačene i misijske. Kod nas ih možemo naći u našim novinama i časopisima. Osobito ih izražava i obrađuje »Glasnik Srca Isusova«.

Ova misao apostolata molitve izražena je osobitom po drugom elementu obiteljske molitve.

Misijski kontakt

Misijski ozbiljni kontakt, to je drugi doprinos Crkve u malom za misije. Što to znači pokazat će nam živi primjer jedne takve obitelji.

— Dr Gregory O'Connor, njegova žena Jean i njihovo šestoro djece provodili su sretan život. Obitelj je posjedovala ukusnu, lijepo uređenu prostranu kuću, da bi im svi mogli zavidjeti. Osobito je bilo lijepo ondje živjeti u proljeće i u ljeto, kad je veliki vrt mirisao od cvijeća. Dr O'Connor, patolog u bolnici Svetoga Franje, i njegova žena Jean bili su opće poznati i omiljeni. Obitelj O'Connor imala je u vrtu krasan bazen za plivanje. Velika terasa kraj toga bila je privlačiva točka za djecu cijeloga susjedstva. Subotom bi običavao doktor prirediti za djecu finu limonadu.

Putuje u Afriku

Ali zadnje godine napustili su O'Connorovi svoju lijepu kuću i uputili se u afričku prašumu. Liječnik se dobrovoljno javio u službu kao misijski liječnik u Nyakibale u Ugandi, 150 milja zapadno od jezera Viktorija.

Članovi obitelji O'Connor su praktično jedini bijelci koji su se naselili u tom kraju. Ali pomalo su se upoznali sa četvrt milijuna urođenika plemena Kigezi. Njihova su se djeca vrlo brzo priučila na život usred rezervacije za životinje, koja se proteže od sredine Uganđe pa duboko u područje Konga. Na žalost, postoji malo izgleda da će u svome novom domu moći nastaviti veselim plivačkim popodnevima. Iako su vode očišćene od krokodila i vođenih konja, one ipak imaju u sebi nekih puževa, koji prenose opasnu bolest bilharciju, a ova često puta vodi do sljepoće.

Odgojitelj i liječnik

U Nyakibali ne radi dr O'Connor samo kao liječnik nego i kao odgojitelj. Jedan se dio njegova rada sastoji u tome da navede urođenike na to da održavaju ono što je najvažnije u pitanju čuvanja zdravlja i higijene.

Zbog toga poučava stanovit broj urođenika, koji će među ostalim skloniti svoje žene u zemunicama da daju djeci prikladnu hranu. Dr O'Connor je jedan od najobrazovanijih liječnika koji su otišli u Afriku. U misijama znaju dostojno cijeniti njegovo znanje. Bolesni Afrikanac je kudikamo nesretniji u svojoj bolesti nego isto tako bolesni bijelac, i to prije svega zbog toga jer on i ne sluti što kod njega nije u redu. Dr O'Connor se mora baviti najobičnijim bolestima, kao što su ospice i prelom kosti, a isto tako i s tipičnim afričkim bolestima: tropskom groznicom, malarijom i bolesti spavanja.

Razlog

— Što je moglo tog spretnog i mladog liječnika skloniti na to da napusti karijeru koja mu je mnogo obećavala te da se svojom obitelji uputi u džunglu? I kako je došla ta žena na to da odobri i da svojevoljno prati njega u Afriku?

Godine 1957. je čitao Encikliku Pape Pija XII »Fidei donum« o katoličkim misijama, osobito u Africi.

Papa je u njoj napose naglasio hitnu potrebu djelotvornog misijskog djela na tom velikom kontinentu, »koji teži prema višoj civilizaciji našega vremena i čezne za državnom zrelošću i nezavisnošću«.

O'Connor bio je duboko potresen time. Potražio je o. Gordona Fourniera, jednog od Bijelih Otaca, direktora ustanove koja želi svratiti pažnju na zadaću kršćanskog prodiranja u probuđeni kontinent. Liječnik je pitao o. Fourniera za mogućnost kliničke djelatnosti u afričkim misijama.

Prvo je svećenikovo pitanje bilo da li je doktor oženjen. Na liječnikov potvrdni odgovor rekao je da bi žena mogla doduše, imati stabilan utjecaj, ali bi ujedno mogla biti i ozbiljan problem.

— Vi ondje nećete moći provoditi nikakav društveni život.

— Nisam ga imao ni dosad, odgovorio je liječnik. Mi imamo šestoro djece!

Spremanje

Svoju ženu je poveo sa sobom na film o katoličkim misijama u Africi. On je čvrsto odlučio poći da ondje pet go-

dina besplatno radi. O. Fournier je u međuvremenu nastojao da izvidi kako bi se dala smjestiti cijela obitelj, a ne samo jedan dobrovoljac.

Obitelj O'Connor nije donijela tu veliku odluku lakomisleno. Oni su bili svjesni da će se susresti s mnogo problema, kao npr. s pitanjem da li će kliničke prilike biti povoljne. Još su im veće brige zadavale pomisli kad su stali planirati svoje kućne prilike u Africi. Liječniku se činilo najvažnijim da se brižno pripravi na svoj novi posao. Zato je još neko vrijeme radio na porođajnom odjelu bolnice. On je znao da i afričke žene, iako svoju djecu redovito rađaju lakše nego njihove evropske i američke sestre, znaju cijeniti umijeće bijelog liječnika u kritičnim časovima.

Nakon te izobrazbe uputio se u odjel za unesrećene, gdje je izvodio sve operacije koje se moraju izvesti nakon raznih nezgoda. I na kraju se još pozabavio i najnovijim istraživanjima tropskih bolesti.

Baklja istine

Kad se konačno približilo vrijeme odlaska, osjećali su liječnik i njegova žena sve više kakvu su obavezu preuzeli te su svakog dana išli na svetu Pričest.

Sve su više shvaćali riječi Enciklike, koja je liječnika dovela na tu ideju: »što može jedan čovjek koji je od Boga pozvan učiniti više nego svuda među svojom braćom ljudima nositi baklju istine koju je donio sam Krist?«

Prošlo je doba

— Prošlo je doba kada je misijska misao za obitelji postala tek jedna zanimljivost. Zgodno štivo za djecu! Izvor ponosa što pripadamo istoj vjeri kao i junački misionari i misionarke. Ona po Crkvi u malom postaje komponenta života, prema životu, koja po obitelji O'Connora dobiva svoj razumljivi i naravni izraz.

— Na koji se način manifestira misijski kontakt u oazama Srca Isusova?

— Crkve se u malom nastoje misijski moliti, kao što rekosmo. Zatim i misijski se izobraziti. Upoznati probleme

misija. Osobito misijskih obitelji. Misijska se literatura u takvim obiteljima veoma rado prima i čita. Crkva u malom po takvoj literaturi upravo su stručna i poučena o sadržaju Papinskih misijskih enciklipa, o radu misijskih ustanova, o djelovanju samih misionara, o potrebama pojedinih misijskih područja itd. Djeca u takvim obiteljima izrađuju prave misijske zemljopisne karte, statistike, simbole i ostalo. Crkve u malom osjećaju se osobno odgovorne za stanje osobito onih misija koje su povjerene našim misionarima.

Misionareva ispovijed

Jedan je misionar napisao ovu potresnu ispovijed svojih grijeha. Vrlo je poučna i potresna!

»Poslan kao apostol, često sam radio kao najamnik! Član sveopće Crkve — često sam propovijedao svoju malu kapelu! Vjesnik slobode u Kristu — mnogo sam puta robovao jakima! Bog me uronio u tjeskobu stvarnosti, a ja sam više volio laka rješenja. Pozvan da uzdižem svoju braću, ja sam se bojao da me ne preteknu. Kvasac za tijesto — ja sam podizao malodušnost. Sol zemlje — a ja sam obljutavio samoljubljem. Došao sam da gradim na stijeni — a ja sam bio tek bijedna trska, okrećući se prema vjetru. Žarki plamen, a ja sam postao hladan pepeo. Poslan sam da spašavam druge, a ja sam i sam padao. To je moj grijeh, moj preveliki grijeh. I zato vas zaklinjem, braćo moja, da se molite za me milosrdnom Bogu ...«

To je molitva i ispovijest jednoga misionara. A kakve bi trebale da budu obitelji, koje nikada ni pomislile nisu da bi nešto učinile za duše onih koji lutaju u sjeni i smrtnoj tami?

A kod nas?

— Ali danas se postavlja ne samo pitanje kako ćemo propovijedati Krista u misijskim zemljama nego se pitamo kako ćemo ponovo predobiti za Krista kod nas u svojim krajevima.

Sve veća dektristianizacija stavila je pitanje apostolata na prvo mjesto Crkvi i u našim krajevima. U povijesti Crkve je nastalo novo razdoblje: opća mobilizacija svih kršćana.

— Žar to vrijedi i za obitelji?

— Ako to vrijedi za veliku Crkvu, u istom smislu i s istom odgovornošću vrijedi i za Crkvu u malom. Pripadati danas oazi Kristova Srca u isto je vrijeme i milost i odgovornost. I ona mora surađivati u izgradnji Crkve u njezinom vanjskom i nutarnjem apostolatu. Jednostavno zato jer je Crkva u malom.

Svi misionari

Pariski kardinal Feltin je rekao riječi koje vrijede u punom smislu i za nas i za naše djelovanje kod nas: »Svi članovi Crkve treba da budu misionari.«

Jedna anketa o apostolskoj revnosti je, međutim, otkrila ovo: 72% od ispitivanih katolika izjavilo je da nije nikada pokušalo predobiti nekoga za Crkvu; samo 28% izjavilo je da su pokušali i, zanimljivo, sa 17% uspjeha. To nam otvara nove vidike, s jedne strane na dosadašnju mlitavost, a s druge strane da je moguće uspjeti i kod prvih ozbiljnih pokušaja. Taj nas grijeh nemara kod velike većine katolika primorava da ozbiljno ispitamo svoju savjest, to ozbiljnije što drugdje ne manjka taj apostolski dinamizam. Spomenimo da je anketa o apostolatu, koju smo natuknuli, otkrila velik nedostatak kod katolika dok je utvrdila da je kod protestanata 59% pokušalo predobiti sljedbenike i u tom uspjelo 43%.

Naša okolina gladuje za Bogom i umire što nije upoznala svoga Spasitelja. Sve to pozivlje pripadnike CRKVE u malom na apostolat.

Najbolji način

— Crkva u malom ima jedan svoj zasebni zadatak koji nitko ne može tako ostvariti upravo kao ona.

— Koji je to?

— Kontakt s obiteljima. Upoznavanje i povezanost s drugim kršćanskim obiteljima. Djelovanje na njih. Pomaganje! Pohađanje drugih obiteljskih ognjišta. To bi trebao biti najdraži posao članova Crkve u malom. Zjenica njezinih očiju. Najbolji način apostolata.

— Pa dosta je jednostavno držati i imati kontakt s drugim obiteljima da ih privedemo Kristu!

— I nije! Često je upravo obratno. Prije svega postoji princip: Moja kućica je moja slobodica! Nepovrediva i nepristupačna. Zatim, ljudi baš ne vole govoriti sa stranim osobama o svojoj obitelji i svojim pogledima. Boje se da ih posjetioci ne će kritizirati u misli, a možda i riječima. Četvrto, posjeta može smetati različitim poslovima što ih treba obaviti. Onda, čovjek želi biti kod kuće slobodan: čovjek koji na večer ostaje kod kuće, voli obično prepustiti se odmaranju. On nema često ni želje voditi neke razgovore. Televizija! Uljudno će vam ponuditi stolicu i dozvolit će vam da sjedite s obitelji, ali pod uvjetom da šutite. I konačno, ljudi ne žele govoriti o vjeri, niti žele da im se o njoj govori. Ova poteškoća je ne samo najveća, ona i najviše smeta, jer pokazuje da se u mnogim obiteljima religija vrlo malo uvriježila.

— Onda je najbolje toga se odreći?

— Ovo mišljenje je vrlo začuđujuće. Vraća se na to da bi se trebalo odreći svakoga apostolata i pomiriti s time da se vjera izgubi. Gdje su konačno osobe, koje bi željele na početku razgovora, da se govori o vjeri? Na nama je da ih polako disponiramo i pobijedimo njihovu odbojnost.

Neka načela

1. Treba se pokazati simpatičan. Kažu da je sv. Franjo Asiški svagdje izvanredno osvajao. Njegova je tajna bila u tom, što se zanimao za svakoga osobno. Svi su mislili, da njega posebno ljubi. Shvatili su da za njega nisu obični broj. A to se najbolje postizava da se u svakom članu obitelji gleda Krista. Onako, kako je Marija gledala. Zato treba učiniti napor sabranja prije nego uđemo u koju kuću.

2. Obitelj se mora posjećivati razumnom učestalošću. Izolirana posjeta, bez perspektive da se ponovi u dosta bliskom vremenu, ne pobuđuje previše interesa, jer ne uspostavlja pravih ljudskih odnosa.

3. Da pokažemo interes što smo dužni osobama, bitno je znati njihovo ime. To je jedna od apsurdnih stvari današ-

njega vremena da možemo imati veze s nekim osobama skoro svaki dan — a da im uopće ni imena ne znamo. Čovjek bi skoro generalizirao i rekao: ako ne poznaš imenom, ne ćeš ništa i utjecati.

4. Danas se često dešava da mnogih nema kod kuće. Važno je da se za njih interesiramo, o njima govorimo, pokažemo simpatije prema njima. Neka znaju da smo posjetili njihovo ognjište, za njih saznali, o njima govorili. Drugi put će nastojati da ostanu kod kuće. Ne zadovoljavajmo se kontaktom iz čiste formalnosti, zanimajući se jedino za one koji se nalaze kod kuće.

5. Prvi utisak je veoma važan. Naše vladanje mora odžarivati čednošću. Važno je pravilo: ne postavljajmo pitanja. Treba čekati. Ali ipak to nije apsolutno nedirljivo pravilo. Nakon nekog vremena, kada je kontakt uspostavljen, ništa ne priječi da se postavi nekoliko pitanja. Ali ima pitanja i pitanja. Ima ih indiskretnih a i ljubeznih, onih koji ponizuju i koji podižu i ohrabruju.

6. Ne kritizirati! Vrlo škrt biti na osuđivanje. Općenito, na jednu riječ koju izgovorite slušajte radije 50 njihovih. Kad čovjek pokaže da znade slušati na pravi način, ljudi upotrebe prigodu. Oni imaju potrebu da govore pred nekim koji zna slušati. Ako vidite protivno, znajte da nešto nije u redu. U Americi kažu da onaj koji govori, ništa ne nauči. Ako budemo primjenjivali zlatno pravilo kroz neko vrijeme, desit će se ovo: Slušajući strpljivo i s poštivanjem, dobit ćemo pravo da se i nas sluša. Kad se ljudi izgovore, postaju skloniji da slušaju. Smatraju se dužnicima prema nama. Iz zahvalnosti će biti skloni da paze na vaše sugestije. I tada ste tek stupili na pravo tlo. Osvojili ste teren na kojemu možete sijati.

7. Nema polemike. Nemojmo nametati svoje mišljenje. Ne provocirajmo drugoga! Bitno je da se drugi dobro raspolože i da se tako i osjećaju. Ljudi moraju imati utisak da nismo došli k njima nametnuti se, nego da smo došli iz ljubavi, da smo službenici Božji i da oni mogu računati na našu ljubav.

8. Ulazeći u kontakt s kojom obitelji trebamo se pokazati spremni učiniti uslugu. Postoji li koja stvar što bismo je mogli učiniti za njih? Ako smo je našli, mi smo betonirali cestu.

9. Iza nekoliko posjeta izložimo mirno koju vjersku istinu. Ne idimo u prevelike detalje. Držimo se glavnih stvari. Ako se radi o svetoj Misi, ne zaustavljajmo se najviše na odijelu i ceremonijama. To nije sveta Misa. Upotrijebimo priliku da im govorimo o onom u Misi, što će ih iznenaditi, što će učiniti šok.

10. Kad se zauzimamo za koju obitelj imajmo za cilj — dovesti njezine članove do toga da i one zažele biti Crkve u malom osobito s njezinim apostolskim oznakama. Ovaj program može izgledati kao neka utopija. A ipak je potreban, jer bez toga naš posjet ne će roditi željenim plodovima. Ako mi samo govorimo o našem radu, i našem poslu, oni će biti uvjereni da ih podcjenjujemo, da na njih iskreno ne računamo.

11. Taj kontakt može biti uspostavljen na najrazličitije načine. Mogu se pohađati i starci u njihovim domovima ili stanovima; po kontaktima se mogu obitelji spremati za pučke misije, liturgijske svečanosti i obiteljske seminare; mogu se odrasli pripravljati na sveto krštenje ili potvrdu; isto tako može doći u kuću u slučaju smrti ili noćnog bdijenja uz pokojnika; takav kontakt je divna prilika za širenje vjerske štampe, promicanje zajedničke molitve u obitelji, krunice, liturgijskog doživljavanja crkvene godine i svega bogatstva Crkve u malom.

Rijeka koja dere

— Zar se po ovakvom kontaktu Crkve u malom ne bacaju u vrtlog obiteljskih strujanja koje često teku strahovitom snagom?

— Upravo to! Tko će ako ne obiteljske oaze pomoći obiteljima? Često su ljudi u našem susjedstvu ne samo potrebni naše pomoći, nego i željni. A kako ćemo im pomoći, ako im se hrabro ne približimo? Papa Pijo XII. je naglasio

ovo: »Crkva mora prema svima izvršiti trostruku zadaću. Podići gorljive vjernike do stupnja što ga zahtijeva vrijeme. Uvesti one koji neodlučni ostaju na pragu u toplo i spasonosno okrilje Crkve. Privesti natrag one koji su se udaljili od vjere i koje Crkva ne može prepustiti njihovoj jadnoj sudbini.« To isto — podići, uvesti, vratiti — moraju ostvarivati i Crkve u malom! Po obiteljskom kontaktu!

Na istoj gori...

Novi Zavjet svršava svečanim prizorom: Isus Krist se posljednji puta sastao s apostolima prije svoga uzašašća. Zapovjedio im je da idu pred Njim u Galileju. Kako ih je nekoć okupio na gori da čuju Njegovu prvu besjedu, tako im je i sada na gori — možda istoj — htio povjeriti njihovo konačno poslanje. Isus ih je čekao, a kad ga vidješe, pokloniše Mu se. Bio je to svečan čas. Uskrsnuli je stajao pred njima kao Gospodar svijeta. Njegovo je lice bilo obasjano veličanstvom. On se približi svojima i reče im glasom koji ih sjeti Posljednje večere:

»Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji.

Idite po svemu svijetu. Propovijedajte Evanđelje svakome stvorenju. Krstite sve narode u ime Oca i Sina i Duha Svetoga, učeći ih da drže sve što sam vam zapovjedio.

I evo, Ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta.«

Nikad se još nije čula na zemlji zapovijed koja bi tako sdubokom preobrazila ljude. Isus je slutio kako će to poslanje, na ljudsku govoreći, upravo smrviti jedanaestoricu.

Ali da će ih i podići visoko kao velike baklje koje su zapalile zemlju.

Danas i ta zapovijed dolazi do vas koji ste Crkva u malom. Ima istu snagu, istu prodornost, suvremenost kao i onda kad je bila izrečena velikoj Crkvi. Poslušajte je! Po tome kako je izvršite, bit ćete sudionici blagoslova oaze Srca Isusova. Po tome ćete biti suđeni. Ima, naime, jedna riječ sv. Terezije: »Ne varajte se, bit ćete suđeni po ljubavi!«

Na 1.000 stanovnika rodilo se 1964. godine:

U Zagrebu — Medveščak...	8,4 djeteta
U Zelini...	11,9 djece
Na Hvaru...	10,3 djeteta
U Vrbovcu...	12,2 djeteta
U Garešnici...	12,0 djece
A u:	
Kotaru Kumanovo...	30,6 djece
Kotaru Ohrid...	31,7 djece
Kotaru Tetovo...	39,0 djece
Kosmetu...	42,1 dijete
Općini Dragaš...	52,6 djece

»Od svih problema o kojima ovisi naša budućnost — problem nataliteta je na prvom mjestu«

PREMA BUDUĆNOSTI . . . . .

Mirko je upravo dovršio s uređivanjem kućnog oltarića. Anica je palila svijeće na njemu, a župnik je oblačio na sebe bijelu roketu. Sve je bilo spremno da se obavi obiteljska posveta Srcu Isusovu, kadli iznenada netko pozvoni na vanjskim vratima.

— Tko bi to bio? — začudi se Mirko i ode da otvori... Domala se začu veseo glas... — O, to si Ti, Ivice! Dobro došao! Baš u pravi čas. Uđi samo...

Ivica, stari Mirkov prijatelj, bio je uveliko iznenađen. Ugledao je ono što se ne bi nikada nadao vidjeti kod Mirka. Ukusno uređeni oltarić, na kojem su gorjele dvije svijeće i malo »vječno« svjetlo. Usred cvijeća nalazi se lijepa slika Srca Isusova. Na samom oltariću križ, knjiga »Evanđelje«.

— Što to znači?

— Sve će ti biti jasno! Samo budi miran! Slušaj, što treba slušati, gledaj ono što Ti se sviđa. A kad budemo molili moli i ti s nama...

Domala je župnik uzeo veliki obrednik i po određenom formularu blagoslovio sliku Srca Isusova. Mirko ju je tada ozbiljno i svečano pogledao i postavio na njihov oltarić. Kao da ju je ustoličio na obiteljsko prijestolje. Slijedio je kratak župnikov govor. Ivica se nije pravo mogao sabrati.

Shvatio je samo to da ta obitelj postaje po Srcu Kristovu Crkva u malom ...

Nato svi kleknuše, a župnik poče moliti litanije Srca Isusova. Čim one svršiše, Mirko i Anica prihvatiše skupa s njim moliti riječi posvete obitelji. One iste koje su molili prije nekoliko dana kad se zajednički predadoše Kristovu Srcu: »Presveto Srce Isusovo, Ti si očitovalo ... Na kraju svi zapjevaše pjesmu »Do nebesa nek se ori naših grudi ...«

Ivica se nije znao snaći u svemu tome. To je za njega bilo nešto novo. Neočekivano. Ni u snu ne bi na to pomislio ... Tek onda, kada svi sjedoše za sto na malu zakusku, postavi pitanje isto kao i n početku ...

— Što sve to znači?

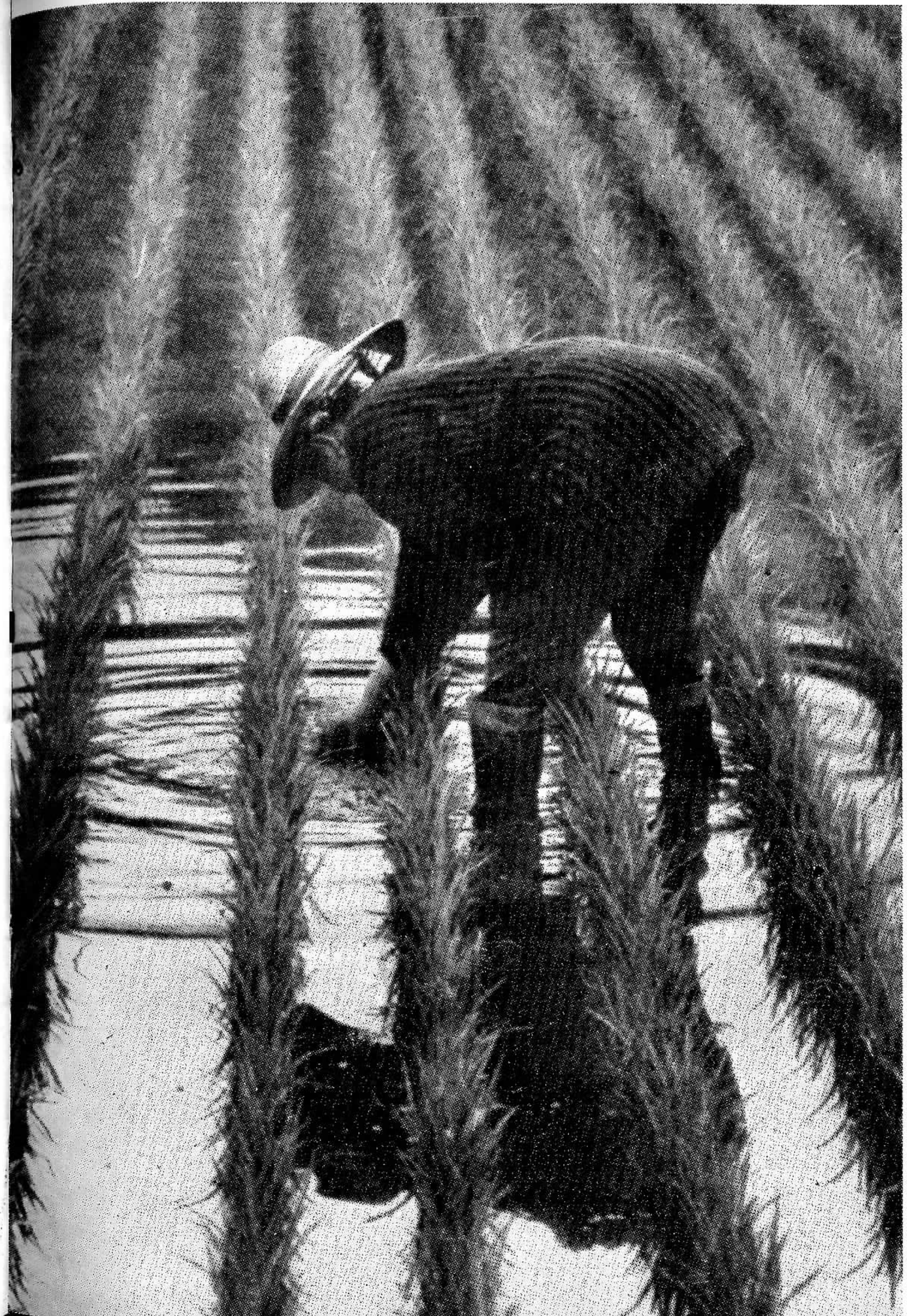
— Ivice, danas smo izvršili ono što smo odlučili na našem obiteljskom seminaru. Želimo da budemo oaza Kristova života u svojoj obitelji. Zato smo Isusa Krista danas izabrali i postavili za Kralja i Gospodara naše obitelji. Naš dom će biti odsada dom molitve, obiteljske liturgije, bračne vjernosti, kršćanskoga odgajanja i osjećanja s Crkvom ...

Težak problem

Ivica je bio oženjen već osam godina. Imao je troje djece. Živio je skladno sa svojom ženom. Po naravi inteligentan, bistar i razuman. Odgojen je sto posto katolički. Ali u zadnje se vrijeme nekako otuđio od Crkve. Kad bi ga župnik pitao za razloge, samo bi se nasmijao i nešto neodređeno odgovorio. Međutim, sada se očitovao razlog njegove mlakosti ...

— Dopusti, Mirko, da te ovdje pred župnikom nešto zapitam! Jesi li ti svjestan onoga što si sada učinio? Misliš li ozbiljno to i u život provesti što si sada obećao?

— Čemu to pitanje? Razumije se da hoću ... !



Da se jedna usta nahrane, rade dvije ruke. A ako rade dvije ruke — nahrane četvora usta.

Japanska poslovica

Ivica je šutio. Kao da razmišlja s koje bi strane zagrizao u tu kiselu jabuku. Ali se ipak odlučio.

— Nemoj mi zamjeriti, ali ja smatram da se danas ne može u modernoj obitelji živjeti kršćanski.

— Zašto?

— Zbog rađanja djece. Katolička Crkva od nas traži da imamo brojnu djecu. To je danas ipak nemoguće. I zato se i mi koji smo katolici otuđujemo od Crkve... Drago mi je što mi se jednom pružila prilika da se o tom porazgovorim sa župnikom. Što vi kažete na to, gospodine župniče?

Najteže od svih pitanja!

— Ivice, načeo si jedno od najtežih pitanja koja se u ovaj čas stavljaju ne samo pred Crkvu u malom nego i pred čitavu Crkvu. Pitanje je to — straha od djeteta. Dobro da si to učinio jer s tim stvarima treba da bude načistu svaka ona obitelj koja želi živjeti kao oaza Kristova života.

— Drago mi je da mi ne zamjeravate, upadne u riječ Ivica.

— Nipošto! Ali me lijepo poslušaj! Mi imamo čisto katoličkih krajeva u kojima godišnje umire u jednoj župi 28 osoba, a rode se samo dva djeteta; gdje na 45 mrtvih ima samo 15 rođenja; gdje na 18 rođenja ima 52 mrtva. To je katastrofa! Premda bi bilo dobro da to jasnije pokažem i dokažem, ipak to ne mislim ovdje učiniti. Stvarnost nas udara po glavi tako snažno da toga još samo slijepci ne vide. Mi umiremo... Nestaje nas. Suši nam se krv.

— Koji su tome razlozi? — zapita Anica.

— Veoma različiti. Mnogi od njih su samo prividni. Nisu pravi. Tobože, ekonomski razlozi. Međutim, to ne stoji jer se to zlo uvuklo baš najprije i najviše u naše najbogatije krajeve. Tako zvani medicinski razlozi su također labavi jer postoje principi katoličkog bračnog života primijenjeni u praksi, koji omogućuju radikalna rješenja gdje je to potrebno...

Civilizacija bez kulture

— Što je onda na dnu svega?

— Prvi je i glavni uzrok tako zvano bijele kuge ocrtan u riječima njemačkog pedagoga Foerstera: »Cijela bit našega socijalnoga pitanja — i pitanja straha od djeteta — u svom temelju se sastoji u tom da naše gospodstvo nad darovima i snagama prirode nije išlo rame uz rame podvrgavanjem elementarnog i životinjskog u našoj naravi. Zato i stojimo pred činjenicom da moderno društvo duhovno i ćudoredno nije doraslo golemim materijalnim sredstvima, što ih je znanošću pribavilo, nego im podliježe i rastače se. Civilizacija umnožava lagodnosti života. Kada razvitak civilizacije ne prati odgovarajući moralni rast — kultura duha, kultura s srca i života — tako da se čovječanstvo dade voditi nasladama svojih momentalnih željica,dolazi do degeneracije, do raspadanja. Želja za materijalnim uživanjima guši savjest; stvaraju se uvijek nove brojne potrebe, često izmišljene lagodnosti, uživanja, toalete, zabave i djeca postaju nepodnosivo breme ... «

Razvoj reflektivnosti

— Kako se to konkretno očituje u životu?

— Koliko napreduju takva civilizacija bez unutarnje kulture, toliko se i ljudi privikavaju da svoj život planiraju; da se brinu za budućnost i osiguravaju protiv rizika. U civiliziranim obiteljima neprestano rastu obiteljski tereti. Koliko se više smanjuju stabilitet i neprobojnost klasa, to jače raste želja pojedinaca da se popnu više na socijalnoj ljestvici. Čovjek daleko od grada želi da se približi gradu; seljak bi htio da mu sin bude građanin. Građani opet da im se djeca akademski naobraze ...

— U isto vrijeme — upade Ivica u riječ — rastu troškovi odgoja. Hrana, odijelo, uzdržavanje djece stoji sve skuplje. Vrijeme odgoja se produljuje. Kada dijete počne raditi, ne radi zajedno sa svojim roditeljima u njihovu zanimanju, nego odmah radi na vlastiti račun. I brzo se dijeli od njih ...

— Tako je! Sve to uvodi računicu u ljudski život. I to samo materijalnu računicu bez ikakva drugoga obzira. A zbroj, ili zajednički nazivnik, općenito je isti: što manje djece. Televizija je korisna. Ali gdje je postavljeno pitanje televizora ili dječje sobe, tada će obitelj civilizacije bez kulture sigurno izabrati ono komotnije ...

Ne niječemo ...

— Zar su svi ti razlozi neopravdani?

— Dopuštamo da ima i opravdanih razloga za izvjesno kombiniranje, stvaranje mogućega kompromisa; ali načelno stati samo na principe komotnosti, lagodnosti, materijalizacije života — to je sto posto krivo!

— Kako Crkva gleda na taj problem?

— Crkva u malom gleda kao i velika Crkva. Ona stoji na posve protivnim položajima. Priznaje prvenstvo duha, kulture, vječne odgovornosti. I, prema tome, ti motivi imaju prvu i odlučnu riječ u takvim obiteljima. Kada dođe do sukoba između prvoga i drugoga, ona ne izabire najkomotnija rješenja nego najistinitija i najbolja. Objektivno i subjektivno najbolja.

— Iz čega to proizlazi?

— Ne mislimo se zaustavljati na unutarnjem sadržaju Crkve u malom. Imali ste, dosta prilike da o tome slušate. Nego htio bih upozoriti da je sve što je za crkvu u malom navedeno upravo bitno usmjereno prema životu. Sigurno, tu je prije svega m i l o s n i, božanski, Kristov život. Ali ovaj se često poistovjetuje i s naravnim, biološkim životom. Gdje je prvi živ, tamo je i drugi.

Nema rješenja?

— Hvala Bogu, još uvijek imamo zdravih obitelji u našim krajevima!

— Istina je! Ali su one ostatak stare tradicije. Potrebne su nam nove, svježe, izobražene, mlade svjesne obitelji. One koje znaju za svu problematiku i za sva rješenja.

— Gospodine župniče, da li takva rješenja uistinu i postoje? Može li se danas stvarno i ozbiljno spojiti život s kršćanskim shvaćanjem o rađanju djece?

— Zašto sumnjaš u to, Ivice?

— Život me pobuđuje na to. Ja ću vam iznijeti nekoliko primjera iz života. Vi ih riješite, ako možete, u duhu kršćanskih principa. Ali tako da ti principi budu ostvarivi u praksi.

— Drage volje. Samo ih ti navedi! Odmah ti kažem da je jedino katolička nauka ujedno praksa i života i sreće. Jedino ona! Jer ona donosi prava i trajna rješenja.

Teško je odgojiti

— Susrest ćete u životu, započe Ivica, čovjeka kakav je Mika. Čestit i pošten. Ne psuje, ljudski postupa sa svakim. Voli crkvu i savjesno obavlja vjerske dužnosti. Ima prilično dobro namještenje. Ima i stan prosječnoga radnika. Živi sretno i mirno sa svojom ženom i jedincem Ivanom. Razumije se — čuvaju se djece na zabranjen način.

— Zašto?

— On stoji na stanovištu da je bolje za njega i za Crkvu ako ima samo jedno pa odgojeno dijete negoli čopor raspuštene čeljadi. Što ćete odgovoriti na to vrlo često shvaćanje, gospodine župniče?

Njegov rob!

— Ponajprije, računati danas da je bolje zbog sebe imati jedno dijete, posve je krivo. U svakom mjestu može se pokazati na same starce i starice u kući nesretne, tužne i beznadne, koji se kinje i muče jer im bolest, nesreća, tučnjava i rat oteše jedince. Roditelji jedinaca ili jedinica ne mogu se ni po najobičnijoj ljudskoj računici nadati mirnoj starosti. A ta vrijedi i za one koji grješno lete za tim da imaju samo — bracu i seku...

Zatim: odgojiti jedinca ili jedinicu — a samo braco i seka su također jedinac i jedinica! — to je teže negoli brojnu djecu. Obično ličnosti i karakteri ne izlaze iz družina s jednim djetetom. Ta i ono mora automatski naslijediti roditeljski egoizam, koji je glavni razlog tome što je on jedinac. Karakteri redovito izlaze iz svježih brojnih obitelji, gdje se svi međusobno bruse, ljube, prilagođuju, svladavaju i uče požrtvovnosti.

— Činjenica je dnevnog iskustva da malen broj djece čini roditelje slabićima i da slabići roditelji svoju djecu ne odgajaju i ne ojačaju moralno. Dobro kaže Dumont: »Imaj samo jedno dijete, bit ćeš njegov rob; imaj ih deset, bit ćeš njihov majstor«. Do istoga zaključka je došao i jedan američki liječnik koji je ispitivao 1700 studenata univerziteta Yale koji su za četiri godine svršili akademski gradus. On je gledao rad studenata iz brojnih obitelji i uspoređivao s onim iz obitelji jedinaca. Najslabiji prosjek je bio kod obitelji s jednim djetetom, a najbolji kod djece obitelji sa šestero ili više djece. To ne vrijedi samo za školski napredak nego i za umjetnička, socijalna, sportska i druga slična nastojanja.

Nećemo jedinaca!

— Kako u životu prolaze ti jedinci i jedinice?

— Profesor Lockerman je istraživao podrijetlo 200 glasovitih ljudi i proračunao da su samo osam (8) bili jedinci svojih roditelja; dok su 42 bila djeca iz obitelji sa dva, tri ili četiri djeteta, a 150 ih je bilo iz obitelji s pet ili više djece.

Tako je Bernard de Clairvaux bio četvrti od sedmero braće, Leonardo da Vinci prvi od 11 braće i sestara. Dürrer je drugi od 19, Georges Washington je imao 10 sestara, Gallileo Gallilei 6 sestara, Luter sedam. Haydnova i Mozartova djela daju osjetiti da su živjeli i prve koncerte vježbali u društvu 12, odnosno 6 braće i sestara, dok Beethowenova glazba stalno žali za nesretnom samotnom mladošću. Duboko poznavanje dječje duše kod Dostojevskoga upućuje na njegovu tešku životnu školu sa četiri sestre. Dubok osjećaj za bijedu svoga naroda dobio je O'Connel, to utjelovljenje irskoga naroda, kao najstariji od desetero braće i sestara u tijesnoj potleušici. Topla ljubav Kettelerova za potlačene rodila se u krugu osmoro djece na selu. A snažna Bebelova srdžba protiv ugnjetavača izrasla je u obitelji jednoga kažnjenika koji se morao brinuti za osmoro djece.

— Da li to shvaća naš narod?

— Shvaća vrlo dobro! Zato momci često i dovikuju pučkim misionarima poslije staleške pouke: nećemo jedinica s njihovim mirazom! Miraz ode, muka ostane.

Propade nam bogatstvo!

Ivica, neumoriv u postavljanju problema, iznio je još jedan svoj događaj, koji mu se dogodio kad je bio kod rođaka na selu.

— Ušao sam u lijepo, prostrano, potaracano dvorište. Pred njim zidana i visoka staja. Kuća je također nova, premda nije izvana ožbukana. Ali iznutra je sasvim uređena. U kući sama žena. Zapitao sam je kako to da je sama.

— Muž mi je na poslu!

— A djeca?

— Nemamo!

— Zar vi ne biste htjeli imati djecu?

— Bih! Štaviše, i moj bi muž htio imati djecu...

— Pa tko onda neće?

— Svekrva ne da. Rekla je: ako budemo imali djecu, da se možemo odmah seliti s njezinoga, jer se nije ona badava mučila da hrani djecu, nego da uživa. Propast će joj njezino bogatstvo ako dođu djeca.

Župnik je na to prihvatio odmah čvrsto i energično. Vidjelo se da nije mogao ostati miran.

— Ludo uvjerenje, osobito našega starijega svijeta u nekim krajevima, da su djeca uzrok siromaštva, još uvijek leži na dnu svih onih koji se čuvaju djece. Zato ga treba što češće razbijati i uvjeravati upravo u protivnom. U našim krajevima je to najobičnija laž, prevara, glupost i zločin...

Malthusove ideje

— Tko je prvi znanstveno počeo širiti te pogubne ideje?

— Engleski pastor od Ailesburyja imenom Malthus. Na temelju seksualnoga nagona tvrdio je: rađanjem se ljudski rod razvija i raste brže negoli rastu prirodna dobra potrebna za uzdržavanje čovječanstva. Prema tome je postavio

ovaj zaključak: da se osigura što više i bolje ekonomsko stanje, treba ograničiti rađanje djece. Smanjiti natalitet čovječanstva.

— Prošlo je već 150 godina otkako je Malthus iznio svoja opažanja. Na žalost, sve do u najnovije doba njegov je utjecaj velik i porazan.

— Ali prije nekoliko godina je učenjak Bennet izjavio da su se od Malthusa do danas mnogi učenjaci prevarili u računu. Taj ispravak je došao prekasno no ipak je dobro došao. Evo što je na stvari! Iznijet ćemo činjenice!

Neiscrpiva plodnost zemlje

— Dokazano je na temelju činjenica i prakse da se ljudski rod godišnje množi za 1,6%, a produkcija živežnih namirnica da se dotle povećava za 4%.

Evropa i SAD produciraju previše. Francuska je, na primjer, godine 1962. morala izdati 70 milijuna franaka da se uništi višak šećera i šećerne repe, a 390 milijuna da se uništi višak žitarica i njihovih produkata. Što to znači, jasno je. Francuska je premalo naseljena pa joj se ti višci ne isplate. Zato ih mora uništiti.

— Koliko se obradive zemlje obrađuje na čitavome svijetu?

— Samo 10% plodne zemlje. U bazenu rijeke Amazonke u Braziliji nalazi se 20% od ukupnog suhog tla na zemlji koji od postanka svijeta ni još nitko taknuo, a kamoli iskoristio. U Etiopiji ima 72 milijuna hektara najplodnije zemlje koja se još nije počela eksploatirati.

Pomanjkanje radne snage

— Industrijskim zemljama ne prijeti pogibao od prevelikog, nego od premalog broja pučanstva. Ljudi u nekim krajevima gladuju ne zato što ih ima previše nego što ih je premalo.

— Imate li dokaza za te tvrdnje?

— U Evropi je radna snaga svuda potrebna. Francuska je u posljednjih pet godina prebacila sa sela još tri miliju-

na radnika na industrijski sektor. Ne prestaje tražiti novu radnu snagu iz svih stranih zemalja. Ali, čini se, bez uspjeha.

Zapadna Njemačka, premda je primila 11 milijuna izbjeglica, zaposlila je još stotine hiljada stranih radnika da bi zadovoljila svojim industrijskim potrebama. Švicarska više ne iseljuje, nego naseljuje, premda je za polovicu gušće naseljena od Francuske, tj. ima 126 žitelja na četvorni kilometar. Zadnja petoljetka u Rusiji se morala u mnogom promijeniti jer je uzmanjkalo radne snage.

Afrika traži radnu snagu. Postoje izvori metala fantastičnih razmjera, ali nedostaje radna snaga. Nigerija sa 36 milijuna stanovnika veoma se podigla upravo zbog svoga broja. A tek je počela s eksploatacijom šuma.

Holandija je najgušće naseljena u Evropi, tj. 340 žitelja na četvorni kilometar, a Japan u Aziji ih ima 250 na kvadratni kilometar. Iako je Holandija siromašna s obzirom na prirodne sirovine, iako se bori s morem za svaki četvorni metar, ona s obzirom na povećanje prihoda stoji bolje nego Belgija; danas joj je glavna briga: odakle da dobije novu radnu snagu, jer o tom ovisi daljnji napredak. Japan će doskoro izvoziti rižu.

Siva materija

— Danas se mnogo govori o tako zvanoj »sivoj materiji«. Što je to?

— To znači: treba utažiti glad za znanjem da bi se uzmogla utažiti glad za kruhom. Najveći neprijatelj napretka je neprosvijećenost!

— Ne shvaćam to posve!

— Prosvećenje radne snage, a napose ujedinjenje intelektualnih snaga, ujedinjenje mozgova, to dvoje neće nikada upropastiti narod, pa ne znam koliko ga bilo. Ovo dvoje jedino može pomoći i Indiji — koja je danas »paradni konj« svih neomaltuzionista — više nego li sve klinike tzv. »birth controla«. Ali još nešto više je istina: ne može rasti nijedan narod koji ne vjeruje u svoj porast, u svoju vitalnu snagu. A samo onaj narod pokazuje da vjeruje u nj koji se svim silama bori da se zdrava i brojna djeca rađaju i odgajaju u njihovim obiteljima.

— »Ne bojmo se gladi«, uzvikuje Eduard Falkner, profesor agronomije i inženjer, koga nazivaju revolucionarnim agrikulturnim radnikom. On tvrdi da se već sada mogu proizvodi agrikulture za deset puta povećati ako se upotrijebe samo današnja poznata sredstva.

Bogatstvo u morima

— Kažu da mora sakrivaju ogromna prehrambena sredstva!

— Mora prekrivaju tri četvrtine površine našega globusa. Vadimo jedva jedan posto živežnih namirnica koje se nalaze u njima. Planktoni i morske alge neiscrpiva su vrela vitamina i proteina.

Od alge imenom »klorela«, koja se umjetno odgaja u moru, na 8 kilometara dugoj obali, može se dobiti toliko proteina da je dovoljno da prehrani 80 milijuna ljudi. Klorela sadržava šest puta više proteina nego riža, 30 puta više vitamina »A« negoli goveđa jetra, a 4 puta više vitamina »C« negoli špinat.

Mi još nismo ni izdaleka upotrijebili sva tehnička sredstva da podignemo, a kamoli da usavršimo agrikulturu ili da se brinemo kako ćemo sustavno napraviti godišnje žetve morskih riba i morskih bilja. Sigurno bi se moglo prehraniti 90 milijardi ljudi kad bi se samo usavršila žetva raznog bilja i žitarica.

— O čemu to najviše ovisi?

— Najviše stimulans za podizanje i napredak standarda je brojčano povećanje žiteljstva u pojedinim krajevima svijeta.

Zemlja nije tijesna

— Ipak se čini kao da je zemlja već sada pretijesna! A kamoli ubuduće!

— Što se tiče prostora na zemlji, ima ga previše. Kad nas bude na globusu punih 100 milijardi, onda će na svaki četvorni kilometar doći po 700 ljudi. A danas je na teritoriju departementa Seine u Francuskoj na četvornom kilometru

10.000 žitelja. Pa tko je od nas čuo da Pariz i okolica nemaju zraka ili kruha? Imaju ga i previše!

Da je Francuska naseljena kao Holandija, ona bi imala 350 milijuna žitelja. A stvarno ih ima 50 milijuna. Pa ipak je Francuska prirodno bar deset puta plodnija negoli Holandija. Nizozemska ima na osam puta manjem, i na mnogo puta siromašnijem teritoriju nego Jugoslavija 11,5 milijuna stanovnika. Da je Jugoslavija onako naseljena kao Nizozemska, morala bi imati 152 milijuna stanovnika. A ima ih jedva 20!

— To znači da danas ima previše praznoga prostora na zemlji!

— Tako je! Zato se već danas u tom smislu radi da se računa s onim prilikama kad će na zemlji biti 100 milijardi ljudi jer se s ove današnje tri milijarde osjeća da je zemlja nenapučena. Danas je previše praznoga prostora, a sutra, kada se zemlja više napuči, bit će previše kruha.

Nacionalni prihod

— Klasičan je slučaj Belgije!

— Zbog čega?

— Poslušajte me dobro! Ona je imala prije stotinu i dvadeset godina, to jest 1846. godine — 4,337.000 stanovnika. Narodni je imetak bio tada oko 1 milijarde 159 milijuna predratnih franaka. To je iznosilo po pojedincu oko 270 franaka.

U godini 1913. pučanstvo se popelo na 7,630.757 stanovnika. Povećalo se za tri četvrtine, to jest za 76%. Nacionalni imetak popeo se za to vrijeme na 6 milijardi 900 milijuna franaka. To je iznosilo po svakom pojedincu oko 850 franaka. Povećao se, dakle, narodni imetak tri puta više, tj. za 300 posto.

1930. godine se pučanstvo popelo na 12 milijuna. Gotovo dvostruko ili povećanje za 86%. Narodni se imetak popeo na 9 milijardi 600 milijuna ili 1200 franaka po čovjeku ili četiri puta više nego prije, tj. za 440 posto.

Tu ne treba komentara! Izvor bogatstva je radna snaga, čovjek, a ne mrtva materija. Nije siromaštvo uzrok bijeloj

smrti, nego upravo obilje. Materijalizacija života bez duhovne kulture, bez širokoga, opće ljudskoga, narodnoga, vjerskoga gledanja na stvarnost.

Još nikad nije propala nijedna obitelj zbog prevelikoga obilja djece; nijedan narod od prenapučenosti; nikad čovječanstvo nije stradalo zbog pretjeranog životnoga poriva. Priroda se drži naroda koji život stječu putem napora i brige, a ne lagodno izobraženih klasa koje niječu prirodu i moral.

Malthus ima krivo!

— Prema tome imaju krivo svi oni današnji defetisti i dezerteri života koji još sviraju u iste Malthusove diple stare blizu dvjesta godina!

— Istina je! Danas bismo morali raznositi kao najraširenije parolu ovo: »Planirajmo zemlju!«, a ne »Planirajmo rađanje djece!« Jedini naime zdravi put i izlaz u ovom trenutku nije da se ograniči rađanje djece nego da se ograniči naoružanje, dapače likvidiranje svega što vodi k ratu. Zar se sve to ne slaže s Božjim zakonom, koji kaže: »Množite se, plodite se i napučite ovaj svijet, pa ćete istom onda zavladati njime...«

Račun bez krčmara

— A što biste rekli Slavku? — nastavio je Ivica s novim primjerom. On se priženio, jer je dijete ratne udovice, djevojci jedinici, također udovice. Zemlje je bilo dosta, ali samo ženske ruke, davanja velika, pa sve siromašno i trošno. Slavko je čvrsto zahvatio. Nabavio je konje, pribavio sebi prikladniju staju, nabacio kuću žbukom, pribavio dvije krave. Ali kuća pusta bez djece.

— Gdje su ti, Slavko, djeca? — upitam ga jednoga dana.

— Neću ja još djece! Nego dok uredim svoje stanje i svoje prilike. Sada bi mi bila samo na teret. No kad bude sve gotovo, onda ćemo i kolijevku snijeti s tavana, prema onoj »najprije kuća, pa tek onda djeca!«

— Na dvije stvari ne msli Slavko! I to na dvije bitne stvari. A inače se gubi u brigama i nastojanjima.

— Koje su to dvije bitne stvari?

Poštuj Božji zakon!

— Prvo: Slavku nedostaje najobičnije poznavanje kršćanskoga i obiteljskoga morala. Naime, ako živite bračnim životom, ne smijete u samom bračnom činu nikako onemogućivati začeće djeteta. Nijedan razlog ne može učiniti, pa bio on i najteži, da ono što je u sebi, po svojoj nutrini i naravi zlo, bude i pošteno. A kako je bračni život i bračni čin po svojoj naravi određen za rađanje djece, onaj tko ga tako izigrava u bračnom odnosu da bilo na koji način onemogućuje začeće — radi protiv naravi. Čini nešto što je zlo. Nešto što je u svojoj biti nevaljalo.

Drugo: Slavko ne računa na to da takvim životom svoju kuću pretvara u kuću grijeha. A ona je određena da bude crkva i svetohranište! Time se iznevjerava prvoj dužnosti svoje vjere: živjeti u milosti. I na taj način Boga čini svojim neprijateljem. Sebi i svojoj kući. A badava mu sva skrb ako mu je sam vječni Sudac neprijatelj.

— Da li se takvi »Slavke« kasnije pokaju zbog toga života?

— Koliki su se i koliki prevarili što su se na početku bračnoga života čuvali djece zato da se »naužiju« mladosti ili da se »malo okuće«. Grijeh na početku kasnije se, naime, osvećuje. Kad ushtjednu imati djecu, više je ne mogu dobiti. Žena je nesposobna da začne jer je sebe »iskvarila«. Priroda se sama osvećuje za zločin protiv nje. Misionari susreću po čitava sela gdje je došlo do takvoga stanja. Praznina u kući, praznina u srcu!

— Ipak je simpatična ta Slavkova skrb i briga?

— Jest! Neka Slavko bude skrban. I kao što gleda da nijednoga susjeda ne ošteti, neka ne oštećuje ni Božji zakon ni njegovih svetih naredbi; ni dobro svoje duše, duše svoje žene, a niti svoje materijalno blagostanje. Jer — Bog kuću gradi.

Svijesni tereta

— Navest ću vam još jedan ozbiljan problem na koji bismo trebali da odgovorimo. Pripovijedao mi je on sam kako je sjedio u župničkoj kancelariji na zaručničkoj pouci. Govoreći o bračnom životu, župnik je naglasio načelo: nemojte se bojati djece! Ona su vaše najveće blago. Moj prijatelj je upao u riječ:

— Velečasni, imao bih nešto reći. Vidite onu obitelj pokraj mene. Otac ih je stvorio osmero. Ima ih mnogo, a sada se za njih ne brine ni da se čestito najedu nego dolaze k nama kad mi objedujemo. Ne oblači ih, nego hodaju u dronjcima. A najgore je što psuju, kradu, lažu, besposliče. Ja više volim regulirati broj djece prema svojim snagama...

— Župnik se malo zamislio, a onda je počeo mirno, promišljeno:

— Nije kršćanstvu ideal čerga s gomilom gološave i prljave djece, nego obitelj razumnih supruga, koji gledaju naprijed i vide svoje mogućnosti; koji su posve svjesni tereta i žrtava što ih na sebe uzimaju ako poklone život većem broju djece. Oni primaju teret i brigu na sebe, jer priznaju da u naravnom redu nema većega plemstva nego odgojiti brojnu djecu Crkvi i domovini.

Koliko, dakle, djece?

— Prema tome, koliko bi trebalo da kršćanske obitelji imaju djece?

— Naša vjera ne traži da svaka obitelj mora imati najmanje desetero djece. Štaviše, ne traži ni točno određen broj djece. Pravi i poželjan broj djece je povezan sa zdravljem, prilikama, imovnim stanjem, prikladnim stanom i stotinu drugih okolnosti. A ovi opet pretpostavljaju da djeca ne slijede jedno za drugim kao brzi vlakovi. Zanimljiv je račun Amerikanca Pearla, koji je studirao plodnost 199 obitelji koje nikada nisu upotrebljavale sredstva protiv začeća niti su se ikada čuvale djece. Došao je do zaključka da mladi bračni par koji ne bi bio bolestan i ne bi upotrebljavao nikakva preventivna sredstva može poslije 20 godina obiteljskog života imati prosječno sedmero djece...

— Ali to pretpostavlja ipak reguliranje?!

— Razumije se da i u takvim prilikama nastaje problem bračnoga života reguliranja djece, ali na dopušteni način. Kršćanski supruzi moraju zato biti poučeni danas o tom otvoreno i lojalno, jer će si inače pomagati nekršćanskim i poganskim načinom. Zato smo već prije iznijeli našu nauku...

Žena mi je bolesna...

— Ante je bolji radnik — nastavio je Ivica — pa i njegova žena Slavica je zaposlena. U kuću ipak dolazi svakog mjeseca oko 100 hiljada dinara. Kod blagoslova kuće ulazi svećenik u njihov dom. Vidi da nemaju djece. Začudi se i upita za razlog.

— Znate, imali smo jedno, ali je umrlo u porodu. Ja imam težak porod pa su mi liječnici rekli da ne smijem više imati djece. Pogotovo jer sam inače slaba i boležljiva. Što da radim u takvoj situaciji?

— Nije lako odgovoriti na takav životni križ. Ali treba biti svjestan riječi što ih je nedavno izjavio dr Neubauer, primarijus naše najveće tuberkulozne klinike na Golniku: »Trudnoća ne škodi nikakvoj bolesti, dapače ne škodi ni onda ako trudnica ima otvorenu kavernu. Naprotiv, nasilno prekidanje trudnoće ne samo da neće ništa koristiti nego će i pogoršati stanje bolesnice«. A to se potpuno slaže s onim što je napisao američki ginekolog dr Frederik Lenis. Na temelju svoje dugogodišnje prakse izdao je djelo pod naslovom »Iz ordinacije«. Prijevod je izišao u nakladi Hrvatskih novina u Zagrebu. Čitavo to djelo može se sažeti u ovo nekoliko riječi: Žene trudnice! Ne vjerujte nikome, tko vam zbog nekih bolesti navodi na pobačaj. Ne samo da se tim ne pomaže vašem liječenju i zdravlju nego naprotiv, stanje trudnoće će vam pomoći da organizam postane otporniji i prema toj bolesti, i prema drugim slabostima vašega tijela!

Iz života...

— Da li to potvrđuje svakodnevno iskustvo?

— Život upravo opipljivo dokazuje istinitost tih riječi. Naši su misionari sreli ženu koja je iznijela svoju povijest.

Kaže da je nosila četvrto dijete kad je dobila otvoreni proces na plućima. Tri »stručnjaka«, pa muž, pa svekrva, svi su je nagovarali da izvrši pobačaj. Nije pristala. Danas je njezinu dječaku godinu dana. Muž se njime ponosi, svekrva ga mazi, a isti se stručnjaci čude kako je posve ozdravila. Njoj je najdraže to što osjeća da je u duši posve sretna i mirna.

— Evo što sam ja vidjela svojim očima — prihvati Anica — kad sam bila u bolnici. Poslije drugoga djeteta rekao je »stručnjak« jednoj ženi, a s njim se složilo i nekoliko drugih: »Vi ste toliko oslabjeli da vam je nemoguće roditi dijete. Ako zanesete treće dijete, morat ćete umrijeti prije nego ga rodite«. Kad se vratila iz bolnice, ispripovijedila je to svome mužu pa je zaključila: neka bude onako kako Bog hoće. Ako umrem, umrijet ću kao mučenica svojih bračnih dužnosti. I one mučenice na nebesima radije su umrle negoli da učine težak grijeh... A evo, danas je još živa i zdrava. Živi sa svojim mužem u sretnom braku, a imaju desetero sretne djece...

— Kad bilo tko kaže da se treba čuvati ponovnoga začeća, on time ne kaže da se mora bludno griješiti. Kao što »stručnjaci« ne mogu dopustiti da netko krade ili ubija, tako nitko ne može dati ni dozvolu bračnom paru da oskrvnjuje i griješi protiv ženidbenoga staleža. Može izraziti svoju bojazan, ali rješenje treba tražiti ne samo u konzultiranju liječnika tijela nego i kod liječnika duša...

Jesmo li osamljeni?

— Ivica je još jednom prešao u ofanzivu. Nije se tako lako definitivno predao. Iznio je misli iz razgovora s jednim intelektualcem.

— Vlado, prijatelj naše obitelji, već je u penziji. To je postariji čovjek, koji je obišao mnoge naše krajeve tijekom svoga rada i studija. Koja je njegova osnovna misao što je spominje kad se govori o stanju naših obitelji? Ona mu se provlači u svijesti i podsvijesti. Čitavo vrijeme je oko sebe raznosi i uvjerava svakoga u njezinu ispravnost. To je jednostavno umovanje:

— Sve je propalo! Mi smo prestali da u današnjem životu bilo što učinimo za spas obitelji. Zato uživajmo život! Poslije nas potop!

To su dosta čvrste riječi! Koliko je istine u njima?

Pouzdanje u Boga

— Nije istina da smo sami i da smo preslabi uhvatiti se u koštac i danas s velikim problemom koji se nameće pred naše obitelji!

— Na koga računate?

— Ponajprije na velikoga Boga! Naš pisac Antun Matasović je zašao u stvarnost tih problema kao rijetko tko drugi. On nije pesimista, nego nailazi na divne primjere Božjega djelovanja koji bude nadu. Evo, što on piše:

»Milost, prošapće, a topla mu zahvalnost razblaži cijelo biće; sam pred sobom učini se sitnim, neznatnim i zastidi se iz dna duše pred Bogom... Tu nijesu bile njegove pouke, tu je bilo nešto snažnije i jače od prirode, od naravi ljudske... Milost prodire kao voda u iskopan odvod. Može čovjek pogriješiti, može i pasti, ali grijeh i zlo izgura, kao što voda u pravilnom svom toku raskvasi grude zemlje i isplavi kamenje, koje u nju padne, da joj ustave tok«.

— Pitanje je samo kako našim obiteljima pribaviti tu milost.

— Tako da se posvećuju i predaju Srcu Isusovu, tom Izvoru sveukupne milosti, i postaju oaze Srca Isusova i Crkve u malom... Ali to nije jedini izvor pouzdanja. Danas je u pogledu shvaćanja obiteljskog života došlo do velikoga preokreta.

Veliki preokret

— Tamo od 18. stoljeća se pokret protiv zdravog shvaćanja obitelji neprestano razvijao i produbljivao sve do 1930. godine. Tom, po prilici, godinom oživio je pokret povratka obiteljskim vrednotama na najrazličitijim područjima života. To je gibanje više instiktivno kao jedna vrsta nagona za socijalnim samoodržanjem, ali se od 1950. godine počinje širiti novom duhovnom čvrstoćom i sigurnosti.



To je mladi osvajač! Ne bojte se za njega! Dobro se zaletio. Mi stariji bismo se zaprskali. Njemu će uspjeti preletjeti preko vode bez veće neprilike. Pouzdajte se u njega! On će se probiti u životu!

— Po čemu se to vidi?

— Poznata je evolucija u Rusiji. Zakonom od 1918. godine bili su pušteni abortusi i rastave, a 1930. godine su opet ograničeni i zabranjeni djelomično. Ponovno se nastoji da se bračni život uzvisi iznad »slobodne« ljubavi. Tako je jedan pisac kad su izdani posljednji zakoni o braku u toj zemlji napisao: »Ni sam Papa ne bi izdao čvršće zakone o obiteljima.«

U kolegijima i na sveučilištima Amerike ustanovljeni su kursevi spremanja na ženidbu, u kojima studenti i studentice sudjeluju sa živim interesom, a pod parolom »Individualizam — tj. sebičnost — u seksualnim odnosima znači socijalni kaos«. Javno se mnijenje toliko okreće prema ženidbi i obitelji da je jedan američki pisac napisao: »Slikovito rečeno, može se kazati da je nastala eksplozija prema ženidbi.«

Novi putovi

— Zadnja francuska vlada prije rata je 28. srpnja 1939. izdala tzv. »Code familial«, koji je prožet velikodušnom i sistematskom obiteljskom politikom. On priznaje obitelji ne tek pravo na milostinju od strane zajednice nego i puno pravo na pomoć kao prvoj stanici života. Danas je sveti pojam ondje tako zvana obiteljska plaća. A to znači: plaća s obzirom na broj i prilike obitelji pojedinih radnika i namještenika.

Član 23. Povelje o pravima čovjeka, koju su prihvatili Ujedinjeni narodi 1948. godine, glasi: »Svatko tko radi ima pravo na primjerenu i dostatnu plaću, koja će njemu i njegovoj obitelji omogućiti egzistenciju kakva odgovara ljudskom dostojanstvu.«

Obiteljski dodaci

— Najvažnije sredstvo te obiteljske obnove sastoji se u odgovarajućim obiteljskim dodacima i povlasticama. Radnik s tri djeteta prima dodatak koji je jednak njegovoj osnovnoj plaći; radnik s petero djece prima dodatak dvostruko veći od svoje osnovne plaće; sa 10 djece je dodatak

četiri puta veći od plaće onog radnika koji nema djece. Osim obiteljskih dodataka u Francuskoj dolaze i posebni dodaci na porođaj. Za prvo dijete dvomjesečna plaća.

— Da li postoje i druge povlastice za brojne obitelji?

— Postoje! Zajmovi prigodom sklapanja braka, smanjenje poreza — obitelj sa sedmoro djece uopće ne plaća porez — smanjenje tarifa kod javnih službi: tramvaj, plin, elektrika, voda, stambena pomoć, subvencije za gradnju obiteljskih kuća. Sve je to urodilo takvim plodom da se Francuzi javno hvale da su danas »najmlađi« narod u Evropi. Sva je ta pomoć samo znak vremena da se olakša obiteljski teret, a i da se promijenilo javno mnijenje i stvorila atmosfera sklona brojnim obiteljima.

— Uistinu, pesimizam nije na mjestu!

Peer Gynt

Sadašnje stanje u vezi s obiteljskim shvaćanjima veoma je dobro ocrtao skandinavski pisac Ibsen u svome lutaocu, kojemu je dao ime Peer Gynt.

Ovaj je živio u svome selu, na skandinavskom sjeveru, smireno i zadovoljno. Ljubio je ženu, svoju zemlju, svoju kolibicu. Ali najednom osjeti da ga nešto vuče da pogleda što ima iza onog brda daleko na obzorju. Ostavlja ženu »neka pričeka samo na jedan časak«. Ide na ono brdo. Kad je već stigao onamo, ugledao je iza njega drugo još veće brdo. Nitko ga nije mogao zaustaviti. Počeo je srljati i na to brdo. Glavinjao je uvijek naprijed. Prelazio je rijeke, mora, obilazio zemlje i kontinente. Očekuje da će naći sreću ondje gdje još nije bio. U svom dugom lutanju obišao je sav svijet.

— Pa je li našao sreću?

— U Americi je postao milijuner, u Africi je bio vlasnik harema, u Indiji je postao veliki maharadža, ali je bio uvijek — nesretan. Na kraju je kao starac počeo misliti. Njegova ga je duša vukla natrag u nordijsko selo. Počeo je slutiti da je njegova nesreća odatle što je ostavio svoju Solvajgu, vjernu ženu, svoju kolibicu, svoju obitelj.

Vraća se kući. Dolazi pred svoj dom. Sve je staro, sve trošno, sve ruševno... Ulazi u kolibicu, a kad tamo njegova Solvajga sjedi još uvijek na istoj stolici na kojoj ju je ostavio. Pjeva onu istu pjesmicu kao i nekad. Prede istu nit kao i onda. Uz nju, u svom domu se smirio.

— Nije li to samo lijepa pripovijest? Usporedba bez dubljega značenja i primjene?

— Muškarac je po naravi lutalac, planet, koji kruži naokolo. Osvaja svijet i donosi kruh u kuću. U njoj je žena osovina, sunce koje privlači toga planetarnog muškarca da ne ostavi svoj dom i kuću. Današnji je čovjek učinio svoj dom pustinjom. Ne želi imati djecu. Žena na početku braka drži muža uza sebe. Ali s vremenom ta veza mora popustiti ako ne dođu brojna djeca. Materijalizirani čovjek bježi iz praznoga doma, ali moderni čovjek se sve više vraća pravoj obiteljskoj sreći iza tolikih stoljeća lutanja.

Gdje je sreća?

— U čemu se sastoji ta obiteljska sreća?

— Badnjak je naveče. Obitelj se skupila oko stola. »Slama« je unesena, bor je okićen, svjećice gore, jaslice se ljeskaju, a svi skupa pjevaju pjesmu veselja i radosti. Sjedaju za stol. Ovaj ne mora biti ne znam kako bogat i raznovrstan. Na Badnjak i nije, jer je post. Ali je čovjeku srdačan, topao i mio u krugu svoje obitelji, svoje djece, svoje čeljadi, svoje domovine, svoje vjere, svoje Crkve u malom. Sunce Isus žari i grije iz jaslica i daje im radost i veselje kakvo se nigdje ne može postići.

Collin Clark

— Tu i takvu sreću je iskusio i Collin Clark. Navršio je 60 godina. Na slikama ga gledamo kao muža prosijede kose, puna dobrohotnosti, čovjeka fina humora. Nasmijan je kao vedar dan, skroman i jednostavan. Neobično je zaljubljen u svoj posao i u svoju — obitelj.

— Gdje se rodio? Što je radio?

— Rodio se Engleskoj. Studirao na najvećim sveučilištima i već sa 25 godina postaje profesor na gasovitom sveučilištu u Cambridgeu. Kasnije će tu katedru zamijeniti

drugim, važnijima. Čas brodom, čas avionom hita iz Engleske u Australiju da bi ondje predavao. A nije htio zakasniti ni u New York. Trebaju ga istodobno na sve strane.

Ne krije što je

Kad je tom sveučilišnom profesoru bilo 30 godina, oženio se. Žena je revna katolkinja kao što je i on katolik. Čovjek ne zna da li se njegova vjera ljepše rascvala u zatišju doma ili u vanjskoj borbi za katolicizam.

Ženu mu hvali skromnost, ljubav, odanost, finoću i vjernost. Devetoro njihove djece — osam dječaka i jedna djevojčica — ne mogu se načekati tate kad izbiva na dalekim službenim putovanjima. Čini se da on još više čezne za njima. Presretan je kad ih na povratku sve izgrli i izljubi...

A mladoj engleskoj katoličkoj studentskoj eliti postaje pravi vođa. Preuzeo je uredništvo glasovitoga katoličkoga tjednika »The Tablet«. Daje mu ispravnu katoličku notu i širinu.

Collina najviše hvale zbog očinskog postupka sa studentima. To je njegov svijet. Odakle samo smogne toliko savjeta za njih i sredstava za život, milodara i pomoći? Tek što ste ga zamolili za to, a on već pronalazi stan, dobro namještenje, osigurava miran studij... Zbog neopisive velike ljubavi i brige svi ga jednostavno zovu »tata Collin«. On živi otvoreno i prirodno, ne stideći se da svuda čini dobro, da svuda pokazuje svoje vjersko osvjedočenje.

Stotine milijardi...

— Što on zapravo radi? Zbog čega je glasovit?

— On proučava zemlju, ljude, njihove nevolje, ekonomske probleme i socijalne krize. Ne bojte se — veli učeni Collin — da će na nas udariti kakav planetoid ili nas bombardirati kiša bolida... Ali se isto tako ne strašite ni razvikanoga demografskog »buma« prenapučenosti i gladi zbog prirasta stanovništva.

— Što? Zar zemlja ni za njega nije prenapučena?

— Nije istina — govori on smiono i stručno kao specijalista prvoga reda — da od trojice ljudi dvojica moraju

uskoro umrijeti od gladi. Nije istina da nema dosta živeža, odijela, prostora... Svega toga ima i previše. Ali premalo je — ruku. Premalo je proizvođača.

— Tako? Pa to izgleda nevjerojatno!

— Ipak je istinito! Svojim jasnim i senzacionalnim dokazima Clark svima pokazuje dvije činjenice: zemlja nije sva napučena i ne će biti još kojih stotinjak godina. Još je važnija činjenica: mi još nismo sebi Zemlju podvrgli. Nismo joj ni izdaleka istisli iz majčinskih grudiju sav sok, svu hranu, sve blago. Naš planet može prehraniti stotine milijardi ljudi. Samo da je više ruku! Da je više mozgova koji misle! Kopna, oceani, laboratoriji, industrije, pronalasci — govore svima da se ne treba spremati na druge planete.

Velika izreka

Collin spominje veliku izreku Svetoga Pisma, koju mnogi čitaju samo do pola:

»Rastite i množite se!«

To ne bi bilo dovoljno. Nastavak je važan. Još dosad neostvaren. Ali ostvarljiv: »I napučite zemlju i podvrgnite je sebi«.

Time se izrađuje civilizacija i kultra. Standard i blagostanje. A ne strahom od djeteta. Strahom od ruku!

Obiteljski meč

Clark je brojkama, grafikonima, stvarnim dokazima — uzbunio sve. Odjednom postade slavan! Radio i televizija otimlju se za njegove izjave. On mirno i sustavno ulazi u borbu člancima i studijama, pokazuje krive nauke naomaltuzijanizma, otkriva jasan put buduće ekonomske demografije i zdravlja čovječanstva. Najslavniju životnu bitku vodio je u Americi. Bio je to pravi »obiteljski meč«. Bitka za obitelj. U njegovu domu obitava devetero djece. Imao se Collin za što i boriti. A uz to on kao katolik misli na sve obitelji svijeta. Uhvatio se u koštac s profesorom Harrisonom Brownom. Family Planning Association — Udruženje za ograničenje porođaja — izabrao je Browna da brani njene kontracepcijske interese.

Plodnost i radost

— Kako se odvijala ta značajna bitka?

— Collin Clark je — kao obično — mirno, odvažno, realistički, s mnogo duha i takta — rušio sve prigovore. Branio je svetost braka, njegovu nerazrješivu puninu. Plodnost i radost.

— Da li je to čime dokazivao?

— Sve je potvrdio statistikama, — stvarnim prijedlozima, savršenim perspektivama. Milijuni gledalaca su priznavali pred ekranom svojih televizora da govori najveću istinu... O njihovoj sreći i nesreći.

Rezultat?

— Tko je pobijedio? Brown ili Collin?

— Collinova je pobjeda bila apsolutna. U njegov dom poče teći rijeka pisama i brzojava. Čestitali su mu sa svih strana. Na kraju programa morao je kratkim govorom nastupiti i protestantski biskup Pyke. Dugo vremena se Pyke česao o katoličku misao. Napadao je javno predsjednika Kennedyja jer nije htio odobriti službenu financijsku pomoć za kontracepciju u Trećem svijetu i u nerazvijenim zemljama. Kad je čuo Collinovo predavanje, Pyke je potpuno promijenio svoje mišljenje. Postao je i sam zagovornik brojnih i zdravih obitelji. I sam Harrison Brown je priznao da su Collinovi dokazi jači i prirodniji...

Odvjetnik obitelji

Collin postade odvjetnik-branič obitelji. Odvjetnik svijeta, recimo slobodno. Koliko će mu familije zahvaliti svoju sreću i sklad! Kolika će mu djeca zahvaliti svoje rođenje i opstanak! Njegova slava raste. Ali i poniznost. Neki misle da je izbio na vrh sovjetskih ekonomista. On se smatra slugom svoje obitelji i čovječanstva. Svakako je najodvažniji zagovornik prava svakog čovjeka na život, svakog djeteta na rođenje, svake sudbine na sreću.

Dilema je jasna: ili mora pobijediti Collinova misao o zdravlju čovječanstva, ili će se naš rod utopiti i moralno bankrotirati u vlastitom harakiriju, pokolju vlastita poroda...

Izvor snage

— Ivice, iznijeli smo osnovne značajke katoličke nauke o životu. Što kažeš nakon svega toga?

— Nisam mislio da je to tako uzvišeno! Ali i praktično! Blizu života. Nisam znao za ta rješenja. Iskreno ću vam reći: da sam to znao, ne bih se udaljavao od Crkve. Sada to uviđam i evo moje molbe: omogućite mi da i moja obitelj postane prava Crkva u malom po takvoj posveti Srcu Isusovu kakvu učiniše moji prijatelji. Želim uistinu živjeti kao oaza kršćanskoga života u pustinji današnjice. A vama, Mirko i Anice, čestitam, što ste se odlučili na taj život. Ustrajte u njemu! To je vaša sreća.

— Hvala ti, Ivice, na srdačnim riječima. Ali znaš, mi bismo morali tebi čestitati. Tebi zahvaliti...

— Meni? A zašto?

— Pa... to je sve počelo one večeri kad si nam donio knjigu o tragediji ljudskih veličina. Ona nas je dovela do Krista. A On nas je oduševio za svoje shvaćanje obiteljskoga života. Mi želimo u svojoj obitelji živjeti kršćanski, najviše iz ljubavi i vjernosti prema Isusu Kristu.

— Zapravo, prema Njegovu Srcu, doda Anica značajno...

Sutra

Kad je sutradan tvornička sirena zasvirala šest sati, Mirko je ušao u veliku halu strojne stolarije. Već dobro poznati »banceki« i »abrihteri« ovaj puta nisu privlačili njegovu pažnju. Kroz tokariju se dolazi do srca svake moderne tvornice pokućstva. To je strojna stolarija. »Frezeri« i »oberfrezeri« prijete, iako su na miru. To su vukovi, koji žderu ruke, prste neopreznih radnika.

Konačno njegova »cilinderica»!

Najveći je to stroj cijelog »šlajferaja«. Gone ga četiri motora. Svaki valjak, omotan grubim papirom za struganje, tjera poseban motor, a poseban je određen za kretanje vrpce, po kojoj materijal prolazi ispod tih valjaka. Sve što je ravno i glatko u stolarskoj industriji prolazi kroz »cilindericu«. Ona je nenadomjestiva.

Veliki »štosovi« okvira za kauče već čekaju. Mirko hvata jedan po jedan i stavlja ih na stol »cilinderice«. Polako pušta vrpcu; ova povlači komad naprijed. Jednim okom gleda na gumenu vrpcu, drugim na satove što mjere pritisak atmosferama, pažnja mu je usredotočena i na mali kotač kojim se spušta i diže stol »cilinderice«, a svaki čas skače do drugih kotača te polugom diže i spušta valjke da ne skidaju ni previše ni premalo.

Ozbiljan je to i napet posao. Treba dosta vremena dok se ta tri sata za atmosfere, visina valjka, napetost trake i sve drugo udesi da ide kako treba... Brigadir onda dolazi i konstatira:

— Dobro je »štelovano«! Tako naprijed!

Sada se tek, kad je posao došao do mehaničke, automatske kolotečine, Mirko mogao prepustiti svojim mislima. A one dolaze kao rojevi pčela. Čovjek se u njima izgubi, premda »frezeri« strahovito cvile, premda »cilinderica« podrhtava, i ostali strojevi dižu nesnosnu buku. A te misli se vraćaju na ono što je jučer odlučio nakon razgovora sa župnikom i Ivicom:

— Da moja obitelj uzmogne ostati Crkva u malom, povezat ću se s dobrim ispovjednikom. Obnovit ću svoje predanje svake godine skupa s njim u svojoj kući.

I dok su strojevi pjevali svoju pjesmu, usred prašine koja se dizala iz »cilinderice« kao iz dimnjaka, Mirko je tiho pjevušio riječi pjesme što se je sjećao iz svoje mladosti:

»Kralju slave silni, blagi, blagoslovi zavjet taj!

Blagoslovi rod nam dragi! U svom Srcu stan mu daj!«

SADRŽAJ

strana